

skola och en medicinsk utbildnings- och forskningsenhet byggs upp i Linköping. De första studerandena där tas emot höstterminen 1969. Nuvarande universitet byggs ut i betydande omfattning. Vid universitetet i Umeå tillkommer en fullständig humanistisk fakultet för forskning och utbildning. Vidare inrättas universitetsfilialer för utbildning fram till primärexamen inom filosofisk fakultet i Linköping, Örebro, Karlstad och Växjö med anknytning till Stockholms, Uppsala, Göteborgs resp. Lunds universitet. Verksamheten vid dessa filialer påbörjas höstterminen 1967.

I anslutning till tidigare av riksdagen godkända riktlinjer ökar antalet nybörjarplatser vid de spärrade utbildningslinjerna under nästa läsår. Vid de medicinska fakulteterna i Uppsala och Umeå ökar sålunda antalet nybörjarplatser med 20 på vardera orten till totalt 110 resp. 82 nybörjarplatser per år. Vid de tekniska högskolorna ökar antalet nybörjarplatser i första årskursen med ett sjuttioal.

Medelsanvisningarna till högre utbildning och forskning för budgetåret 1966/67 ökas med ca 13 %, trots det begränsade samhällsekonomiska utrymmet.

Bl. a. inrättas nästa budgetår sammanlagt 42 nya *professurer och laboraturer*. Utöver dem som tillkommer i överensstämmelse med tidigare principbeslut eller genom omvandling från laboratur till professor föreslås nya professorer i etnografi (Stockholm), allmän språkvetenskap (Stockholm), romanska språk, särskilt franska språket och litteraturen (Uppsala), indologi, särskilt nyindisk filologi (Stockholm), slaviska språk, särskilt ryska språket och litteraturen (Stockholm), civilrätt, särskilt arbetsrätt (Stockholm), barnpsykiatri (Umeå), geriatrik (Uppsala), matematisk statistik (Uppsala), mikrobiologi (Lund) och talöverföring (tekniska högskolan i Stockholm) ävensom preceptur i statskunskap (Stockholm) samt laboraturer i allmän bakteriologi (Göteborg) och strålningsbiologi (Uppsala). Vid medicinska forskningsrådet avses tillkomma tre forskargrupper, varav två under ledning av professor, nämligen i experimentell oftalmologi (Lund) och i organisk molekylstrukturforskning (Göteborg) samt en i alkoholforskning under ledning av laborator (Stockholm). Inom naturvetenskapliga forskningsrådet tillkommer en termokemisk forskargrupp under ledning av professor (Lund).

Dessutom tillkommer budgetåret 1967/68 en professor i arabiska språket, särskilt modern arabiska (Stockholm), och budgetåret 1968/69 professorer i hygien (Uppsala) och rättsmedicin (Uppsala).

Vidare inrättas nästa budgetår 73 ordinarie universitetslektorat, 7 docent- eller forskardocenttjänster, 26 forskarassistenttjänster, 6 tjänster för kvalificerade medhjälpare samt mer än 200 biträdestjänster. Därtill kommer ett betydande antal assistent- och amanuéstjänster vid de medicinska, odontologiska och tekniska fakulteterna samt ett antal befattningar som universitetslektor, assistent eller amanuens vid de filosofiska fakulteterna, för vilka medel utgår enligt bestämmelserna för den s. k. universitetsautomatiken.

Förslag avses bli framlagt i en särskild proposition om kompletteringsutbildning för utländska läkare samt för svenskar med utländska medicinska examina.

Med utgångspunkt i ett nyligen avgivet betänkande »Ökad socionomutbildning» (Stencil E 1965: 4) avses förslag senare framläggas för riksdagen om inrättande av en ny *socialhögskola*.

En fördubbling sker av anslaget till *tekniska hjälpmedel m. m.* i utbildningen vid universitet och högskolor liksom en höjning med drygt 13 % av anslagen till materiel, apparater och böcker. Universitets- och högskoleadministrationen förstärks, bl. a. med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter som föranleds av den efter förslag i prop. 1965: 141 beslutade utbyggnaden.

Förutom de avsevärda tillskott till *forskningsverksamheten* som den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor innebär ökar forskningsrådsanslagen med genomsnittligt 15 % och dessutom tillkommer bl. a. ett särskilt bidrag till cancerfonden. Vidare sker en betydande ökning av anslagen till internationell forskning, bl. a. till deltagande i ett tilläggsprogram inom CERN, vilket innebär att organisationens nuvarande protonsynkrotron kraftigt förstärks genom utbyggnad med s. k. lagringsringar. Medel beräknas också för att bestrida Sveriges del av kostnaden för inrättande av ett nordiskt asieninstitut i Köpenhamn.

Byggnadsverksamheten vid universitet och högskolor har expanderat kraftigt under senare år. Budgetåret 1963/64 uppgick medelförbrukningen till 49,5 milj. kr. vilket belopp nära nog fördubblades 1964/65. För innevarande budgetår kan medelförbrukningen beräknas bli tre gånger så stor som 1963/64.

I Uppsala skall som följd av 1965 års beslut en kraftig utbyggnad ske för de medicinskt teoretiska ämnena och för en farmaceutisk fakultet. Förslag om igångsättande av en första byggnadsetapp för inemot 30 milj. kr. tas upp på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Utbyggnaden i Lund, som avser främst medicinsk och teknisk utbildning, har varit mycket intensiv och kommer nu att gå in i ett något lugnare skede.

I Göteborg pågår en betydande utbyggnad av Chalmers tekniska högskola innebärande att dess lokaltillgång under en femårsperiod mer än fördubblas.

För Stockholm beräknas nybyggnader i Frescati för samhällsvetenskap m. m. kunna påbörjas under budgetåret 1966/67. En fortsatt utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm planeras i enlighet med 1965 års beslut. Likaså planeras för karolinska institutets del en utvidgning av lokalbeståndet.

Utbyggnaden av Umeå universitet bedrivs i snabb takt och avses ytterligare forceras.

Förslagen och beräkningarna inför 1966/67 års byggnadsverksamhet vid universitet och högskolor avses läggas fram i särskild proposition.

Inredning och utrustning av universitets- och högskolelokaler sker i takt med byggnadsverksamheten. Förslagen för 1966/67 avses läggas fram i särskild proposition.

Lärarutbildning

Avsikten är att i särskild proposition förelägga årets riksdag förslag angående en reformering av *klass- och ämneslärarutbildningen*.

I prop. 1965:79 föreslogs en starkt ökad intagning till *klasslärarutbildning* bl. a. med hänsyn till förändringar i födelsetalen och till att bristen på klasslärare ökat från år 1963 till år 1964. Enligt en undersökning som utförts av skolöverstyrelsen har bristen på småskollärare ökat ytterligare till år 1965. Intagningskapaciteten till klasslärarutbildning budgetåret 1966/67 utbyggs ytterligare. Enligt de framlagda förslagen ökas intagningen till småskollärarutbildning med 408 till 1 440 och intagningen till folkskollärarutbildning med 144 till 1 344 studerande.

I fråga om *ämneslärarutbildning* blir intagningskapaciteten ca 2 000 studerande. Lärarhögskolorna ges personalförstärkningar i proportion till den ökade kapaciteten.

Intagningen till *förskollärarutbildning* ökas från 840 lärarkandidater 1965/66 till 1 110 1966/67.

I prop. 1965:79 konstaterades även att det är mycket angeläget att skapa förutsättningar för en ökad *gymnastiklärarutbildning*. Förslag om inrättande av en ny utbildningsanstalt för gymnastiklärare avses i särskild proposition föreläggas årets riksdag.

Kapaciteten för *yrkeslärarutbildning* ökas. Samtidigt kommer de yrkespedagogiska instituten att erhålla en fastare organisation på det lokala planet. Med anledning härav ökar anslagen till dessa ändamål med 5 milj. kr.

Studiesociala åtgärder

Det sammanlagda medelsbehovet för de studiesociala åtgärderna beräknas till 780 milj. kr., varav 403 milj. kr. för studiebidrag, 339 milj. kr. för återbetalningspliktiga studiemedel samt 38 milj. kr. för lån ur allmänna studielånefonden. Jämfört med innevarande budgetår innebär detta en ökning med totalt 27 milj. kr.

Vidare sker en förstärkning av centrala studiehjälpsnämnden.

Till lånefonden för inventarier i studentbostäder anslås ett belopp av 6,2 milj. kr. För kår- och bispisningslokaler beräknas en låneram av 8 milj. kr.

Sammanställning

Totalt föreslås på driftbudgeten anslagshöjningar med 354,4 milj. kr., varav 9,3 milj. kr. utgör överföring från femte huvudtiteln. Omfattningen av bygg- och investeringsprojekt inklusive utrustning kommer att uppgå till sammanlagt omkring 800 milj. kr., därav på grundskolestadiet ca 400, på gymnasiestadiet inemot 200 och på universitetsstadiet närmare 200 milj. kr. Sammanställning över drift- och kapitalbudgeterna ges i tabell 1.

Tab. 1. *Sammanställning över anslagsförändringarna från 1965/66 till 1966/67 inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde (milj. kr.).*

Driftbudgeten			
Ättonde huvudtiteln	Anvisat 1965/66 ¹	Förslag 1966/67	Ökning el. minskning
A. <i>Ecklesiastikdepartementet m. m.</i>	10,6	12,1	+ 1,5
B. <i>Allmänna kultur- och bildningsändamål</i> . .	175,1	185,0	+ 9,9
a) <i>Konst, litteratur, musik m. m.</i>	68,5	73,0	+ 4,5
b) <i>Arkiv, bibliotek, museer m. m.</i>	29,9	33,0	+ 3,1
c) <i>Frivilligt folkbildningsarbete, ungdoms- verksamhet m. m.</i>	71,4	73,2	+ 1,8
d) <i>Internationellt-kulturellt samarbete</i>	5,3	5,8	+ 0,5
C. <i>Kyrkliga ändamål</i>	8,2	7,6	— 0,6
D. <i>Skolväsendet</i>	2 474,4	2 743,0	+ 268,6
a) <i>Centrala och regionala myndigheter m. m.</i>	32,4	35,2	+ 2,8
b) <i>Pedagogiskt utvecklingsarbete</i>	5,7	6,0	+ 0,3
c) <i>Det obligatoriska skolväsendet m. m.</i> . . .	1 537,8	1 621,3	+ 83,5
d) <i>Gymnasiala skolor m. m.</i>	640,0	810,2	+ 170,2
e) <i>Viss utbildning av sjukvårdspersonal</i> . . .	9,3	10,4	+ 1,1
f) <i>Folkhögskolor</i>	36,7	37,1	+ 0,4
g) <i>Investeringsbidrag</i>	212,5	222,7	+ 10,2
E. <i>Högre utbildning och forskning</i>	487,2	544,2	+ 57,0
a) <i>Centrala myndigheter m. m.</i>	3,4	4,0	+ 0,6
b) <i>Universiteten m. m.</i>	327,8	354,4	+ 26,6
c) <i>Vissa högskolor m. m.</i>	6,0	8,0	+ 2,0
d) <i>Högre konstnärlig utbildning</i>	9,8	10,4	+ 0,6
e) <i>Gemensamt för universitet och högsko- lor</i>	29,5	32,4	+ 2,9
f) <i>Vissa forskningsändamål</i>	75,2	89,5	+ 14,3
g) <i>Inredning och utrustning</i>	35,5	45,5	+ 10,0
F. <i>Läroarbete</i>	155,8	179,1	+ 23,3
a) <i>Klass- och ämnesläroarbete m. m.</i>	116,2	131,1	+ 14,9
b) <i>Övnings- och yrkesläroarbete m. m.</i> . . .	21,4	28,4	+ 7,0
c) <i>Fortbildning m. m.</i>	18,2	19,6	+ 1,4
G. <i>Studiesociala ändamål</i>	446,8	425,0	— 21,8
H. <i>Diverse</i>	53,4	60,6	+ 7,2
Totalt för driftbudgeten	3 811,5	4 156,6	+ 345,1
Kapitalbudgeten			
Statens allmänna fastighetsfond	153,8	105,0	— 48,8
Statens utlåningsfonder	342,4	388,2	+ 45,8
Totalt för kapitalbudgeten	496,2	493,2	— 3,0
Totalt för ecklesiastikdepartementet	4 307,7	4 649,7	+ 342,0

¹ För att möjliggöra jämförelser mellan 1965/66 och 1966/67 har, på grund av anslagsomläggning till 1966/67, i vissa fall motsvarande justering gjorts för 1965/66, varför avvikelser från riksstatens belopp på olika littera förekommer. Vissa bidrag inom skolväsendet, som fr. o. m. 1966/67 överförts till skatteutjämningsystemet, ingår dock i uppgifterna för 1965/66 ovan. — Medel på tilläggsstat har ej medtagits.

Den procentuella fördelningen mellan ändamål inom driftbudgeten under senare år framgår av tabell 2.

Tab. 2. Procentuell fördelning på littera inom driftbudgeten¹ under åttonde huvudtiteln jämte total medelsanvisning budgetåren 1960/61—66/67 (löpande priser)

Litt.	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
A. Ecklesiastikdepartementet ..	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3
B. Allmänna kultur- och bildningsändamål	2,8	2,7	3,0	4,2	4,4	4,6	4,4
C. Kyrkliga ändamål	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
D. Skolväsendet .	74,9	73,5	72,3	71,5	65,8	64,8	66,0
E. Högre utbildning och forskning	11,0	11,2	11,4	11,7	12,1	12,7	13,1
F. Lärarutbildning	2,9	3,0	3,6	3,7	3,5	4,2	4,3
G. Studiesociala ändamål	6,6	8,0	7,8	7,0	12,4	11,8	10,2
H. Diverse	1,2	1,1	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5
Summa	100	100	100	100	100	100	100
Total medelsanvisning, milj. kr.	1 843,6	2 137,4	2 317,1	2 748,5	3 229,7	3 802,2	4 156,6

¹ T. o. m. 1965/66 enligt riksstaten.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3
januari 1966.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1966/67 inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, dock att de under driftbudgeten punkterna B 67—70 upptagna frågorna anmäls av statsrådet Lundkvist. Föredragandena anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

*Attonde huvudtiteln***A. Ecklesiastikdepartementet m. m.****A 1. Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	3 492 000	3 332 765
1965/66	4 569 000	
1966/67 (förslag)	4 903 000	

Under anslaget B 77 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m. föreslås Svenska Unescorådets kanslifunktion bli överförd till ecklesiastikdepartementet; arbetsuppgifterna kommer där närmast att handläggas inom internationella sekretariatet. Med anledning härav bör under departementets icke-ordinariepost beräknas medel motsvarande kostnaderna för den hittillsvarande tjänsten som byrådirektör i lönegrad Ae 25 vid rådets kansli. Personalförteckningen bör i enlighet härmed kompletteras med en tjänst som departementssekreterare eller kanslisekreterare i lönegrad högst Ae 27.

Chefen för justitiedepartementet har vid anmälan av det under andra huvudtiteln uppförda anslaget Statsrådsberedningen: Avlöningar behandlat frågan om biträdes- och expeditivsvaktsorganisationen i statsdepartementen m. m. fr. o. m. nästa budgetår. Med hänvisning härtill förordar jag, att i ecklesiastikdepartementet skall finnas följande ordinarie biträdestjänster, nämligen 1 registrator i Ao 15 (uppflyttad från Ao 13), 4 kanslister i Ao 15 (varav 2 nya), 1 kontorskrivare i Ao 13 (uppflyttad från Ao 11), 2 kansliskrivare i Ao 11 (uppflyttade från Ao 9), 1 kontorist i Ao 9, 5 kanslibitråden i Ao 7 och 1 kontorsbiträde i Ao 5 å övergångsstat. Vidare förordar jag, att i departementet skall finnas en materialförvaltare i Ao 13, 1 expeditivsförman i Ao 11 och 2 förste expeditivsvakter i Ao 9. Härutöver beräknar jag medel för följande icke-ordinarie tjänster, nämligen 26 bitråden, 1 förste biblioteksassistent i Ae 13 (halvtid) samt 6 förste expeditivsvakter och expeditivsvakter.

Slutligen förordar jag att medel beräknas för en kanslistjänst i reglerad befordringgång på halvtid så länge personalregistreringen fullgörs inom departementet.

Med beaktande även av vissa automatiska kostnadsökningar förordar jag att anslaget förs upp med (4 569 000 + 334 000 =) 4 903 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för ecklesiastikdepartementet enligt vad jag har förordat i det föregående,

b) godkänna följande avlöningsstat för ecklesiastikdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöning till departementschefen	84 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 854 000
3. Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	640 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 325 000
	Summa kr. 4 903 000

c) till *Ecklesiastikdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 4 903 000 kr.

A 2. *Ecklesiastikdepartementet*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	373 000	296 806
1965/66	675 000	
1966/67 (förslag)	759 000	

Med hänvisning till den följande sammanställningen beräknar jag anslaget till (675 000 + 84 000 =) 759 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ökning 1966/67
1. Sjukvård m. m.	20 000	+ 3 000
2. Reseersättningar	65 000	+ 10 000
3. Expenser	440 000	+ 71 000
4. Publikationstryck	150 000	of.
		+ 84 000

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ecklesiastikdepartementet*: Omkostnader för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 759 000 kr.

A 3. *Kommittéer m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	3 600 000	3 912 347
1965/66	5 000 000	
1966/67 (förslag)	6 000 000	

Med hänsyn till dels den förutsedda omfattningen av utredningsverksamheten inom ecklesiastikdepartementets område och dels inträffade automatiska kostnadsökningar förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 1 000 000 kr. Jag hemställer därför att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kommittéen m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

A 4. Extra utgifter

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	325 000	320 503
1965/66	390 000	
1966/67 (förslag)	425 000	

Anslaget bör uppräknas med 35 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Extra utgifter* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 425 000 kr.

B. Allmänna kultur- och bildningsändamål**a) Konst, litteratur, musik m. m.****B 1. Konstnärstipendier**

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 994 000	2 027 141
1965/66	2 474 000	
1966/67 (förslag)	2 574 000	

Detta reservationsanslag disponeras för innevarande budgetår på sätt som framgår av följande sammanställning, i vilken för de olika posterna även redovisas framförda förslag om ökad medelsanvisning för nästa budgetår.

1. Stipendier åt författare och översättare (nu 444 000)	+ 366 000
2. Stipendier åt konstnärer inom måleri m. m. (nu 652 000)	+ 2 450 000
3. Stipendier åt tonsättare (nu 271 000)	+ 63 000
4. Stipendier åt konstnärer i övrigt (nu 1 107 000)	+ 293 000
Summa kr. (nu 2 474 000)	+ 3 172 000

Stipendierna utgörs av större arbetsstipendier, mindre arbetsstipendier, resestipendier och stipendier av pensions- eller understödskaraktär. De större arbetsstipendierna utgår normalt med ca 12 000 kr. och de mindre arbetsstipendierna med lägst 4 000 kr. och högst 6 000 kr. Övriga stipendier utgår med belopp enligt vederbörande stipendiumyndighets bestämmande. Stipendiumyndighet för författar- och översättarstipendierna är styrelsen för Sveriges författarfond. För utdelning av stipendier till konstnärer inom måleri m. m. svarar Akademien för de fria konsterna i samråd med Konstnärernas riksorganisation. Stipendier åt tonsättare utdelas av Musikaliska akademien i samråd med Föreningen Svenska tonsättare. Stipendier åt konstnärer i övrigt utdelas av en i särskild ordning tillsatt nämnd, konstnärstipendienämnden, som består av åtta ledamöter, förordnade av Kungl. Maj:t för ett år i sänder. Sju av nämndens ledamöter utses efter förslag av Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd.

Stipendier åt författare och översättare

Styrelsen för Sveriges författarfond föreslår, att medel ställs till förfogande för ytterligare 15 större arbetsstipendier för författare och översättare och ytter-

ligare två för kulturjournalistisk verksamhet. Innevarande budgetår disponeras medel för 35 stipendier av förstnämnda typ och två för kulturjournalister. Styrelsen motiverar sitt förslag om ökning av antalet stipendier med önskemål om att uppnå viss kontinuitet i stipendiegivningen. Styrelsen, som avser att låta ifrågavarande stipendier generellt utgå under två år, beräknar att med oförändrat anslag och fördelningsprincip ha 25 stipendierum tillgängliga under budgetåret 1966/67, medan tio stipendierum är upptagna av de stipendiater, som erhöll stipendium första gången innevarande budgetår. Dessutom föreslår styrelsen, att de större arbetsstipendierna höjs från nuvarande ca 12 000 kr. till 15 000 kr.

Stipendier åt konstnärer inom måleri m. m.

Akademien för de fria konsterna föreslår, efter samråd med Konstnärernas riksorganisation (KRO), en ökning av medlen för samtliga typer av stipendier åt konstnärer inom måleri m.m. Som motivering för sina förslag anför akademien i huvudsak följande.

För närvarande står medel till förfogande för 40 större arbetsstipendier om 12 000 kr. Akademien föreslår att antalet ökas till 120 och att beloppen höjs till 15 000 kr. Medlen till mindre arbetsstipendier, som f. n. uppgår till 42 000 kr., bör enligt akademiens uppfattning ökas till 480 000 kr. Detta skulle medge att 80 stipendier om 6 000 kr. skulle kunna utdelas.

Enligt akademiens uppfattning är antalet konstnärer som är förtjänta och i behov av arbetsstipendier många gånger större än antalet stipendier. Även konstnärer som ej står i det aktuella konstlivets blickpunkt bör kunna komma i åtnjutande av stipendium.

Det nuvarande beloppet av 27 000 kr. för resestipendier bör enligt akademiens uppfattning höjas till 210 000 kr. Akademien hänvisar till behovet av att underlätta internationella kontakter och vidga konstnärernas synkrets.

För stipendier av pensions- eller understödskaraktär till konstnärer disponeras f. n. sammanlagt 103 000 kr. Akademien anser ett belopp av 600 000 kr. erforderligt för ändamålet. Detta skulle kunna medge en stipendiering av ett hundratal äldre konstnärer.

Innevarande budgetår disponeras av de för arbetsstipendier avsedda medlen ett belopp av högst 6 000 kr. för bestridande av kostnader för utnyttjande av ateljéer i den internationella konstnärstaden i Paris. Akademien föreslår att 7 200 kr. ställs till förfogande för ändamålet under nästa budgetår.

Slutligen påpekar akademien, att dess kostnader för fördelning av stipendierna belastar akademiens expensanslag. Utgiften avser annonsering, transporter och tillfällig arbetshjälp. Akademien begär ett särskilt belopp av 5 000 kr. för ändamålet.

Stipendier åt tonsättare

Musikaliska akademien begär en höjning av beloppet till större arbetsstipendier åt tonsättare för att möjliggöra en ökning av varje stipendium till 15 000 kr. Antalet stipendier förutsätts bli oförändrat 15. Akademien föreslår även en höjning av det nuvarande beloppet av 36 000 kr. för mindre arbetsstipendier till sammanlagt 54 000 kr. för att möjliggöra en utdelning av nio sådana stipendier på normalt 6 000 kr.

Stipendier åt konstnärer i övrigt

Konstnärsstipendienämnden föreslår en höjning av varje större arbetsstipendium till 15 000 kr. men ifrågasätter ingen ökning av antalet. Det nu disponibla beloppet av sammanlagt 364 000 kr. för mindre arbetsstipendier och resestipendier föreslås bli höjt med 75 000 kr. och beloppet för stipendier av pensions- eller understödskaraktär av 107 000 kr. med 59 000 kr.

Departementschefen

Sedan budgetåret 1961/62 har en betydande kontinuerlig uppbyggnad av det statliga stipendiestödet till konstnärer genomförts. Den sammanlagda ökningen av kostnaderna för ändamålet under denna period uppgår till ca 2,3 milj. kr., vilket inneburit en synnerligen snabb expansion. Härtill kommer den komplettering av stipendieringen som införandet av konstnärsbelöningarna år 1964 innebar.

För nästa budgetår förordar jag en viss utbyggnad av stipendiestödet för gruppen konstnärer inom måleri m. m. och jag beräknar härför ett belopp av 100 000 kr. Ökningen bör avse företrädesvis de större arbetsstipendierna. Liksom för närvarande bör kostnaden för utnyttjande av ateljéer inom den internationella konstnärstaden i Paris bestridas av de för arbetsstipendier avsedda medlen. Jag har inte något att erinra mot att inom ramen för den av mig förordade ökningen av anslaget inryms viss ersättning till Konstakademien för dess kostnader för fördelning av stipendierna inom akademiens verksamhetsområde.

I detta sammanhang vill jag framhålla att jag i det följande vid min anmälan av anslaget till ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. kommer att föreslå en höjning av bibliotekersättningen, vilket bör möjliggöra att förbättrade resurser ställs till förfogande för stipendier åt författare.

Vad jag här förordat innebär att detta anslag bör uppföras med (2 474 000 + 100 000 =) 2 574 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Konstnärsstipendier* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 2 574 000 kr.

B 2. Konstnärbelöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	300 000	109 002
1965/66	500 000	
1966/67 (förslag)	525 000	

Enligt statsmakternas beslut år 1964 (prop. 1964: 1 bil. 10 s. 27, SU 8, rskr 8) tillkom en ny typ av konstnärstöd med benämningen konstnärbelöningar.

Gällande bestämmelser återfinns i kungörelsen den 29 maj 1964 (nr 526) om konstnärbelöningar (ändrad 1965: 172). Enligt kungörelsen kan till innehavare av konstnärbelöning utses den som genom konstnärlig verksamhet, såsom skapande av litterära eller andra konstnärliga verk, uppträdande som utövande konstnär eller i annan form, gjort mycket betydande insatser inom svenskt kulturliv. Beslut om utdelning av belöningarna fattas av Kungl. Maj:t efter förslag av vissa organ och skall avse kalenderår eller återstående del därav. Den som innehar konstnärbelöning skall, om ej alldeles särskilda skäl föranleder annat, årligen under sin återstående livstid åter utses till innehavare av konstnärbelöning.

Genom den ändring av bestämmelserna som genomfördes föregående år kan belöning uppgå till maximalt fem gånger det basbelopp, som jämlikt lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring gällde vid kalenderårets ingång. Det för januari 1965 fastställda basbeloppet utgjorde 5 000 kr. Konstnärbelöningens maximibelopp för år 1965 uppgick således till 25 000 kr. Detta maximibelopp minskas med innehavarens årsinkomst upp till ett basbelopp och med 75 % av årsinkomsten i övrigt.

Antalet konstnärbelöningar, som från början var 25, höjdes fr. o. m. innevarande budgetår till 100.

Departementschefen

Föregående år beslöts — förutom en ändring av konstnärbelöningarnas konstruktion — en ökning av antalet belöningar från 25 till 100. För nästa budgetår bör antalet ökas med ytterligare fem. Detta beräknar jag medföra ett ökat medelsbehov av 25 000 kr. Anslaget bör således uppföras med (500 000 + 25 000 =) 525 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstnärbelöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kr.

B 3. Statens konstråd

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	64 000	64 894
1965/66	70 000	
1966/67 (förslag)	78 000	

Konstrådet föreslår att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjs med 12 000 kr. Höjningen föranleds av följande förslag.

1. Arvoden till konstrådets ordförande, övriga ledamöter och suppleanter (nu 22 000)	+ 5 000
2. Resekostnadsersättning och traktamente (nu 7 000)	+ 2 000
3. Ersättning åt sekreterare, sjukvård, expenser m. m. (nu 41 000) ..	+ 5 000
	<hr/>
	Summa kr. + 12 000

Konstrådet motiverar sina förslag bl. a. med att en höjning av utsmyckningsanslaget enligt rådets förslag medför ökad arbetsbelastning, vilket bl. a. gör det nödvändigt med fler sammanträden.

Departementschefen

En ökning om 4 000 kr. bör beräknas för att möjliggöra ett ökat antal sammanträden med rådets ledamöter. Vidare beräknar jag ett belopp av 3 000 kr. till deltidsanställd skrivhjälp och dessutom medel för en automatisk kostnadsökning. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (70 000 + 8 000 =) 78 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens konstråd* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 78 000 kr.

B 4. Förvärv av konst för statens byggnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 200 000	737 682
1965/66	1 600 000	
1966/67 (förslag)	1 800 000	

I sin begäran om anslag för nästa budgetår föreslår *statens konstråd* att anslaget höjs med 700 000 kr. till 2 300 000 kr. I motiveringen för denna ökning erinrar konstrådet om att rådet sedan två år tillbaka inte vidhåller sin tidigare ståndpunkt om införande av den s. k. enprocentregeln, som innebär att i anslagen till statliga byggnader skulle inräknas medel för konstnärlig utsmyckning, i regel ej understigande en procent av byggnadskostnaderna. Konstrådet framhåller emellertid, att statsmakterna uttalat, att enprocentregeln alltså bör tjäna som riktpunkt för beräkning av medeltilldelningen och utgår därför från att anslaget är avsett att höjas etappvis, så att det så småningom i stort sett skall motsvara en procent av byggnadskostnaderna.

I fråga om beräkningen av anslaget anför konstrådet, att enligt uppgift från byggnadsstyrelsen kostnaderna under nästa budgetår för i styrelsens regi uppförda nybyggnader, nästan samtliga lämpade för konstnärlig utsmyckning,

torde uppgå till ca 500 milj. kr. Hittills har anslagen för utsmyckning av statliga byggnader, anför konstrådet vidare, till övervägande del kommit sådana byggnader till godo vilka uppförts i byggnadsstyrelsens regi. Under de senaste åren har emellertid ansökningar om utsmyckning av byggnader i annan regi än byggnadsstyrelsens tenderat att öka. Bl. a. har fortifikationsförvaltningen hos konstrådet hemställt att få komma in med förslag till konstnärlig utsmyckning av försvarets byggnader. Kostnaderna under nästa budgetår för den del av försvarets nybyggnader som är lämpad för konstnärlig utsmyckning beräknas uppgå till omkring 125 milj. kr.

Departementschefen

I den nya instruktion för statens konstråd som utfärdats den 3 december 1965 (nr 746) föreskrivs att rådets uppgift är att genom förvärv av konstnärliga arbeten för statens byggnader verka för att konstnärliga värden införlivas med samhällsmiljön.

I konsekvens med den nya instruktionens formulering av rådets uppgift bör den nuvarande benämningen av anslaget Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader ändras till Förvärv av konst för statens byggnader. Vid utgången av budgetåret 1965/66 eventuellt förefintlig reservation under det nuvarande anslaget bör tillgodoföras det omrubricerade anslaget.

Jag vill i detta sammanhang uttala att omformuleringen av instruktionen i de delar som berör rådets uppgifter inte innebär någon ändring av rådets befogenheter. Rådet skall alltså genom förvärv såväl av sådan konst som nära ansluter till byggnadsverken som av stafflikonst, skulptur, grafik och konsthantverk göra statliga institutioner — såväl nyuppförda som äldre — till en ur estetisk synpunkt stimulerande miljö. I samband därmed kan rådet även bistå de myndigheter, som svarar för uppförandet av byggnader, vid den konstnärliga gestaltningen av dessa.

Ett arbete med samma syfte som konstrådets verksamhet har, dvs. att förse statliga byggnader med god konst, utförs av nationalmuseet genom dess depositionsavdelning. I den nya instruktionen har det därför förutsatts att ett samarbete skall ske mellan rådet och museet.

Beträffande den ekonomiska ramen för konstrådets verksamhet vill jag erinra om att anslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader budgetåret 1962/63 var uppfört med 500 000 kr., medan beloppet i riksstaten för innevarande budgetår är 1 600 000 kr. För nästa budgetår förordar jag en ökning av anslaget med 200 000 kr. till 1 800 000 kr. Det har kunnat konstateras att reservationen under anslaget för varje år ökat, så att den vid början av innevarande budgetår översteg 2 milj. kr. Detta sammanhänger med att tiden mellan beställningen av ett större verk och dess avlämnande i färdigt skick ofta kan bli lång, samtidigt som rådet ansett sig förhindrat att lägga ut beställning för mer än det belopp som anvisats på riksstaten. Bl. a. för att motverka den

olägenhet som ligger i en ständigt ökande reservation bör rådet under nästa budgetår ha rätt att göra beställningar av konstverk inom en ram motsvarande — förutom de på riksstaten anvisade medlen — ytterligare ett belopp av anslagets storlek.

För nästa budgetår bör detta anslag uppföras med (1 600 000 + 200 000 =) 1 800 000 kr. Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Förvärv av konst för statens byggnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge statens konstråd att under budgetåret 1966/67 beställa konst för — utöver anvisade medel — ett belopp av högst 1 800 000 kr.

B 5. Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	2 020 000	2 071 825
1965/66	2 040 000	
1966/67 (förslag)	2 630 000	

Detta förslagsanslag disponeras för innevarande budgetår på följande sätt.

1. Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek, <i>förslagsvis</i>	1 940 000
2. Ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker	100 000
	Summa kr. 2 040 000

Beträffande anslagsposten 1 föreligger förslag från styrelsen för Sveriges författarfond om en höjning med 1 720 000 kr. till 3 660 000 kr. För anslagsposten 2 föreslår Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation en höjning med 39 000 kr. till 139 000 kr.

Styrelsen för Sveriges författarfond upprepar sitt även tidigare framlagda förslag om en höjning av bibliotekersättningens grundbelopp från 5 till 8 öre för lån av rättsskyddat svenskt originalverk, från 1 till 4 öre för lån av översatt verk, från 20 till 32 öre för bruk av svenskt referensexemplar och från 4 till 16 öre för bruk av referensexemplar i översättning. Styrelsen förordar vidare en sådan om disposition av författarfondens medel att den individuella författarsättningen, författarpennningen, som utgår i proportion till antalet lån, ändras till förmån för författare, vilkas verk utlånas i stor omfattning.

I samband med en redogörelse för verksamheten under innevarande budgetår uppftar styrelsen en i motionerna 1965:I:155 och II:211 behandlad fråga om tillförlitligheten av den nuvarande stickprovsmetodiken för att inhämta de upp-

gifter som erfordras för att beräkna ersättningen. Motionärerna ifrågasatte, om den nu använda stickprovsmetoden över huvud taget är lämplig. Författarfondens styrelse anser, att en totalinventering av inemot 50 milj. boklån varje år av administrativa och ekonomiska skäl ligger utom möjligheternas gräns. Styrelsen förutsätter därför att stickprovsmetoden även i framtiden skall användas men har uppdragit åt en expert att närmare undersöka metodens användbarhet. Styrelsen avser att senare inkomma till Kungl. Maj:t med en redovisning av denna utredning.

Som stöd för förslaget om höjd bibliotekersättning anför styrelsen, att en fastlåsning av ersättningsbeloppen vid deras nuvarande nivå framstår som ett allvarligt hot mot den vidareutveckling av författarnas och översättarnas ställning, som är både önskvärd och nödvändig i dagens samhälle. Inrättandet av fler pensionsrum och en allmän reglering av nu utgående pensionsbelopp anses vara den angelägnaste uppgiften under nästa verksamhetsår. Härnäst kommer önskemålet om fler femåriga långtidsstipendier. Likaså finner styrelsen starka skäl tala för fler och större arbets- och resestipendier till författare och översättare. Slutligen understryker styrelsen angelägenheten av att dels utsträcka stipendieringen av svenska författare till att omfatta de finlandssvenska författarna, dels öka stödet åt översättarna till att omfatta även utländska medborgare, som åtar sig att översätta svensk litteratur till utländskt språk.

I sitt förslag om ändrad fördelning av fondens medel mellan författarpenning och tillskott till en gemensam fond utgår styrelsen ifrån att författarpenningen även i fortsättningen skall utgöra hälften av ersättningsbeloppet, dvs. 4 öre för lån och 16 öre för bruk av referensexemplar av svenskt originalverk. För låneantal under 500 (nu 400) bör ingen individuell ersättning utgå och förekommande belopp bör tillfalla fondens fria del. För låneantal över 50 000 reduceras nu författarpenningen med 60 %. Styrelsen finner viss jämkning påkallad och föreslår att nedsättningen begränsas till 50 %. Gränsen för reduktionens inträdande bör vidare höjas till 100 000 lån.

Vid sin beräkning av medelsbehovet under anslaget förutsätter styrelsen, att antalet boklån inom de berörda biblioteken kommer att utgöra ca 50 miljoner, även om efter en följd av år med nära nog konstanta utlåningssiffror en mindre ökning kunnat konstateras under år 1964 (1963: 48,4 milj., 1964: 49,7 milj.). Styrelsen antar, att proportionen förblir oförändrad mellan rättsskyddade originalverk, översättningar och övriga verk. Ersättningsbeloppet för lån av svenska verk i original och för översatta verk beräknas till sammanlagt 3,1 milj. kr., innebärande en ökning med 1 425 000 kr. Medelsbehovet för referensexemplar i original och för översatta referensexemplar beräknar styrelsen till sammanlagt 561 500 kr., innebärande en ökning med i runt tal 295 000 kr. Den sammanlagda anslagsökningen enligt styrelsens förslag utgör 1 720 000 kr.

I särskild framställning har *Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation* (Flyco) framlagt synpunkter på författarfondens förslag om anslag för nästa budgetår. Organisationen understryker vikten av att ökade resurser tillförs fon-

den. Om bibliotekersättningen skulle följt inkomstutvecklingen för löntagarna borde enligt Flyco:s uppfattning i och för sig en höjning ske till tio öre per lån. Flyco begränsar sig dock till att kraftigt understryka behovet av att förslaget från författarfondens styrelse bifalls. Flyco biträder även styrelsens förslag om bibliotekersättningens fördelning, om ökade resurser för fondens sociala verksamhet och om stipendier till finlandssvenska författare och översättare som är utländska medborgare.

Beträffande medelsbehovet för ersättning åt författare och översättare, vars verk utnyttjas för framställning av talböcker, framhåller Flyco att endast mycket preliminära uppgifter nu kunnat lämnas av dem, som framställer talböcker. Enligt Flycos bedömning bör ersättningsbeloppet höjas från 96 000 kr. till 125 000 kr.

Fr. o. m. budgetåret 1964/65 har även taltidningar börjat framställas. Några normer för ersättning åt författare för utnyttjande av deras verk i detta sammanhang har ännu ej överenskommit mellan Flyco och De blindas förening. Flyco föreslår i avvaktan härpå, att 10 000 kr. anslås för ändamålet.

Flyco begär slutligen ett belopp av 4 000 kr. som ersättning för egna förvaltningskostnader m. m.

Departementschefen

Detta anslag har varit uppfört i riksstaten sedan budgetåret 1954/55. Ur det samma utgår ersättning för utlåning av enligt gällande upphovsrätt skyddade originalverk av svenska författare samt av översättningar till svenska, under förutsättning att översättaren är svensk medborgare och rätten till översättningen består. Slutligen utgår ur anslaget ersättning för rättsskyddade originalverk på svenska språket och översättningar, som ingår i referensboksamlingar hos bl. a. folkbiblioteken.

Ersättningsens grundbelopp för lån av originalverk utgör 5 öre. För referensexemplar av sådant verk uppgår grundbeloppet till 20 öre per volym. Av detta grundbelopp för hemlån och referensexemplar utgår intill en viss gräns 2,5 öre resp. 10 öre till vederbörande författare eller hans rättsinnehavare som individuell ersättning, s. k. författarpenning, medan återstoden tillfaller författarfondens s. k. fria del. Grundbeloppet för översatta ersättningsberättigade verk har fastställts till 1 öre för hemlån och 4 öre per referensexemplar. Någon individuell gottgörelse motsvarande författarpenningen utgår inte direkt till översättarna, utan det för översatt litteratur beräknade ersättningsbeloppet tillfaller i sin helhet författarfondens fria del. Denna del disponeras av fondens styrelse till ändamål gemensamma för svenska författare och översättare, främst understöd, stipendier och pensioner.

Under de senaste åren har styrelsen för Sveriges författarfond framlagt förslag om en höjning av bibliotekersättningen, som skulle medföra en merkostnad av ca 1,7 milj. kr. Jag är ense med styrelsen om att en förbättring av bibliotekersättningens grundbelopp är önskvärd. Jag föreslår därför att bibliotekersätt-

ningens grundbelopp, såvitt gäller ersättning för hemlån och referensexemplar av svenska originalverk, höjs från nuvarande 5 resp. 20 öre till 6 resp. 24 öre samt, såvitt gäller ersättning för hemlån och referensexemplar av översatt litteratur, från nuvarande 1 resp. 4 öre till 2 resp. 8 öre.

Jag föreslår att författarpenningen förblir hälften av det föreslagna grundbeloppet, dvs. 3 öre resp. 12 öre. Enligt nuvarande bestämmelser minskas författarpenningen med 60 % till den del den överstiger ett belopp av 1 250 kr., vilket med andra ord betyder att ersättningen reduceras när en författares verk utlånas mer än 50 000 gånger eller det för honom redovisade antalet referensböcker överstiga 12 500 volymer. Reduktionsregeln innebär att den individuella ersättningen ovanför denna gräns minskas från nuvarande 2,5 öre till 1 öre per hemlån och från 10 öre till 4 öre per referensexemplar, dvs. författarpenningen reduceras med 60 %. Författarfondens styrelse har föreslagit en ändring till en reduktion med 50 % och samtidigt en höjning av den gräns, då reduktionen inträder, till 100 000 lån eller 25 000 referensexemplar. Jag kan blott biträda förslaget i vad avser förändringen av procenttalet till 50 %. Vid bifall till mitt förslag om höjd biblioteksersättning skulle detta innebära att i fortsättningen hemlån under 50 000 ersätts med 3 öre och över 50 000 med 1,5 öre per lån. Ersättning för nyttjande av referensexemplar skulle vidare utgå med 12 öre per volym intill ett antal av 12 500, motsvarande ett belopp av 1 500 kr., och därefter reduceras till 6 öre per volym.

Jag föreslår slutligen att nedre gränsen för utbetalning av individuell författarpennning sätts till 500 boklån eller 125 referensexemplar, motsvarande en författarpennning på 15 kr.

Den höjning av anslaget till biblioteksersättningen, som erfordras vid genomförande av mitt förslag, kommer till stor del att tillföras författarfondens fria del. De ändamål som författarfondens styrelse framhållit som angelägna, nämligen inrättande av fler pensionsrum, reglering av nu utgående pensionsbelopp, fler långtidsstipendier, fler och större arbets- och resestipendier, utsträckning av stipendieringen av svenska författare till att omfatta finlandssvenska författare och ökat stöd åt översättare har jag inget att erinra mot.

Jag biträder förslaget från Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco) om en höjning till 125 000 kr. av anslagsmedlen till ersättning åt författare och översättare, vilkas verk utnyttjas för framställning av talböcker för blinda och andra svårt vanföra. I enlighet med Flycos förslag bör vidare ett belopp av 10 000 kr. beräknas för ersättning åt författare för utnyttjande av deras verk i taltidningar och ett belopp av 4 000 kr. för Flycos egna förvaltningskostnader.

Sammanlagt bör med anledning av vad jag nu anfört detta anslag för nästa budgetår föras upp med $(2\,040\,000 + 590\,000 =) 2\,630\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 2 630 000 kr.

B 6. Statens biografbyrå: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	239 000	245 012
1965/66	263 000	
1966/67 (förslag)	261 000	

I sin begäran om anslag för nästa budgetår föreslår *statens biografbyrå* en uppräkning med 4 000 kr. av detta anslag med hänsyn till ett förslag om tjänsteförändring och vissa kostnadsförändringar av automatisk natur.

Departementschefen

Jag räknar under detta anslag endast med kostnadsförändringar av automatisk natur och föreslår därför en minskning av anslaget med 2 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	172 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	86 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 000
Summa kr.	261 000

- b) till *Statens biografbyrå*: *Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 261 000 kr.

B 7. Statens biografbyrå: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	26 000	24 999
1965/66	27 000	
1966/67 (förslag)	22 000	

Statens biografbyrå föreslår att anslaget för nästa budgetår minskas med 5 000 kr. på grund av minskat medelsbehov under expensposten.

Departementschefen

Anslaget bör enligt biografbyråns förslag minskas med 5 000 kr. och uppföras med (27 000 — 5 000 =) 22 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

- att till *Statens biografbyrå*: *Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kr.

B 8. Bidrag till Barnfilmkommittén

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	35 000	35 000
1965/66	45 000	
1966/67 (förslag)	45 000	

Ur detta anslag bestrids kostnader för Barnfilmkommitténs upplysnings- och rådgivningsverksamhet samt för nordiskt och internationellt samarbete på barnfilmområdet.

Barnfilmkommittén anhåller för nästa budgetår om ett sammanlagt bidrag av 149 000 kr., varav 55 000 kr. för fullföljande av hittillsvarande verksamhet och 94 000 kr. för samarbete med Svenska filminstitutets barnfilmverksamhet för inköp och distribution av barnfilm. Kommittén räknar med bidrag från Stockholms stad och medlemsavgifter från anslutna organisationer till ett sammanlagt belopp av 7 000 kr.

Rörande förslaget om samarbete med Svenska filminstitutets barnfilmverksamhet framhåller kommittén att efterfrågan på barnfilm inom flera av dess organisationer f. n. är mycket stor och att den inte kan tillgodoses genom filminstitutets nuvarande verksamhet. Tillsammans med filminstitutets barnfilmverksamhet har kommittén därför utarbetat preliminära planer för samarbete på barnfilmområdet i syfte att bredda underlaget för spridning av barnfilm inom ramen för verksamheten inom de organisationer som är anslutna till Barnfilmkommittén. Planerna innebär att kommittén i samråd med Svenska filminstitutet skall inköpa lämplig barnfilm på den öppna marknaden inom och utom landet. Det planerade samarbetet förutsätter en delning med filminstitutet av vissa sekretariatskostnader och av kontorslokaler. Barnfilmkommitténs andel i kostnaderna beräknas för nästa budgetår till 44 000 kr. Dessutom erfordras ett belopp av 50 000 kr. för inköp av barnfilm.

Svenska filminstitutet understryker i ett yttrande över Barnfilmkommitténs framställning önskvärdheten av att god barnfilm sprids och föreslår att kommittén får ökade resurser, dock inte för att bygga upp en egen organisation utan för att kunna stödja filminstitutets verksamhet på barnfilmområdet.

Departementschefen

Det av Barnfilmkommittén framförda förslaget om samverkan med Svenska filminstitutet bör övervägas ytterligare. Jag är inte beredd att för nästa budgetår förorda någon höjning av bidraget till kommittén. Anslaget bör därför föras upp med oförändrat belopp, 45 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Barnfilmkommittén* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 45 000 kr.

B 9. Teater- och orkesterrådet

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	130 000	172 210
1965/66	215 000	
1966/67 (förslag)	221 000	

Teater- och orkesterrådet föreslår att detta anslag för nästa budgetår höjs med 11 000 kr. Höjningen motiveras av — förutom en automatisk kostnadsökning — ett ökat medelsbehov om 5 500 kr. för expertis och tillfällig arbetskraft (nu 34 000 kr.) samt en föreslagen utökning av antalet ledamöter i rådet från sju till nio, vilken leder till att posten till arvoden till ordförande och styrelseledamöter bör höjas med 4 000 kr. Vidare föreslår rådet att den nuvarande tjänsten som sekreterare i Bg 1 ersätts med en tjänst som byråchef i Be 1.

Departementschefen

Anslaget bör höjas på grund av den nu genomförda utökningen av antalet ledamöter i rådet och en automatisk kostnadsökning. Jag förordar att den nuvarande extra tjänsten som sekreterare i Bg 1 ersätts av en tjänst som direktör i Be 1.

För nästa budgetår bör detta anslag uppföras med (215 000 + 6 000 =) 221 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att upprätta personalförteckning för teater- och orkesterrådet enligt vad jag har förordat i det föregående,

b) till *Teater- och orkesterrådet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 221 000 kr.

B 10. Bidrag till de kungl. teatrarna

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	21 165 000	24 667 000
1965/66	26 520 000	
1966/67 (förslag)	25 940 000	

Detta förslagsanslag uppfördes i riksstaten fr. o. m. budgetåret 1964/65 i samband med de av statsmakterna år 1964 (prop. 1964: 66, SU 115, rskr 250) beslutade nya formerna för stöd till teaterverksamheten. Anslaget är för innevarande budgetår fördelat på följande sätt:

1. Bidrag till Operan	17 700 000
2. Bidrag till Dramatiska teatern	8 820 000
	Summa kr. 26 520 000

Bidragen disponeras av de kungl. teatrarna i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter och fastställda inkomst- och utgiftsstatser.

För nästa budgetår begär *Kungl. teaterns AB* och *Kungl. Dramatiska teaterns AB* en höjning av de statliga bidragen till teaternas verksamhet med 4 358 000 kr. resp. 2 903 000 kr. eller sammanlagt 7 261 000 kr.

Enligt gällande inkomst- och utgiftsstat uppgår för *Operan* de sammanlagda utgifterna till 21 415 000 kr. På inkomstsidan upptas egna inkomster och kommunala anslag till sammanlagt 3 715 000 kr.

Teatern räknar för nästa budgetår med en ökning av de egna inkomsterna med 510 000 kr. Ökningen är delvis beroende av att teatern räknar med en höjning av recetterna med 100 000 kr. Vidare utgår teatern i sina beräkningar från en bruttoredovisning av kostnaderna för programförsäljning, reklam och turnéverksamhet.

Den av *Operan* föreslagna ökningen av utgifterna motiveras — förutom med kostnadsökningar av automatisk natur till ett belopp av sammanlagt 1 006 000 kr., huvudsakligen avseende avtalsenliga lönehöjningar budgetåret 1965/66 — med följande förslag.

1. Ökat medelsbehov för styrelse och teaterledning (nu 170 000)	+	15 000
2. Utökning av den fast anställda artistpersonalen (nu 8 135 000) genom heltidsanställning av musikchef, utökning av hovkapellet, anställning av biträdande kormästare och två regissörer ..	+	341 000
3. Utökning av extra anställd artistpersonal (nu 500 000) genom anställning av tre repetitörer	+	25 000
4. Utökning av fast anställd teknisk personal (nu 1 735 000) genom anställning av mer personal på verkstäder och scen	+	260 000
5. Utökning av extra anställd teknisk personal (nu 940 000) genom anställning av påklädare	+	97 000
6. Utökning av övrig fast anställd personal (nu 2 750 000) genom förstärkning av kontorspersonalen och anställning av ordningsmän	+	196 000
7. Individuella lönejusteringar	+	175 000
8. Sociala avgifter och sjukvård (nu 2 987 000)	+	313 000
9. Ökat medelsbehov för andra expenser än bränsle (nu 200 000)	+	100 000
10. Ökade kostnader för fastighetens underhåll (nu 225 000)	+	607 000
11. Ökade materiel- och andra kostnader för teaterverksamheten (nu 855 000)	+	960 000
12. Ökade kostnader för ersättningar åt författare och översättare (nu 200 000)	+	100 000
13. Ökade kostnader för gästspelsutbyten med utlandet och gäst-artister (nu 370 000)	+	330 000
14. Ökade kostnader för reklam, annonser och trycksaker (nu 425 000)	+	110 000
15. Diverse utgiftsökningar, bl. a. för dansmuseet	+	233 000
		3 862 000

Summa ökning kr.   3 862 000

I fråga om de av teatern föreslagna utgiftsökningarna inhämtas ur teaterns framställning bl. a. följande motiveringar.

Punkterna 2—3. Under innevarande budgetår har påbörjats en utbyggnad av hovkapellet, som teatern nu föreslår skall bli fullföljd genom att en konsertmästare och fyra kapellister anställs. Arbetet med kören — framför allt på grund av avtalsenligt ändrade arbetstider — kräver ytterligare en kormästare, varför teatern föreslår att en biträdande sådan anställs. Vidare föreslår teatern anställning av ytterligare två regissörer. För baletten föreslås anställning på deltid av två dansinstruktörer samt en musikrepetitör.

Punkterna 4—6. Det är särskilt utökningen av turnéverksamheten och den planerade verksamheten på en annexscen som motiverar en förstärkning av den tekniska personalen. Operan finner det även nödvändigt med en fortsatt förstärkning av kontorspersonalen.

Punkt 11. Under spelåret 1965/66 planerar styrelsen att för försök i liten omfattning hyra en lokal utanför Kungl. teatern som annex och där ge några föreställningar av typen kammaropera och kammarbalett. Teatern räknar med att detta skall utgöra start för en försöksverksamhet av stort värde för teatern. Kostnaderna för denna nya verksamhet beräknas till 400 000 kr.

Teatern har under spelåret 1964/65 på försök startat en ambulerande skolteaterverksamhet på så sätt att artister från teatern framfört kortare verk eller partier av verk, särskilt balettverk, vid skolor i Stockholm och närliggande städer under ordinarie skoltid. Intresset för dessa föreställningar har varit stort, varför styrelsen avser att successivt utöka denna verksamhet.

Enligt den för Dramatiska teatern gällande inkomst- och utgiftsstaten uppgår de sammanlagda utgifterna till 11 997 000 kr. På inkomstsidan upptas egna inkomster till ett belopp av 3 177 000 kr.

Teatern räknar för nästa budgetår med en minskning av de egna inkomsterna med 178 000 kr. Av den beräknade inkomstminskningen beror ett belopp av 110 000 kr. på att teatern mot bakgrunden av utfallet budgetåret 1964/65 förutsätter en minskning av recetterna med 110 000 kr. Teatern räknar vidare med bortfall av posten till programförsäljning, reklamverksamhet m. m., genom att teatern numera så gott som helt slopat annonseringen i programmen och samtidigt utvidgat dessas innehåll. Posten till hyror beräknas minska med 45 000 kr., medan posten till räntor upptas med ett med 10 000 kr. ökat belopp.

Den av Dramatiska teatern för nästa budgetår föreslagna ökningen av utgifterna uppgår till 2 725 000 kr. Utgiftsökningen är beroende av följande förslag från teaterns sida.

1. Utökning av den fast anställda personalen (nu 6 627 000) ..	+	469 000
2. Ökade kostnader för extra anställd personal och övertidser-sättning (nu 1 329 000)	+	624 000
3. Sociala avgifter (nu 1 465 000)	+	165 000
4. Expenser och fastighetsunderhåll (nu 390 000)	+	210 000
5. Materiel- och andra kostnader för teaterverksamheten (nu 776 000)	+	109 000
6. Ökade kostnader för ersättningar till författare och översättare (nu 250 000)	+	50 000
7. Reklamkostnader (nu 275 000)	+	425 000
8. Kostnader för skolteaterverksamhet (nu 600 000)	+	100 000
9. Diverse utgifter (nu 177 000)	+	73 000
10. Gästspel (nu 0)	+	500 000
		Summa ökning kr. 2 725 000

Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår har teatern räknat med att omfattningen av produktionen skall förbli i det närmaste oförändrad spelåret 1966/67. Ingen väsentlig personalökning vare sig på artistsidan eller i övrigt har förutsatts behövlig. De beräknade bokslutssiffrorna för spelåret 1964/65 har legat till grund för anslagsberäkningen. Teatern förutsätter att den kostnadsram som bokslutet utvisar kan anses normerande för en full produktionsvolym vid en teater av Dramatiska teaterns storlek och struktur. I teaterns anslagsframställning påpekas att avsikten är att — under förutsättning att medel ställs till förfogande — genomföra den avslutande byggnadsetappen på teaterns huvudbyggnad under nästa spelår. Teatern räknar med att då skaffa annan spelplats i Stockholm och göra turnéer såväl inom som utom landet. Merkostnaderna med anledning av detta är inte beräknade utan styrelsen räknar med att inge en framställning om ytterligare anslag.

Den utgiftsökning som teatern beräknat för reklamkostnader (p. 7) är motiverad på följande sätt. I 1964/65 års stat är för ändamålet upptaget ett belopp av 275 000 kr. Enligt det preliminära bokslutet uppgick belastningen under denna post till 690 500 kr. Bakgrunden till detta är att teatern kraftigt ökat sina reklamåtgärder efter två huvudlinjer. Den ena har varit att göra den dagliga annonseringen mera uttömmande och attraktiv. Den andra linjen har varit att utforma programbladet som en teatertidskrift med artiklar om den aktuella pjäsen och andra företeelser av teaterkulturellt intresse. Samtidigt har de stödannonser som tidigare utgjorde större delen av innehållet utgått. Teaterns förslag om en ökning med 425 000 kr. för ändamålet bygger på att reklamverksamheten skall få samma omfattning under spelåret 1966/67 som under 1964/65.

Teater- och orkesterrådet har överlämnat ett gemensamt remissyttrande över framställningarna om anslag från de kungl. teatrarna samt från Riksteatern och Svenska teatern. Rådet framhåller att de av teatrarna föreslagna utgiftsök-

ningarna till större delen är betingade av personalökningar. Löneökningar genom allmänna avtalsuppgörelser är däremot ej aktuella, då förhandlingar avseende spelåret 1966/67 ännu ej ägt rum. I de för budgetåret 1965/66 fastställda staterna har lönekostnaderna beräknats med utgångspunkt i löneläget den 1 juli 1965. Enligt rådets uppfattning är de framförda förslagen till största delen välmotiverade. Rådet framhåller att det dock är fråga om avvägningssproblem särskilt mot bakgrunden av att förslagen om anslagshöjningar sammanlagt är av sådan storleksordning att det inte är möjligt att samtidigt tillgodose dem alla. Ett särskilt viktigt problem är enligt rådets uppfattning avvägningen mellan huvudstadens och landsortens intressen. Det är därvid angeläget att en balans kan uppnås.

Samtliga här berörda teatrar har framfört förslag om utvidgad skolteaterverksamhet. Rådet understryker att skolteatern är ett viktigt verksamhetsfält och att det är angeläget att teatern och skolan gemensamt söker vidga och intensifiera insatserna på detta område. Rådet finner att målet bör vara att ge alla skolor tillgång till teaterverksamhet, varför det är angeläget att turnéteatrarnas skolteaterverksamhet byggs ut. Teatrarna bör i betydligt större utsträckning än för närvarande kunna gå ut till skolorna med »mobila lektionsföreläsningar», korta program som inte kräver någon omfattande dekor och som under en skoltimme kan spelas upp för ett antal klasser i en aula eller annan samlingslokal. Rådet tillstyrker att särskilda medel för detta ändamål beräknas under de kungl. teatrarnas och turnéteatrarnas anslag. För verksamheten vid stadsteatrar och därmed likställda teatrar, till vilka statsbidrag för den ordinarie verksamheten utgår enligt vissa generella regler, bör medel utgå från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Kostnaderna bör fördelas mellan stat och kommun efter samma normer som gäller för rikskonsertverksamhetens skolkonserter. Verksamheten under de första åren bör enligt rådets uppfattning ha karaktär av försöksverksamhet och bedrivas i begränsad omfattning. Ett belopp av ca 200 000 kr. per år anses vara tillräckligt för ändamålet. Den föreslagna verksamheten i skolorna bör kompletteras med skolteaterföreläsningar av vanligt slag på teatrarna. Förslagen om utvidgad skolteaterverksamhet i vad avser de kungl. teatrarna och turnéteatrarna medför en sammanlagd kostnad av 512 000 kr. Rådet konstaterar att förslagen överensstämmer med rådets här angivna riktlinjer och tillstyrker ökningen.

I fråga om teatrarnas reklam- och ackvisitionsverksamhet framhåller rådet att något närmare samarbete inte föreligger mellan teatrarna i Stockholm. Enligt rådets mening är det inte uteslutet att vissa fördelar kunde nås om så blev fallet.

I fråga om de framförda förslagen om personalförstärkingar vid Operan anför rådet bl. a. att utbyggnaden av hovkapellet tills vidare bör kunna anstå. Rådet tillstyrker att medel beräknas för en biträdande kormästare och för en utökning av antalet instruktörer och repetitörer för baletten och att regissörskåren förstärks med en regissör. En begränsad utbygg-

nad av den tekniska personalen och kontorspersonalen förordas. Förslaget om verksamheten vid en annexscen kan enligt rådet inte bedömas innan en närmare redogörelse för den tilltänkta verksamhetens art och omfattning samt kostnaderna för denna har lämnats.

Med anledning av det av Dramatiska teatern framförda förslaget om en ombyggnad av Dramatiska teaterns byggnad, vilket skulle medföra att stora scenen inte skulle kunna utnyttjas under hela spelåret, finner rådet det angeläget att arbetena planeras så att en stängning av stora scenen undviks eller så långt möjligt inskränks.

Rörande Dramatiska teaterns förslag om anslag för nästa budgetår påpekar teater- och orkesterrådet att staten för budgetåret 1964/65 överskridits med 1,7 milj. kr. utöver vad som medgivits genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t. Rådet erinrar om att teatern i sin framställning utgått ifrån medelsåtgången under spelåret 1964/65. Då utgifterna under detta budgetår jämväl överstiger den för budgetåret 1965/66 fastställda utgiftsstaten krävs — om en inskränkning i verksamheten skall undvikas — en utgiftsram för både budgetåret 1965/66 och 1966/67 som minst uppgår till det under budgetåret 1964/65 förbrukade beloppet. Rådet finner att teaterns önskemål om personalökningar i viss utsträckning bör tillgodoses bl. a. genom att medel anvisas för ytterligare en belysningsmästare och en inspicient.

Styrelserna för de kungl. teatrarna har i gemensam skrivelse hemställt om förändring av pensioneringen vid teatrarna till s. k. helstatlig typ. Därvid har åberopats den s. k. SPA-utredningens resultat, som redovisats för riksdagen genom prop. 1963: 92. Genom statsmakternas beslut i anslutning till nämnda prop. (SU 82, rskr 197) har huvudprinciperna för statlig personalpensionering av vissa icke-statliga grupper omlagts. Härvid har förutsatts att en prövning i budgetsammanhang skall ske av frågor om utvidgning av den helstatliga pensioneringen — pensionering genom statens personalpensionsverk utan pensionsavgifter — till sådana befattningshavare för vilka utgår betydande statsbidrag till löner och kostnader i övrigt.

Teater- och orkesterrådet tillstyrker en förändring av pensioneringen vid de kungl. teatrarna till helstatlig typ och framhåller, att teatrarna till väsentlig del är beroende av statsmedel för sin verksamhet, att staten de facto haft ansvar för personalens pensionering i det att teatrarnas egna inkomster icke varit tillräckliga för att täcka löpande pensionsavgifter och att det s. k. helstatliga systemet bl. a. är administrativt betydligt mer lätthanterligt såväl för pensionsmyndigheten som för teatrarna, varjämte det innebär vissa fördelar för de anställda.

Departementschefen

Vid min anmälan av detta anslag förra året framhöll jag att uppgifterna om publikfrekvensen vid Operan och Dramatiska teatern under det då sist förflutna spelåret utvisade ett väsentligt ökat intresse för de båda teatrarna. Uppgifterna

för spelåret 1964/65 utvisar en ytterligare ökning i publikfrekvensen per föreställning. Vid Operans föreställningar är genomsnittligt 76 % av platserna be- lagda. Motsvarande tal för Dramatens stora scen är 79 % och för dess lilla scen 89 %. Under spelåret 1964/65 har 233 000 personer besökt Operans föreställ- ningar och 280 000 personer Dramatiska teaterns.

Operan har för spelåret 1964/65 tilldelats ett statsbidrag av 13 830 000 kr. Vidare har genom beslut av Kungl. Maj:t medgivits att vissa poster i den fast- ställda staten får överskridas med 1 600 000 kr. på grund av avtalsenliga ök- ningar av löneutgifterna. Bokslutet visar att teaterns utgifter begränsats till vad som ryms inom den medgivna statsbidragsramen och ökade recettinkomster. För Dramatiska teaterns del uppgår beviljat statsbidrag jämte medgivet över- skridande av vissa poster i staten till sammanlagt 7 395 000 kr. Det till Kungl. Maj:t ingivna bokslutet utvisar att ett ytterligare medelsbehov föreligger av 1 743 000 kr., varav 756 000 kr. avser olika socialavgifter för tidigare spelår och andra ökningsar av automatisk natur. Vid min behandling senare denna dag av anslag på tilläggsstat II avser jag att återkomma till frågan om Dramatiska teaterns medelsbehov för budgetåren 1964/65 och 1965/66.

Båda de kungl. teatrarna har i sina framställningar om anslag begärt avsevärt ökade medelsanvisningar för nästa budgetår. Med hänsyn till avvägningen i för- hållande till andra angelägna utgiftsändamål finner jag det inte möjligt att till- styrka de framförda förslagen mer än till en mindre del.

Vad beträffar Operans beräkning av inkomsterna kan jag biträda tanken på en genomgående bruttoredovisning av kostnaderna för program, reklam och turnéer. Dessutom räknar jag med att Operan vidtar åtgärder för att recettinkomsterna skall kunna ökas mer än vad som förutsatts i anslagsframställningen eller med sammanlagt 400 000 kr. i förhållande till det i innevarande budgetårs stat upp- tagna beloppet. Sammanlagt räknar jag med en ökning av Operans inkomster med 810 000 kr.

I fråga om personalkostnader kan jag tillstyrka en ökning endast för indivi- duella lönejusteringar för viss artistpersonal med 120 000 kr. Behov av personal- förstärkningar inom vissa områden av Operans verksamhet får tillgodoses genom omdisposition av personalen. På utgiftssidan räknar jag i övrigt med en sam- manlagd ökning av 225 000 kr. för materiel- och andra kostnader för teaterverk- samheten, expenser och övriga utgifter. Av ökningen beror ett belopp av 70 000 kr. på den bruttoredovisning av programkostnaderna som jag nyss förordat. Medel för fastighetsunderhåll bör beräknas med oförändrat belopp. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t föregående år anvisat 110 000 kr. till utbyte av fåtöljer och 1 150 000 kr. för ombyggnad och upprustning av Operans kanslilokaler, insättande av en hiss och återstående upprustning av teaterns salong. Kostnaderna har i dessa två fall bestritts av behållningen av de särskilda lotterier som anordnas till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål.

Sammanfattningsvis beräknar jag för nästa budgetår en höjning av Operans inkomster med 810 000 kr. och av utgifterna med 360 000 kr., vilket medför att statsbidragsbehovet minskar med 450 000 kr. till sammanlagt 17 250 000 kr.

Dramatiska teatern har i sin begäran om anslag för nästa budgetår berört möjligheten av att verksamheten vid teaterns stora scen skulle behöva begränsas på grund av de ombyggnadsarbeten som planeras under nästa spelår. Enligt vad jag inhämtat utgår teatern i sin planering numera från att inga byggnadsarbeten skall komma till stånd som inverkar på verksamhetens omfattning. Detta förhållande har varit en utgångspunkt vid min bedömning av teaterns medelsbehov för nästa budgetår.

Vid beräkningen av Dramatens inkomster för nästa budgetår utgår jag från att recetterna genom olika åtgärder från teaterns sida bör kunna ökas med 300 000 kr. i stället för att som teatern själv förutsatt minskas med 100 000 kr. Liksom för Operan bör en bruttoredovisning ske av programkostnaderna, vilket kan beräknas leda till en inkomstökning av 154 000 kr. Den sammanlagda ökningen på inkomstsidan blir 454 000 kr.

På utgiftssidan räknar jag med en ökning för individuella lönejusteringar för artistpersonal av 80 000 kr. och för ökade kostnader i övrigt av 244 000 kr. Jag har inte räknat med ökade medel för fastighetsunderhåll. I detta sammanhang vill jag dock erinra om att Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att inom en kostnadsram för arbetena av 4 milj. kr. projektera vissa ombyggnadsarbeten inom Dramatiska teaterns byggnad. Projekteringen avser bl. a. iordningställande av personalrestaurang och repetitionslokaler.

Den sammanlagda beräknade utgiftsökningen för Dramatiska teatern uppgår till 324 000 kr. Med hänsyn tagen till den förut beräknade inkomstökningen av 454 000 kr. erhålls ett med 130 000 kr. minskat statsbidragsbehov för nästa budgetår.

Med ledning av den av de båda kungl. teatrarna begärda förändringen av pensioneringen vid teatrarna vill jag förorda att pensioneringen vid dessa förändras till helstatlig typ fr. o. m. den 1 juli 1966. Därvid bör Kungl. Maj:t äga att på framställning pröva frågor om obetalda engångsavgifter i de fall avgång från anställning vid teatern skett före nämnda dag och härvid även behandla uppkommande individuella pensionsfrågor som om det helstatliga systemet varit infört vid avgångstillfället. Jag räknar inte med att vad jag nu föreslagit skall påverka medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår.

Den redovisade beräkningen av de båda kungl. teatrarnas medelsbehov innebär att detta anslag bör uppföras med (26 520 000 — 580 000 =) 25 940 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de kungl. teatrarna* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 25 940 000 kr.

B 11. Bidrag till vissa turnéteatrar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	8 000 000	8 911 000
1965/66	10 852 000	
1966/67 (förslag)	11 542 000	

Detta förslagsanslag uppfördes i riksstaten fr. o. m. budgetåret 1964/65 i samband med de av statsmakterna år 1964 (prop. 1964: 66, SU 115, rskr 250) beslutade nya formerna för stöd till teaterverksamheten. Anslaget disponeras för innevarande budgetår på följande sätt

1. Bidrag till Riksteatern	5 940 000
2. Bidrag till Svenska teatern	4 912 000
	Summa kr. 10 852 000

Bidragen disponeras av de båda turnéteaterföretagen i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter och fastställda inkomst- och utgiftsstatser.

Riksteatern och *Svenska teatern AB* begär för nästa budgetår en höjning av det statliga bidraget med respektive 1 220 000 kr. och 837 000 kr. eller sammanlagt 2 057 000 kr.

De totala utgifterna för *Riksteaterns* verksamhet uppgår enligt gällande inkomst- och utgiftsstat till 9 078 000 kr. Riksteaterns egna inkomster är upptagna till 3 138 000 kr.

Den av Riksteatern för nästa budgetår begärda höjningen av det statliga bidraget motsvaras av en ökning av teaterns utgifter med 1 343 000 kr. och av egna inkomster med 123 000 kr. *Inkomstökningen* sammanhänger delvis med teaterns förslag om utökad skolteaterverksamhet och berörs i det följande i samband med redovisningen av de av teatern begärda utgiftsökningarna för detta ändamål. Den beror i övrigt på ett förslag om ökning av antalet köpta föreställningar. Av utgiftsökningen avser i runt tal 274 000 kr. automatiska kostnadsökningar för sociala avgifter och resetraktamenten. Utgiftsökningen i övrigt sammanhänger med följande av teatern framlagda förslag.

1. Utökad skolteaterverksamhet (bruttokostnad)	+ 110 000
2. Utökning av den årsengagerade ensemblen	+ 50 000
3. Förstärkning av orkestrar	+ 80 000
4. Individuella lönejusteringar	+ 150 000
5. Ökade kostnader för köpta turnéföreställningar	+ 250 000
6. Utökning av den administrativa personalen	+ 149 000
7. Ökade kostnader för materiel, resor och transporter, reklam, lokalhyror m. m.	+ 280 000
	Summa kr. + 1 069 000

I fråga om förslagen under punkterna 1 och 5—7 anför Riksteatern bl. a.

Punkt 1. Under budgetåret 1965/66 beräknar teatern att kunna ge drygt 800 skolteaterföreställningar. Avsikten är att efter hand komplettera programgivningen för olika åldersgrupper och att även nå ut till områden i landet, där teaterverksamhet i brist på lokaler icke finns men där det finns möjligheter till framträdande i skolornas aulor eller andra samlingslokaler.

Punkt 5. Riksteatern bedömer det inte vara möjligt att med egen produktion kunna utvidga sin ordinarie verksamhet, utan den ökning som — vid sidan av skolteaterns planerade breddning — kan komma till stånd, bör ske genom utnyttjande av föreställningar från fasta scener, i första hand Kungl. teatern och Dramatiska teatern. Teatern räknar med att ytterligare 15 sådana föreställningar skall kunna räknas in i repertoaren och kostnaden för detta uppskattas till 100 000 kr. Den däremot svarande inkomstökningen beräknas uppgå till 50 000 kr.

Teatern beräknar vidare ett belopp av 150 000 kr. för arrangerandet av speciella teaterveckor på ett par orter.

Punkt 6. För att kunna genomföra den planerade utökningen av skolteaterverksamheten erfordras en förstärkning av de administrativa resurserna genom att en särskild avdelning inrättas framför allt för att samordna repertoarplanering och lämpliga pedagogiska åtgärder. Avdelningen bör bestå av en föreståndare och viss skrivpersonal. I övrigt bör skolteateravdelningen fungera med hjälp av de resurser, som det centrala kansliet och produktionsavdelningen kan ställa till förfogande. Merkostnaden för upprättande av skolteateravdelningen utgör ca 47 000 kr.

I övrigt föreslås förstärkning av ekonomi- och studieavdelningarna och utbyggnad av ombudsorganisationen till en sammanlagd kostnad av 102 000 kr.

Punkt 7. En utvidgning av skolteaterverksamheten leder också till ett ökat medelsbehov för material, resor och transporter. Riksteaterns kansli har flyttat, vilket lett till merkostnad för hyra av 45 000 kr. Vidare beräknas medel för successiv komplettering av den elektriska utrustningen för turnéerna.

Enligt den för Svenska teatern fastställda inkomst- och utgiftsstaten för innevarande budgetår uppgår de totala utgifterna för teaterns verksamhet till 6 841 000 kr. och teaterns egna inkomster till 1 929 000 kr. Teatern räknar med en ökning av de egna inkomsterna med 115 000 kr. genom en höjning av gagerna från föreningarna.

Av den begärda utgiftsökningen om 952 000 kr. hänför sig i runt tal 186 000 kr. till automatiska kostnadsökningar för traktamenten, sociala avgifter och sjukvård. Teatern räknar vidare med en utgiftsökning för individuella lönejusteringar, för anordnande av en turné för pensionärer och för en mindre förstärkning av den centrala administrationen. Teaterstyrelsens begäran innefattar i övrigt ökade utgifter för materiel- och andra kostnader för produktioner, resor under pensionärsturnéer, reklam och diverse utgifter om sammanlagt 303 000 kr.

1955 års provinsteaterutredning rekommenderade i sitt år 1960 avlämnade betänkande »Statsunderstödd teaterverksamhet i landsorten» (Stencil 1960) att de dåvarande fyra turnéteaterföretagen skulle koncentrera sin verksamhet till två organ. I anslutning till denna rekommendation tillkom år 1962 Svenska teatern genom en sammanslagning av Folkparkernas och Programbolagets teaterverksamhet. Utredningen framhöll i sitt betänkande att det ur rationaliseringssynpunkt skulle vara riktigast att lägga hela turnéteaterverksamheten på ett organ. Inom Riksteatern och Svenska teatern har under år 1965 bedrivits ett utredningsarbete om en sammanslagning av de båda företagen. Utredningen har stannat för ett förslag som innebär att företagen fr. o. m. den 1 juli i år sammanförs till ett landsomfattande turnéteaterföretag. Enligt vad jag inhämtat har man inom de båda företagens ledningar ställt sig i princip positiv till förslaget. Något formellt beslut i fråga om en sammanslagning kan inte fattas av vederbörande organ inom teatrarna förrän under första halvåret 1966.

Teater- och orkesterrådets remissyttrande har i de delar det behandlar för de kungl. teatrarna och turnéteatrarna gemensamma önskemål återgivits under närmast föregående anslagspunkt.

Om de av Riksteatern framlagda förslagen om personalförstärkningar för nästa budgetår anför rådet att de i och för sig är önskvärda. Detta gäller i särskilt hög grad organiserandet av skolteaterns administration. Rådet finner dock att en viss försiktighet bör iakttas i fråga om personalutvidgningar.

Rådet tillstyrker att medel anvisas för ytterligare en turné inom Svenska teatern, men anser inte att denna bör knytas till en viss publikkategori.

Departementschefen

Riksteatern och Svenska teatern har i sina framställningar om anslag för nästa budgetår inte berört frågan om den förut berörda omorganisationen. Det blir alltså inte möjligt att förrän i samband med prövningen av frågan om medel för budgetåret 1967/68 ta ställning till verksamhetens uppläggning och organisation inom ett sammanslaget företag. Eftersom en omorganisation av två så stora företag som det här är fråga om måste medföra många komplicerade organisatoriska problem och således fordra en viss övergångstid, kan emellertid vissa ändringar av föreskrifterna om anslagets disposition påkallas redan för spelåret 1966/67.

Publikfrekvensen vid de båda turnéteatrarnas föreställningar, dvs. den procentuella andelen sålda biljetter i relation till antalet sittplatser i teaterlokalerna, visar under det senast avslutade spelåret en mindre ökning för Riksteaterns del, nämligen från 80 % spelåret 1963/64 till 82 % för 1964/65 (avser större orter, medan för mindre orter beräknas oförändrat 72 %). För Svenska teatern har publikfrekvensen under samma tid stigit från 63 % till 79 %. Det sammanlagda

antalet besökare vid Riksteaterns föreställningar spelåret 1964/65 var 567 000 och vid Svenska teaterns 310 000 (1963/64 599 000 respektive 291 000).

De statliga bidragen spelåret 1964/65 till de båda turnéteatrarna enligt fastställda stater och medgivna överskridanden av dessa på grund av avtalsenliga löneökningar utgjorde sammanlagt 8 911 000 kr. Boksluten utvisar att de statliga bidragen dock inte överskridits av andra skäl än automatiska utgiftsstegringar.

Riksteatern har beräknat att dess inkomster för nästa budgetår ökas med 123 000 kr. Jag anser att teatern bör vidta åtgärder för att inkomsterna skall kunna ökas i något högre grad eller med sammanlagt 300 000 kr. På utgiftssidan beräknar jag enligt teaterns av teater- och orkesterrådet tillstyrkta förslag medel för personal för utökad skolteaterverksamhet. Vidare bör beräknas medel för personalkostnader avseende en ny skolteateravdelning och merkostnader för viss begränsad utökning av antalet helårsengagerade skådespelare. Ett belopp av 140 000 kr. erfordras för individuella lönejusteringar för artistpersonal. För ökade kostnader för köpta föreställningar beräknar jag vidare ett belopp av 100 000 kr. Kostnaderna för materiel, resor och transporter, reklam m. m. kan beräknas öka med 115 000 kr. Genomförda traktamentshöjningar och ökad belastning av posten till sociala avgifter medför ett med 270 000 kr. ökat medelsbehov.

De sålunda beräknade utgiftsökningarna för Riksteatern uppgår sammanlagt till 794 000 kr. Eftersom jag nyss beräknat en inkomstökning av 300 000 kr., blir ökningen av statsbidragsbehovet begränsat till 494 000 kr.

Jag godtar Svenska teaterns beräkning av sina inkomster, innebärande en ökning av dessa med 115 000 kr. På utgiftssidan erfordras ett belopp av 125 000 kr. för individuella lönejusteringar och sammanlagt 186 000 kr. för olika öknningar av automatisk natur. Inga medel bör beräknas för utökad verksamhet.

För Svenska teatern uppgår utgiftsökningen sammanlagt till 311 000 kr. och inkomsthöjningen till 115 000 kr., vilket medför en ökning av statsbidragsbehovet med 196 000 kr.

Den samlade anslagsförändringen genom mina i det föregående redovisade beräkningar för de båda teaterföretagen uppgår till (10 852 000 + 690 000 =) 11 542 000 kr. Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa turnéteatrar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 11 542 000 kr.

B 12. Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	10 820 000	11 858 099
1965/66	12 575 000	
1966/67 (förslag)	12 845 000	

Enligt gällande grunder för stödet åt stadsteatrar och därmed likställda teatrar utgår statsbidrag i form av dels grundbidrag, dels tilläggsbidrag. Grundbidraget utgår med belopp motsvarande 55 % av teatrarnas totala kostnader spelåret 1963/64 för löner, arbetsgivaravgifter enligt lagen om allmän försäkring samt avgifter för yrkesskade- och grupplivförsäkring. Efter spelåret 1963/64 skall för varje budgetår tilläggsbidrag utgå med belopp motsvarande dels 55 % av en beräknad löneökning, som skall motsvara inträffade förändringar i statstjänstemännens löner för tiden fr. o. m. den 1 juli 1964, dels 55 % av ökningen av de bidragsberättigade sociala avgifterna.

Följande teaterföretag är berättigade till statsunderstöd, nämligen Aktiebolaget Göteborgs lyriska teater, Borås stadsteater, Aktiebolaget Göteborgs teater, Föreningen Hälsingborgs stadsteater u. p. a., Föreningen Malmö stadsteater u. p. a., Stadsteatern Norrköping-Linköping, kretsteater för Östergötland, förening u. p. a., Stockholms stadsteater aktiebolag samt Aktiebolaget Uppsala stadsteater. I grundbidraget för Föreningen Malmö stadsteater u. p. a. inräknas fr. o. m. den 1 januari 1966 också de bidragsberättigande kostnader, som hänförs till verksamheten vid teaterns tredje scen.

Enligt gällande bestämmelser fastställer teater- och orkesterrådet det belopp med vilket statsbidrag skall utgå. Vidare åligger det rådet att vart tredje budgetår verkställa utredning angående bidragsberättigad teaters ekonomiska förhållanden samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag till ändring av gällande grunder för statsbidragsgivningen, som utredningen föranleder. Rådet kan dock, om särskilda omständigheter föreligger, vid annan tidpunkt inkomma med förslag om beräkningen av de personalkostnader, på vilka statsbidrag utgår.

Teater- och orkesterrådet anför i sin framställning angående beräkningen av detta anslag för nästa budgetår att en automatisk ökning uppkommer genom att i anslaget för innevarande budgetår ingår ett belopp av 225 000 kr. för en tredje scen vid Malmö stadsteater som blott avser kostnaderna under halva budgetåret. För nästa budgetår bör anslaget av denna anledning ökas med i runt tal 225 000 kr.

I särskild framställning har teater- och orkesterrådet tillstyrkt en ansökan från kulturnämnden i Borås om en ökning för Borås stadsteaters del av de personalkostnader som ligger till grund för statsbidragsberäkningen. I det fr. o. m. innevarande budgetår gällande bidragsunderlaget ingår kostnaderna för en ensemble av tolv personer. Rådet tillstyrker kulturnämndens begäran om att bidragsunderlaget skall höjas med 45 000 kr., motsvarande löne- och andra personalkostnader för ytterligare två skådespelare. Enligt rådets mening är den nuvarande ensemblen för liten, vilket i hög grad begränsar teaterns möjligheter i fråga om pjäsvalet. Med hänsyn till den uppbyggnadsverksamhet som alltjämt kan anses pågå vid teatern föreligger enligt rådets uppfattning en sådan i gällande bestämmelser förutsatt särskild omständighet som gör det möjligt att öka grundbidraget under pågående treårsperiod.

I prop. 1965: 1 (bil. 10 s. 50) förutsattes med anledning av en av Norrbottens bildningsförbund framlagd utredning om upprättande av en fast teater i Norrbottens län att frågan i enlighet med teater- och orkesterrådets bedömning borde ytterligare utredas.

Teater- och orkesterrådet har låtit verkställa en kompletterande utredning i frågan och i samband därmed förordat, att en länsteater kommer till stånd i Norrbottens län fr. o. m. den 1 juli 1967, att teatern i bidragshänseende erhåller ställning som stadsteater eller därmed likställd teater och att teatern därutöver tilldelas särskilda bidrag till turné- och skolteaterverksamhet samt till vissa initialkostnader.

Rådet erinrar om att det redan tidigare intagit en positiv ställning till tanken på en länsteater i Norrbottens län med fast placering i Luleå. I den nu verkställda utredningen har i allt väsentligt hänsyn tagits till de erinringar och önskemål som framfördes i rådets föregående yttrande. Avsikten är att teatern skall kombinera en gängse stadsteaters arbetssätt med en relativt omfattande turnéteaterverksamhet, ett arrangemang som rådet finner vara en grundförutsättning för teaterns existens. I detta sammanhang understryker rådet vikten av ett nära samarbete med Riksteatern. Rådet finner den föreslagna ensemblens storlek, nämligen nio skådespelare, vara godtagbar i ett inledningsskede. De beräknade utgifterna under det första spelåret om sammanlagt 797 000 kr. föranleder erinran från rådets sida i huvudsak endast i vad avser skolteaterkostnaderna, som ansetts något för högt beräknade. Rådet beräknar recetterna till 145 000 kr. Luleå stad och Norrbottens läns landstingskommun förutsätts bidra med 75 000 kr. vardera.

Statsbidrag bör enligt rådets mening utgå till teatern dels enligt samma grunder som för stadsteatrar och därmed likställda teatrar, vilket i nuvarande löneläge skulle leda till en kostnad för statsverket av ca 284 000 kr., dels som ett särskilt bidrag till skolteater- och turnéverksamhet om sammanlagt 140 000 kr. Redan under budgetåret 1966/67 bör dessutom enligt utredningsförslaget statsbidrag utgå till vissa initialkostnader, främst för anskaffning av utrustning samt för anställande av teaterchef, abonnemangschef och inspicient under första halvåret 1967. Av de sammanlagda initialkostnaderna om 185 000 kr. bör enligt rådets bedömning statsverket svara för ett belopp av 110 000 kr., främst avsett för inredning och utrustning. Beloppet förutsätts utgå ur annat anslag än stadsteateranslaget.

Departementschefen

I och med utgången av nästa budgetår har det nya statsbidragssystemet för stadsteatrarna varit i kraft under tre år. Till budgetåret 1967/68 åligger det teater- och orkesterrådet att utreda de bidragsberättigade teatrarnas ekonomiska förhållanden och framlägga de förslag som utredningen kan ge anledning till. Trots att alltså en omprövning av bidragets storlek för teatrarna kan bli aktuell redan nästa år bör den av teater- och orkesterrådet tillstyrkta uppräknigen av

de bidragsberättigande kostnaderna för Borås stadsteater genomföras redan fr. o. m. nästa budgetår.

Vid min anmälan av detta anslag föregående år uttalade jag rörande det då framlagda förslaget om en länsteater med fast ensemble i Norrrbotten att jag delade teater- och orkesterrådets positiva inställning till projektet men att jag liksom rådet fann att förutsättningarna borde ytterligare utredas. Rådet anser nu att den gjorda kompletterande utredningen visar att en tillfredsställande grund finns för att sätta i gång en länsteater fr. o. m. budgetåret 1967/68. Eftersom det inte blir aktuellt att beräkna medel under detta anslag för nästa budgetår finner jag inte anledning att närmare ta ställning till det aktuella förslaget. Redan nu vill jag dock uttala att jag utgår ifrån att i princip stöd till en länsteater enligt de för stadsteatrar och därmed likställda teatrar gällande grunderna bör utgå fr. o. m. budgetåret 1967/68. Jag räknar med att bidrag till viss inredning och utrustning, som behövs redan under nästa budgetår för att förbereda igångsättande av teaterverksamheten, skall kunna utgå av medel som disponeras av Kungl. Maj:t.

Merkostnaden på grund av det ökade bidragsunderlaget för Borås stadsteater och för Malmö stadsteaters tredje scen beräknar jag till sammanlagt 270 000 kr. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (12 575 000 + 270 000 =) 12 845 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 12 845 000 kr.

B 13. Bidrag till särskilda kulturella ändamål

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	8 850 000	8 318 912
1965/66	11 300 000	
1966/67 (förslag)	14 500 000	

Ur detta reservationsanslag, som första gången anvisades för budgetåret 1964/65 och som tillkom som ersättning i viss del för lotterimedelsfonden, utgår bidrag efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

För utdelning under innevarande budgetår har till Kungl. Maj:ts förfogande stått sammanlagt 12 953 000 kr., nämligen förutom det i riksstaten uppförda anslaget av 11 300 000 kr., en reservation från budgetåret 1964/65 på 439 000 kr., 609 000 kr. som tidigare anvisats ur lotterimedelsfonden men icke utnyttjats och därför indragits samt slutligen 605 000 kr., vilka anvisats å tilläggsstat I för innevarande budgetår.

Av följande översikt över anslagets disposition under den hittills förflutna delen av budgetåret 1965/66 framgår fördelningen av redan beviljade belopp på olika ändamål eller grupper av ändamål.

Medelsdisposition under den hittills förflutna delen av budgetåret 1965/66

Ändamål	Beviljade belopp	Summa
1. Teaterändamål		
Folkteatern i Göteborg	455 000	
Drottningholmsteatern	275 000	
Riksteatern (viss speciell verksamhet) ..	200 000	
Föreningen Svensk dramatik	100 000	
Teater- och orkesterrådet för fördelning på olika ändamål	330 000	
Övrigt	218 000	1 578 000
2. Ändamål inom musik och dans		
Yrkesorkestrar (inkl. bidrag till Örebro orkesterstiftelse och Västerås musiksäll- skap)	5 233 000	
Rikskonsertverksamheten	2 712 400	
Musikaliska akademien för fördelning på olika ändamål	445 000	
Viss orkesterföreningsverksamhet	250 000	
Stockholms festspel 1965	100 000	
Övrigt	398 500	9 138 900
3. Ändamål inom konst och utställningsverk- samhet		
Konstbildningsorganisationerna	930 000	
Riksutställningsverksamheten	540 000	
Sveriges arkitekturmuseum	125 000	
Övrigt	183 700	1 778 700
4. Diverse ändamål		
	267 420	267 420
		12 763 020

Beträffande en del av de verksamhetsområden, till vilka bidrag i år utgått ur anslaget, föreligger förslag och ansökningar avsedda att läggas till grund för en bedömning av medelsbehovet för nästa budgetår. Anslagsframställningar har sålunda ingivits bl. a. av teater- och orkesterrådet. Musikaliska akademiens styrelse, chefen för statens försöksverksamhet med riks-konserter samt 1965 års musei- och utställningssakkunniga. Vidare föreligger bl. a. dels förslag från flera håll om allmänt stöd till kulturella tidskrifter samt ansökningar om bidrag till

enskilda dylika såsom Paletten, Orkesterjournalen, Ord och Bild m. fl., dels ett förslag från föreningen Svenska tonsättare om anvisande av medel till beställning och uppförande av svenska tonsättares verk.

Teater- och orkesterrådet, som för innevarande år erhållit 330 000 kr. att fördela på olika teaterändamål, framhåller att medelsbehovet för motsvarande ändamål under nästa budgetår är svårt att beräkna. Rådet anser sig dock böra föreslå en ökning av medelsanvisningen med 65 000 kr. Av ökningen avser 35 000 kr. bidrag till arrangörer av teaterverksamhet av tillfällig karaktär för teaterutrustning. Rådet anser att bidrag bör kunna tilldelas även amatör-ensembler och kunna utgå även till utlandsresor.

Rådet har i annat sammanhang föreslagit att medel skall utgå ur detta anslag som bidrag till stadsteatrarna för försöksverksamhet med teaterföreställningar i skolorna.

Chefen för statens försöksverksamhet med rikskonserter räknar för nästa budgetår med en försöksverksamhet av oförändrad omfattning men med viss omfördelning mellan verksamhetsgrenarna. Medelsbehovet uppskattas till 2,9 milj. kr. utöver inflytande inkomster, vilka beräknas till 0,5 milj. kr. I jämförelse med det belopp som i år ställts till försöksverksamhetens förfogande ur kulturmedelsanslaget innebär detta en ökning med 187 600 kr. Mer än hälften av ökningen sammanhänger med att inflytande inkomster upptagits med 100 000 kr. mindre än som beräknats för 1965/66. I övrigt synes ökningen föranledd av flera olika omständigheter. Sålunda beräknas administrationskostnaderna öka genom anställande av vissa specialister och servicemedarbetare. Ett aktivare utnyttjande av regional- och lokalombud medför ökade arvodeskostnader. En viss omläggning av verksamheten med kvällskonserter förutsätter en intensivare och därmed mera kostnadskrävande reklam än hittills. Vad beträffar verksamheten med skolkonserter, där efterfrågan för närvarande är större än resurserna medger, beräknas också ökade kostnader.

Musikaliska akademiens styrelse beräknar för koreografiska institutet, vars verksamhet är ett av de ändamål till vilka akademien i år erhållit bidrag, en ökning av medelsbehovet med 116 500 kr., varav 27 000 kr. till koreografsektionen för bl. a. en träningsskola och 81 000 kr. till pedagogsektionen, vilken från och med nästa arbetsår kommer att vara utbyggd med de planerade tre årskurserna. En omläggning från veckolön till årslön för rektor och sekreterare beräknas medföra en kostnadsökning med 11 000 kr.

Vad beträffar de övriga musikändamål för vilkas tillgodoseende akademien i år erhållit medel räknar styrelsen med en ökning av medelsbehovet med 299 000 kr. Huvuddelen av ökningen faller på utlandsresor för körer (70 000 kr.) och utlandsresor för instrumentalensembler (100 000 kr.). För verksamhet inom Svenska sångarförbundet m. fl. beräknas en ökning av medelsbehovet med

55 000 kr. och för speciell musikpedagogisk bildningsverksamhet inom privata musikskolor i Stockholm en ökning med 15 000 kr.

För verksamheten inom Riksförbundet Sveriges amatörorkestrar och Sveriges orkesterföreningars riksförbund tillstyrker Musikaliska akademiens styrelse av vederbörande framlagda förslag om höjning av nuvarande bidragsbelopp från 75 000 kr. till 163 500 kr., resp. från 250 000 kr. till 455 000 kr.

Som av det föregående framgått har för innevarande budgetår till riksutställningsverksamheten anvisats 540 000 kr. Nämda verksamhet handhas av *1965 års musei- och utställningssakkunniga*, som enligt sina direktiv jämte sitt utredningsarbete har att bedriva försöksverksamhet med riksutställningar av konst samt kultur- och naturhistoriska föremål.

De sakkunniga räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 1,9 milj. kr. till försöksverksamheten med riksutställningar. Inom ramen för detta belopp räknar de sakkunniga bl. a. med att kunna realisera ett betydande antal utställningar. Av dessa är fyra av större typ och avsedda som centrala utställningar i länen, medan andra avses få ett mindre format och förekomma i flera kopior. Åtta typer »mångfaldigade utställningar» i fem exemplar vardera inryms i förslaget. Vidare har ett belopp av 100 000 kr. beräknats till stöd till konstförsäljningsutställningar, varjämte en utökning av riksutställningarnas kansli för att möta den ökade arbetsbelastningen beräknas medföra en kostnadsökning av 245 000 kr. för personal och 65 000 kronor för resor och traktamenten.

Statligt stöd till utgivande av tidskrifter utgår för närvarande, i vad gäller ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, huvudsakligen till vetenskapliga tidskrifter dels genom de statliga forskningsråden, dels ur anslaget Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker. Från flera håll har nu önskemål framförts om ökat statligt stöd för utgivande av tidskrifter med allmänskulturellt innehåll. Sålunda har *Kulturarbetarnas socialdemokratiska förening* mot bakgrunden av den »härjande tidskriftsdöden» vädjat om skyndsamma åtgärder från samhällets sida för att trygga fortsatt utgivning av goda kulturtidskrifter i vårt land. Föreningen har starkt understrukit tidskrifternas betydelse för kontinuitet och överblick i kulturinformationen. Först i tidskriftsformen kan det ges tillräcklig plats för den värdefulla essaykonsten eller för utförliga kulturdebatter av bestående värde. Även *Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation* (Flyco) har framhållit det trängda ekonomiska läge i vilket många av Sveriges kulturella tidskrifter befinner sig. Särskilt betonas de ekonomiska svårigheterna för tidskrifter inom litteratur, konst, musik osv.

Föreningen Svenska tonsättare har anhållit, att ett belopp av 150 000 kr. måtte anvisas till landets orkesterföreningar och kammarmusikinstitutioner för att ge dem möjlighet att beställa arbeten hos tonsättare och även att ersätta dessa för uruppföranden av deras verk.

I detta sammanhang vill jag även redovisa att *Göteborgs orkesterförening* anhållit att föreningens administrativa personal i likhet med dess musiker skall anslutas till pensioneringen i statens personalpensionsverk.

I yttrande över denna ansökning uttalar *statens personalpensionsverk* att några särskilda skäl inte synes motivera att pensionsförhållandena för den administrativa personalen vid orkestrarna regleras enligt i princip oförmånligare grunder än beträffande annan personal inom verksamheten. *Teater- och orkesterrådet* framhåller att statlig pensionering är ordnad för exempelvis teaternas administrativa personal, under det att landets sex orkesterföreningar fått statlig pensionering ordnad endast för personal med musikalisk verksamhet, sammanlagt ca 300 personer, men ej för administrativ personal, sammanlagt ca 20 personer. Enligt rådets mening är det inte befogat att vidare iakta denna avgränsningsregel, eftersom numera konsertverksamheten har en sådan omfattning samt löne- och andra personalfrågor blivit så komplicerade att musikverksamheten svåriligen kan skötas utan administrativ personal. Beträffande kostnaderna synes staten enligt teater- och orkesterrådet få räkna med att även i framtiden få delta i olika förekommande kostnader för orkestrarnas verksamhet, således även pensioneringskostnader för den nu berörda personalen. Ur administrativa och andra synpunkter är det enligt rådet föga lämpligt eller rationellt, att personalen har sin pensionering ordnad på flera håll. Rådet tillstyrker att den administrativa personalen vid konsertföreningarna överförs till statlig pensionering.

I riksstaten för innevarande budgetår är uppfört ett anslag *Bidrag till Samfundet De nio*, som är upptaget med ett belopp av 10 000 kr. I sin framställning om anslag för nästa budgetår hänvisar *Samfundet De nio* till att den fortgående penningvärdesförsämringen och nuvarande beskattningsförhållanden medför svårigheter för samfundet att fullfölja de uppgifter, som samfundet har enligt sina stadgar. För nästa budgetår begär därför samfundet ett till 20 000 kr. förhöjt statsbidrag.

Departementschefen

Ur reservationsanslaget till bidrag till särskilda kulturella ändamål utgår bidrag för sammanlagt ett sextiotal ändamål av sådan karaktär att fortsatt bidragsgivning i de flesta fall får förutsättas, även om de institutioner eller verksamheter till vilka bidragen utgår av olika anledningar ännu inte erhållit en så definitiv organisation eller karaktär att det finns anledning att föra över bidragsgivningen till särskilda riksstatsanslag.

Ett visst ökat bidragsbehov föranlett av allmänna kostnadsstegringar föreligger inom flertalet verksamhetsområden. För många av dessa områden har vidare anmälts önskemål om ökade bidrag för att möjliggöra en utvidgad verksamhet. Det är här i de flesta fall fråga om insatser för konstnärlig utbildning

och förbättrad kulturdistribution, som har en central ställning i de senaste årens kulturpolitiska strävanden. Jag anser därför att anslaget bör ökas för att göra det möjligt att på vissa punkter — särskilt sådana som berör utvecklings- och försöksverksamhet — förbättra det här åsyftade kulturstödet.

Den år 1962 tillkallade konsertbyråutredningen väntas under första halvåret 1966 framlägga ett betänkande om en rikskonsertorganisation. I avvaktan på de ställningstaganden, som kan föranledas därav, räknar jag i fråga om statens försöksverksamhet med rikskonserter med ett medelsbehov av den omfattning som föranleds av förslaget från försöksledningens sida. Detta innebär att verksamheten skall bedrivas i oförändrad omfattning under budgetåret 1966/67.

Med anledning av en framställning från Göteborgs orkesterförening om att orkesterns administrativa personal i likhet med musikerna skall anslutas till pensioneringen i statens personalpensionsverk har såväl pensionsverket som teater- och orkesterrådet framhållit att några särskilda skäl icke motiverar annan ordning för den administrativa personalen än för musikerna vid orkestrarna. Jag finner det motiverat, att den statliga pensioneringen vid orkesterföreningarna fr. o. m. den 1 juli 1966 omfattar inte endast musiker utan även andra anställningshavare. Pensioneringen bör givetvis för den nytillkommande gruppen i likhet med den redan anslutna ske under villkor att huvudmännen anmäler anställningshavarna till statens personalpensionsverk för att de skall få pensionsrätt och betalar avgift därför med garanti från vederbörande kommuner.

I fråga om bidragsgivningen i övrigt till yrkesorkestrar finner jag i avvaktan på konsertbyråutredningens betänkade och bl. a. därav föranledda överväganden rörande orkesterlivets organisation och grunderna för det statliga stödet icke anledning beräkna några medel för utökning av orkestrarnas numerär under spelåret 1966/67.

I överensstämmelse med de intentioner som angavs i föregående års statsverksproposition har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1965 års musei- och utställnings-sakkunniga att bedriva viss försöksverksamhet med riksutställningar av konst samt kultur- och naturhistoriska föremål. De sakkunniga har enligt sina direktiv att undersöka förutsättningarna för att förbättra konstnärernas kontakt med publiken i överensstämmelse med de önskemål som kommit till uttryck bl. a. i motionen 1964: II: 289. De skall vidare bedöma vägarna för att effektivisera utställningsverksamhet av annat slag och utnyttjandet av de resurser som landets olika museer disponerar över. Som ett led i denna undersökning har de sakkunniga getts möjlighet att på ett liknande sätt som det vilket prövats av konsertbyråutredningen vinna erfarenhet av olika metoder och åtgärder genom praktisk försöksverksamhet. Jag bedömer det som angeläget att ökade resurser under nästa verksamhetsår ställs till de sakkunnigas förfogande för att de på ett effektivt sätt skall kunna fullfölja denna försöksverksamhet. Minst 400 000 kr. erfordras för detta ändamål.

Med anledning av en motion till 1965 års riksdag (1965: II: 217) vari hemställdes om åtgärder för stöd åt fria idé- och kulturtidskrifter uttalade riksdagen (SU 8 s. 18, rskr 8) sympati för de av motionären framförda synpunkterna på de fria tidskrifternas betydelse för kulturdebatten och förutsatte att det ökade medelsutrymmet under detta anslag skulle kunna möjliggöra sådant tidskriftsstöd.

Som tidigare redovisats har Kulturarbetarnas socialdemokratiska förening och Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation vädjat om åtgärder från samhällets sida för att trygga fortsatt utgivning av tidskrifter. Framställningar om stöd föreligger från ett antal tidskrifter.

Jag har den uppfattningen att tidskriftsorgan för allmän debatt och kritik i politiska, sociala och kulturella frågor spelar en mycket stor roll för idélivet och för den demokratiska opinionsbildningen i vårt land — troligen en växande roll, eftersom de inlägg som förekommer ges en mycket effektiv spridning i andra hand när de tas upp i rikstidningarna och i radio- och televisionsprogram. Det synes också uppenbart, bl. a. genom de nedläggningar av tidskrifter som ägt rum och av vad som redovisas i de berörda ansökningarna om stöd, att betydande ekonomiska svårigheter möter tidskriftsledningarna i deras strävan att fortsätta utgivningen av sådana tidskrifter med värdefullt innehåll, som får betraktas som en nödvändig förutsättning för ett gott kulturklimat. Jag finner det därför angeläget att ökade förutsättningar nu skapas för sådant tidskriftsstöd som här åsyftats. Jag vill erinra om att visst stöd för innevarande budgetår utgår till tidskriften Ord och Bild från förevarande anslag. Efter prövning i varje särskilt fall bör bidrag kunna lämnas också till andra tidskrifter av hög kvalitet. Bidragen bör gälla publikationer, som med sitt huvudsakliga innehåll vänder sig till en allmän publik med samhällsinformation, ekonomisk, social eller kulturell debatt eller som huvudsakligen ger utrymme för analys och presentation inom de skilda konstarternas områden. Under detta anslag beräknar jag för nästa budgetår ett belopp av 200 000 kr. för tidskriftsstöd.

Nämnden för Arbetarrörelsens arkiv har anhållit om statsbidrag till arkivets verksamhet. Med den motivering som jag närmare kommer att utveckla i det följande vid min anmälan av riksarkivets avlöningsanslag bör under nästa budgetår bidrag till arkivet utgå ur förevarande anslag.

Under en lång följd av år har i riksstaten varit uppfört ett anslag av 10 000 kr. under rubriken Bidrag till Samfundet De nio. Jag förordar att detta anslag ej vidare förs upp i riksstaten utan att bidrag till samfundet i fortsättningen utgår ur förevarande anslag.

Medel till inspektion av statsunderstödd orkesterverksamhet, som innevarande budgetår utgår med ett belopp av 16 000 kr. ur detta anslag, bör i fortsättningen beräknas under anslaget Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar.

För att möjliggöra en utökning av bidragsgivningen till kulturella ändamål på bl. a. de områden vilka jag här särskilt berört som har karaktär av försöks- och utvecklingsverksamhet och samtidigt bibehålla ett tillräckligt utrymme för bidrag av engångsnatur förordar jag att detta anslag för nästa budgetår höjs till (11 300 000 + 3 200 000 =) 14 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 000 kr.

b) Arkiv, bibliotek, museer m. m.

B 14. Riksarkivet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 685 000	1 799 966
1965/66	1 847 000	
1966/67 (förslag)	2 289 000	

Riksarkivet inleder sin framställning om anslag för nästa budgetår med att erinra om vad som uttalats i prop. 1965:1 (bil. 10 s. 56) rörande en organisationsutredning, vilken riksarkivet skulle utföra i samråd med statskontoret. Utredningen var motiverad bl. a. av den kommande överflyttningen till nya lokaler i Mariebergsområdet. En sådan utredning har nu genomförts av riksarkivet i samråd med en kontaktman från statskontoret och en PM angående riksarkivets organisation har bifogats anslagsframställningen.

1. Promemorian angående riksarkivets organisation*Riksarkivets uppgifter*

Av instruktionen den 10 november 1961 för riksarkivet (nr 592; ny instruktion utfärdad den 3 december 1965, nr 732) framgår att arkivet har två huvuduppgifter. För det första skall det fungera som centralt ämbetsverk med uppgift att lämna huvuddelen av statsförvaltningen, direkt eller indirekt genom landsarkiven, råd och anvisningar beträffande arkivorganisation, arkivlokaler, gallring m. m. samt att kontrollera att gällande författningar på området följs. En andra huvuduppgift för arkivet är att främja den vetenskapliga forskningen genom att ta emot, vårda och tillhandahålla källmaterial.

I promemorian framhålls att riksarkivet lägger större vikt vid arkivservice åt myndigheter, inklusive gallring, än de flesta andra nationalarkiv. Arkivet strävar efter att aktivt påverka arkivbildningen och gallringsmöjligheterna redan hos de statliga institutionerna. Expansionen inom den statliga förvaltningen leder automatiskt till en ökad arkivbildning. Om de arkivmassor som därvid bildas inte kommer under kontroll, vårdas och gallras, uppstår, framhålls det i promemorian, allvarliga missförhållanden, som kan leda till att statsverket ådrar sig stora kostnader för anskaffande av lokaler och genom tidsödande letande efter handlingar. Det beräknas att riksarkivets arkivalier efter färdigställandet av nybyggnaden kommer att växa från nuvarande 44 000 hyllmeter till 68 000 hyllmeter vid 1960-talets slut, dvs. med ca 50 %. Den statliga förvaltningens expansion medför även växande anspråk på aktiv arkivservice från riksarkivets sida. Rationell arkivorganisation är, framhålls det i promemorian, en viktig sektor av modern kontorsorganisation. Nödvändigheten av en inten-

sifierad kontinuerlig gallringsverksamhet understryks. Den årliga produktionen av arkivalier inom statsförvaltningen uppskattas till ca 10 000 hyllmeter. Anläggningskostnaden för arkivutrymmen för detta arkivmaterial beräknas till 1 650 000 kr. Genom en rationellt och kontinuerligt bedriven gallring kan den årliga accessionen minska med ca 65 %, dvs. av en årgång handlingar om 10 000 hyllmeter kommer efter gallring att återstå 3 500 hyllmeter. Detta medför en besparing i fråga om anläggningskostnader per år med i runt tal 1 100 000 kr.

För uppordnande och gallring av myndighetsarkiv erfordras hjälp av tjänstemän från riksarkivet, eftersom verken vanligen saknar erforderlig kvalificerad expertis på området. Dessutom har arkivet ansvaret för utbildning av de tjänstemän som sköter verksarkiven.

Beträffande riksarkivets andra huvuduppgift — vid sidan av att vara arkivdepå och lämna arkivservice till förvaltningen — nämligen att främja vetenskaplig forskning, understryks i promemorian hur forskarnas ökade intresse för studiet av det moderna samhällets bakgrund och uppkomst aktualiserat tidigare mindre beaktat källmaterial. Från forskarhåll ställs ökade krav på arkiven i fråga om att tillhandahålla dylikt arkivmaterial. Gallringsprinciperna måste också utformas så, att de motsvarar forskarnas krav på bevarande av relevant material.

Nuvarande organisation

Riksarkivet är för närvarande organiserat på två byråer. Första byrån handlägger ärenden rörande riksarkivet som arkivdepå och som forskningsinstitution, medan andra byrån handlägger ärenden som berör riksarkivet som central arkivmyndighet och chefsmyndighet för landsarkiven. Första byrån har en personal av 54 personer, därav 22 arkivarier och 32 assistenter, konservatorer och övrig personal. Den mindre andra byrån har en personal som uppgår till tio personer, därav fem arkivarier.

Till första byrån hör sex sektioner, bibliotek, bokbinderi- och konserveringsavdelning, reproduktionsavdelning samt expedition och kansli. Andra byrån har ingen sektionsindelning.

I promemorian redogörs ingående för arbetsbelastningen på de olika arbetsenheterna och det konstateras att riksarkivet i dagens läge saknar personal för att dels i erforderlig utsträckning lämna den civila förvaltningen arkivservice, dels kontrollera att givna föreskrifter efterlevs. Arkivets möjligheter att bistå kommittésekreterarna och kontrollera att deras arkiv efter arbetenas avslutande inlevereras är otillräckliga. Detsamma gäller om resurserna för att instruera verkens personal i arkivvård samt lämna råd om vården av enskilda arkiv och vid behov omhändertata sådana. När de mängder av arkivalier, som under de senaste åren samlats hos myndigheterna, efter färdigställandet av de nya arkivlokalerna i Marieberg kommer att inlevereras, är personalen otillräcklig för att ta emot och ordna dessa arkivmassor. Verket saknar slutligen personella resurser för att publicera källmaterial för forskningen.

Föreslagen organisation

Den organisation som föreslås i promemorian innebär bl. a. att riksarkivets och eventuellt vissa av landsarkivens nuvarande administrativa uppgifter överförs från de två nuvarande byråernas vetenskapligt utbildade tjänstemän till en ny administrativ och kameral avdelning. Enheterna vid de båda byråernas engageras i såväl depå- som servicearbete. I enlighet därmed överförs till byrå II huvudansvaret för de centrala verkens arkiv i fråga om såväl depå- som servicearbete.

Första byrån föreslås komma att bestå av sex mindre enheter, andra byrån av fyra sådana. Till den administrativa och kamerala avdelningen förs bibliotek, bokbinderi- och konserveringsavdelning samt reproduktionsavdelning. Vissa nya arbetsenheter inom de två byråerna föreslås tillkomma. En särskild enhet för planering och utredningar bör således enligt promemorian inrättas inom andra byrån liksom också en ny enhet för utbildning och publiceringsverksamhet inom den andra.

Den föreslagna nya organisationen av riksarkivet förutsätter att den nuvarande personalen omplaceras inom arkivet. I viss utsträckning förutsätts därvid att arbetskraft överförs från uppgifter som avser service åt forskningen till sådana som hänför sig till service åt myndigheterna. Dessutom erfordras en icke oväsentlig personalförstärkning, vilken i promemorian förutsätts bli uppdelad på budgetåren 1966/67 och 1967/68. Förstnämnda budgetår föreslås vid första byrån tillkomma följande tjänster, nämligen en arkivarie för verksamheten med de enskilda arkiven, en amanuens för arbetet med kommittéarkiven och en förste arkivassistent för fältarbete vid olika verk. Vid andra byrån tillkommer följande tjänster avsedda för depå- och servicearbete vid vissa centrala verk, nämligen en förste arkivarie, en amanuens och en förste arkivassistent. För den föreslagna nya administrativa avdelningen erfordras enligt promemorian budgetåret 1966/67 en chefstjänst som avdelningsdirektör i B 1 och en ny tjänst som amanuens med arbete vid forskarexpeditionen. I en andra etapp budgetåret 1967/68 bör enligt promemorian tillkomma ytterligare följande nya tjänster, nämligen en förste arkivarie, två arkivariier, tre amanuenser, två förste arkivassistenter, en biblioteksassistent och ett kanslibitråde.

Kostnaden för genomförande av första etappen under budgetåret 1966/67 uppgår i runt tal till 275 000 kr. Etapp 2 drar under budgetåret 1967/68 en ytterligare merkostnad av 298 000 kr.

Statskontorets yttrande över promemorian

Statskontoret biträder i ett yttrande över riksarkivets promemoria de där framförda synpunkterna och förslagen. De mål som i promemorian uppställs — att öka serviceverksamheten åt statsmyndigheterna och samtidigt något minska forskningsverksamheten — föranleder ingen erinran från statskontorets sida. Statskontoret ansluter sig också till de riktlinjer som ligger till grund för förslaget om ny organisation.

Statskontoret finner att de av riksarkivet framförda motiven för en personalförstärkning allmänt sett är bärande. Kostnadsökningarna genom personalökning beräknas sålunda mer än väl komma att täckas genom besparingar, bl. a. genom lägre byggnadskostnader, större möjligheter till god service åt statsmyndigheter och enskilda samt förenklad tillgång till arkivalier inom myndigheterna. Statskontoret finner det svårt att utan ingående arbetsmätningar mer preciserat motivera personalbehovet men finner samtidigt en sådan arbetsmätning vara ytterligt svår att genomföra. För ökad service åt statsmyndigheterna har riksarkivet enligt statskontorets uppfattning emellertid framfört så starka motiv att statskontoret biträder förslagen om personalökningar. Statskontoret finner att — mot bakgrunden av de erfarenheter, som kommer fram vid tillämpning av den nya organisationen — en överflyttning av arbetsuppgifter från akademiskt utbildad personal till personal med lägre utbildningsnivå bör övervägas.

2. Inventering av enskilda arkiv

Kommissionen för riksinventering av de enskilda arkiven har i skrivelse till Kungl. Maj:t begärt medel dels för att fortsätta sitt arbete med inventering av enskilda arkiv i syfte att genom rådgivning och praktiska åtgärder hindra att viktiga arkiv förstörs, dels för att införskaffa uppgifter om innehållet i de olika privata samlingarna och göra dem tillgängliga för forskningen. Verksamheten har hitintills bedrivits utan statsstöd.

Riksarkivet har i ett yttrande över framställningen ingående analyserat det aktuella läget i fråga om inventering och registrering av enskilda arkiv. Riksarkivet konstaterar att ett betydande arbete på detta område nedlagts i våra grannländer och Storbritannien samt att detta arbete letts av nationalarkivet ensamt eller i samarbete med en för ändamålet bildad kommission. I Finland bestrids kostnaderna helt, i Danmark och Norge till större delen av statsmedel.

Riksarkivet ansluter sig till de mål som kommissionen uppställt för verksamheten med inventering av enskilda arkiv. Arkivet tillfogar dock att kommissionen bör medverka till att enskilda arkiv, som ägarna inte vill eller förmår förvara, blir omhändertagna. Arkivet anser att verksamheten bör inordnas i arkivets egen organisation fr. o. m. budgetåret 1966/67. För närvarande finns en sektion för enskilda arkiv m. m. Förslaget till omorganisation innebär för denna sektionens del att den tillförs en tjänst som arkivarie avsedd för dylika inventeringsfrågor. Förutom denna nya tjänst begär riksarkivet att särskilda medel beviljas till inventeringar, utförda utanför arkivet.

Liksom de nordiska grannländernas riksarkiv behöver riksarkivet även i framtiden stöd av en nämnd av den typ som kommissionen för riksinventering av enskilda arkiv utgör. En sådan nämnd bestående av representanter även för det politiska livet, forskningen och större enskilda arkiv, t. ex. folkrörelsearkiv, bör tillsättas av Kungl. Maj:t och erhålla dels konsulterande uppgifter, dels

uppgiften att medverka vid fördelningen av erforderliga inventeringsanslag till statliga, kommunala och enskilda institutioner samt enskilda, utan vilkas bistånd det omfattande inventeringsarbetet inte kan genomföras. Riksarkivet anser det lämpligt att kommissionen erhåller möjlighet att också i fortsättningen utge sin nuvarande bulletin varför medel bör beräknas för detta ändamål under riksarkivets omkostnadsanslag.

Nämnden för Arbetarrörelsens arkiv har anhållit om ett anslag av 200 000 kr. till Arbetarrörelsens arkiv, vars huvudmän är Sveriges socialdemokratiska arbetarparti och Landsorganisationen i Sverige. Nämnden erinrar om att arkivet, som bildades 1902, numera innehåller en arkivavdelning med otryckt material och en biblioteksavdelning till övervägande del bestående av utländsk litteratur. Detta bokmaterial är inte bara unikt för vårt land utan får även anses som en stor sällsynthet på det internationella området.

Arkivet utnyttjas till helt övervägande del för forskningens behov och utgör därmed en av de mer betydelsefulla källorna för nutidshistoria och samhällskunskap. Arkivet har i huvudsak till uppgift att samla in material, upprätta förteckningar över särskilda samlingar och att stödja forskning rörande den svenska och den internationella arbetarrörelsen.

Nämnden framhåller att arkivet för närvarande arbetar med otillräckliga personalresurser och att en väsentlig förstärkning är nödvändig för arkivets fortsatta skötsel.

Styrelsen för Sveriges socialdemokratiska arbetarparti och Landsorganisationen i Sverige har i särskild skrivelse förklarat sig beredda att överlämna Arbetarrörelsens arkiv till en särskild för ändamålet bildad stiftelse och anhållit att Kungl. Maj:t fastställer stadgarna för denna.

Den nämnda ansökningen rörande Arbetarrörelsens arkiv har remitterats till riksarkivet och riksbibliotekarien.

Riksarkivet erinrar om att Arbetarrörelsens arkiv redan åt forskningen räddat ett ovärderligt material men att ännu åtskilligt återstår att göra. Den föreslagna förstärkningen av arkivets resurser hälsas med tillfredsställelse och det begärda anslaget tillstyrks.

I yttrandet från *riksbibliotekarien* tillstyrks att arkivet i framtiden kommer i åtnjutande av ett stöd av ungefär den begärda omfattningen men det ifrågasätts, huruvida den i ansökningen angivna kostnadsramen kommer att medge en upprustning över arkivets hela nuvarande verksamhetsfält. I yttrandet framhålls vidare att arkivet i fortsättningen bör koncentrera sin verksamhet på att insamla, ordna och bevara material om den svenska arbetarrörelsens historia. Den internationella delen av institutionens bibliotek borde deponeras i kungl. biblioteket, som i fortsättningen med större utförlighet än som nu sker skulle bevaka ifrågavarande område. Slutligen understryks i yttrandet vikten av att i varje fall ett mindre statligt stöd redan nu tilldelas arkivet i syfte att tillgodose de mest trängande personalbehoven.

Folkrorelsernas arkiv i Norrbotten, som bildades i början av år 1965, har begärt ett statsbidrag av 10 000 kr. för vissa engångsändamål, nämligen inventarier och kontorsutrustning. Arkivet, som är öppet för alla organisationer av folkrorelsekaraktär inom länet, har till särskild uppgift att söka rädda de oersättliga föreningsarkiven.

Riksarkivet uttalar i ett yttrande över framställningen tillfredsställelse över tillkomsten av arkivet och understryker det nödvändiga i ett samarbete med lokala organ av sådant slag som Norrbottensarkivet för att den av riksarkivet föreslagna verksamheten med inventering av privatarkiv skall gå att genomföra. Riksarkivet tillstyrker det begärda statsbidraget.

3. Riksarkivets begäran om anslag

För nästa budgetår föreslår *riksarkivet* en höjning av arkivets avlöningsanslag med 658 000 kr. och har därvid beräknat medel — förutom för automatiska utgiftsökningar och tjänsteförändringar — för i följande förteckning angivna förslag.

Personalförändringar

Byrå I

1. Chef för medeltidsavdelningen i Bo 1 (diplomatarieverket).
2. Biträdande chef för medeltidsavdelningen i Ao 27 (diplomatarieverket).
3. Arkivarie i Ao 23 och samtidigt minskning med en arkivarie i Ao 25 (medeltidsavdelningen).
4. Arkivarie i Ao 23 (avdelning 3, inventering m. m. av enskilda arkiv).
5. Arkivarie i Ae 23 (medeltidsavdelningen, diplomatarieverket).
6. Arkivarie i Ae 23 (medeltidsavdelningen, undersökning av medeltida pergamentsfragment).
7. Amanuens i reglerad befordringsgång (medeltidsavdelningen, diplomatarieverket).
8. Amanuens i reglerad befordringsgång (avdelning 1, kommittéarkiven).
9. Förste arkivassistent i Ae 13.

Byrå II

10. Förste arkivarie i Ao 27 (avdelning 7, verksarkiv).
11. Amanuens i reglerad befordringsgång.
12. Förste arkivassistent i Ae 13.

Administrativa och kamerala avdelningen

13. Avdelningsdirektör i Bo 1.
14. Amanuens i reglerad befordringsgång (forskarexpeditionen).
15. Två telefonister i Ae 5 (kostnad avseende halva budgetåret).

Ö v r i g t

16. Arvoden till ledamöter av rådgivande nämnd för inventering av enskilda arkiv (kostnad 1 500 kr.).

Förslagen under punkterna 4 och 8—14 är föranledda av den i riksarkivets memoria föreslagna omorganisationen. Förslagen under punkterna 1, 2, 5 och 7 går tillbaka till förslag, som framförts av antikvarieutredningen i betänkandet Antikvitetskollegiet — centralorgan för svensk kulturminnesvård (SOU 1965: 10). Där föreslås nämligen att arbetet med publiceringen av Svenskt diplomatarium, som för närvarande bedrivs av Vitterhetsakademien med medel från statens humanistiska forskningsråd, i fortsättningen skall handhas av riksarkivet som ett tjänsteåliggande. Utredningen förutsätter att de tjänstemän som för närvarande är sysselsatta med diplomatarieverket inordnas i riksarkivets personalorganisation. Riksarkivet har i sitt yttrande över antikvarieutredningens betänkande tillstyrkt utredningsförslaget på denna punkt. Förslagen under punkterna 4 och 16 har berörts i det föregående under avsnittet Inventering av enskilda arkiv.

Av tillgängliga handlingar inhämtas rörande förslagen under punkterna 6 och 8—15 bl. a.

Punkt 6. På riksantikvarieämbetets stat finns upptagen en arkivarietjänst i lönegrad Ae 23, personlig för fil. dr Toni Schmid, avsedd för genomgång, granskning och tolkning av fragment av medeltida pergamenthandskrifter som kommit att användas för inbindning av arkivalier. Tjänsten sorterar under riksantikvariens men verksamheten bedrivs i riksarkivets lokaler och står under riksarkivariens tillsyn. Antikvarieutredningen tar i sitt betänkande upp frågan om vart tjänsten bör föras och uttalar att arbetet har stor betydelse för forskningen och sålunda bör fullföljas även när doktor Schmid avgått med pension, vilket beräknas ske under innevarande budgetår. Utredningen förutsätter att verksamheten lösgörs från sambandet med riksantikvarieämbetet och att en ny arkivarietjänst i Ae 23 anknyts till riksarkivet. Riksarkivet ansluter sig till antikvarieutredningens förslag.

Punkt 8. Amanuensstjänsten är avsedd att möjliggöra ökade insatser i fråga om kommittéarkiven, där service och rådgivning åt arkivbildarna samt kontroll av leveranserna endast i otillräcklig omfattning hittills kunnat hinnas med.

Punkt 9. Förste arkivassistenten är avsedd att stå till chefens för första byråns förfogande för att vid behov sättas in i fältarbeten.

Punkterna 10—12. Tjänsten som förste arkivarie motiveras av riksarkivet med att den nuvarande fjärde sektionen bör uppdelas på tre enheter, som samtliga överförs till andra byrån. Uppdelningen av sektionen betingas dels av fördubblingen av arkivbeståndet genom leveranser i samband med överflyttningen till riksarkivets nybyggnad, dels av den föreslagna integreringen av fält- och depåarbeten. Personalförstärkningen är avsedd att skapa den nödvändiga stommen för den tredje av de föreslagna enheterna.

Punkterna 13—15. Enligt riksarkivets mening är det av avgörande betydelse för omorganisationens genomförande att en administrativ och kameral avdelning tillkommer. Först därigenom kan de båda arkivråden beredas sådan avlastning att de i tillräcklig utsträckning kan ägna sig åt ledningen av de båda omorganiserade byråerna. På avdelningen skall alla ärenden handläggas rörande arkivets medels- och personalredovisning, fastigheter, lokaler, kansli, vaktmästaravdelning, bokbinderi- och konserveringsavdelning m. m. Chefen för avdelningen kommer att ha en underställd personal uppgående till sammanlagt ca 30 befattningshavare.

Departementschefen

I sin framställning om anslag för innevarande budgetår anmälde riksarkivet att det vidtagit vissa förberedelser för en intern utredning av arkivets organisation. Med anledning av bl. a. den kommande inflyttningen i den nya arkivbyggnaden förordade jag att riksarkivet i samråd med statskontoret genomförde en sådan utredning.

Den promemoria rörande riksarkivets organisation, som bifogats framställningen om anslag för nästa budgetår, ger en ingående analys av riksarkivets arbetsuppgifter och det aktuella arbetsläget. Med utgångspunkt i denna framläggs förslag om ändringar i den nuvarande organisationen och därmed sammanhängande personalförändringar.

Jag finner att den i promemorian redovisade utredningen klart utvisar att behov av en omorganisation föreligger. Särskilt väsentliga finner jag de synpunkter vara som framförs angående behov av ökad arkivservice åt ämbetsverken i syfte att hjälpa dem med skötsel och gallring av arkiv. Arkivservicen bör ses som ett väsentligt bidrag till verkens kontinuerliga rationaliseringsarbete, inte minst genom de besparingar, som står att vinna genom att lokaler, vilka disponeras för utgallringsbara arkivalier, kan frigöras.

Riksarkivet har i promemorian och i yttranden, bl. a. över framställningen från kommissionen för inventering av de enskilda arkiven, understrukt angelägenheten av att det från statens sida vidtas åtgärder för att det för forskningen så utomordentligt viktiga material som organisationers, företags och enskilda personers arkiv utgör, inte skingras utan inventeras och vid behov tas till vara. Även i detta avseende delar jag de av riksarkivet framförda åsikterna.

Enligt den föreslagna organisationen för riksarkivet bör verksamheten kunna bedrivas mer rationellt. Båda byråerna blir jämnstora och kommer att syssla med såväl depå- som servicearbete. De rent administrativa uppgifterna överförs till en ny särskild avdelning.

Med anledning av de i promemorian och framställningen om anslag för nästa budgetår framförda önskemålen om personalförstärkningar föreslår jag att följande nya tjänster tillkommer, nämligen en avdelningsdirektör (p. 13), en förste arkivarie (p. 10), en arkivarie (p. 4), tre amanuenser (p. 8, 11 och 14) och en förste arkivassistent (p. 9). Detta innebär att — med ett undantag — alla de tjänster tillkommer som riksarkivet funnit nödvändiga för att genomföra om-

organisationen under nästa budgetår. De förslag i anslagsframställningen som går tillbaka till förslag från antikvarieutredningen kan jag inte förorda.

Förslaget att ytterligare bygga ut personalorganisationen fr. o. m. budgetåret 1967/68 är jag ej beredd att ta ställning till i detta sammanhang. Riksarkivet bör närmare överväga vad som framförts i statskontorets yttrande om möjligheterna att överflytta vissa arbetsuppgifter från akademiskt utbildad personal till tjänstemän med annan utbildning.

Stöd till inventering m. m. av enskilda arkiv bör lämnas genom en kombination av flera åtgärder. Redan i det av mig nyss förordade personaltillskottet för nästa budgetår ingår en ny tjänst som arkivarie med uppgift att handha frågor rörande enskilda arkiv (p. 4). Med anledning av det av riksarkivet under anslaget till inköp av arkivalier och tryckta arbeten samt utgivande av källskrifter begärda beloppet för bidrag till sådan inventeringsverksamhet, för vilken annan arbetskraft än riksarkivets måste anlitas, beräknar jag under förevarande anslag ett belopp av 10 000 kr. Riksarkivet har vidare begärt att Kungl. Maj:t skall utse en rådgivande nämnd för inventering av enskilda arkiv (p. 16). Jag finner det motiverat att en sådan nämnd inrättas men anser att dess ledamöter bör utses av riksarkivet. För arvoden till ledamöterna beräknar jag ett belopp av sammanlagt 1 500 kr. Vid min anmälan i det följande av riksarkivets omkostnadsanslag kommer jag att förorda en höjning av anslagsposten till publikationstryck för att möjliggöra publicering av material om inventeringsverksamheten. Den framställning som gjorts av nämnden för Arbetarrörelsens arkiv har övertygat mig om att det är angeläget att bidrag utgår till arkivets verksamhet under nästa budgetår. Bidraget bör utgå till den stiftelse med av Kungl. Maj:t fastställda stadgar, som arkivet avses bli ombildat till. Som jag redan berört vid anmälan av anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål har jag där beräknat medel för ändamålet. Vad slutligen beträffar ansökningen från Folkrörelsens arkiv i Norrbotten om ett engångsbidrag för vissa initialkostnader räknar jag med att bidrag till ändamål av detta slag skall kunna utgå ur medel, som står till Kungl. Maj:ts disposition.

Förslaget till omorganisation av riksarkivet har föranlett en översyn av personalens lönegradsplacering m. m. Statens avtalsverk har på grundval av det organisationsförslag som jag nu lägger fram förhandlat om personalens löneställning med personalorganisationerna och avtal har träffats under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande. Kungl. Maj:t har överlämnat avtalet till riksdagens lönelegation för godkännande och denna har för sin del godkänt avtalet, dock under förutsättning att riksdagen godkänner de organisatoriska förutsättningar som legat till grund för avtalet.

I följande förteckning ingår samtliga nu inrättade och föreslagna tjänster vid riksarkivet. I förteckningen redovisas således både sådana tjänster i fråga om vilka riksdagen förbehållit sig att besluta om inrättandet och sådana tjänster som Kungl. Maj:t själv kan inrätta. Den fullständiga redovisningen sker för att ge underlag för anslagsberäkningen. Jag får härvid erinra om vad chefen för civildepartementet tidigare i dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört om lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.

*Förteckning med förslag rörande tjänster vid
riksarkivet efter en omorganisation av arkivet*

Antal och benämning	Lönegrad m. m.	Antal och benämning	Lönegrad m. m.
1 riksarkivarie	Bo 6	<i>Sektion 6</i>	
1 kansliskrivare	Ao 11	1 förste arkivarie	Ao 27
		1 arkivarie	Ae 23
<i>Första byrån</i>		1 amanuens	regl. bef.-gång
1 arkivråd	Bo 3	1 förste arkivassistent	Ae 13
1 förste arkivassistent (ny tjänst) ..	Ae 13	<i>Sektion 7</i>	
1 kansliskrivare	Ao 11	1 förste arkivarie (ny tjänst)	Ao 27
förste expeditionsvakt	Ao 9	1 amanuens (ny tjänst)	regl. bef.-gång
<i>Sektion 1</i>		<i>Utrednings- och planeringssektionen</i>	
1 förste arkivarie	Ao 27	1 förste arkivarie	Ae 27
1 arkivarie	Ao 23	1 arkivarie	Ae 25
1 arkivarie	Ae 23	<i>Administrativa avdelningen</i>	
1 amanuens (ny tjänst)	regl. bef.-gång	1 avdelningsdirektör (ny tjänst)	Be 1
<i>Sektion 2</i>		<i>Expedition, kansli och kassa</i>	
1 förste arkivarie	Ao 27	1 arkivarie	Ao 25
1 arkivarie	Ao 23	1 amanuens (ny tjänst)	regl. bef.-gång
1 amanuens	regl. bef.-gång	1 bokhållare	Ao 15
<i>Sektion 3</i>		1 kontorskrivare	Ao 13
1 förste arkivarie	Ao 27	1 expeditiionsassistent	Ao 11
1 arkivarie	Ao 23	1 expeditiionsförman	Ao 11
1 arkivarie (ny tjänst)	Ae 23	1 kansliskrivare	Ae 11
1 amanuens	regl. bef.-gång	3 expeditiionsbiträden	Ao 9
<i>Sektion 4</i>		2 förste expeditiionsvakter	Ae 9
1 förste arkivarie	Ao 27	1 kontorist	Ao 9
1 arkivarie	Ao 23	2 kontorister	Ae 9
1 arkivarie (halvtid)	Ae 23	1 expeditiionsvakt	Ae 7
(även halvtid som slottsarkivarie)		1 kontorsbiträde (halvtid)	högst Ae 5
1 amanuens (halvtid)	regl. bef.-gång		(jfr heraldiska sektionen)
(även halvtid i kammarkollegiet på dess stat)		<i>Bokbinderi- och konserveringssektionen</i>	
<i>Medeltidssektionen</i>		1 konservator	Ao 15
1 arkivarie	Ao 25	1 konservator	Ae 15
1 konservator	Ae 15	1 tekniker	Ao 11
<i>Andra byrån</i>		5 tekniker	Ae 11
1 arkivråd	Bo 3	2 konserveringsbiträden	högst Ae 5
1 kansliskrivare	Ao 11	<i>Reproduktionsverksamheten</i>	
1 förste expeditionsvakt	Ao 9	1 assistent	Ae 15
<i>Sektion 5</i>		1 fotograf	Ae 10
1 förste arkivarie	Ao 27	1 expeditiionsvakt	Ae 7
2 arkivarier	Ae 23	<i>Bibliotek</i>	
1 amanuens	regl. bef.-gång	1 bibliotekarie	Ao 23
2 förste arkivassistenter	Ae 13	<i>Heraldiska sektionen</i>	
		1 statsheraldiker	Ae 27
		1 amanuens (halvtid)	regl. bef.-gång
		1 kontorsbiträde (halvtid)	högst Ae 5
			(jfr expedition m. m.)

Fördelningen av tjänster på olika arbetsenheter får inte betraktas som bindande. Det får nämligen anses angeläget att riksarkivet har möjlighet att omplacera personalen med hänsyn till vad som bedöms vara motiverat för att möta uppkommande behov av arbetsinsatser.

Till följd av det sagda förordar jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att besluta om inrättande av följande tjänster, nämligen en tjänst som förste arkivarie i Ao 27, en avdelningsdirektör i Be 1 och en arkivarie i Ae 23.

Jag beräknar vidare medel för tre amanuenser i reglerad befordringgång och en förste arkivassistent i Ae 13.

Riksarkivets personalorganisation får vid bifall till vad jag nu förordat sammanlagt 74 tjänster, varav 32 ordinarie och 42 extra ordinarie tjänster.

De framlagda förslagen i fråga om utökad personal, tjänsteförändringar, vissa arvodesbelopp samt automatiska utgiftsökningar medför att anslaget bör föras upp med (1 847 000 + 442 000 =) 2 289 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för riksarkivet enligt vad jag har förordat i det föregående,
- b) godkänna följande avlönningsstat för riksarkivet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 121 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	1 165 600
	Summa kr. 2 289 000

- c) till *Riksarkivet*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 2 289 000 kr.

B 15. Riksarkivet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	117 000	135 642
1965/66	222 000	
1966/67 (förslag)	255 000	

Riksarkivet föreslår att anslaget ökas med 52 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Riksarkivet	Departements- chefen
Utgifter			
1. Reseersättningar	6 400	+ 1 000	+ 1 000
2. Expenser: Övriga expenser	80 000	+ 40 000	+ 12 000
3. Publikationstryck	6 000	+ 8 000	+ 2 000
4. Övriga utgifter: Materiel för bokbindning och konservering m. m.	21 700	+ 3 000	+ 2 000
	Summa kr.	+ 52 000	+ 17 000
Särskilda uppbördsmedel			
1. Inkomster av reproduktionsverksamheten .	40 000	of.	— 10 000
2. Inkomster av bokbinderiets beställningsar- beten	16 000	of.	— 6 000
	Nettoutgift kr.	+ 52 000	+ 33 000

Av den av riksarkivet föreslagna ökningen under delposten till övriga expenser utgör 14 000 kr. en engångsanvisning till inköp av möbler för ny personal.

Departementschefen

Beträffande riksarkivets förslag om engångsanvisning till inköp av möbler för nästa budgetår tillkommande personal vill jag framhålla att erforderliga kostnader härför bör bestridas från de under anslaget till inredning och utrustning av lokaler vid universitet och högskolor m. m. beräknade medlen för arkivet. I den av arkivet föreslagna ökningen av delposten till övriga expenser ingår vissa merkostnader, som sammanhänger med inflyttningen i de nya lokalerna i Marieberg. Mot bakgrund av det aktuella läget i fråga om byggnadsföretaget beräknar jag inte några medel för ändamålet.

Som jag redan berört vid min anmälan av riksarkivets avlöningsanslag beräknar jag under posten till publikationstryck medel för utgivande av information om inventeringen av de enskilda arkiven.

Med hänsyn till belastningen under de senaste budgetåren bör vissa inkomstposter under anslaget justeras. Jag räknar med en sammanlagd minskning av de särskilda uppbördsmedlen med 16 000 kr., vilket bör föranleda en motsvarande höjning av anslaget. Ökningen i övrigt framgår av den nyss redovisade sammanställningen. Anslaget bör föras upp med (222 000 + 33 000=) 255 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksarkivet*: *Omkostnader* för budgetåret 1966/67
anvisa ett förslagsanslag av 255 000 kr.

B 16. Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten samt utgivande av källskrifter

Detta reservationsanslag har upptagits i riksstaten första gången för innevarande budgetår. Anslaget har tillkommit genom att två för budgetåret 1964/65 uppförda reservationsanslag, nämligen Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten och Riksarkivet: Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som är av vikt för fäderneslandets historia om 9 000 kr. resp. 2 000 kr. sammanförts till ett anslag, som uppförts med 19 000 kr. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	9 000
2. Utgivande av källskrifter	10 000
	Summa kr. 19 000

Riksarkivet föreslår för nästa budgetår att förstnämnda anslagspost höjs med 9 000 kr. för att möjliggöra nyanskaffningar för biblioteket samt komplettering av arkivbestånd och samlingar. Beträffande anslagsposten till utgivande av källskrifter räknar riksarkivet med att den beräknade behållningen vid ingången av nästa budgetår kommer att motsvara medelsbehovet under budgetåret. Någon ny medelstillelse behövs alltså ej för detta ändamål. Riksarkivet hemställer emellertid om att under anslaget uppförs en ny post om 15 000 kr. Beloppet är avsett för att göra det möjligt för arkivet att vid den i det föregående nämnda verksamheten med inventering av enskilda arkiv kunna anlita personer utanför dess egen kader av befattningshavare.

Riksarkivet begär sammanlagt en ökning av anslaget med 14 000 kr.

Departementschefen

Vid min anmälan av riksarkivets avlöningsanslag har jag behandlat frågan om medel för att anlita personer utanför arkivet som hjälp vid inventeringen av enskilda arkiv. Jag har inte något att erinra mot vad arkivet anfört i fråga om medelsbehovet för utgivande av källskrifter. Under anslaget bör blott beräknas en ökning om 5 000 kr. för att möjliggöra komplettering av arkivbestånd och boksamlingar. På grund av beräknad behållning under anslaget kan detta dock minskas med 5 000 kr. och föras upp med (19 000 — 5 000 =) 14 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten samt utgivande av källskrifter* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 14 000 kr.

B 17. Landsarkiven: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 503 000	1 649 911
1965/66	1 728 000	
1966/67 (förslag)	1 907 000	

Riksarkivet föreslår, att detta förslagsanslag höjs med 280 000 kr. Riksarkivet har därvid dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförändringar

1. Amanuens i reglerad befordringsgång vid landsarkivet i Härnösand.
2. Förste arkivassistent i A 13 vid landsarkivet i Vadstena.
3. Tekniker i A 9 vid landsarkivet i Lund.
4. Fyra kontorsbiträden i reglerad befordringsgång, en tjänst vid vart och ett av landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Lund och Göteborg.

Övrigt

5. Medelsanvisning av 3 500 kr. för ökat kvällsöppethållande vid landsarkivet i Göteborg.

Till stöd för de under punkterna 1, 2 och 4 redovisade förslagen erinrar riksarkivet om att arkivet år 1958 framlade en — sedermera kompletterad — plan för en successiv ökning av landsarkivens personal. Av de i planen upptagna tjänsterna återstår nu en amanuentjänst i Härnösand, en förste arkivassistenttjänst i Vadstena samt kontorsbiträdestjänster i Uppsala, Vadstena, Lund och Göteborg.

Departementschefen

Som ett led i den successiva utökningen av landsarkivens personal bör för nästa budgetår medel beräknas för en ny tjänst som förste arkivassistent i Ae 13 vid arkivet i Vadstena. Jag räknar vidare med medel för ökat kvällsöppethållande vid landsarkivet i Göteborg. I övrigt förordar jag inga andra förändringar av detta anslag än en uppräknig på grund av automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (1 728 000 + 179 000 =) 1 907 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för landsarkiven, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	775 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 131 400
	Summa kr. 1 907 000

- b) till *Landsarkiven*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 907 000 kr.

B 18. Landsarkiven: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	197 000	229 333
1965/66	213 000	
1966/67 (förslag)	243 000	

Riksarkivet föreslår, att anslaget ökas med 72 100 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Riksarkivet	Departements- chefen
1. Reseersättningar	40 300	+ 9 700	+ 2 700
2. Expenser: Övriga expenser	112 200	+ 62 400	+ 27 300
		+ 72 100	+ 30 000

Under anslagsposten till övriga expenser har riksarkivet anhållit om ett engångsanslag av 46 150 kr. för nyanskaffning och reparation av möbler vid landsarkiven i Uppsala, Visby, Lund, Göteborg och Härnösand.

Departementschefen

Detta anslag bör enligt min beräkning i den nyss redovisade sammanställningen föras upp med (213 000 + 30 000 =) 243 000 kr. Jag har därvid räknat med ett engångsanslag av 13 000 kr. till nyanskaffning och reparation av möbler vid nyssnämnda landsarkiv. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Landsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 243 000 kr.

B 19. Landsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten, konservering av arkivalier och bokbindning

Detta reservationsanslag har upptagits i riksstaten första gången för innevarande budgetår. Anslaget har tillkommit genom att två för budgetåret 1964/65 anvisade reservationsanslag, nämligen Landsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten och Landsarkiven: Bokbindning och konservering av arkivalier om 8 000 kr. resp. 15 000 kr. sammanförts till ett anslag. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 27 000 kr.

För nästa budgetår föreslår *riksarkivet* en höjning av detta anslag med 3 000 kr. till 30 000 kr. med hänsyn till dels en begärd teknikertjänst vid landsarkivet i Lund, dels vissa kostnadsförändringar av automatisk natur.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 2 000 kr. och föras upp med (27 000 + 2 000 =) 29 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Landsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten, konservering av arkivalier och bokbindning* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 29 000 kr.

B 20. Ortnamnskommissionen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	278 000	255 309
1965/66	313 000	
1966/67 (förslag)	328 000	

Ortnamnskommissionen föreslår en höjning av detta anslag för nästa budgetår med 373 000 kr. och har därvid beräknat medel för vissa tjänsteförändringar och automatiska utgiftsökningar samt framlagt följande förslag.

Personalförändringar

1. Fem förste arkivarier i Ae 27.
2. Kamrerare och registrator i Ae 17.
3. Kansliskrivare i Ae 11.
4. Kontorist i Ae 9.
5. Två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång.

Övrigt

6. Arvode av 2 600 kr. åt professorn i nordiska språk, särskilt ortnamnsforskning, vid universitet i Uppsala såsom ledamot av kommissionen.

Departementschefen

Jag vill erinra om att utredning pågår rörande svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets verksamhet, framtida ställning och organisation (direktiv se 1965 års riksdagsberättelse s. 272). Med hänsyn härtill räknar jag med ökning av detta anslag endast för att täcka automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (313 000 + 15 000 =) 328 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	7 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	321 000
	Summa kr. 328 000

- b) till *Ortnamnskommissionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 328 000 kr.

B 21. Ortnamnskommissionen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	30 000	32 641
1965/66	35 000	
1966/67 (förslag)	39 000	

Ortnamnskommissionen föreslår, att anslaget ökas med 26 050 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Ortnamns- kommissionen	Departements- chefen
1. Reseersättningar	200	+ 400	of.
2. Expenser: Övriga expenser	23 500	+ 14 650	+ 3 500
3. Publikationstryck	9 000	+ 11 000	+ 500
		+ 26 050	+ 4 000

Under delposten till övriga expenser begär ortnamnskommissionen bl. a. engångsanvisningar om sammanlagt 8 000 kr. till inköp av kortfackskåp och skrivmaskiner.

Departementschefen

Med hänvisning till min beräkning i den nyss redovisade sammanställningen föreslår jag att anslaget förs upp med (35 000 + 4 000 =) 39 000 kr. Jag har därvid inte räknat med någon av de föreslagna engångsanvisningarna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen*: Omkostnader för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 39 000 kr.

B 22. Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	53 000	53 000
1965/66	57 000	
1966/67 (förslag)	61 000	

Ortnamnskommissionen hemställer, att detta reservationsanslag höjs med 56 000 kr. Kommissionen motiverar höjningen med att uppteckningsverksamheten måste intensifieras, om man skall kunna rädda ett ytterst värdefullt traditionsmaterial, innan det oåterkalleligen försvinner.

Departementschefen

Jag förordar en till 4 000 kr. begränsad ökning av anslaget. Det bör föras upp med (57 000 + 4 000 =) 61 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen*: *Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 61 000 kr.

B 23. Landsmålsarkiven: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	545 000	553 703
1965/66	607 000	
1966/67 (förslag)	607 000	

Detta anslag disponeras av styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt styrelsen för landsmålsarkivet i Lund.

Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal är innevarande budgetår uppförd med 401 520 kr., varav 283 730 kr. för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt 117 790 kr. för landsmålsarkivet i Lund.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala föreslår, att arkivets andel av anslaget höjs med i runt tal 61 800 kr. Højningen föranleds förutom av en automatisk utgiftsförändring och en begärd tjänsteförändring, av förslag om två nya tjänster, nämligen en som förste arkivarie i Ae 27 och en som expeditionsvakt i Ae 7. Behovet av sistnämnda tjänst sammanhänger med att institutionen omkring nyåret 1967 beräknas komma att lämna sin nuvarande lokal i universitetsbiblioteket, varigenom den hjälp bibliotekets expeditionsvaktpersonal hittills lämnat bortfaller.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund begär, att arkivets andel av anslaget höjs med i runt tal 52 300 kr. med hänsyn till en begärd tjänsteförändring och ett förslag om en ny tjänst som förste arkivarie i Ae 27.

Departementschefen

Som redan nämnts under ortnamnskommissionens avlöningsanslag pågår en utredning om landsmålsarkivens verksamhet, framtida ställning och organisation.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med ett oförändrat belopp av 607 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 380
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	605 520
	<hr/>
	Summa kr. 607 000

b) till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 607 000 kr.

B 24. Landsmålsarkiven: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	28 000	27 815
1965/66	34 000	
1966/67 (förslag)	49 000	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala begär en ökning av arkivets andel av anslaget med 16 400 kr. till 39 900 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Styrelsen	Departements- chefen
1. Resersättningar	1 000	+ 200	+ 100
2. <i>Expenser:</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	600	+ 400	+ 400
b) Övriga <i>expenser</i>	19 200	+ 15 700	+ 13 800
3. Inköp av skåp för förvaring av ordsam- lingar	2 000	+ 100	+ 100
		+ 16 400	+ 14 400

Av det av styrelsen föreslagna beloppet under delposten till övriga *expenser* utgör 11 500 kr. en engångsanvisning till inköp av skrivmaskin för fonetisk skrift.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund begär en ökning av arkivets andel av anslaget med 800 kr. till 11 300 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Styrelsen	Departements- chefen
<i>Expenser</i>	9 200	+ 800	+ 600

Departementschefen

Detta anslag bör i enlighet med min beräkning i de nyss redovisade sammanställningarna föras upp med (34 000 + 15 000 =) 49 000 kr. Jag har därvid räknat med ett engångsanslag till landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala för inköp av en skrivmaskin för fonetisk skrift. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kr.

B 25. Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	92 000	92 000
1965/66	100 000	
1966/67 (förslag)	108 000	

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår fördelat på två anslagsposter, en på 65 000 kr. till landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt en på 35 000 kr. till landsmålsarkivet i Lund. *Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala* begär för nästa budgetår en höjning av arkivets andel av anslaget med 30 000 kr., medan *styrelsen för landsmålsarkivet i Lund* anhåller om ett anslag av 55 000 kr., dvs. en höjning med 20 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker en viss förstärkning av detta anslag och föreslår en höjning för nästa budgetår med 8 000 kr., därav 5 000 kr. för Uppsalaarkivet och 3 000 kr. för arkivet i Lund. Anslaget bör föras upp med (100 000 + 8 000 =) 108 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 108 000 kr.

B 26. Kungl. biblioteket: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	2 448 000	2 570 719
1965/66	2 822 000	
1966/67 (förslag)	3 546 000	

I *riksbibliotekariens* begäran om anslag för nästa budgetår erinras inledningsvis om kungl. bibliotekets uppgifter som landets nationalbibliotek och centralt humanistiskt-samhällsvetenskapligt forskningsbibliotek för huvudstaden. Därtill kommer den institutionstjänst för universitetet i Stockholm, som inrättats fr. o. m. innevarande budgetår, och en omfattande central serviceorganisation för bl. a. landets biblioteks-, bokhandels- och förlagsvärld. Genom tillkomsten av forskningsbiblioteksrådet har enligt *riksbibliotekariens* mening möjligheter skapats för ett intensivare bibliotekssamarbete samtidigt som ansvaret för *riksbibliotekarien* och honom underställda serviceinstanser ökat.

Riksbibliotekarien föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjs med 972 000 kr. Höjningen förorsakas, förutom av förslag om tjänsteförändringar och automatiska utgiftsökningar, av följande förslag, av vilka förslagen under punkterna 15—31 avser tjänster m. m. som föreslås bli överflyttade från Stockholms universitets avlöningsanslag.

Personalförändringar

Kungl. biblioteket

1. Biblioteksråd i Bo 1.
2. Kontorist i Ae 9 (*riksbibliotekariens* sekretariat).
3. Kontorist i Ae 9 (kassan) med samtidig minskning med halvtidstjänst som kanslibiträde.

4. Biblioteksassistent i Ae 11 (bibliografiska institutet).
5. Dupliceringsoperatör i Ae 11.
6. Bilförare i Ae 9.
7. Förste biblioteksassistent i Ae 19 (svenska avdelningen).
8. Förste biblioteksassistent i Ae 19 (handskriftsavdelningen).
9. Förste biblioteksassistent i Ae 13 (bokvårdsavdelningen).
10. Biblioteksassistent i Ae 11 (bokvårdsavdelningen).
11. Förste biblioteksassistent i Ae 13 (kartavdelningen).
12. Förste biblioteksassistent i Ae 19 (katalogavdelningen).
13. Förste biblioteksassistent i Ae 19 (låneexpeditionen).
14. Tamburvakt i Ag 5 (halvtidstjänst).

Humanistiska biblioteket vid universitetet
i Stockholm

15. Förste bibliotekarie i Ao 27.
16. Bibliotekarie i Ae 23.
17. Två förste biblioteksassistenter i Ae 13.
18. Förste biblioteksassistent i Ag 13.
19. Två biblioteksassistenter i Ae 11.
20. Biblioteksassistent i Ag 11.
21. Förste biblioteksbiträde i Ae 9.
22. Två förste biblioteksbiträden i Ag 9.
23. Biblioteksbiträde i Ae 7.
24. Två och ett halvt biblioteksbiträde i Ag 7.
25. Förste expeditionsvakt i Ae 9.
26. Expeditionsvakt i Ae 8.
27. Två arvoderade garderobsvakter.
28. Arvodesmedel om 20 000 kr.

Slaviska biblioteket vid universitetet
i Stockholm

29. Förste bibliotekarie i Ag 27.
30. Förste biblioteksassistent i Ae 19.
31. Förste biblioteksassistent i Ae 13.

Övrigt

32. Höjning av arvodesmedel för tillfällig arbetskraft (nu 56 000) med 15 000 kr.
33. Ökad medelsanvisning till biblioteksskolan (nu 7 000) med 10 000 kr.

Av riksbibliotekariens framställning inhämtas bl. a.

Punkterna 2—13 och 32. Vid flera av bibliotekets avdelningar föreligger ett stort behov av utökning av assistentpersonalen. Medel bör beräknas för en ny

förste biblioteksassistent vid var och en av följande enheter, nämligen svenska avdelningen, handskriftsavdelningen, bokvårdsavdelningen, kartavdelningen, katalogavdelningen och låneexpeditionen. Vid bibliografiska institutet och bokvårdsavdelningen erfordras dessutom sammanlagt två nya biblioteksassistenter. Behovet av ytterligare assistentpersonal motiveras med att uppgifterna vid de olika arbetsenheterna inte kan skötas på ett tillfredsställande sätt utan personalförstärkning. En eftersläpning i fråga om skötseln av arbetsuppgifterna är annars oundviklig.

Vid riksbibliotekariens sekretariat finns nu blott en kansliskrivare, vilket visat sig helt otillräckligt på grund av den ökande omfattningen av arbetet. Tillfällig arbetskraft och omplaceringar av personal från andra arbetsenheter har tillgripits för att bemästra situationen. Som biträde till kamrern, som för närvarande svarar för löneutbetalning åt över 180 personer, disponeras blott en halv kanslibitrådestjänst. Riksbibliotekarien begär, att tjänsten ändras till en heltidstjänst som kontorist. Den sammanlagda kostnaden för den föreslagna förstärkningen av assistent- och biträdespersonalen samt för en dupliceringsoperatör och en halvtidstjänst som tamburvakt uppgår till i runt tal 293 000 kr.

Punkterna 15—31. Riksbibliotekarien har överenskommit med universitetskanslersämbetet att föreslå att personalen vid Stockholms universitets humanistiska och slaviska bibliotek i fortsättningen tas upp på kungl. bibliotekets stat. Från universitetets sida har framförts förslag om ytterligare personalförstärkningar utöver dem som tillkom innevarande budgetår men riksbibliotekarien anser att, innan förslag i den riktningen väcks, det bör prövas att genom samordning och rationalisering av arbetet hålla behovet av personalförstärkningar inom den i betänkandet rörande Stockholms universitets humanistiska, juridiska och samhällsvetenskapliga biblioteksproblem angivna ramen.

Punkt 33. Vid kungl. biblioteket finns sedan 1940-talet en biblioteksassistent-skola, som sedan 1950-talet befunnit sig i oavbruten expansion. I utbildningen deltar innevarande arbetsår ett 20-tal elever. De direkta kostnaderna för kursen beräknas till 17 000 kr.

Konsistoriet vid *Stockholms universitet* har i en särskild skrift hemställt, att viss bibliotekspersonal skall få stå kvar på universitetets stat.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1965 utfärdades bestämmelser för forskningsbiblioteksrådet, som skall vara ett organ för samråd i frågor av gemensamt intresse för de vetenskapliga biblioteken. Det åligger rådet särskilt att handha frågor om arbetsfördelningen mellan biblioteken, bokanskaffningen, bokvården, bibliografiskt arbete samt rationaliseringsåtgärder av teknisk och annan art. Rådet har att beakta möjligheterna till samverkan med forskningsbiblioteken i övriga nordiska länder. Det består av riksbibliotekarien, tillika ordförande, och tio av Kungl. Maj:t för högst tre år förordnade ledamöter samt suppleanter.

Riksbibliotekarien begär i egenskap av ordförande i forskningsbiblioteksrådet för nästa budgetår ett belopp av 25 000 kr. för arvoden, resekostnadsersättningar, traktamenten m. m.

Departementschefen

Vid min anmälan av detta anslag föregående år (prop. 1965: 1 bil. 10 s. 81) redogjorde jag för bibliotekssituationen vid universitetet i Stockholm. Jag betonade därvid att en rationell samordning som syftade till ett ändamålsenligt utnyttjande av alla disponibla resurser var nödvändig. En sådan samordning borde, hävdade jag, ske på det sättet att kungl. biblioteket fick till uppgift att fungera som universitetsbibliotek åt Stockholms universitet utom med avseende på det naturvetenskapliga ämnesområdet. I syfte att effektivisera universitetets olika institutionsbibliotek föreslog jag att en institutionstjänst inrättades och att denna organisatoriskt knöts till kungl. biblioteket. En av institutionstjänstens huvuduppgifter skulle vara att åstadkomma den samverkan som erfordrades mellan kungl. biblioteket och universitetets biblioteksenheter. I sammanhanget beräknade jag medel för vissa tjänster vid kungl. biblioteket, vilka avsåg institutionstjänsten. Jag fann vidare att de närmare preciseringarna i fråga om relationerna mellan kungl. biblioteket och universitetets biblioteksenheter på vissa punkter behövde utredas.

Kungl. Maj:t har i anslutning till vad jag anförde i prop. 1965: 1 beslutat, att bestämmelserna i universitetsstadgan om överbibliotekarie vad gäller universitetet i Stockholm under innevarande budgetår i tillämpliga delar skall gälla riksbibliotekarien i fråga om ärenden, som berör humanistiska biblioteket och slaviska institutionsbiblioteket vid universitetet.

Det av riksbibliotekarien i samråd med universitetskanslersämbetet framförda förslaget om att till kungl. bibliotekets stat överföra personal, som nu finns vid de humanistiska och slaviska biblioteken vid universitetet i Stockholm, ligger i linje med de synpunkter som jag framförde föregående år. Jag kan alltså tillstyrka att en tjänst som förste bibliotekarie i Ao 27 och två tjänster som bibliotekarie i Ae 23, varav en obesatt så länge innehavaren av en extra tjänst som förste bibliotekarie i Ag 27 vid slaviska biblioteket kvarstår i tjänst, överförs till kungl. biblioteket (p. 15—16 och 29). Jag räknar dessutom med en överföring av medel för fem förste biblioteksassistenter, tre biblioteksassistenter, tre förste biblioteksbiträden, tre och ett halvt biblioteksbiträde, en förste expeditionsvakt, en expeditionsvakt samt arvodesmedel om sammanlagt 47 000 kr. (p. 17—28 och 30—31).

Enlig instruktionen den 3 december 1965 (nr 733) för kungl. biblioteket har biblioteket som nationalbibliotek bl. a. till uppgift att främja utvecklingen av svenskt biblioteksväsen. Biblioteket skall vidare inom sådana ämnesområden och i den omfattning som Kungl. Maj:t bestämmer dels vara lokalt forskningsbibliotek, dels svara för biblioteksservice åt universitetet i Stockholm.

I och med att personalen vid humanistiska och slaviska biblioteken förs över till kungl. bibliotekets stat fullgör biblioteket inom dessa ämnesområden uppgift som universitetsbibliotek för universitetet i Sockholm.

Med anledning av de av riksbibliotekarien begärda nya tjänsterna i lägre lönegrad än A 21 m. m. (p. 2—14 och 32) beräknar jag ett belopp av 105 000 kr. att fördelas av Kungl. Maj:t efter förslag av kungl. biblioteket. Inom denna ram bör även medel kunna utgå för förstärkning av resurserna för administration och för biblioteksskola (p. 1 och 33).

Till det nyinrättade forskningsbiblioteksrådet har innevarande budgetår anvisats ett belopp av högst 10 000 kr. från anslaget Extra utgifter vid universitet och högskolor. Jag finner att medel för detta ändamål i fortsättningen bör beräknas under kungl. bibliotekets anslag, nämligen 10 000 kr. under avlöningsanslaget och 5 000 kr. under omkostnadsanslaget.

I övrigt räknar jag inte med andra förändringar under anslaget än sådana som är av automatisk natur bl. a. på grund av ökade kostnader för obekvämetstillägg.

Anslaget bör föras upp med $(2\,822\,000 + 724\,000 =) 3\,546\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för kungl. biblioteket enligt vad jag har förordat i det föregående,

b) godkänna följande avlöningsstat för kungl. biblioteket, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	943 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	11 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	2 591 400
	Summa kr. 3 546 000

c) till *Kungl. biblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 3 546 000 kr.

B 27. Kungl. biblioteket: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	535 000	629 288
1965/66	743 000	
1966/67 (förslag)	842 000	

Riksbibliotekarien föreslår att anslaget ökas med i runt tal 222 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Riksbiblio- tekarien	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	9 000	+ 5 000	+ 3 000
2. Reseersättningar	4 000	+ 2 000	+ 3 000
3. Expenser:			
a. Bränsle, lyse och vatten	125 000	of.	— 10 000
b. Övriga expenser	297 600	+ 192 900	+ 85 000
4. Publikationstryck	308 000	+ 22 000	+ 18 000
		+ 221 900	+ 99 000

I den av riksbibliotekarien föreslagna ökningen under delposten till övriga expenser ingår följande engångsanvisningar, nämligen 50 000 kr. för inköp av mikrofilmer av svenska tidningar, 25 000 kr. för mikrofilmning av svensk-amerikanska tidningar, 17 000 kr. för mikrofilmning av isländska handskrifter samt slutligen 12 000 kr. för inköp av en transportbil.

Departementschefen

I enlighet med min anslagsberäkning i den nyss redovisade sammanställningen föreslår jag att anslaget för nästa budgetår förs upp med (743 000 + + 99 000 =) 842 000 kr. Därvid har jag räknat med en engångsanvisning av 25 000 kr. för inköp av mikrofilmer av svenska tidningar samt vissa kostnader för forskningsbiblioteksrådet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 842 000 kr.

B 28. Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	703 000	702 955
1965/66	808 000	
1966/67 (förslag)	908 000	

Riksbibliotekarien föreslår att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjs med sammanlagt 432 000 kr. till 1 240 000 kr. och hänvisar som stöd för sitt förslag till en gemensamt med universitetskanslersämbetet företagen utredning. Denna visar, att den internationella produktionen av forskningslitteratur under perioden 1947—64 expanderat med ca 75 % och att priserna på den internationella bokmarknaden ökat med ca 120 %, medan inbindningspriserna i Sverige under tiden 1947—65 stigit med icke mindre än 185 %. Riksbibliotekarien pekar vidare på de fortsatta utvecklingstendenserna inom den internationella bokmarknaden samt bibliotekets numera än mer accentuerade bevakningsskyldigheter inom främst de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena. För bokinköp erfordras nästa budgetår 705 000 kr. och för bindning 315 000 kr.

Riksbibliotekarien upprepar sin tidigare framförda begäran om anslag för vissa engångsändamål. För kompletteringsköp av samhällsvetenskapliga periodica och litteratur begärs 180 000 kr., lika fördelat på två budgetår. För att avverka betydande bindningsbalanser föreslås ett belopp av 160 000 kr., vilket av arbetstekniska skäl bör uppdelas i två lika poster på de båda följande budgetåren. Slutligen anses ett anslag om 50 000 kr. vara erforderligt för att bl. a. kunna emballera äldre tidningslägg, som annars löper risk att förstöras.

Departementschefen

Jag förordar en höjning av detta anslag med 100 000 kr., vilket motsvarar en ökning med drygt 12 %. Det bör föras upp med (808 000 + 100 000 =) 908 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 908 000 kr.

B 29. Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	124 000	138 680
1965/66	176 000	
1966/67 (förslag)	187 000	

Styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek hänvisar i sin begäran om anslag för nästa budgetår bl. a. till att bibliotekets flyttning i januari 1965 till nya lokaler otvivelaktigt kommer att öka besöksfrekvensen och att bibliotekets ställning som det svenska undervisningsväsendets specialbibliotek medför att det, under den nuvarande perioden med många och stora förändringar på utbildningens område, i allt större omfattning används av såväl forskare som lärare och andra för undervisningsfrågor intresserade. Styrelsen föreslår för nästa budgetår att anslaget höjs med 119 000 kr. I detta belopp ingår medel till dels automatiska utgiftsökningar, dels kostnaderna för följande förslag.

Personalförändringar

1. Dokumentalist i Ag 21.
2. Amanuens i reglerad befordringgång.
3. Biblioteksassistent i Ae 13.
4. Biblioteksbiträde i Ae 7.

Övrigt

5. Ökning med 6 300 kr. av anslagsposten till expenser.
6. Medelsanvisning av 2 000 kr. till statens råd för samhällsforskning för kameratele service.

Departementschefen

Jag är inte beredd att förorda något av de framförda förslagen om personalförändringar. Ett belopp av 2 000 kr. bör beräknas som ersättning till statens råd

för samhällsforskning, vars kansli nu omhänderhar bibliotekets kamerala verksamhet. Den i bibliotekets stat upptagna anslagsposten till expenser bör höjas med 1 800 kr.

I övrigt räknar jag inte med andra förändringar av anslaget än sådana som föranleds av automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (176 000 + 11 000 =) 187 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna följande stat för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

S t a t

Avlöningar

Avlöningar till icke-ordinarie personal 166 900

Omkostnader

1. Sjukvård, <i>förslagsvis</i>		100
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>		500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>		19 500

Summa kr. 187 000

b) till *Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 187 000 kr.

B 30. Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	50 000	50 392
1965/66	60 000	
1966/67 (förslag)	70 000	

Styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek föreslår att anslaget ökas med 30 000 kr. Som motivering för anslagshöjningen anför styrelsen bl. a., att genomförandet av det nya gymnasiet och den nya fackskolan kräver, att lärarna har en väsentligt ökad tillgång till hjälpmedel, t. ex. handböcker i metodik och aktuella läroböcker för skolan, både svenska och utländska.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 10 000 kr. och således föras upp med (60 000 + 10 000 =) 70 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

B 31. Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	464 000	517 290
1965/66	548 000	
1966/67 (förslag)	586 000	

För nästa budgetår föreslår *styrelserna för stifts- och landsbiblioteken i Linköping, Skara, Västerås och Växjö*, förutom vissa tjänsteförändringar, att vid vart och ett av landsbiblioteken inrättas en tjänst som förste biblioteksassistent i Ae 13 samt att medel anvisas för vikariatsersättningar och ersättningar för obekvämt arbetstid samt — beträffande vissa av biblioteken — för extra personal.

Riksbibliotekarien finner de framförda önskemålen väl motiverade och anför bl. a., att man med nuvarande brist på assistentpersonal inte kan undgå att landsbibliotekarierna i alltför stor utsträckning belastas med rena rutingöromål. Riksbibliotekarien anser, att man genom inrättande av de begärda tjänsterna skulle kunna åstadkomma en mer rationell arbetsfördelning.

Departementschefen

Jag är inte beredd att förorda andra förändringar beträffande detta anslag än sådana, som är beroende av automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (548 000 + 38 000 =) 586 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för stifts- och landsbiblioteken, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	295 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	290 900
	Summa kr. 586 000

b) till *Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 586 000 kr.

B 32. Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	20 000	23 986
1965/66	30 000	
1966/67 (förslag)	32 000	

I fråga om medlen till expenser (nu 7 500 kr. per bibliotek) föreslår *biblioteksstyrelserna i Linköping, Skara, Västerås och Växjö* en uppräknig med i runt tal 7 000 kr. för vart och ett av biblioteken. Højningarna föranleds av dels pris-

stegringar och verksamhetens expansion, dels behovet av läsapparater för mikrofilmer.

Riksbibliotekarien tillstyrker de av styrelserna gjorda beräkningarna och framhåller särskilt att en ökad användning av sådana tekniska hjälpmedel som t. ex. mikrofilm innebär en eftersträvansvärd rationalisering som medför väsentliga tidsbesparingar för såväl forskare som bibliotekspersonal.

Departementschefen

Jag förordar att detta anslag höjs med 2 000 kr. Det bör alltså för nästa budgetår föras upp med (30 000 + 2 000 =) 32 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kr.

B 33. Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	108 000	116 969
1965/66	123 000	
1966/67 (förslag)	143 000	

I fråga om detta reservationsanslag hemställer *biblioteksstyrelserna* om höjningar med i runt tal 135 000 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

Bokinköp och bokbindning

Linköping (nu 24 900)	+ 25 100
Skara (nu 23 000)	+ 27 000
Västerås (nu 23 000)	+ 47 000
Växjö (nu 23 000)	+ 27 000

Konserveringsarbeten

Linköping (nu 2 100)	+ 2 900
Skara (nu 4 000)	+ 3 500
Västerås (nu 4 000)	+ 1 000
Växjö (nu 4 000)	+ 1 000
	Summa kr. + 134 500

Riksbibliotekarien finner motiven för en höjning av bibliotekens anslag för bokinköp och bokbindning väl underbyggda. Han påpekar, att den procentuellt sett betydande höjning som dessa förslag innebär bör ses mot bakgrunden av de fullständigt otillräckliga totalbelopp som nu utgår under ifrågavarande anslag. Kraven på tillhandahållande av vetenskaplig litteratur och annan speciallittera-

tur har stegrats mycket starkt. Detta sammanhänger icke minst med det ökade studerandeantalet vid universitet och högskolor, vilket — helt oavsett lokaliserings- ringen av nya utbildningsenheter — via interurbanutlåningen har fått intensiva återverkningar inom hela bibliotekssystemet.

För inventering och konserveringsarbeten vid stifts- och läroverksbiblioteket samt domkyrkbiblioteket i Strängnäs begär riksbibliotekarien oförändrat belopp av 15 000 kr.

Departementschefen

För nästa budgetår föreslår jag en höjning av detta anslag med 20 000 kr. Anslaget bör föras upp med (123 000 + 20 000 =) 143 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 143 000 kr.

B 34. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	2 785 000	3 097 265
1965/66	3 212 000	
1966/67 (förslag)	3 371 000	

I sin begäran om anslag för nästa budgetår utgår Vitterhetsakademien från de förslag som framförts i ett av antikvarieutredningen framlagt betänkande. Jag avser därför att vid min anmälan av detta anslag först redogöra för utredningens förslag och remissbehandlingen av detta.

I. Inledning

Antikvarieutredningen, som tillsattes år 1962 (direktiv se 1963 års riksdagsberättelse s. 249) har den 31 december 1964 avlämnat betänkandet »Antikvitetskollegiet, centralorgan för svensk kulturminnesvård» (SOU 1965: 10).

Efter remiss har följande myndigheter och organisationer avgett yttranden över betänkandet, nämligen armémuseum, fortifikationsförvaltningen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statens sjöhistoriska museum, statskontoret, riksrevisionsverket, riksarkivet, riksbibliotekarien, riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, nationalmuseet, skolöverstyrelsen, universitetskanslersämbetet efter hörande av vederbörande universitetsmyndigheter, statens humanistiska forskningsråd, riksmuseiutredningen, 1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65), domänstyrelsen,

lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, statens naturvårdsnämnd, Sveriges geologiska undersökning, Övre norrbygdens vattendomstol, Nedre norrbygdens vattendomstol, Mellanbygdens vattendomstol, överståthållarämbetet, som överlämnat en av Stockholms stadskollegium åberopad promemoria, samtliga länsstyrelser — med överlämnande av yttranden från berörda instanser i länen — domkapitlen i Uppsala, Linköping, Skara, Lund, Luleå och Visby, Vetenskapsakademien, Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, Akademien för de fria konsterna, Nordiska museets nämnd, styrelsen för Tekniska museet, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Landsantikvarieorganisationernas samarbetsråd, Svenska pastoratens riksförbund, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska museimannaföreningen, Samverkande bildningsförbunden, Samfundet för hembygdsvård, Kyrkans byggnadsbyrå, Svenska vattenkraftföreningen och Svenska turistföreningen. Vidare har Civilförvaltningens personalförbund och Svenska numismatiska föreningen inkommit med särskilda skrifter i ärendet.

2. Historisk bakgrund

Genom utfärdandet år 1630 av ett memorial för rikets antikvarier erhöll Sverige ett statligt riksantikvarieämbete. En fastare organisation fick verksamheten först år 1666 genom tillkomsten av antikvitetskollegiet vid Uppsala universitet. Under dess chef Johan Hadorph igångsattes ett systematiskt insamlande av fornsaker. År 1692 ersattes antikvitetskollegiet av ett nytt ämbetsverk i Stockholm, antikvitetsarkivet. Då Vitterhetsakademien i samband med tillkomsten av Svenska akademien år 1786 ombildades till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, gjordes riksantikvarien till sekreterare i akademien. Antikvitetsarkivet placerades under akademiens vård och överfördes på akademiens stat.

3. Nuläge

Vitterhetsakademien

Enligt de förnyade stadgarna av den 22 september 1933 (nr 556) för kungl. vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien (ändrade 1952: 104, 1957: 683) är akademiens uppgift bl. a. att främja forskning inom historia, arkeologi och övriga humanistiska vetenskaper samt att ha högsta tillsynen över landets fornlämningar och över de statens samlingar, som är eller blir anförtrodda åt akademiens vård.

Akademien har sammanlagt 50 arbetande ledamöter under 70 år, därav hälften i en historisk-antikvarisk klass och hälften i en filosofisk-filologisk klass. Nya ledamöter väljs av akademien själv, som också årligen väljer preses. Riksantikvarien är akademiens ständige sekreterare.

Förvaltningsutskottet som är akademiens verkställande organ, består av pre-

ses, riksantikvarien, den särskilde klassordföranden och tre av akademien för varje år valda ledamöter. Akademien har viss egen kanslipersonal men huvuddelen av kansliarbetet utförs av riksantikvarieämbetets personal.

Vitterhetsakademien har — i de flesta fall med äganderätt — ansvaret för vård och förvaltning av ett nittiotal kulturhistoriska minnesmärken. Underhålls-, reparationsarbeten o. dyl. utförs genom riksantikvarieämbetets försorg men finansieras huvudsakligen med akademiens egna medel. Genom donationer har akademien sedan mitten av 1800-talet tillförts avsevärda penningmedel. Det sammanlagda fondkapitalet utgjorde i början av år 1964 omkring 22 milj. kr. Den största fonden, humanistiska fonden, om ca 8 milj. kr. intar dock en särställning, genom att avkastningen i sin helhet tillförs humanistiska forskningsrådet. Avkastningen av andra fonder än humanistiska fonden utgjorde 1964/65 drygt 800 000 kr., varav större delen används för kulturminnesvård.

Akademien bedriver f. n. ett antal forskningsföretag såsom Sveriges kyrkor, Svenskt diplomatarium, Sveriges runinskrifter. Dessa bekostas numera till större delen av humanistiska forskningsrådet.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

Enligt instruktionen av den 29 november 1957 (nr 682) för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum är ämbetet central statsmyndighet för forn- och kulturminnesvården i riket. Historiska museets samlingsområde omfattar tiden intill år 1520, beträffande kyrkliga inventarier dock fram till våra dagar.

Chef för riksantikvarieämbetet och historiska museet är riksantikvarien. I ärenden rörande anslag, tillsättning av vissa tjänster, åtal och disciplinär bestraffning fungerar Vitterhetsakademiens förvaltningsutskott som verkets styrelse.

Riksantikvarieämbetet är uppdelat på två avdelningar, en fornminnesavdelning och en byggnadsminnesavdelning. Statens historiska museum omfattar fyra avdelningar, en för sten- och bronsålder, en för järnålder, en för medeltid och nyare tid samt myntkabinettet. Dessutom finns inom verket fem gemensamma avdelningar nämligen administrativa och kamerala avdelningen, biblioteket med akt- och bildarkivet, tekniska avdelningen, pedagogiska avdelningen och avdelningen för tillsyn över landsantikvarieorganisationen.

Andra museer än det historiska som berörs av antikvarieutredningens förslag

Medelhavsmuseet är knutet till riksantikvarieämbetet och statens historiska museum bl. a. genom att personalen tillsätts av riksantikvarien. Den direkta ledningen av museet handhas av museiföreståndaren, som samtidigt förestår den ena av museets två avdelningar, den grekisk-romerska eller den egyptiska.

Enligt de av Kungl. Maj:t den 29 juni 1964 fastställda stadgarna för stiftelsen Nordiska museet har museet till särskild uppgift att genom vetenskaplig forskning och folklig undervisning vidga kännedomen om den svenska odlingens historia. Dess samlingsområde omfattar tiden efter år 1520 med undantag av

kyrkliga inventarier. Styrelse är museets nämnd som består av ordförande och sex ledamöter förordnade av Kungl. Maj:t. Efter en fr. o. m. innevarande budgetår genomförd omorganisation omfattar museet sju avdelningar, tre föremålsavdelningar, en undersökningsavdelning, en undervisningsavdelning, en avdelning för bibliotek och arkiv samt kansli.

Nordiska museets nämnd utgör även enligt instruktionen av den 3 december 1965 (nr 736) för livrustkammaren styrelse för denna. Livrustkammarens uppgift är att bevara föremål från den forna arsenalen dvs. kungl. livrust-, kläd- och skattkamrarna samt hovstallet och likartade föremål som tillhört framstående personer.

Byggnadsstyrelsens nuvarande funktioner inom kulturminnesvården

Byggnadsstyrelsens kulturminnesvårdande verksamhet rör främst statliga byggnadsminnesmärken, s. k. kulturhistorisk miljövård samt kyrkobyggnader och begravningsplatser. Vad gäller staten tillhöriga byggnadsminnesmärken utgör den kulturminnesvårdande funktionen en integrerande del av de uppgifter styrelsen har som centralorgan för den statliga fastighetsförvaltningen. Den kulturhistoriska miljövården ingår i sin tur i styrelsens uppgifter som planmyndighet. Vissa föreskrifter angående vård av byggnadsminnesmärken utfärdas gemensamt av byggnadsstyrelsen och riksantikvarien. Byggnadsstyrelsen inger till Kungl. Maj:t förslag om statliga byggnader, som bör förklaras för byggnadsminnesmärken, och för också förteckning över dessa. Styrelsen granskar vidare byggnadsförslag för kyrkor. Om en erforderlig åtgärd är av betydelse ur antikvarisk eller historisk synpunkt, sker samråd med riksantikvarieämbetet.

Huvuddelen av kulturminnesvårdsärendena handhas inom byggnadsstyrelsen av den kulturhistoriska byrån. Förvaltningen av statliga fastigheter svarar intendantsbyrån för.

4. Antikvarieutredningens förslag

Antikvarieutredningen föreslår, att riksantikvarieämbetet och statens historiska museum — under benämningen antikvitetskollegiet — får utvidgade uppgifter för att kunna fungera som centralorgan för svensk kulturminnesvård. Under kollegiet skulle även Nordiska museet och livrustkammaren inordnas. En sådan organisation skulle enligt utredningens uppfattning möjliggöra en rationalisering genom sammanslagning av vissa arbetsenheter, såsom administration, bibliotek, arkiv och fotolaboratorier. Medelhavsmuseet förutsätts förbli organisatoriskt samordnat med kollegiet. Dess samlingar föreslås dock bli utökade med nationalmuseets antiksamlingar med undantag av antikmuseet. Handläggningen av byggnadsminnesvårdsärenden föreslås vidare bli koncentrerad till kollegiet genom överföring av större delen av uppgifterna för byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå.

Av de uppgifter som ämbetet f. n. handhar förutsätts framför allt en förstärkning av informationen på kulturminnesvårdens område.

Sambandet Vitterhetsakademien-antikvitetskollegiet

Utredningen anser att sambandet mellan Vitterhetsakademien och riksantikvarieämbetet hittills varit så fruktbart för kulturminnesvården att det i princip bör behållas. Den föreslår dock vissa förändringar i fråga om det organisatoriska sambandet mellan de båda organen. Akademiens förvaltningsutskott skulle sålunda inte längre fungera som verksstyrelse. Akademiens medel skulle också i fortsättningen komma kulturminnesvården tillgodo men statsmakterna föreslås få full insyn i akademiens ekonomi för att kunna avväga storleken av statsanslagen inom området. Enligt utredningens uppfattning bör akademien i fortsättningen ej bestrida lönekostnader för kollegiets personal. Kollegiet bör dock även i fortsättningen fungera som kansli åt akademien, vilket innebär att förvaltningen av akademiens fastigheter och skötseln av dess publikationsföretag skulle ligga kvar hos kollegiets personal. Riksantikvarien, som f. n. är sekreterare i akademien, föreslås i princip behålla denna funktion men benämnas direktör. I samband med denna förändring skulle han frigöras från vissa administrativa uppgifter för akademien.

Verksstyrelse och rådgivande nämnd

Utredningen föreslår, att de nuvarande funktionerna för akademiens förvaltningsutskott skall övertas av en särskild styrelse med sju ledamöter, varav två skulle utses av Vitterhetsakademien och en av Kungl. Maj:t. I styrelsen skulle vidare tre chefstjänstemän inom kollegiet och styresmannen för Nordiska museet ingå. Chefen för medelhavsmuseet föreslås bli adjungerad i styrelsen, då ärenden om museet behandlas. Som forum för diskussion av nya uppslag och aktiviteter inom verkets ämnesområde rekommenderar utredningen inrättande av en rådgivande nämnd med representanter för turistorganisationer, folkrörelser, sammanslutningar på kulturlivets område, press och radio-TV. Ledamöterna föreslås bli utsedda av Kungl. Maj:t efter hörande av styrelsen.

Antikvitetskollegiets organisation

Ur organisatorisk synpunkt bör enligt utredningens mening ämbetsverket bestå av två avdelningar och vissa gemensamma enheter. Avdelningen för den yttre kulturminnesvården skulle motsvara det nuvarande riksantikvarieämbetet, medan avdelningen för inre kulturminnesvård skulle motsvara historiska museet. De gemensamma arbetsenheter skulle enligt utredningsförslaget utgöras av biblioteket med arkivet, tekniska laboratoriet, informationskontoret och en administrativ byrå.

Avdelningen för yttre kulturminnesvård — under ledning av en överantikvarie — föreslås bestå av en fornminnes- och en byggnadsminnesbyrå. Huvuddelen av landsantikvarieärendena bör enligt förslaget handläggas inom denna avdelning. Samtidigt avses att riksantikvarien skall ta mer direkt befattning med dessa ärenden. Den nuvarande överantikvarietjänsten, som är avsedd för avdel-

ningen för tillsyn av landsantikvarieorganisationen, förutsätts av utredningen bli indragen.

Museiavdelningen eller avdelningen för inre kulturminnesvård bör enligt utredningens uppfattning bestå av två byråer, en förhistorisk och en historisk byrå, vilket innebär en sammanslagning av museets nuvarande fyra enheter. Avdelningen föreslås bli ställd under ledning av en överantikvarie.

Med utgångspunkt i en analys av ämbetsverkets nuvarande uppgifter och de som föreslås skola tillkomma lägger utredningen fram förslag om inrättandet av sammanlagt ett 30-tal nya tjänster vid ämbetsverket och medelhavsmuseet.

Kostnadsberäkningar

Utredningen beräknar, att ett genomförande av dess förslag leder till en utgiftsökning av i runt tal 1 milj. kr. varav den övervägande delen avser löner. Utredningen beräknar å andra sidan, att verkets inkomster skulle öka med 130 000 kr. samt att statsverkets utgifter skulle minska med 200 000 kr. genom indragning av byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå och med 150 000 kr. genom anknytning av Nordiska museet till verket. Med hänsyn till dessa besparingar skulle utredningens förslag i sin helhet leda till en årlig kostnadsökning av 530 000 kr. Genom att utredningen utgår från en successiv utbyggnad av personalorganisationen under en period av tre år, fördelas kostnadsökningen i motsvarande mån.

5. Yttranden över antikvarieutredningens förslag

Remissinstansernas allmänna inställning

Flertalet remissinstanser är kritiska mot utredningsförslaget som helhet. Genomgående framhålls behovet av en upprustning av kulturminnesvårdens resurser, men man bedömer i allmänhet de av utredningen föreslagna organisatoriska åtgärderna vara otillfredsställande för att nå detta syfte.

Flera remissinstanser anser, att en redovisning saknas av huvudprinciperna för det fortsatta arbetet inom kulturminnesvården i landet. Man beklagar, att utredningsmännen inte funnit anledning att närmare analysera dess aktuella situation och sambandet med samhällsplaneringen i stort. Man efterlyser också internationella utblickar. En i yttrandena ofta återkommande erinran mot utredningsförslaget är att de sakkunniga utrett topporganisationen utan att samtidigt behandla dess basorganisation, landsantikvarieorganisationen. Det hävdas, att utredningen i första hand borde ha övervägt, om svagheter i den nuvarande organisationen kunnat undanröjas genom en decentralisering av ärenden till länsplanet.

Beträffande det nya verkets framtida utformning är man i allmänhet kritisk mot de i betänkandet föreslagna centraliseringsåtgärderna, främst anslutningen till antikvitetskollegiet av Nordiska museet och livrustkammaren samt över-

förandet av de arbetsuppgifter som nu åvilar byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå.

Utredningens förslag till intensifierad informationsverksamhet råder det dock viss enighet om. Från universitetshåll uttalas likväl i det sammanhanget farhågor för att forskningen därigenom kommer att framstå som något sekundärt i ämbetsverksamhet.

Remissinstanserna anser allmänt, att utredningen föreslagit otillräckliga personalresurser för det nya ämbetsverket. De besparingsåtgärder som presenteras i betänkandet bedöms som orealistiska.

I fråga om många av delfrågorna i förslaget avstyrker remissinstanserna ett genomförande och förordar fortsatt utredning och en behandling av dem i ett större sammanhang. Många har också uppmärksammat 1965 års musei- och utställningssakkunnigas arbete och påpekat, att definitiv ställning inte borde tas till de aktuella frågorna, innan denna utredning slutfört sitt uppdrag.

Kulturminnesvårdens organisation

Som nämnts vinner inte förslaget om att sammanföra antikvitetskollegiet med Nordiska museet, livrustkammaren och nationalmuseets antiksamling samt byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå något stöd från remissinstansernas sida.

Flertalet remissorgan avstyrker förslaget om anslutning av Nordiska museet och livrustkammaren till antikvitetskollegiet. *Nordiska museets nämnd* anser t. o. m., att en anslutning till kollegiet skulle innebära, att ett av landets mest levande museer skulle upphöra att fungera. *Vitterhetsakademien* avstyrker detta förslag men framhåller nödvändigheten av en utredning om den lämpliga formen för ett framtida samarbete med museet i fråga om byggnadsminnesvården.

Beträffande *livrustkammarens* framtida ställning påpekar *nationalmuseet*, att ingen närmare undersökning har redovisats om livrustkammaren hellre borde fortsätta som egen organisation, återföras till statens konstsamlingar eller samordnas med armémuseum. *MUS 65* anser, att livrustkammaren bör återfå sin självständiga ställning, medan *riksrevisionsverket* förordar att museet skall behålla sin nuvarande organisationsform.

Utredningsförslaget att *medelhavsmuseet* också i framtiden skall vara anknutet till det centrala organet på den svenska kulturminnesvårdens område har avstyrkts i flera yttranden. Ytterligare utredning förordas. Sålunda finner *nationalmuseet* antikvarieutredningens argumentering för att överföra nationalmusei antiksamling till medelhavsmuseet bristfällig och avstyrker förslaget. Museet föreslår, att *Vitterhetsakademien* och *nationalmuseet* enas om att sammanslå sina antiksamlingar till ett nytt gemensamt museum. *Nationalmuseet* föreslår, att det nya museet ges en med östasiatiska museet likartad organisationsform.

MUS 65 uppfattar medelhavsmuseet som ett konstmuseum, närmast besläktat med östasiatiska museet, och föreslår därför att det lokalt förläggas intill öst-

asiatiska museet och inordnas under statens konstsamlingar. Statskontoret däremot, som finner medelhavsmuseets ställning enligt det föreliggande förslaget något oklar, föreslår att museet helt inordnas i det nya ämbetsverket som en särskild, med de båda huvudavdelningarna jämställd avdelning.

Om förslaget att överföra byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå till antikvitetskollegiet är meningarna delade. Bl. a. riksantikvarieämbetet och domänstyrelsen är positiva till tanken. Betänkligheter framförs däremot från bl. a. byggnadsstyrelsen, sjöhistoriska museet, universitetsmyndigheterna, Nordiska museets nämnd och riksmuseiutredningen. Bl. a. byggnadsstyrelsen, riksantikvarieämbetet och statskontoret förordar fortsatt utredning. Statskontoret anser att utredningen borde ha undersökt, om inte handläggningen av vissa ärenden i ökad utsträckning skulle kunna anförtros landsantikvarierna i samarbete med länsarkitekterna.

Byggnadsstyrelsen finner, att utredningen lämnat en ofullständig och i hög grad missvisande bild av byggnadsstyrelsens byggnadsminnesvårdande funktioner och dess övriga verksamhet samt anför bl. a.

Vad gäller staten tillhöriga byggnadsminnesmärken utgör den kulturminnesvårdande funktionen, vilken förutsätter aktiv medverkan från ett flertal av styrelsens organisationsenheter, en integrerad del av de uppgifter styrelsen har såsom centralorgan för den statliga fastighetsförvaltningen. Den kulturhistoriska miljövården ingår i sin tur i styrelsens uppgifter som central planmyndighet. Därför synes det byggnadsstyrelsen rationellt, att statens centralorgan på fastighetsförvaltningens område med direkt tillgång på all härför erforderlig expertis ansvarar för den kulturhistoriska uppsikten över och vården av staten tillhöriga byggnadsminnesmärken. Därvid förutsätter styrelsen som självfallet, att samråd sker med t. ex. riksantikvarieämbetet, då så befinns erforderligt.

Byggnadsstyrelsen finner det angeläget, att frågan om byggnadsminnesvårdens organisation får en slutgiltig lösning. Styrelsen vill betona att de i sakligt och administrativt hänseende verkligt kännbara bristerna hos landets byggnadsminnesvård och dess organisation icke i första hand sammanhänger med den rådande kompetensfördelningen mellan de bägge centralorganen, byggnadsstyrelsen och riksantikvarieämbetet, och därför icke heller kan avhjälpas enbart genom en administrativ om disposition av de centrala myndighetsuppgifterna. Tvärtom måste ett förslag till administrativ nyordning på centralplanet föregås av en allsidig utredning syftande till en rationell kompetensfördelning och ändamålsenliga funktionsformer inom byggnadsminnesvårdens organisation i dess helhet. Mot bakgrund av den kraftiga decentralisering av beslutanderätt och ansvar som kommit till stånd beträffande byggande och samhällsplanering, synes det naturligt att överväga ifall icke även byggnadsminnesvården kan ges en i vertikal fast uppbyggd organisation, varvid särskilt de regionala organen, landsantikvarie- och länsarkitektorganisationerna, bör kunna ges vidgade uppgifter och befogenheter.

MUS 65 är kritisk gentemot antikvarieutredningens hela grundsyn på kulturminnesvårdens organisation och skisserar en alternativ uppläggning. MUS 65 utgår därvid från förhållandena inom den provinsiella kulturminnesvården och museiväsendet och finner det mest ändamålsenligt att organisera landets musei-

väsen och kulturminnesvård genom att åstadkomma en boskillnad dem emellan. De sakkunnigas alternativa förslag innebär i huvudsak.

De kulturminnesvårdande uppgifterna bör liksom tidigare åvila riksantikvarieämbetet, som till sin hjälp bör ha en provinsorganisation i form av lands- eller måhända rättare länsantikvarier. Dessa bör vara underställda riksantikvarieämbetet. De bör skiljas från museerna och ges en ställning i förhållande till länsstyrelserna som motsvarar länsarkitekternas. Likaså bör statens historiska museum skiljas från ämbetet. Det så uppbyggda riksantikvarieämbetet bör vara en myndighet, som har till uppgift att övervaka och reglera förhållanden på sitt område samt att på olika sätt stå myndigheter och allmänhet till tjänst med råd, uppgifter och anvisningar. Det bör däremot ej äga eller förvalta fast eller lös egendom. Byggnadsminnen som kan brukas bör stå under byggnadsstyrelsens förvaltning. Vad beträffar ruiner och byggnadsminnen som ej kan brukas samt fornlämningsområden och miljöer kan olika alternativ för ägande och förvaltande tänkas. En viss decentralisering till läsmuseerna är önskvärd. Byggnadsstyrelsen och Vitterhetsakademien, vilken senare helt bör skiljas från riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, kan också i fortsättningen tas i anspråk för sådana förvaltande uppgifter. En del av de funktioner, för vilka nu byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå svarar, skulle kunna föras till det enligt detta förslag nyordnade riksantikvarieämbetet.

MUS 65 anser, att en samordning mellan landets museer är nödvändig. Vid uppbyggandet av en ny museiorganisation bör dock eftersträvas, att så små ingrepp som möjligt görs och i största möjliga utsträckning museernas individuella karaktär bibehålls. Det synes MUS 65 lämpligt, att ett gemensamt organ inrättas för de statliga och statsunderstödda museerna, läsmuseerna inbegripna. Denna instans skulle främst ha karaktären av ett serviceorgan. Det centrala organet skulle ha till uppgift att fördela vissa statliga anslag, att vara remissorgan och att fungera som huvudman för utbildning inom museiväsendet.

Även *nationalmuseet*, *statskontoret*, *armémuseum*, *riksmuseiutredningen* och *Nordiska museets nämnd* har berört frågan om behovet av en överinstans för hela museiväsendet och uttalat sympati för tanken.

Den av utredningen föreslagna ändringen av verkets namn till antikvitetskollegiet tar remissinstanserna genomgående avstånd från.

Sambandet mellan Vitterhetsakademien och antikvitetskollegiet

Utredningen anser, att anordningen med ett lärt samfund som styrelse för ett statligt verk ur praktisk synpunkt är mindre lämpligt men förordar dock, att visst samband dem emellan bibehålls. Remissinstansernas inställning till förslaget är delad. På sina håll anser man, att en fullständig skilsmässa hade varit att föredra.

Utredningsförslaget biträds av bl. a. *Vitterhetsakademien*, *riksantikvarieämbetet* och *statskontoret*. Enligt *riksantikvarieämbetets* uppfattning skulle en fullständig skilsmässa medföra utomordentligt svårlösta problem beträffande akademiens fastigheter och samlingar. *Vitterhetsakademien* motiverar det organisa-

toriska sambandet med att akademien alltid kommer att ha ett betydande ansvar för kulturminnesvården i landet.

Statskontoret godtar utredningens förslag om fortsatt samverkan mellan verket och akademien men förutsätter, att garantier kan skapas för att detta ej leder till ensidig övervältring av kostnader på statsverket.

En separation mellan akademien och verket förordas däremot av *universitetskanslersämbetet* samt *MUS 65*. Enligt *riksmuseiutredningens* mening borde betänkanudet ha innehållit en utredning om hur en fullständig skilsmässa skulle kunna genomföras. Även om man som nu stannat för en fortsatt samorganisation, skulle en sådan redogörelse ha varit av betydelse för att skarpere än som skett bestämma gränserna mellan akademiens och ämbetets befogenheter.

Vitterhetsakademien uttalar farhågor för de konsekvenser som ett genomförande av utredningens förslag rörande förvaltningen av akademiens medel skulle leda till. Akademien uttalar, att den under inga omständigheter kan avhända sig bestämmande- och förfoganderätten över sina egna fonder. *Universitetskanslersämbetet* samt *humanistiska fakulteterna i Uppsala, Lund och Stockholm* är av samma uppfattning. *Riksantikvarieämbetet* understryker, att akademiens medel till kulturminnesvården inte bör uppfattas såsom ett säkert tillskott till de ordinarie statliga anslagen utan bör avse sådana särskilda företag av väsentlig betydelse för kulturminnesvården, som inte kan finansieras med andra tillgängliga medel.

Lämpligheten av att riksantikvarien blir akademi direktör eller förblir sekreterare ifrågasätts av bl. a. *universitetskanslersämbetet*, som anser att det inte är lämpligt, att en verkschef är tjänsteman även i en institution, vars angelägenheter han kan behöva bedöma som verkschef. Ämbetet anser, att akademien genom en dylik personalunion kan komma i en alltför stark beroendeställning.

Beträffande Vitterhetsakademiens vetenskapliga företag föreslår utredningen, att arbetet med Svenskt diplomatarium i framtiden organisatoriskt bedrivs som ett tjänsteåliggande för riksarkivet. *Statens humanistiska forskningsråd* uttalar sin tillfredsställelse över detta förslag.

Verksledning

Remissmyndigheterna accepterar allmänt, att en särskild verksstyrelse ersätter akademiens förvaltningsutskott som styrelse för antikvitetskollegiet, men anför erinringar beträffande verksstyrelsens sammansättning.

Skolöverstyrelsen finner att utredningen föreslår en föråldrad form av verksstyrelse och rekommenderar i stället, att man följer de för offentlig förvaltning numera allmänt tillämpade principerna om intresseinflytande. Med en sådan sammansättning av styrelsen skulle enligt överstyrelsens uppfattning behovet av den föreslagna rådgivande nämnden bortfalla.

Antikvitetskollegiets arbetsenheter

Förslaget om indelning av verket i två större arbetsenheter, avdelningarna för yttre och inre kulturminnesvård, samt vissa gemensamma enheter godtas i flertalet yttranden. Benämningarna på enheterna kritiseras dock. *MUS 65* har som framgått av det föregående en annan uppfattning i organisationsfrågan och anser, att museidelen bör utsöndras till ett separat museum.

I fråga om den föreslagna organisatoriska strukturen och den personella uppbyggnaden framförs en rad olika synpunkter. Sålunda anses utredningen bl. a. inte tillräckligt ha beaktat behovet av kvalificerad expertis på markvårdens område. Särskilt byggnadsminnesbyråns byggnadsminnessektion bedöms bli underbemannad och underförsörjd med teknisk och arkitektonisk expertis.

6. Vitterhetsakademiens begäran om anslag

I sin begäran om anslag för nästa budgetår för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum erinrar *Vitterhetsakademien* inledningsvis om antikvarieutredningens betänkande och konstaterar, att den upprustning i fråga om personal som där föreslagits är otillräcklig för de kulturminnesvårdande och museala uppgifter som nu åvilar ämbetsverket. Akademien framhåller, att en eftersläpning i fråga om fullgörande av arbetsuppgifterna förekommer praktiskt taget inom verkets hela arbetsfält. Under de senaste decennierna har nämligen utvecklingen inom verksamhetsområdet varit beroende av en i ökad takt fortgående samhällsutveckling. Särskilt har exploateringen av mark för bostads- och industriändamål enligt föreskrifterna i fornminneslagen fört med sig krav på kulturhistoriska undersökningar av en omfattning som inte tidigare förekommit. Arbetet med bearbetningen av fynden har blivit mera omfattande. På byggnadsminnesvårdens område har byggnadsminneslagen medfört ökade krav på verket.

Ur organisatorisk synpunkt vill akademien liksom antikvarieutredningen ställa den yttre och inre kulturminnesvården under ledning av två överantikvarier. Akademien föreslår, att dessa verksamhetsgrenar bibehåller sina nuvarande benämningar riksantikvarieämbetet respektive statens historiska museum. För dessa enheter föreslår akademien en något annorlunda organisation än den utredningen tänkt sig. Ämbetet förutsätts sålunda även i fortsättningen bestå av fornminnes- och byggnadsminnesbyråerna samt museet av samma fyra enheter som för närvarande.

Akademien föreslår, att anslaget Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för nästa budgetår uppförs med 4 175 000 kr., vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 963 000 kr. Höjningen förorsakas, förutom av förslag om tjänsteförändringar, automatiska utgiftsförändringar och bortfall av kostnaden för en personlig tjänst för fil. dr. Toni Schmid, av i följande förteckning angivna förslag. Akademien framför även ett alternativt yrkande för det fall, att den föreslagna nya organisationen av ämbetsverket

inte genomförs redan fr. o. m. nästa budgetår. Det alternativa förslaget innebär, att de föreslagna ordinarie respektive icke-ordinarie tjänsterna ersätts av motsvarande extra tjänster.

Personalförändringar

För ämbetsverkets gemensamma enheter

Administrativa byrån

1. Byrådirektör i Ao 25.
2. Byråassistent i Ao 19.
3. Kontorsskrivare i Ao 13.

Bibliotek och arkiv

4. Arkivarie i Ao 25.
5. Förste expeditionsvakt i Ao 9.
6. Biblioteksbiträde i Ao 7.

Tekniska laboratoriet

7. Laborator i Ao 27.
8. Laboratorieassistent i Ao 12.
9. Indragning av tjänst som värmeskötare i högst Ae 9.

Informationskontoret

10. Reklamkonsulent i Ag 25.
11. Amanuens i reglerad befordringsgång.

Riksantikvarieämbetet

12. Överantikvarie i Bo 3.

Fornminnesbyrån

13. Ingenjör i Ao 19.
14. Kontorsskrivare i Ao 13.
15. Två förste förmän i Ao 11.
16. Kanslibiträde i Ao 7 och samtidig minskning med halvt kontorsbiträde.

Byggnadsminnesbyrån

17. Antikvarie i Ao 25.
18. Ingenjör i Ao 19.
19. Kartritningsbiträde i högst Ae 9.
20. Kanslibiträde i Ao 7.

Statens historiska museum

21. Överantikvarie i Bo 3.
22. Två amanuenser i reglerad befordringsgång.
23. Två kanslibiträden i Ao 7.
24. Museivakt i högst Ae 9.

Ö v r i g t

25. Arvode om 18 396 kr. till markvårdare.
26. Extra museivakter (kostnad 26 000 kr.).

Till stöd för sina förslag hänvisar akademien i huvudsak till antikvarieutredningens betänkande.

Departementschefen

I direktiven till antikvarieutredningen angavs två huvudfrågor av organisatorisk art som borde behandlas, nämligen dels frågan om det framtida förhållandet mellan Vitterhetsakademien å ena samt riksantikvarieämbetet och statens historiska museum å andra sidan, dels frågan om ämbetsverkets inre organisation. I sitt betänkande har utredningen satt in frågan om den inre organisationen i ett större museiorganisatoriskt sammanhang. Det föreslagna verket bör enligt utredningens mening fungera som ett centralorgan inom kulturminnesvården — i begreppets vidaste mening — med överinseende över flera museer och med övertagande av en betydande del av byggnadsstyrelsens verksamhet på byggnadsminnesvårdens område.

Den av utredningen föreslagna uppläggningsen av kulturminnesvårdens organisation har mött kritik bland remissinstanserna. Det har därvid framhållits att utredningen kommit in på en fråga, som lämpligen bör bedömas i sammanhang med museiväsendets organisation i stort. Från de institutioner som föreslagits bli samorganiserade inom kollegiet, har också flera välgående invändningar framförts.

Som flera remissorgan påpekar har sedan betänkandet framlagts en omständighet tillkommit, som påverkar bedömningen av det aktuella problemkomplexet nämligen tillkallandet av 1965 års musei- och utställningssakkunniga med uppgift bl. a. att föreslå åtgärder för att effektivisera museiverksamheten i landet.

Den kritik, som riktats mot utredningens förslag om riktlinjer för kulturminnesvårdens organisation, har övertygat mig om att det inte är möjligt att lägga förslaget till grund för en omorganisation. I anslutning till uppdraget att undersöka de konsekvenser för de nuvarande museernas organisation och verksamhet, som en riksomfattande utställningsverksamhet medför, har 1965 års musei- och utställningssakkunniga att utreda landsantikvariernas ställning och verksamhet, särskilt med hänsyn till frågan, om deras uppgifter inom den museala sektorn bör skiljas från de kulturminnesvårdande uppgifterna. I många remissyttranden betonas nödvändigheten av att se den lokala och den centrala kulturminnesvården i ett sammanhang. Jag delar detta synsätt.

Antikvarieutredningen har som motiv för samordningen av de berörda museerna inom ramen för det föreslagna antikvitetskollegiet hänvisat till de ratio-

naliseringsvinster, som därigenom borde kunna uppnås. Jag vill i det sammanhanget hänvisa till att nyssnämnda sakkunniga enligt sina direktiv har att pröva möjligheterna för att rationalisera verksamheten bl. a. vid museernas konserveringsavdelningar och tekniska avdelningar. De samordningsproblem i fråga om centralmuseerna som aktualiserats av antikvarieutredningen genom förslaget att i det nya antikvitetskollegiet inordna Nordiska museet, livrustskammaren och ett utvidgat medelhavsmuseum, kan enligt min mening inte lösas annat än efter en genomgång av samtliga centralmuseers ställning. Att det på detta område föreligger ett behov av samordning och samverkan har understrukits i flera remissyttranden. Jag finner det angeläget att dessa synpunkter beaktas under nyssnämnda musei- och utställningssakkunnigas utredningsarbete.

Antikvarieutredningen har enligt sina direktiv framlagt förslag om var ansvaret i fråga om administrationen av byggnadsminnesvården i fortsättningen bör ligga. Förslaget innebär att huvuddelen av de uppgifter som nu handhas av byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå överförs till riksantikvarieämbetet. Förslaget har vid remissbehandlingen kritiserats och i de flesta fall bedömts såsom orealistiskt. Särskilt kritisk är byggnadsstyrelsen som finner förslaget i sin nuvarande utformning ogenomförbart. Samtidigt betonar byggnadsstyrelsen att det är angeläget att byggnadsminnesvårdens organisation får en slutgiltig lösning och förordar en allsidig utredning, varvid särskilt möjligheterna till decentralisering av beslutanderätten i byggnadsminnesvårdsärenden bör undersökas. Jag finner det lämpligt att en sådan utredning kommer till stånd.

Den andra huvudfråga som antikvarieutredningen hade att behandla gällde det framtida förhållandet mellan Vitterhetsakademien och ämbetsverket. Utredningen hade att pröva frågan, om akademiens direkta befattning med ämbetsverkets angelägenheter borde upphöra. Det framlagda förslaget innebär att de uppgifter, som akademiens förvaltningsutskott nu har, skall överföras till en särskild styrelse. Utredningen förutsätter dock ett bibehållande av den nuvarande ordningen, innebärande bl. a. att ämbetsverket utgör kansli åt akademien och att dess chef ex officio har funktioner inom akademien samtidigt som denna bär det ekonomiska ansvaret för viss kulturminnesvård. I likhet med riksmuseiutredningen och universitetskanslersämbetet finner jag det vara en brist att utredningen inte närmare gått in på vilka konsekvenser ett skiljande mellan akademien och verket skulle få. Mot bakgrund bl. a. av att utredningen inte funnit en sådan lösning aktuell och menat, att ett skiljande främst från juridisk synpunkt är ytterst komplicerat att genomföra, har den inte funnit det nödvändigt att pröva detta alternativ. Jag finner det svårt att avgöra hur frågan om sambandet mellan akademien och verket bör lösas, innan konsekvenserna av ett skiljande både ur juridisk och ekonomisk synvinkel ytterligare belysts. Jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att tillkalla särskild expert för att utreda denna fråga.

Även om jag alltså inte är beredd att nu förorda några organisatoriska förändringar vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, har både den belysning av den aktuella arbetsituationen inom verket, som lämnats i betänkandet, och vad som anförts i akademiens framställning om anslag för nästa budgetår, övertygat mig om behovet av vissa förstärkningar på personalsidan. För att underlätta samordningen inom statens historiska museum och möjliggöra en aktivering av utställningsverksamheten förordar jag att medel beräknas för en extra tjänst som museidirektör.

I fråga om biträdespersonalen och arvodesmedel finner jag en viss förstärkning befogad och beräknar med anledning av de under punkterna 5, 6, 8, 10 och 23 i Vitterhetsakademiens framställning om anslag för nästa budgetår framförda förslagen ett belopp av 70 000 kr. för extra ordinarie eller extra biträdespersonal och för arvodesmedel att fördelas av Kungl. Maj:t. Om så befinns lämpligt bör därvid också kunna tillgodoses det av akademien under anslaget Fornminnesinventering framförda förslaget om medel till renskrivning av fornlämningsregistret.

Enligt akademiens förslag räknar jag med en minskning med kostnaderna för den tjänst som värmeskötare som avses bli indragen (p. 9).

I övrigt räknar jag under detta anslag inte med någon annan förändring än den som erfordras på grund av automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (3 212 000 + 159 000 =) 3 371 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för de under Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 556 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 813 500
	Summa kr. 3 371 000

b) till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 3 371 000 kr.

B 35. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	497 000	588 637
1965/66	573 000	
1966/67 (förslag)	627 000	

Akademien föreslår att anslaget ökas med 204 500 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Akademien	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	6 000	+ 3 000	+ 3 000
2. Rescersättningar	108 700	+ 34 000	+ 17 000
3. Expenser: Övriga expenser	247 400	+ 55 600	+ 16 500
4. Övriga utgifter	27 100	+ 22 900	+ 5 000
5. Växlande utställningar	16 000	+ 14 000	+ 5 000
6. Publikationstryck	8 000	+ 1 000	+ 500
7. Informationsverksamhet	29 000	+ 20 000	+ 2 000
8. Laboratoriet för radioaktiv datering	81 000	+ 54 000	+ 5 000
		+ 204 500	+ 54 000

Akademien anhåller om två engångsanvisningar, nämligen en om 20 000 kr. under delposten till övriga expenser för inköp av möbler till nya tjänsterum och en om 8 000 kr. under anslagsposten till informationsverksamhet för en publikundersökning vid historiska museet.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den nyss redovisade sammanställningen förordar jag att anslaget för nästa budgetår förs upp med (573 000 + 54 000 =) 627 000 kr. Jag har därvid bl. a. räknat med ett engångsanslag av 10 000 kr. för inköp av möbler till nya tjänsterum. Däremot har medel ej beräknats för den föreslagna publikundersökningen, eftersom undersökningar av detta slag får förutsättas komma till stånd i annat sammanhang. Vidare har jag räknat med bortfall av ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 41 300 kr. för omläggning och utökning av ämbetsverkets telefonväxel. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 627 000 kr.

B 36. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	50 000	47 256
1965/66	50 000	
1966/67 (förslag)	50 000	

Akademien föreslår att detta anslag för nästa budgetår höjs med sammanlagt 128 000 kr. för att möjliggöra fortsatt nyordning av museets sten- och bronsåldersavdelning, påbörjande av ombyggnad av textilgalleriet, flyttning och utvidgning av det s. k. barnmuseet, samt slutligen renovering av lokalerna för museets tillfälliga utställningar.

Departementschefen

Någon höjning av detta anslag kan jag inte förorda. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

B 37. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 300 000	1 299 850
1965/66	1 460 000	
1966/67 (förslag)	1 584 000	

Statsbidrag till avlönande av landsantikvarier och antikvarie på Gotland utgår med 90 % av de kontanta avlöningsförmåner som tillkommer en på vederbörande ort stationerad statlig tjänsteman i löneklass 29 resp. löneklass 23. Dessutom utgår bidrag till landsantikvarie i Borås med 66 $\frac{2}{3}$ % av kontantlönen i löneklass 24. Statsbidrag kan också utgå till högst en amanuens i varje landsantikvariedistrikt med 90 % av den kontanta lönen i löneklass 21. Antalet distrikt med amanuens till vars lön bidrag kan utgå bestäms av Kungl. Maj:t.

Akademien föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjs med 340 000 kr. Sålunda föreslår akademien, att medel beräknas under anslaget för tre nya tjänster som amanuens. Till två av dessa utgår redan under innevarande budgetår ett tillfälligt statsbidrag. Vidare begär akademien att statsbidrag till landsantikvarie skall beräknas med 90 % av den kontanta lönen i lönegrad B 1 i stället för som nu i löneklass 29 på löneplan A. Enligt akademiens uppfattning bör den särskilde antikvarien på Gotland i lönehänseende uppflyttas två löneklasser, varför statsbidraget till denne således bör utgå efter löneklass 25. För landsantikvarietjänsten i Borås bör statsbidragsunderlaget enligt akademiens

mening höjas från kontantlönen i löneklass 24 till löneklass 26. Slutligen beräknar akademien ett belopp av 67 000 kr. för automatiska kostnadsökningar på grund av generell höjning av lönebeloppen i den statliga löneplanen.

Departementschefen

För nästa budgetår bör medel beräknas under detta anslag för ytterligare två tjänster som amanuens. Akademiens förslag om höjt bidragsunderlag för den särskilde antikvarien på Gotland bör godtas. Tillsammans med den automatiska kostnadsökningen om 67 000 kr. medför nämnda förslag att medelsbehovet under anslaget ökar med sammanlagt 124 000 kr.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (1 460 000 + 124 000 =) 1 584 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 584 000 kr.

B 38. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	70 000	65 431
1965/66	75 000	
1966/67 (förslag)	85 000	

Akademien föreslår att detta reservationsanslag för nästa budgetår uppförs med 163 000 kr., vilket innebär en höjning med 88 000 kr. Till stöd för detta förslag åberopas bl. a. ökade kostnader för konserveringsarbeten och för inlösen av lösenpliktiga fynd. Vidare begärs medel bl. a. för inköp av för svensk historia värdefulla medeltida föremål, för komplettering av myntsamlingarna och biblioteket samt för fotografering av museets föremålsbestånd.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 10 000 kr. till 85 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kr.

B 39. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	325 000	312 873
1965/66	400 000	
1966/67 (förslag)	425 000	

Akademien hemställer att under förevarande anslag för nästa budgetår anvisas 939 000 kr. att användas på i huvudsak följande sätt.

Ä n d a m å l	Erforderligt belopp	Ökning utöver nu disponibelt belopp
1. Fornlämningars vård och undersökning	119 000	50 000
2. Byggnadsminnesmärkens vård och undersökning	570 000	279 000
3. Oförutsedda arkeologiska undersökningar	100 000	85 000
4. Ersättning åt ägare av byggnadsminnen	100 000	100 000
5. Arkeologiska undersökningar på Helgö, Ekerö socken	50 000	25 000
Summa kr.	939 000	539 000

Akademien motiverar det ökade medelsbehovet för vård och undersökning av fornlämningar (p. 1) med att antalet fornminnesplatser som får kontinuerlig vård genom ämbetets försorg har ökat under senare år. Vidare har fornminnesvården ställts inför stora uppgifter genom jordbrukets omläggning och den mindre omfattande betningen. Fornlämningsområden som tidigare hållits i vårdat skick genom att de legat inom områden, som har utnyttjats som ängs- och hagmarker har därigenom i allt större utsträckning vuxit igen med risk för allvarliga vegetationsskador.

På byggnadsminnesvårdens område (p. 2) föreligger det enligt akademins uppfattning ett ackumulerat behov av underhållsarbeten på de byggnader och ruiner för vilka riksantikvarieämbetet bär ansvar. De flesta av dessa minnesmärken — bland vilka flera av vårt lands främsta monument i sitt slag befinner sig — är nämligen i ett mycket dåligt skick. Medlen till byggnadsminnesmärkens vård och undersökning används av akademien till bl. a. följande ändamål: Istandsättnings- och konserveringsarbeten på byggnadsminnesmärken och egendomar, som är ställda under riksantikvarieämbetets vård och förvaltning, vård av ruiner och andra fasta fornlämningar, stöd åt restaurering av vissa kyrkor samt slutligen byggnadsteknisk och orgelteknisk expertmedverkan.

Enligt den nya byggnadsminneslagen skall i vissa fall ersättning kunna utgå till ägare av sådan byggnad som av riksantikvarieämbetet förklarats för byggnadsminne (p. 4). Särskilda statsmedel har hittills icke anvisats för detta ändamål, utan man har räknat med att tills vidare kunna tillmötesgå uppkommande behov av denna art genom anslag från den s. k. Lawskifonden. Akademien finner det dock självklart att denna fonds avkastning i längden blir otillräcklig. Följden har blivit att ämbetet inte funnit sig kunna vidta åtgärder enligt byggnadsminneslagen i de fall där ekonomiska förpliktelser kan uppkomma för statsverket.

I sin begäran om anslag för nästa budgetår föreslår akademien att i riksstaten uppförs ett nytt investeringsanslag benämnt Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet:

Fornminnesundersökning till ett belopp av 500 000 kr. Medlen är avsedda att användas som rörelsekapital vid de undersökningar som riksantikvarieämbetet enligt föreskrifterna i fornminneslagen bedriver på uppdrag av enskilda. Akademien anför att det visat sig vara uteslutet att bland uppdragsgivarna erhålla förskottsinsbetalningar i sådan utsträckning att ett rörelsekapital kan undvaras. För att tillgodose detta behov har Vitterhetsakademien hittills trätt emellan genom att tillhandahålla medel av sina enskilda fonder. Då uppdragsverksamheten, som baserar sig på fornminneslagens föreskrifter och verkets instruktion, enligt akademiens uppfattning är av rent statlig karaktär, borde statsverket överta ansvaret för förskottering av medel.

Departementschefen

Som framgår av vad jag anført vid min anmälan av riksantikvarieämbetets och historiska museets avlöningsanslag anser jag inte att det nu bör vidtas någon förändring i relationerna mellan Vitterhetsakademien och ämbetet vare sig i administrativt eller ekonomiskt hänseende. Mot den bakgrunden kan jag inte förorda förslaget om uppförande av ett nytt investeringsanslag för förskottering av medel till uppdragsverksamheten.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår ökas med 25 000 kr. Anslaget bör föras upp med (400 000 + 25 000 =) 425 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 425 000 kr.

B 40. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	226 000	224 956
1965/66	246 000	
1966/67 (förslag)	266 000	

Detta reservationsanslag används till att bestrida vissa kostnader för en inventering av landets fasta fornlämningar. Syftet är att på den på flygfotografering grundade ekonomiska kartan kunna ta upp dylika fornlämningar. Kostnaderna för avlöning av viss med inventeringsarbetet och bearbetning av det insamlade materialet permanent sysselsatt personal bestrids från riksantikvarieämbetets avlöningsanslag.

Akademien beräknar det till fornminnesinventeringen för nästa budgetår erforderliga medelsbehovet till 380 000 kr. Av akademiens framställning inhämtas att kartverkets kartläggning år 1966 skall omfatta ca 126 kvadratmil mot 131 kvadratmil år 1965. På grundval härav beräknas kostnaden för fornminnesinventeringen 1966/67 till 330 500 kr. Kostnadsökningen hänför sig främst till den allmänna lönestegringen med därav följande höjda arvoden till den tillfälliga arbetskraften och till höjningen av rese- och traktamentsersättningarna. *Akademien* begär vidare medel för dels täckande av visst underskott från budgetåret 1964/65, dels renskrift och kopiering av fornlämningsregistret.

Departementschefen

Enligt vad jag anfört vid min anmälan av riksantikvarieämbetets avlöningsanslag bör medel för renskrift och kopiering av fornlämningsregistret beräknas under nämnda anslag och ej under förevarande anslag.

För nästa budgetår bör anslaget höjas med 20 000 kr. och föras upp med (246 000 + 20 000 =) 266 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:*
Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering för budgetåret
1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 266 000 kr.

B 41. Nationalmuseet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 856 000	2 058 742
1965/66	2 209 000	
1966/67 (förslag)	2 541 000	

Nationalmuseet föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 941 000 kr. Häri innefattas medel för dels automatiska utgiftsökningar och begärda tjänsteförändringar, dels kostnaderna för i det följande redovisade förslag.

P e r s o n a l f ö r ä n d r i n g a r

Moderna museet

1. Konsulent med arvode av 41 772 kr.
2. Intendent i Ae 23.
3. Amanuens i reglerad befordringgång.
4. Kanslibitråde i Ae 7.

Avdelningen för konsthantverk

5. Amanuens i reglerad befordringgång.

Avdelningen för konstabildning och depositioner

6. Intendent i Ae 25.
7. Tekniker i Ae 13.
8. Kontorist i Ae 9.

Avdelningen för slottssamlingar

9. Amanuens i reglerad befordringsgång.
10. Kontorist i Ao 9.

Östasiatiska museet

11. Biblioteksassistent i Ae 13.
12. Kanslibitråde i Ae 7 med halvtidsanställning.

Biblioteket

13. Heltidsanställd i stället för halvtidsanställd biblioteksassistent i Ae 13.
14. Förste biblioteksbiträde i Ae 9.

Tekniska anstalten

15. Förste konservator i Ae 27.
16. Konservator med arvode av 33 972 kr.
17. Förste konserveringsassistent i Ae 19.

Fotoateljén

18. Två förste fotobiträden i Ae 7.

Bildarkivet

19. Förste arkivassistent i Ae 13.

Ö v r i g t

20. Medel till särskilda forskningsuppgifter (kostnad 42 000 kr.).
21. Ökad medelsanvisning till icke-ordinarie bevakningspersonal för utvidgning av tiderna för utställningarnas öppethållande (kostnad 145 000 kr.).

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a.

Punkt 1. Nationalmuseet framhåller, att en av de svåraste uppgifterna i administrationen av konstmuseer är att upprätthålla en god kontakt med allmänheten. De allt intensivare reklam- och propagandakampanjer som kommersiella nöjes- och underhållningsarrangörer riktar till alla delar av befolkningen, inte minst till storstadsbefolkningen, gör det svårare för museerna att få tillfälle att erbjuda den kulturella stimulans och inspiration som de kan ge. Av tradition består den akademiskt utbildade personalen vid konstmuseerna enbart av konsthistoriker av facket. Det måste emellertid enligt nationalmuseet ifrågasättas om inte personer med sociologisk och psykologisk utbildning borde knytas till museerna för arbetet med den utåtriktade verksamheten. Nationalmuseet önskar därför vid moderna museet få på försök anställa en arvodesavlönad befattningshavare med kunskap, erfarenhet och fallenhet för att ta sig an arbetsuppgifter sammanhängande med den utåtriktade verksamheten. För att en kvalificerad och lämpad befattningshavare skall kunna förvärfvas måste dennes arvode sättas i nivå motsvarande löneklass 27.

Punkt 9. Nationalmuseet understryker att museets avdelning för slottssamlingar förfogar över samma antal befattningshavare nu som för drygt femton år sedan trots att avdelningens verksamhetsområde på senare år väsentligt utvidgats. En underavdelning omfattar överinseendet av vissa sådana nationalmuseet ej anförtrodda samlingar av konst och konsthantverk, som tillhör staten eller understöds av staten. Nationalmuseet konstaterar, att några medel till inventering av här ifrågakvarande samlingar inte anvisats under de senaste femtio åren, varför samlingarna inte är kända i hela sin omfattning. Detta missförhållande kan enligt museet endast rättas till genom en utökning av avdelningens personal. Inrättandet av en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång skulle möjliggöra en successiv inventering och därmed skapa den grundläggande förutsättningen för tillsyn och vård av ifrågakvarande konstverk.

Punkt 21. Nationalmuseet framhåller, att det för det övervägande flertalet bland den stora allmänheten är olägligt, att museets öppethållande i stor utsträckning är begränsat till dagtid, då de flesta är upptagna i sin yrkesverksamhet. För nationalmuseet har det mer och mer kommit att te sig som en samhällelig plikt att åtminstone på försök åstadkomma ett vidgat öppethållande av samlingarna. Föreliggande förslag innebär, att hela huvudbyggnaden på Blasieholmen skulle kunna hållas öppen två kvällar i veckan och östasiatiska museet en, medan moderna museets kvällsöppethållande skulle kunna utsträckas från en kväll till alla kvällar i veckan. Därjämte skulle söndagsöppethållandet i huvudbyggnaden — nu mellan klockan 13 och 16 — kunna utökas med ett par timmar.

Departementschefen

De av nationalmuseet för nästa budgetår begärda förstärkningarna av museets personalorganisation, vilka berör flertalet av museets arbetsenheter, kan jag endast tillstyrka i begränsad omfattning. För tillgodoseende i viss utsträckning av de arbetsuppgifter för vilka museet föreslagit inrättande av en konsulentbefattning vid moderna museet beräknar jag ett belopp av 20 000 kr. Jag tillstyrker vidare att medel beräknas till en amanuens tjänst avsedd för avdelningen för slottssamlingar. En utvidgning av museets möjligheter att hålla öppet på kvällstid synes rimligen böra leda till ökad kontakt med allmänheten och alltså innebära en effektivisering av museets utåtriktade verksamhet. Jag beräknar för detta ändamål ett belopp av 100 000 kr. Tjänsten som museidirektör vid moderna museet är för närvarande extra men synes böra överföras på extra ordinarie stat.

Utöver vad jag nu förordat räknar jag beträffande detta anslag endast med automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (2 209 000 + 332 000 =) 2 541 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för nationalmuseet enligt vad jag har förordat i det föregående,
- b) godkänna följande avlöningsstat för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	854 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 678 700
	Summa kr. 2 541 000

c) till *Nationalmuseet*: *Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 2 541 000 kr.

B 42. Nationalmuseet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	335 000	406 020
1965/66	404 000	
1966/67 (förslag)	519 000	

Nationalmuseet föreslår att anslaget ökas med 204 000 kr., varav till täckande av ökade utgifter 188 900 kr. och till ersättning för minskning i inflytande upp-
bördsmedel 15 100 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		National- museet	Departements- chefen
Utgifter			
1. Sjukvård m. m.	5 200	+ 700	+ 700
2. Reseersättningar	12 000	+ 6 000	+ 1 500
3. Expenser:			
a. Bränsle, lyse och vatten	166 500	+ 38 500	+ 38 500
b. Övriga expenser: nationalmuseet	207 300	+ 128 600	+ 50 100
4. Övriga utgifter:			
a. Tjänstedräkter för museivakter m. m.	2 500	+ 500	+ 500
b. Försäkring och transport av konstföremål	10 000	+ 6 600	+ 6 600
5. Publikationstryck	12 000	+ 8 000	+ 2 000
		+ 188 900	+ 99 900
Särskilda uppborädsmedel			
1. Inkomster av tavelkonservering	30 000	— 15 000	— 15 000
2. Ersättning för värme och belysning i ut- hyrda lägenheter	700	— 100	— 100
		+ 204 000	+ 115 000
		Nettoutgift kr.	

I den av museet föreslagna ökningen under punkt 3 b ingår engångsanvisningar av 7 100 kr. till solavskärningsanordningar, 50 000 kr. till belysningsanordningar och 25 400 kr. till inköp av skåp, hyllor, bord, montrar m. m.

Departementschefen

Med anledning av nationalmuseets förslag förordar jag en höjning av anslaget i enlighet med min nyss redovisade sammanställning. Jag har därvid inte räknat med några av de av museet föreslagna engångsanvisningarna. Anslaget bör sålunda föras upp med (404 000 + 115 000 =) 519 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 519 000 kr.

B 43. Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	500 000	467 426
1965/66	600 000	
1966/67 (förslag)	650 000	

Nationalmuseet föreslår att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjs med 900 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Avdelningen för äldre måleri och skulptur (nu 110 000), teckning och grafik (nu 35 000), konsthantverk (nu 40 000) samt slotts-samlingar (nu 12 000)	+ 400 000
2. Avdelningen för nutida måleri och skulptur (moderna museet) (nu 110 000)	+ 320 000
3. Östasiatiska museet (nu 21 000)	+ 30 000
4. Biblioteket (nu 30 000)	+ 20 000
5. Inköp av svenska konstnärers arbeten för moderna museet och av modern svensk konst för konstbildningsorganisationernas vandringsutställningar (nu 135 000)	} + 100 000
6. Inköp av svenska konstnärers arbeten för avdelningarna för teckning och grafik samt för konsthantverk (nu 40 000)	
7. Inköp av konst för deposition (nu 47 000)	+ 30 000
8. Till museets disposition (nu 20 000)	of.
	<hr/> Summa kr. + 900 000

Nationalmuseet framhåller, att museet med hänsyn till de oavslutligt stigande konstpriserna har stora svårigheter att hävda sig på såväl den internationella som den inhemska konstmarknaden. Allvarligast är läget i fråga om museets möjligheter att förvärva betydande verk av utländsk konst. Under de senaste åren har priserna på den internationella marknaden ökat så kraftigt även i fråga om modern konst, att inte ens många års anslag skulle förslå till att förvärva ett enda betydande verk av någon av 1900-talets redan klassiska konstnärer.

Också inom den moderna svenska konsten fortfar priserna att ständigt stiga. Museet kan därför inte i önskad utsträckning följa den aktuella utvecklingen inom svensk konst.

Museet framhåller bl. a.

Situationen skulle inte i och för sig vara så beklaglig om museet endast vore att betrakta som en skattkammare för förvaring av konst som genom historiska omständigheter hamnat i statlig ägo. Så är emellertid inte fallet utan nationalmuseet är i våra dagar en pedagogisk central där för närvarande omkring 45 000 skolungdomar och sammanlagt omkring 200 000 besökare årligen erhåller sin i många fall nästan enda orientering om den bildande konsten och dess estetiska och sociala funktioner. Den historiska slumpen bör ej få bli avgörande för vad slags studiematerial som tillhandahålls skol- och universitetsungdomen samt den bildningssökande allmänheten. Museets pedagogiska uppgift gör att en upprustning av dess konstbestånd är ett starkt känt behov.

Museet understryker vidare att museibibliotekets resurser trots anslagshöjningar på grund av prisstegringarna undan för undan minskat och att de sedan ett flertal år på intet vis räcker till för en tillfredsställande accession av den facklitteratur, som erfordras för upprätthållande av museets vetenskapliga standard.

Departementschefen

Jag är väl medveten om att nationalmuseets resurser till nyförvärv av konst är begränsade men jag anser mig likväl inte kunna föreslå en större ökning av detta inköpsanslag än med 50 000 kr. Det bör sålunda föras upp med (600 000 + 50 000 =) 650 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kr.

B 44. Nationalmuseet: Pedagogisk verksamhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	70 000	42 417
1965/66	315 000	
1966/67 (förslag)	345 000	

Nationalmuseet föreslår att anslaget för nästa budgetår höjs med 475 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Utställningar av nutida svensk konst i utlandet (nu 185 000) ..	+ 185 000
2. Utställningsverksamhet avseende äldre konst, inklusive östasiatiska museet (nu 54 000)	+ 96 000
3. Utställningsverksamhet avseende nutida konst (nu 54 000)	+ 96 000
4. Vandringsutställningar (nu 7 000)	+ 5 000
5. Moderna museets filmverksamhet (nu 3 000)	+ 72 000
6. Konsertverksamhet (nu 2 000)	+ 16 000
7. Övrig pedagogisk verksamhet (nu 10 000)	+ 5 000
Summa kr.	+ 475 000

Beträffande punkt 1 erinrar nationalmuseet om att den svenska konsten endast i mycket ringa grad är känd utomlands främst av den anledningen, att hittillsvarande ekonomiska resurser för utställning av svensk konst i utlandet icke tillnärmelsevis räckt till för sitt ändamål. Museet framhåller som en angelägenhet av yttersta vikt att våra nu levande konstnärer ges tillfredsställande möjligheter att visa sin konst utanför Sverige. I många andra länder har man sedan länge insett vilken viktig inspirationskälla för det egna konstlivet som de internationella kontakterna utgör och även utnyttjat det internationella propagandavärde som konsten erbjuder.

Departementschefen

Jag torde i detta sammanhang få erinra om att den för Norge, Finland och Sverige gemensamma paviljongbyggnaden på Biennalen i Venedig numera färdigställt och att Kungl. Maj:t den 11 februari 1965 för Sveriges del godkännt ett avtal angående förvaltningen av paviljongen. Vad angår förevarande anslag föreslår jag en ökning med 30 000 kr. av de till utställningar av nutida svensk konst i utlandet avsedda medlen men räknar i övrigt med oförändrad medelsanvisning. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår föras upp med (315 000 + 30 000 =) 345 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Pedagogisk verksamhet m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 345 000 kr.

B 45. Livrustkammaren: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	366 000	397 444
1965/66	390 000	
1966/67 (förslag)	427 000	

Livrustkammaren föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med i runt tal 86 000 kr. Höjningen föranleds, förutom av automatiska utgiftsökningar och tjänsteförändringar, av förslag om en ny tjänst som amanuens i reglerad befodringsgång.

Departementschefen

Jag är inte beredd att förorda andra förändringar beträffande detta anslag än sådana som är beroende av automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (390 000 + 37 000 =) 427 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för livrustkammaren, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	239 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	186 000
	Summa kr. 427 000

b) till *Livrustkammaren*: *Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 427 000 kr.

B 46. Livrustkammaren: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	69 000	70 908
1965/66	53 000	
1966/67 (förslag)	52 000	

Livrustkammaren föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 13 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Livrust- kammaren	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	1 200	+ 700	+ 700
2. <i>Expenser</i> :			
a) Bränsle, lyse och vatten	11 900	+ 1 100	+ 1 100
b) Övriga <i>expenser</i>	38 900	+ 11 200	- 7 000
			+ 4 200
		+ 13 000	- 1 000

I fråga om delposten till övriga *expenser* bortfaller en engångsanvisning av 7 000 kr. för anskaffande av kopieringsutrustning. Samtidigt begärs en ökning bl. a. till löpande utgifter.

Departementschefen

I enlighet med min anslagsberäkning i nyss redovisade sammanställning föreslår jag att anslaget förs upp med (53 000 — 1 000 =) 52 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Livrustkammaren*: *Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 52 000 kr.

B 47. Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 781 000	1 900 906
1965/66	2 492 000	
1966/67 (förslag)	2 619 000	

I enlighet med förslag i prop. 1965:81 angående naturhistoriska riksmuseets ställning och organisation m. m. beslöt 1965 års riksdag (SU 84, rskr 220) bl. a. att Vetenskapsakademiens dåvarande överinseende över museet skulle upphöra och att museets ledning skulle handhas av en särskild styrelse. I organisatoriskt avseende beslöts en uppdelning av museet på en museiavdelning och en forskningsavdelning. Den förra skall ha hand om museets utåtriktade utställnings-, undervisnings- och serviceverksamhet, vilken erhållit en avsevärt mer central ställning inom museet än tidigare. Forskningsavdelningen — i princip uppbyggd som en universitetsinstitution — skall fullfölja och utveckla museets forskningsverksamhet. Åtta nya tjänster inrättades, bl. a. en som museidirektör i Bo 3, en som museilektor i Ao 27 och två som intendent i A 25 alternativt förste intendent i A 27.

Naturhistoriska riksmuseet föreslår för nästa budgetår en höjning av museets avlöningsanslag med i runt tal 556 000 kr. och har därvid dels beräknat medel för vissa tjänsteförändringar och automatiska utgiftsförändringar, dels framlagt följande förslag.

Personalförändringar

Museiavdelningen

1. Museilektor i Ao 27.
2. Museilektor i Ae 27.
3. Tecknare i Ao 15.
4. Förste fotograf i Ae 12.
5. Två konservatorer i Ae 15.
6. Museiassistent i Ao 12.
7. Hantverkare i Ao 10.
8. Hantverkare i Ae 10.

Forskningsavdelningen

9. Intendent eller förste intendent i Ae 25 eller 27 (mineralogi).
10. Museiassistent i Ae 12 (paleozoologi).
11. Museitekniker i Ae 10 (evvertebratzoologi).
12. Museitekniker i Ao 10 (botanik).
13. Laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång (mineralogi).
14. Kontorist i Ao 9 (entomologi).

Övrigt

15. Medelsanvisning av 40 000 kr. till arvoden till expertis m. m.
16. Medelsanvisning av 11 000 kr. till ersättning till tillfälliga vetenskapliga medarbetare.
17. Ersättning av 13 416 kr. till Sveriges geologiska undersökning för en av telefonisterna i föreslagen gemensam telefonväxel.

18. Överföring av kostnaderna för nattbevakning, 35 000 kr., till museets omkostnadsanslag.
19. Höjning av delposten Arvode åt ordföranden och ledamöter av museets styrelse med 5 000 kr.
20. Ökad medelsanvisning till ersättning för obekvämt arbetstid med 2 400 kr.
21. Ökad medelsanvisning till ersättning till bevakningsbiträden med 2 000 kr.

Departementschefen

Med anledning av naturhistoriska riksmuseets förslag under punkten 15 beräknar jag en medelsökning av 20 000 kr. till arvoden till expertis m. m. för museiavdelningens behov. Under omkostnadsanslaget avser jag att i det följande beräkna medel för en för hela museet gemensam telefonväxel genom utbyggnad av Sveriges geologiska undersöknings växel. När denna växel sålunda byggts ut kommer den att behöva betjänas av två telefonister. Enligt överenskommelse mellan museet och Sveriges geologiska undersökning skall museet svara för avlöningskostnaderna för en av telefonisterna. Jag beräknar under detta anslag för ändamålet erforderliga medel (p. 17). I enlighet med museets förslag bör kostnaderna för nattbevakning överföras till museets omkostnadsanslag. Jag räknar därför här med en minskning under anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal med 35 000 kr. (p. 18). Vidare beräknar jag ökade medelsanvisningar av 5 000 kr. till arvoden åt ordföranden och ledamöter av museets styrelse och 2 400 kr. till ersättning för obekvämt arbetstid (p. 19 och 20). Jag beräknar även medel för en över stat förd tjänst som intendent i Ao 23.

Utöver vad jag nu förordat räknar jag inte med andra förändringar beträffande detta anslag än en uppräknig på grund av automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (2 492 000 + 127 000 =) 2 619 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet enligt vad jag har förordat i det föregående,

b) godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 397 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	20 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 201 200
	Summa kr. 2 619 000

c) till *Naturhistoriska riksmuseet*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 2 619 000 kr.

B 48. Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	261 000	245 958
1965/66	311 000	
1966/67 (förslag)	363 000	

Naturhistoriska riksmuseet föreslår, att anslaget höjs med 127 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Museet	Departements- chefen
1. Tjänsteresor	30 000	+ 40 000	+ 5 000
2. Expenser: Övriga expenser	146 000	+ 52 000	+ 12 000
3. Nattbevakning	—	+ 35 000	+ 35 000
		+ 127 000	+ 52 000

I den av naturhistoriska riksmuseet föreslagna ökningen till övriga expenser ingår två engångsanvisningar, nämligen 12 000 kr. till utbyggnad av Sveriges geologiska undersöknings telefonväxel för museets räkning och 38 000 kr. för inredning av museiavdelningens expeditiionslokaler och ateljéer.

Departementschefen

Min anslagsberäkning i den nyss redovisade sammanställningen innefattar bl. a. en engångsanvisning av 12 000 kr. för utbyggnad av Sveriges geologiska undersöknings telefonväxel, en engångsanvisning av 6 000 kr. för inredning av vissa lokaler vid museiavdelningen samt en uppräknig av medelsanvisningen till tjänsteresor med 5 000 kr. främst för museiavdelningens behov. Jag räknar också med bortfall av ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 15 000 kr. Enligt vad jag anfört under museets avlöningsanslag bör kostnaderna för nattbevakning — ett belopp av 35 000 kr. — föras över till omkostnadsanslaget.

Jag föreslår att anslaget förs upp med (311 000 + 52 000 =) 363 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 363 000 kr.

B 49. Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	275 000	278 732
1965/66	355 000	
1966/67 (förslag)	405 000	

Naturhistoriska riksmuseet föreslår att detta reservationsanslag höjs med sammanlagt 363 000 kr. Museet har för museiavdelningen begärt dels ett med

85 000 kr. ökat materielanslag, dels en engångsanvisning av 18 000 kr. för utrustning av ett fotolaboratorium. För forskningsavdelningen har museet föreslagit anvisande av 100 000 kr. för museiskåp och 160 000 kr. för instrumentell upprustning vid avdelningen.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget höjs med 50 000 kr. för museiavdelningens behov. Anslaget bör alltså för nästa budgetår föras upp med (355 000 + 50 000 =) 405 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 405 000 kr.

B 50. Etnografiska museet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	316 000	311 137
1965/66	341 000	
1966/67 (förslag)	405 000	

*Riksmuseiutredningen*¹, (direktiv se 1960 års riksdagsberättelse, s. 203), har med skrivelse den 2 juli 1965 avgivit betänkandet »Statens etnografiska museum. Framtida ställning och verksamhetsformer» (stencil E 1965:2).

Utredningens betänkande

Inledningsvis redogör utredningen för *museets historia*. Utredningen erinrar om att intresset för att tillvarata föremål från utomeuropeiska kulturer i Sverige väcktes bl. a. genom de vidsträckta resor, som företogs av lärjungar till Linné. Olika personer skänkte sålunda redan under mitten och slutet av 1700-talet etnografiska till bl. a. Vetenskapsakademien. Denna förvaltade även samlingar omfattande mineralier samt zoologiska och botaniska föremål, vilka blev grundvalen till akademiens naturhistoriska riksmuseum. När riksmuseets vertebratavdelning upprättades år 1841, överfördes de etnografiska samlingarna dit. En etnografisk, med riksmuseets övriga sju avdelningar likställd avdelning inrättades i enlighet med beslut av 1902 års riksdag.

Vid riksmuseets flyttning till Frescati med början år 1914 stannade etnografiska avdelningen kvar och övertog en del av riksmuseets gamla lokaler för huvudsakligen magasineringsändamål. Under 1920-talet gjordes undersökningar rörande ett flertal olika tomters lämplighet för en tänkt nybyggnad för museet. Genom statsmakternas beslut år 1930 (prop. 1930: 244, SU 144, rskr 261) flyttades museet till Norra Djurgården, där den mellersta delen av f. d. livregementets dragoners kasernområde med tre kaserner, sjukhusbyggnad, sjukstall, matinrätt-

¹ F. d. kanslern för rikets universitet Arthur Thomson, ordf., riksdagsmannen Axel Andersson, kanslichefen Torsten Arén och riksdagsmannen Johannes Blidfors.

ning och värmecentral reserverades för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning.

I 1935 års statsverksproposition föreslog dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet att den etnografiska avdelningen skulle skiljas från riksmuseet och bilda en egen institution, statens etnografiska museum, under Vetenskapsakademiens inseende och vård. Riksdagen beslöt i enlighet härmed (SU 67, rskr 163).

Utredningen redogör vidare för *nuvarande förhållanden*. Museets utställningslokaler är belägna i en av de f. d. kasernbyggnader som disponeras av museet. Två andra kasernbyggnader utgör i huvudsak museimagasin. Den ena av dessa byggnader inrymmer också etnografiska institutionen vid Stockholms universitet. Den f. d. sjukhusbyggnaden används till kanslilokaler för museet. En av magasinssalarna är i dåligt skick beroende på sättningar i grunden. Övriga byggnader är enligt utredningen i relativt gott skick men av olika anledningar föga lämpade för museiändamål.

Museets samlingar är enligt museiledningen bland de största i världen på etnografins område. Då samlingarna emellertid på grund av bristande resurser till stor del måst hållas nedpackade, har museet blivit kallat »museet i packlårar».

Utredningen understryker att museets personal är otillräcklig samt att lokalerna är otidsenliga, delvis riskabla för föremålen, och knappast möjliggör en ordnad museiverksamhet vare sig i fråga om huvudsamlingar eller skådesamlingar.

Museet har en föreståndare med titeln professor. Innehavaren av denna tjänst som professor och föreståndare är skyldig att intill dess annorlunda bestäms vid universitetet i Stockholm meddela undervisning i allmän och jämförande etnografi två timmar i veckan samt vara examinator i ämnet. I övrigt finns vid museet två intendent, en amanuens, en assistent, en uppsyningsman, en hantverkare och en vaktmästare. Vidare finns inrättad en tjänst som nattvakt, men tjänsten hålls f. n. vakant och nattbevakningen ombesörjs av ett nattvaktsbolag.

Inom museet finns lokaler för den s. k. Hedinstiftelsen, som tillkom genom att forskningsresanden Sven Hedin i sitt testamente förordnade, att med vissa undantag hela hans kvarlåtenskap skulle överlämnas till »Vetenskapsakademien för statens etnografiska museums räkning».

I fortsättningen redovisas utredningens *principiella ställningstaganden* till den fortsatta verksamheten vid etnografiska museet.

Utredningen framhåller bl. a. att behovet av forskning och undervisning inom ämnet etnografi i vårt land tillgodoses på flera sätt. Vid vartdera av universitetet i Uppsala och Göteborg finns en professur i etnografi, båda emellertid personliga. Vid Stockholms universitet fullgörs viss undervisnings- och examinationsskyldighet i ämnet genom universitetets etnografiska institution och

där främst av professorn och föreståndaren vid statens etnografiska museum. Museibehovet tillgodoses bl. a. av statens etnografiska museum och Göteborgs stads etnografiska museum.

Beträffande möjligheterna till etnografiska studier i huvudstaden finner utredningen det självklart att utgångspunkten bör vara att nu existerande möjligheter för framtiden bevaras och utvecklas vidare. Detta är enligt utredningens mening motiverat inte endast av det allmännas strävanden att fortgående genomföra en upprustning inom den kulturella sektorn över huvud taget utan även av etnografins växande betydelse. Utredningen erinrar om att etnografin tjänar som hjälpvetenskap till åtskilliga andra vetenskaper sådana som religionshistoria, konsthistoria och sociologi och att etnografin är viktig för förståelsen av utomeuropeiska folk. Pågående och planerade insatser i utvecklingsländerna utgör en särskild anledning att beakta den etnografiska forskningens rön och erfarenheter.

Riksmuseiutredningen framhåller att undervisning och forskning i etnografi kräver tillgång till ett etnografiskt museum. En uppgift för statens etnografiska museum är sålunda enligt utredningens mening att bidra med illustrationsmaterial i form av såväl föremål, som insamlats från de främmande kulturerna, som av fotografier, skisser, ljudband m. m. Museets uppgifter är emellertid inte begränsade härtill. Utredningen framhåller att den utställningsverksamhet som vänder sig till skolor och folkbildningsorganisationer samt till den stora allmänheten är av största betydelse. Museets samlingar bör vidare kunna bli av intresse även för de utomeuropeiska folken själva i den mån dessa inte i större utsträckning bevarat lämningar från sin egen kulturutveckling.

Utredningen understryker att ett upprustat etnografiskt museum i framtiden skulle kunna bli ett synnerligen aktuellt museum, där världshändelserna speglas i utställningar, föredrag, filmvisningar och sammankomster av olika slag, vid vissa tillfällen kanske i nära samarbete med företrädare för de aktuella länderna. Museet skulle på detta sätt med jämna mellanrum stå i centrum för ett allmänt intresse. I denna museets utåtriktade verksamhet skulle enligt utredningens mening även den samhällsvetenskapliga etnografiska forskningen vara av väsentlig betydelse.

Mot bakgrund av de redovisade synpunkterna finner riksmuseiutredningen det vara en angelägen statlig uppgift att avhjälpa de brister som råder vid statens etnografiska museum i personal- och lokalhänseende.

Utredningens *förslag till åtgärder* innebär bl. a. att etnografiska museets anknötning till Vetenskapsakademien skall upphöra. Museet föreslås erhålla en särskild styrelse, som ansvarar för museet direkt inför Kungl. Maj:t. Enligt utredningens mening är det lämpligt att styrelsen består av fem ledamöter, nämligen innehavaren av den i det följande föreslagna professuren vid universitetet i Stockholm, innehavaren av den i det följande föreslagna museidirektörstjänsten, en företrädare för skolväsendet, en företrädare för folkbildningsarbetet samt ytterligare en ledamot som tillika är ordförande.

För närvarande förestås museet av en professor, som har undervisnings- och examinationsskyldighet vid Stockholms universitet. Budgetåret 1966/67 bör enligt utredningens förslag en särskild professur i etnografi, ej förenad med föreståndarskap för museet, inrättas vid Stockholms universitet. Förslag om närmare preciserad ämnesbenämning bör avges av universitetsmyndigheterna. Samtidigt föreslås att föreståndartjänsten utbyts mot en museidirektörstjänst, vars innehavare blir chef för museet. Etnografiska universitetsinstitutionen avses — såsom hittills — lokalmässigt vara förlagd till museet.

Utredningen föreslår vidare att museet med början budgetåret 1966/67 successivt upprustas i personellt avseende. Sålunda föreslås att museet utöver nuvarande personal och den förut nämnde museidirektören erhåller två förste intendent, två amanuenser, en museilektor, en assistent till denne, en byrådirektör, en bibliotekarie, ett förste biblioteksbiträde, två konservatorer, en kontorist, ett kanslibiträde, en telefonist, en entrévakt, en förste museivakt, en museivakt, en rustmästare, tre hantverkare, två museibiträden, en förste fotograf och ett fotobiträde. Lektorstjänsten, de två amanuensstjänsterna, en konservatorstjänst samt ytterligare sex av tjänsterna föreslås inrättade redan från och med budgetåret 1966/67. Räknat i 1965 års löneläge skulle personalkostnaderna totalt öka med ca 550 000 kr., varav 209 000 kr. 1966/67. Museets omkostnadsanslag föreslås öka med totalt 96 000 kr., varav 26 000 kr. 1966/67.

I fullt utbyggt skick föreslås museet omfatta sju avdelningar, nämligen fyra föremålsavdelningar, en undervisnings- och utställningsavdelning, en avdelning omfattande bibliotek och arkiv, samt en allmän — främst administrativ — avdelning. Med nuvarande och föreslagen personal skulle museets organisation fullt utbyggd bli följande.

Museidirektör

<i>Föremålsavdelningarna</i>	<i>Undervisnings- och utställningsavdelningen</i>	<i>Allmänna avdelningen</i>
<i>Afrika</i>	Museilektor	Byrådirektör
Förste intendent	Assistent	Assistent
	Kanslibiträde	Kontorist
<i>Asien</i>	Extra arbetskraft (t. ex. studenter såsom guider)	Telefonist
Förste intendent	Tillfälligt anställda utställningskonsulter m. fl. (arkitekter, skyltare, textare, konstnärer)	Uppsyningsman
<i>Amerika</i>		Värmeskötare
Förste intendent		Extra skrivpersonal och två städerskor
		Entrévakt (receptionen)
<i>Fjärde föremålsavd.</i>	<i>Bibliotek och arkiv</i>	Förste museivakt
Förste intendent	Förste biblioteksbiträde	Museivakt
	Bibliotekarie	Extra museivakter
3 amanuenser gemensamt för föremålsavdelningarna		Konservator (trä)
		Konservator (textil)
		Rustmästare
		4 hantverkare
		2 museibiträden
		Förste fotograf
		Fotobiträde

Utredningen föreslår att en ny museibyggnad uppförs för etnografiska museet på den tomt på Norra Djurgården, där museet nu är inrymt i vissa f. d. kasernbyggnader. Byggnadskostnaderna beräknas till ca 10 milj. kr., vartill kommer inrednings- och utrustningskostnader.

Utredningen föreslår att det uppdras åt byggnadsstyrelsen att uppgöra ett fullständigt byggnadsprogram för ett framtida etnografiskt museum på basis av ett av utredningen framlagt, preliminärt lokalprogram samt att det uppdras åt vederbörande universitetsmyndigheter att närmare utreda etnografiska universitetsinstitutionens framtida personal- och lokalbehov.

Yttranden över utredningens betänkande

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av byggnadsstyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket, skolöverstyrelsen, universitetskanslersämbetet som hört konsistorierna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå, Djurgårdsförvaltningen, Vetenskapsakademien, statens etnografiska museum, riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, nationalmuseet, naturhistoriska riksmuseet, statens sjöhistoriska museum, 1965 års musei- och utställningssakkunniga, statens humanistiska forskningsråd, styrelsen för internationell utveckling, nordiska afrikainstitutet, Akademien för de fria konsterna, Musikaliska akademien, Nordiska museets nämnd, Tekniska museet, Stockholms stad, Göteborgs museum, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska museimannaföreningen, Svenska missionsförbundet, Sven Hedins stiftelse och Föreningen Etnografiska museets vänner.

Om man undantar statskontoret och riksrevisionsverket är remissinstansernas allmänna inställning till betänkandet mycket positiv. *Nationalmuseet*, som i allt väsentligt tillstyrker bifall till förslagen, understryker vikten av att etnografiska museet sätts i stånd att bedriva sin verksamhet i enlighet med den av utredningen angivna målsättningen och finner riktlinjerna för upprustningens genomförande väl avvägda. *Riksantikvarieämbetet* accepterar betänkandet i huvudsak med stor tillfredsställelse. *Statens etnografiska museum* finner att utredningen presenterat ett noggrant och grundligt genomarbetat betänkande, vars förslag i huvudsak sammanfaller med museets önskemål. *Universitetskanslersämbetet* har i huvudsak intet att invända mot utredningens förslag.

Riksrevisionsverket avstyrker däremot i alla väsentliga delar förslaget bl. a. med hänsyn till att hela frågan om museets framtida ställning och verksamhetsformer anses vara avhängig av beslut i museets byggnadsfråga, vilken fråga det i sin tur f. n. saknas förutsättningar att lösa. *Statskontoret* är övertygat om angelägenheten av att etnografiska museet tillförs ökade resurser i fråga om personal och lokaler samt tillstyrker flera av förslagen. Emellertid kan ämbetsverket inte tillstyrka förslaget om en ny museibyggnad utan anser att lokalfrågan bör utredas ytterligare. Statskontoret bifogar till sitt utlåtande en

PM med utkast till förslag till nybyggnads-, ombyggnads- och renoveringsarbeten vid museet för en total kostnad av 5 milj. kr. *Byggnadsstyrelsen* hävdar däremot att tillfredsställande lokaler inte skulle kunna skapas ens genom omfattande byggnadsåtgärder om museet skall stanna i nuvarande lokaler. I likhet med utredningen anser därför byggnadsstyrelsen, att museets lokalbehov bör lösas genom uppförande av en ny museibygnad. *1965 års musei- och utställningssakkunniga* (MUS 65) uttalar, att det varken torde vara rationellt eller ekonomiskt försvarbart att investera i ombyggnader av nuvarande hus.

Några myndigheter anser att det av utredningen framlagda lokalprogrammet i vissa avseenden bör omarbetas. *Umeå universitet* ifrågasätter riktigheten i relationen mellan lokalutrymmet för magasin och tekniska utrymmen å ena sidan och utrymmet för permanenta utställningar å andra sidan. Det finns också enligt universitetet en viss risk för att lokalerna för den etnografiska universitetsinstitutionen och för de växlande utställningarna blivit underdimensionerade på bekostnad av det mycket stora utrymme, som avsatts för permanent utställning. *MUS 65* anmärker att de permanenta utställningsytorna synes vara tilltagna i överkant medan ytorna för tillfälliga utställningar troligen är för små. *Stockholms stad* finner museets utrymmesbehov redovisade på ett övertygande sätt men konstaterar att planerna ännu är tämligen schematiska varför de bör övervägas ytterligare. Både *MUS 65* och *Stockholms stad* anser att en idé- eller arkitektävling bör komma till stånd rörande det nya etnografiska museet.

Lokaliseringsfrågan berörs i flera yttranden. *Vetenskapsakademien* anser att riksmuseiutredningen alltför lätt har gått förbi frågan huruvida annan centralt belägen och för ändamålet lämpad tomt än den nuvarande skulle kunna finnas. *Stockholms stad* finner att utredningens förslag om nuvarande tomt bör accepteras i brist på ytterligare alternativ. *Byggnadsstyrelsen* framhåller att frågan om museets lokalisering bör tas upp i ett större sammanhang i samband med en översiktlig planering för museerna i Stockholm och förutsätter att denna verkställs av *MUS 65*, vilken utredning också anmäler, att den avser att återkomma till frågan om den slutliga lokaliseringen.

Utredningens förslag om en styrelse med fem ledamöter tillstyrks allmänt. Från några håll — bl. a. *nationalmuseet* och *Svenska museimannaföreningen* — framförs önskemål om en sjätte ledamot, representerande museiväsendet. *Vetenskapsakademien* uttalar att den betraktat det som en förmån att få fungera som styrelse för museet, men finner också att det kan vara förknippat med betydande fördelar att museets angelägenheter handhas av en särskild styrelse. Akademien önskar emellertid att plats bereds även för en ledamot som representerar akademien.

Professors- och föreståndarfrågan har beretts väsentligt utrymme i remissvaren. I flertalet yttranden tillstyrks att föreståndartjänsten byts ut mot en museidirektörstjänst och att en professur inrättas vid *Stockholms universitet*. Sålunda tillstyrker *universitetskanslersämbetet* och samtliga

universitet, dock med undantag för *Stockholms universitet*, som i stället föreslår dels att museichefen skall vara professor och svara för forskarutbildningen i ämnet allmän och jämförande etnografi vid *Stockholms universitet*, dels att en preceptur i allmän och jämförande etnografi, särskilt kulturantropologi, inrättas vid universitetet. I stället för en museidirektör bör enligt sistnämnda yttrande en av avdelningsintendenterna vid museet under museichefen och den föreslagna styrelsen ha hand om organisatoriska uppgifter vid museet. *Riksrevisionsverket* föreslår att museet i organisatoriskt hänseende tills vidare inordnas i *Stockholms universitet* med föreslagen professor i etnografi som föreståndare.

Övriga remissinstanser som tagit upp frågan tillstyrker utredningens förslag i fråga om topptjänsterna, ehuru det från flera håll understryks att även museidirektören bör ha hög vetenskaplig kompetens — bl. a. *statens etnografiska museum*, *humanistiska forskningsrådet*, *nordiska afrikainstitutet* och *Föreningen Etnografiska museets vänner* framför detta önskemål. *Universitetskanslersämbetet* anser det konsekvent att beträffande museichefens vetenskapliga meritering inte föreslå högre krav än goda vetenskapliga kvalifikationer inom museets ämnesområde. *Göteborgs universitet* m. fl. anser att professuren bör inrättas i socialantropologi.

Riksmuseiutredningens förslag beträffande personalorganisation i övrigt accepteras allmänt, ehuru några mindre invändningar framkommer från vissa håll. *Vetenskapsakademien* och *Uppsala universitet* föreslår tre intendenttjänster vid museet mot utredningens två från budgetåret 1966/67. *Skolöverstyrelsen* hävdar att de uppgifter, som utredningen anser skall åvila undervisnings- och utställningsavdelningen, är alltför vittomfattande för den föreslagna personalen vid avdelningen, och föreslår ytterligare en tjänst, främst för informationsverksamhet m. m. *Stockholms stad* finner museets föreslagna framtida organisation väl övertänkt i synnerhet vad beträffar museilektorns ställning, vilket skapar goda förutsättningar för det nya museets publika verksamhet. *MUS 65* understryker att en viss personalökning bör komma till stånd redan från budgetåret 1966/67 oavsett hur frågan om nybyggnad för museet kommer att behandlas. Samtidigt bör enligt *MUS 65* tillräckliga medel anvisas för en förnyelse av den utåtriktade verksamheten.

Vetenskapsakademien, i sin egenskap av styrelse för etnografiska museet, har i sin anslagsframställning för budgetåret 1966/67 i stort sett följt riksmuseiutredningens förslag. Utöver detta förslag har akademien bl. a. föreslagit en tjänst som intendent eller förste intendent i Ao 25 resp. Ao 27, en tjänst som konservator i Ae 13 samt viss automatisk utgiftsförändring.

Departementschefen

Riksmuseiutredningen har framlagt förslag om successiv utbyggnad av etnografiska museets personalorganisation med drygt ett 20-tal tjänster. Den nuvarande tjänsten som professor och föreståndare föreslås utbytt mot en musei-

direktörstjänst. En ny professur i etnografi föreslås bli inrättad vid Stockholms universitet. Utredningen föreslår också att museets anknytning till Vetenskapsakademien skall upphöra och att museet skall erhålla en särskild styrelse med direkt ansvar införd Kungl. Maj:t. Slutligen framlägger utredningen ett lokalprogram och föreslår i anslutning till detta att en ny byggnad för museet skall uppföras på den tomt på Norra Djurgården, där museet nu är beläget.

De myndigheter och organisationer som yttrat sig över utredningens betänkande ställer sig i de flesta fall positiva till tanken på en förstärkning av museets resurser. Samtidigt understryker flera myndigheter behovet av att frågan om museets slutliga lokalisering ytterligare undersöks och att lokalprogrammet ytterligare prövas. Utredningens förslag om en särskild styrelse för museet tillstyrks allmänt. Med få undantag tillstyrks också uppdelningen i en museidirektörstjänst och en professur.

Jag finner det framlagda utredningsmaterialet vara i princip väl lämpat att lägga till grund för en bedömning av etnografiska museets ställning och verksamhetsformer, även om jag inte för närvarande är beredd att närmare pröva mer än vissa av de aktualiserade frågorna. Bl. a. mot bakgrund av de synpunkter och förslag som framförts i remissyttrandena finner jag ytterligare överväganden erforderliga i vissa avseenden. Som ett led i detta fortsatta beredningsarbete rörande etnografiska museet räknar jag med att 1965 års musei- och utställningssakkunniga skall få tillfälle att närmare pröva dels det av riksmuseiutredningen framlagda lokalprogrammet, dels frågan om museets framtida lokalisering.

Det är betydelsefullt att frågan om museets ledning nu löses. Jag förordar sålunda att museets anknytning till Vetenskapsakademien upphör och att en särskild styrelse inrättas i huvudsak i enlighet med utredningens förslag. Jag anser vidare att från budgetåret 1966/67 tjänsten som professor och föreståndare vid museet — i samband med att nuvarande innehavaren går i pension — bör bytas ut mot en museidirektörstjänst, till skillnad från föreståndartjänsten utan anknytning till universitetsundervisningen i etnografi. Under avlösningsanslaget till de humanistiska fakulteterna m. m. kommer jag i det följande att behandla utredningens förslag om att en professur i stället inrättas i detta ämne vid Stockholms universitet.

I propositionen angående naturhistoriska riksmuseets ställning och organisation m. m. förra året (prop. 1965: 81) konstaterade jag att riksmuseets museiavdelning, som då föreslogs inrättad, under sitt första verksamhetsår i stor utsträckning skulle komma att arbeta framför allt med planering och försöksverksamhet. Jag framhöll att ställning fick tas till utökning av avdelningens resurser allteftersom närmare erfarenheter vanns rörande verksamhetens utformning. För det nyorganiserade etnografiska museet kan utgångsläget bedömas bli likartat. För att tillgodose museets behov av att kunna såväl planera på längre sikt som anordna viss försöksverksamhet beräknar jag därför dels medel för inrättande av en tjänst, placerad som amanuens i reglerad befördringsgång, vars in-

nehavare avses helt få till uppgift att biträda museidirektören i den utåtriktade verksamheten, dels en medelsanvisning av 25 000 kr. till extra arbetskraft för samma ändamål.

Utredningen har föreslagit att den framtida nattbevakningen i likhet med vad som redan i dagens läge är fallet skall ombesörjas genom anlitan- de av nattvaktsbolag. Jag räknar under detta anslag med ett bortfall av medel för en tjänst — f. n. vakant — som nattvakt vid museet och kommer i det följande att under museets omkostnadsanslag göra en uppräknin- g med motsvarande belopp.

Under en ny anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknar jag 4 400 kr. till arvode åt ordföranden och ledamöter av museets nya styrelse.

Förslaget till omorganisation av etnografiska museet har föranlett en översyn av personalens lönegradsplacering. Statens avtalsverk har på grundval av det organisationsförslag som jag nu lägger fram förhandlat om personalens löne- ställning med personalorganisationerna och avtal har träffats under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande. Kungl. Maj:t har överlämnat avtalet till riks- dagens lönelegation för godkännande och denna har för sin del godkänt av- talet, dock under förbehåll att riksdagen godkänner de organisatoriska förutsätt- ningar som legat till grund för överenskommelsen.

Med nu inrättade samt här föreslagna tjänster skulle fr. o. m. budgetåret 1966/67 den totala personalorganisationen, således medräknat både sådana tjänster i fråga om vilka riksdagen förbehållit sig att besluta om inrättandet och sådana tjänster som Kungl. Maj:t själv kan inrätta, komma att utgöras av

1 museidirektör	Bg 3	1 assistent	Ao 15
2 förste intendent	Ae 27	1 uppsyningsman	Ao 11
1 intendent	Ao 23	1 hantverkare	Ae 10
1 amanuens	regl. bef.-gång	1 vaktmästare	högst Ae 9

Den fullständiga redovisningen sker för att ge underlag för anslagsberäkningen. Jag får erinra om vad chefen för civildepartementet tidigare i dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört om lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.

Till följd av det sagda förordar jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att besluta om inrättande av två tjänster som förste intendent i Ae 27 och en tjänst som assistent i Ao 15. Samtidigt bör en tjänst som intendent i Ae 23 och en tjänst som assistent i Ao 13 dras in. Jag beräknar medel i enlighet med den nys- s redovisade förteckningen.

Museets avlöningsanslag bör i fortsättningen benämnas Etnografiska museet: Avlöningar. De framlagda förslagen i fråga om personal och tjänsteförändringar m. m. medför att anslaget bör föras upp med (341 000 + 64 000 =) 405 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna av mig förordade riktlinjer rörande etnografiska museets ställning och organisation,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för etnografiska museet enligt vad jag har förordat i det föregående,

c) godkänna följande avlöningsstat för etnografiska museet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	86 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	314 400
	Summa kr. 405 000

d) till *Etnografiska museet*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 405 000 kr.

B 51. Etnografiska museet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	81 000	84 380
1965/66	89 000	
1966/67 (förslag)	141 000	

I riksstaten för innevarande budgetår har under åttonde huvudtiteln förts upp bl. a. ett anslag under rubriken Statens etnografiska museum: Omkostnader och ett under rubriken Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m. Under det senare anslaget har budgetåret 1964/65 anvisats 9 000 kr. och budgetåret 1965/66 10 000 kr.

Riksmuseiutredningen har, såsom i det föregående anförts, avgivit förslag till viss utökning av personalen vid etnografiska museet bl. a. från budgetåret 1966/67, och föreslår med utgångspunkt i denna personalökning att museets anslag till omkostnader höjs med 26 000 kr., varav 5 000 kr. avses för publikationstryck. Det bör vidare enligt utredningen ankomma på museets blivande styrelse att lämna förslag rörande en eventuell ökning i framtiden av det särskilda anslaget till underhåll och ökande av samlingarna.

Vetenskapsakademien anholder att anslaget till omkostnader höjs med 34 000 kr. och anslaget till underhåll och ökande av samlingarna med 2 000 kr.

Departementschefen

Av anslagstekniska skäl föreslår jag att under museets anslag till omkostnader i fortsättningen beräknas medel till underhåll och ökande av samlingarna och

att det särskilda anslaget till det senare ändamålet inte längre förs upp i riksstaten. Jag beräknar sålunda här ett belopp av 10 000 kr.

Jag har under museets avlöningsanslag beräknat en minskning med 17 000 kr. på grund av att en tjänst som nattvakt avses bli indragen. Under förevarande anslag beräknar jag en ökning med ett belopp av samma storlek för bestridande av kostnader för nattbevakning genom nattvaktsbolag. I enlighet med riksmuseiutredningens förslag beräknar jag en medelsanvisning av 5 000 kr. till publikationstryck. För materielkostnader och övriga expenser i samband med utställningsverksamheten beräknar jag ett belopp av 10 000 kr. Jag föreslår också en allmän uppräknning av omkostnadsanslaget med 10 000 kr.

Museets omkostnadsanslag bör i fortsättningen benämnas *Etnografiska museet: Omkostnader*. Anslaget bör totalt föras upp med (89 000 + 52 000 =) 141 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Etnografiska museet: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 141 000 kr.

B 52. Medelhavsmuseet

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	189 000	196 909
1965/66	214 000	
1966/67 (förslag)	217 000	

Från detta förslagsanslag bestrids utgifterna för såväl avlöningar som omkostnader för medelhavsmuseet enligt en av riksdagen godkänd stat.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har, efter förslag av *museiföreståndaren*, för nästa budgetår begärt en höjning av anslaget med 27 300 kr. Höjningen har föranletts dels av automatiska utgiftsförändringar och begärda tjänsteförändringar, dels av följande förslag.

1. <i>Expenser: Övriga expenser</i> (nu 31 600)	+ 4 500	
2. <i>Ökande av samlingarna</i> (nu 5 000)	+ 10 000	
	Summa kr.	+ 14 500

Departementschefen

Jag vill erinra om att jag vid min anmälan av anslaget *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.*: Avlöningar behandlat av antikvarieutredningen framlagda förslag rörande medelhavsmuseets framtida ställning.

Under detta anslag räknar jag med en höjning av medlen till övriga expenser med 2 000 kr.

I övrigt räknar jag inte med annat än en viss automatisk utgiftsökning. Anslaget bör föras upp med (214 000 + 3 000 =) 217 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna följande stat för medelhavsmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Stat

Avlöningar

Avlöningar till icke-ordinarie personal 174 200

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	200	
2. Expenser:		
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	4 000	
b. Övriga expenser	33 600	
3. Ökande av samlingarna	5 000	42 800
		217 000
	Summa kr.	217 000

b) till *Medelhavsmuseet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 217 000 kr.

B 53. Bidrag till Nordiska museet

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	3 164 000	3 232 935
1965/66	3 772 000	
1966/67 (förslag)	4 007 000	

Riksdagen beslöt år 1963 (prop. 1963: 113, SU 133, rskr 317) att staten skulle överta det ekonomiska ansvaret för den i stiftelseform bedrivna verksamheten vid Nordiska museet. Beslutet grundades på en av statskontoret verkställd utredning. I enlighet med vad som förutsattes i prop. 1963: 113 fortsatte statskontoret sitt utredningsarbete och framlade förslag angående organisationen av museiverksamheten vid Nordiska museet m. m. Enligt förslaget borde museet organiseras på sju avdelningar, nämligen tre föremålsavdelningar, en undersökningsavdelning, en undervisningsavdelning, en avdelning bestående av bibliotek och arkiv samt slutligen kansliet. I samband med omorganisationen föreslogs en viss personalförstärkning. Statsmakternas beslut har i huvudsak följt statskontorets förslag (prop. 1965: 1, SU 8, rskr 8).

Nordiska museet föreslår för nästa budgetår en höjning av bidraget till museet med i runt tal 1 438 000 kr. Höjningen föranleds dels av automatiska utgiftsförändringar och begärda tjänsteförändringar, bl. a. av en tjänst som assistent i Ae 13 till personlig tjänst som amanuens i Ae 19 för Brita Stjernswärd, dels av följande förslag.

Personalförändringar

1. Förlagsman i Ae 25.
2. Amanuens i reglerad befordringsgång vid avdelningen för näringsliv.
3. Två museivärdinnor i Ae 7.

4. Kontorsbiträde i högst A 5 vid textilavdelningen.
5. Förste biblioteksassistent i Ae 13 med heltidsanställning i st. f. i Ag 13 med halvtidsanställning.

Övrigt

6. Medelsanvisning av 724 000 kr. till ombyggnader och reparationer.
7. Ökad medelsanvisning till löpande underhåll med 2 500 kr.
8. Påbörjande av etapp I i en generalplan för skådesamlingarnas nyuppställning (kostnad 100 000 kr.).
9. Anordnande av ett »torg» för publika arrangemang på central plats i museet (kostnad 100 000 kr.).
10. Ökad medelsanvisning till reseersättningar med 61 000 kr.
11. Ökad medelsanvisning till expenser med totalt 93 300 kr.
12. Höjning av medlen till publikationstryck med 10 700 kr.
13. Ökad medelsanvisning till foto- och konserveringsmaterial med 4 600 kr.
14. Höjning av medlen till underhåll och ökande av samlingarna med 28 300 kr.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a.

Punkterna 8 och 9. Nordiska museet understryker behovet av ökade medel till utställningar och till att popularisera museets arbetsområde så att museet skall kunna realisera sina ambitioner att till allt vidare kretsar förmedla kunskap om och förståelse för vårt samhälle och dess alltmer genomgripande förändringar. Efter år 1907, då den nuvarande museibygnaden öppnades för allmänheten, har skådesamlingarna efter hand förändrats, dock utan att någon enhetlig plan följts. En generalplan för museets permanenta utställningar har nu upprättats för att göra skådesamlingarna representativa för museets verksamhet. En grundtanke i planen är att i överskådlig form i det lättillgängliga hallplanet presentera huvud dragen av den kulturella, ekonomiska och sociala utvecklingen. Mer eller mindre permanenta specialutställningar avser museet anordna i mark- och gallerivåningarna, där flera äldre utställningar bibehålls. Museet önskar genomföra planen till museets 100-årsjubileum den 24 oktober 1973.

Federationen Sveriges allmänna folkskolläraryörening har i skrivelse den 10 maj 1965 av sagt sig huvudmannskapet för och omhänderhavandet av *Svenska skolmuseet*. Av framställningen inhämtas bl. a. följande. Ursprunget till skolmuseets samlingar utgjordes av en vid folkskoleseminariet i Stockholm anordnad föremålsutställning, som efter Kungl. Maj:ts medgivande år 1907 överlämnades till dåvarande Sveriges allmänna folkskolläraryörening. Den sålunda överlämnade samlingen utökades med andra samlingar och enskilda gåvor och erhöi senare namnet Svenska skolmuseet. Efter skiftande öden erhöi museet år 1926 lokaler i skolöverstyrelsens byggnad, Hantverkargatan 29. Från skolöverstyrelsens omkostnadsanslag utgår för närvarande bidrag med 3 500 kr. till skolmuseet. Vid omorganisationen av folkskollärankårens föreningsväsen ombildades Sveriges allmänna folkskolläraryörening år 1946 till Federationen Sveriges allmänna folkskolläraryörening med arbetsuppgifter som numera är begränsade till fond- och fastighetsförvaltning. Federationen understryker vikten av att frågan om det

fortsatta huvudmannskapet snarast löses. Den anser att antingen skolöverstyrelsen eller Nordiska museet kan komma i fråga som huvudman.

Över framställningen har yttranden avgivits av skolöverstyrelsen, Nordiska museet, 1965 års musei- och utställningssakkunniga och Stiftelsen Skansen.

Skolöverstyrelsen och *1965 års musei- och utställningssakkunniga* föreslår att Nordiska museet övertar huvudmannskapet för samlingarna. Skolöverstyrelsen förutsätter att om så sker det belopp som f. n. utgår från överstyrelsens omkostnadsanslag förs över till Nordiska museets stat. *Nordiska museet* finner det musealt riktigt och önskvärt att samlingarna införlivas med Nordiska museet men vill tillstyrka endast under förutsättning att bl. a. medel ställs till museets förfogande för genomgång, katalogisering och gallring av samlingarna samt för viss utåtriktad verksamhet och att lokal för samlingarna ställs till förfogande utan kostnad för museet.

Departementschefen

I sin begäran om anslag för budgetåret 1966/67 har Nordiska museet särskilt framhållit behovet av en omdaning av museets utställningsverksamhet. En plan har upprättats med syfte att på längre sikt göra skådesamlingarna mera representativa för museets verksamhet. Meningen är att i museets centrala lokalutrymmen presentera vissa huvuddrag av den kulturella, ekonomiska och sociala utvecklingen, medan i övriga delar av utställningslokalerna skulle ges plats för specialutställningar. Som ytterligare ett led i strävandena att öka intresset för museet föreligger planer att på central plats i museet på ett för allmänheten intresseväckande sätt presentera aktuellt material, anordna dräktparader m. m.

De planer som redovisats för utställningsverksamhetens utveckling finner jag vara av stort intresse och ägnade att öka museets betydelse som förmedlare av kännedom om det svenska samhällets utveckling.

Med anledning av att frågan om bevarandet av Svenska skolmuseets samlingar aktualiserats vill jag framhålla att dessa lämpligen bör kunna överföras till Nordiska museet och inom ramen för dess verksamhet bli föremål för genomgång, katalogisering och gallring. Det torde kunna förutsättas att dessa samlingar i och med att de överförs till Nordiska museet skall komma bättre till sin rätt än hittills både då det gäller att ge en samlad bild av skolans utveckling och då det gäller att i större sammanhang belysa den svenska samhällsutvecklingen.

Med hänsyn till dessa och övriga redovisade önskemål att förbättra museets möjligheter att nå kontakt med allmänheten beräknar jag en höjning av de för sådana ändamål tillgängliga medlen med 96 000 kr., varav 3 500 kr. motsvarar de medel för Svenska skolmuseet som för närvarande är inräknade i skolöverstyrelsens omkostnadsanslag.

I vad avser övriga på utgiftssidan i museets stat framförda förslag beräknar jag för nästa budgetår — förutom automatiska ändringar till följd av omräkningar av de olika delposterna — endast på en punkt en ökning av medlen till

avlöningar till icke-ordinarie personal m. m. Med anledning av museets förslag om en personlig amanuens tjänst för assistenten Brita Stjernswärd beräknar jag medel för en personlig tjänst för henne som assistent i lönegrad Ag 17.

Vad därnäst beträffar utgifterna för omkostnader beräknar jag en medelsökning av 20 000 kr. för övriga expenser och reseersättningar. För publikationstryck beräknar jag en höjning med 8 000 kr.

För utgifter som i museets stat är upptagna under delposten till övriga utgifter beräknar jag en ökad medelsanvisning av sammanlagt 15 000 kr. för löpande fastighetsunderhåll, för foto- och konserveringsmaterial, för underhåll och ökande av samlingarna samt för hyror, skatter och försäkringar.

I fråga om inkomstberäkningen för museet ifrågasätter jag ingen annan ändring än en av museet föreslagen ökning av 10 000 kr. av medlen för försäljning av böcker, fotomaterial m. m.

Detta anslag bör för nästa budgetår föras upp med $(3\,772\,000 + 235\,000 =) 4\,007\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Nordiska museet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 4 007 000 kr.

B 54. Bidrag till Tekniska museet

Detta förslagsanslag är uppfört för första gången innevarande budgetår och uppgår till 800 000 kr., varav 400 000 kr. är avsett som driftbidrag och 400 000 kr. som en engångsanvisning för täckande av underskott.

Kostnadsstegringar, främst av automatisk natur, ledde till att Tekniska museets verksamhet fr. o. m. budgetåret 1960/61 började uppvisa underskott. Möjligheterna för museet att få ökade bidrag från industriföretag och andra intresserade, som dittills finansierat museet, visade sig begränsade. Efter utredning av särskilda sakkunniga (Stencil E 1964) beslöt statsmakterna år 1965 om statligt stöd till museet (prop. 1965: 1, SU 8, rskr 8). Beslutet innebär att museet bibehållits som en stiftelse men att staten med hänsyn till omfattningen av det statliga stödet erhållit ett väsentligt inflytande. Den nuvarande verksamheten är sålunda i administrativt och ekonomiskt avseende underställd statlig kontroll. Kungl. Maj:t har genom beslut den 30 juni 1965 dels fastställt stadgar för Stiftelsen Tekniska museet, dels meddelat vissa andra bestämmelser beträffande verksamheten.

Tekniska museet föreslår för nästa budgetår en höjning av driftbidraget till museet med 329 000 kr. Samtidigt bortfaller den nyssnämnda engångsanvisningen av 400 000 kr. Sammanlagt innebär museets förslag sålunda att förevarande anslag för nästa budgetår skulle minska med 71 000 kr. Höjningen av driftbidraget föranleds förutom av automatiska utgiftsförändringar av följande förslag.

Personalförändringar

1. Intendent i Ae 23.
2. Amanuens i reglerad befordringsgång.
3. Kansliskrivare i Ae 11.
4. Förste museivakt i Ae 10.
5. Museitekniker i Ae 10.
6. Kontorist i Ae 9.
7. Hantverkare i Ae 9.

Övrigt

8. Arvodesmedel av 20 000 kr. till extra arbetskraft, övertidsersättning m. m.
9. Höjning av medelsanvisningen till omkostnader (nu 427 000 kr.) med 125 000 kr.

Till stöd för de under punkterna 1—7 redovisade förslagen hänvisar museet till den organisationsplan som de i det föregående nämnda särskilda sakkunniga lade fram i sin utredning. Museet anser att de personella och materiella resurserna är otillräckliga och starkt begränsar museets möjligheter att fungera som centralmuseum. Begäran om höjd medelsanvisning till omkostnader innefattar bl. a. 50 000 kr. till utställningar, 10 000 kr. till fastighetsunderhåll, 10 000 kr. till publikationstryck — i huvudsak för att möjliggöra en standardförbättring av museets årsbok — samt 23 000 kr. till ökande och underhåll av samlingarna.

Departementschefen

Fr. o. m. innevarande år åtnjuter Tekniska museet statsbidrag till sin verksamhet. Vid avvägningen av storleken av detta bidrag har hänsyn tagits till de förslag som framlades år 1964 av särskilda sakkunniga. Jag räknar i år med en höjning av bidraget till museets verksamhet med 89 000 kr. I detta belopp ingår bl. a. 10 000 kr. till extra arbetskraft och övertidsersättning m. m., 10 000 kr. till fastighetsunderhåll, 4 000 kr. till publikationstryck och 44 000 kr. till omkostnader i övrigt, främst då för en utvidgad utställningsverksamhet. Till reseersättningar har jag beräknat en ökning med 500 kr. Till vissa utgiftsökningar som för museet är av automatisk natur beräknar jag i runt tal 33 000 kr. Vidare räknar jag med ett minskat bidragsbehov av 13 000 kr. på grund av ökade inkomster av publikationer och lokalhyror. En minskning av anslaget uppkommer genom bortfall av en engångsanvisning av 400 000 kr. för täckande av äldre driftunderskott.

Anslaget bör föras upp med $(800\ 000 + 89\ 000 - 400\ 000 =)$ 489 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Tekniska museet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 489 000 kr.

B 55. Bidrag till Kulturhistoriska museet i Lund

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	129 000	129 000
1965/66	160 000	
1966/67 (förslag)	185 000	

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige hemställer om bidrag för nästa budgetår med 568 125 kr., varav till löner 318 125 kr. och till verksamheten 250 000 kr. Föreningen framhåller i sin motivering för den föreslagna höjningen att museet bör betraktas som en riksinstitution och att statsanslaget inte står i proportion till vare sig den verksamhet som Kulturhistoriska föreningen bedriver eller till föreningens övriga offentliga anslag. Föreningen understryker att museets verksamhet väsentligt vidgats och att det numera fyller en viktig funktion i undervisningens tjänst, både för skolorna i södra Sverige och för universitetet i Lund. Med det snabbt växande antalet studenter vid universitetet samt de nya fordringar på konst- och kulturhistorisk orientering, som kommer att ställas på historielärarna, kommer enligt föreningens uppfattning universitetsundervisningen vid museet att öka i omfattning. Då det med museets nuvarande personalstyrka anses omöjligt att uppfylla de krav detta ställer, avser föreningen att fr. o. m. år 1966 inrätta en heltidsbefattning som museilektor. Föreningen föreslår, att denna befattning i sin helhet bekostas av statsbidrag.

Departementschefen

Jag förordar en höjning av bidraget till museet med 25 000 kr. Den av föreningen föreslagna ändringen av grunderna för statsbidrag till museet genom täckning av hela kostnaden för en museilektor kan jag inte tillstyrka.

Anslaget bör sålunda föras upp med $(160\,000 + 25\,000 =)$ 185 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 185 000 kr.

B 56. Bidrag till vissa museer m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	265 000	265 000
1965/66	315 000	
1966/67 (förslag)	343 000	

Ur detta anslag utgår för innevarande budgetår de bidrag som framgår av följande sammanställning.

1. Bidrag till Musikhistoriska museet	146 000
2. Bidrag till Drottningholms teatermuseum	90 000
3. Bidrag till Stiftelsen Thielska galleriet	25 000
4. Bidrag till Stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem	15 000
5. Bidrag till Varbergs museum	39 000

Beträffande *musikhistoriska museet* föreslår *Musikaliska akademien* för nästa budgetår att medel till detta och till svenskt musikhistoriskt arkiv, som för närvarande erhåller bidrag av statens humanistiska forskningsråd, anvisas dels under *Musikaliska akademins* avlöningsanslag, dels under ett särskilt riksstatsanslag. För museet synes akademien räkna med en kostnadsökning av i runt tal 223 000 kr. till avlöningar. För arkivet anges lönekostnaderna till omkring 62 600 kr. Till omkostnader vid museet och arkivet synes sammanlagt 122 700 kr. beräknade.

Beträffande *Drottningholms teatermuseum*, *Stiftelsen Thielska galleriet* och *Varbergs museum* föreligger ansökningar om höjningar av nuvarande bidragsbelopp med 54 000, 16 024 respektive 15 000 kr. medan för *Stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem* oförändrad medelsanvisning begärs.

Av handlingarna inhämtas bl. a.

Drottningholms teatermuseum. Nämnden för Stiftelsen Drottningholms teatermuseum hemställer för budgetåret 1966/67 om ett statsbidrag av 144 000 kr. till stiftelsens verksamhet, vilket innebär en höjning av nuvarande bidrag med 54 000 kr. Nämnden anför att den ökning av stiftelsens statsbidrag som skedde budgetåret 1964/65 samt en med föreningen *Drottningholmsteaterns* vänner träffad ekonomisk överenskommelse gjort det möjligt att hösten 1964 genomföra en omorganisation, vilken inneburit en nödvändig förstärkning av stiftelsens personalresurser och bättre disponering av dessa. Trots dessa förbättringar har väsentliga, länge kända behov inte kunnat tillgodoses. Sålunda saknas fortfarande medel dels till anställande av tillfällig arbetskraft för särskilda arbeten inom stiftelsens arkiv och bibliotek samt för vaktmästarhjälp, dels medel till museisamlingarnas underhåll, vård och förkovran samt till bokinköp och bokbindning.

Riksmarskalksämberet tillstyrker nämndens förslag.

Stiftelsen Thielska galleriet. Den av *styrelsen för stiftelsen* föreslagna höjningen med 16 420 kr. är avsedd att användas till annonsering och reklam, till ordnandet av belysning samt till fortsatt renovering av parkmuren.

Varbergs museum. Av den av *styrelsen för museet* föreslagna höjningen avses 4 500 kr. till automatiska höjningar av löner, pensioner, försäkringsavgifter samt hyreskostnader, 8 500 kr. som bidrag till anställande av en amanuens och 2 000 kr. till utställningsverksamheten.

Departementschefen

Jag föreslår en ökning av medelsanvisningen till musikhistoriska museet med 10 000 kr., till *Drottningholms teatermuseum* med 13 000 kr. och till *Varbergs museum* med 5 000 kr. För övriga med anslaget avsedda ändamål bör beräknas.

oförändrade belopp. Anslaget bör sålunda föras upp med (315 000 + 28 000 =) 343 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa museer m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 343 000 kr.

B 57. Svenskt biografiskt lexikon: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	273 000	243 729
1965/66	308 000	
1966/67 (förslag)	314 000	

Styrelsen för svenskt biografiskt lexikon föreslår för nästa budgetår, att detta anslag höjs med 22 600 kr. Höjningen föranleds dels av automatiska utgiftsökningar, dels av ett förslag om en ny kanslibiträdestjänst.

Departementschefen

Förslaget om en ny kanslibiträdestjänst vid svenskt biografiskt lexikon kan jag inte biträda utan räknar beträffande detta anslag endast med utgiftsförändringar av automatisk natur. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (308 000 + 6 000 =) 314 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för svenskt biografiskt lexikon, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i> ..	55 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 400
3. Särskild ersättning till tillfällig personal	60 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	195 600
	Summa kr. 314 000

b) till *Svenskt biografiskt lexikon: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 314 000 kr.

B 58. Svenskt biografiskt lexikon: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	54 000	26 482
1965/66	46 000	
1966/67 (förslag)	40 000	

Styrelsen för Svenskt biografiskt lexikon föreslår för nästa budgetår en minskning av detta anslag med 6 000 kr. föranledd av att inkomsterna av försäljning beräknas öka med nämnda belopp.

Departementschefen

Med hänsyn till den beräknade inkomstökningen föreslår jag en minskning av detta anslag med 6 000 kr. Det bör sålunda uppföras med (46 000 — 6 000 =) 40 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svenskt biografiskt lexikon: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kr.

B 59. Bidrag för utgivande av pedagogiska och vetenskapliga publikationer

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	77 000	78 350
1965/66	90 000	
1966/67 (förslag)	100 000	

I riksstaten för innevarande budgetår har under åttonde huvudtiteln förts upp bl. a. ett reservationsanslag av 90 000 kr. under rubriken Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker. Anslaget jämte viss under anslaget förefintlig reservation — sammanlagt 100 000 kr. — har genom beslut av Kungl. Maj:t ställts till skolöverstyrelsens, universitetskanslersämbetets och vissa andra myndigheters disposition för understöd åt vissa angivna tidskrifter.

Skolöverstyrelsen erinrar i sin anslagsframställning för nästa budgetår om att det belopp som ställts till överstyrelsens disposition med omkring 8 000 kr. understiger det belopp överstyrelsen ansett erforderligt, trots att i detta sistnämnda belopp icke inräknats medel till täckande av kostnadsstegringar sedan 1963 dvs. det år de av överstyrelsen tillämpade normalbeloppen per tryckark senast justerades. Överstyrelsen framhåller vikten av att bidragen i fortsättningen om möjligt följer kostnadsutvecklingen och föreslår en höjning med 15 000 kr. av de medel som beräknas till fördelning genom överstyrelsen.

Musikaliska akademien hemställer för nästa budgetår om en särskild medelsanvisning av 25 000 kr. till Svenska samfundet för musikkforskning som bidrag till utgivande av en serie äldre svenska musikverk, Monumenta musicae svecicae. Därutöver föreslår akademien anvisande av 10 000 kr. till utgivning av undervisningslitteratur.

Departementschefen

Detta anslag bör ökas med 10 000 kr. Vad beträffar det av Musikaliska akademins styrelse framförda önskemålet om anvisande av medel till utgivning av äldre svenska musikverk vill jag erinra om att detta i viss utsträckning är beaktat därigenom att Berwaldkommittén tilldelats 35 000 kr. för fortsatt utgivning av Frans Berwalds samlade verk ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella

ändamål. Jag räknar därför icke här med någon särskild medelsanvisning till utgivande av äldre svenska musikverk.

Anslaget bör fr. o. m. budgetåret 1966/67 erhålla den inledningsvis angivna rubriken. Vid utgången av innevarande budgetår eventuellt befintlig behållning på det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget. Anslaget bör föras upp med (90 000 + 10 000 =) 100 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag för utgivande av pedagogiska och vetenskapliga publikationer* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

B 60. Bidrag till nämnden för svensk språkvård

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	30 000	30 000
1965/66	30 000	
1966/67 (förslag)	40 000	

Nämnden hemställer, att detta anslag för nästa budgetår höjs med 48 500 kr. Därav utgör 3 000 kr. pensions- och försäkringskostnader samt 7 000 kr. hyreskostnader för tidigare hyresfri lokal.

Departementschefen

Med hänsyn till de ökade pensions-, försäkrings- och hyreskostnaderna föreslår jag en höjning av detta anslag med 10 000 kr. Det bör sålunda föras upp med (30 000 + 10 000 =) 40 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nämnden för svensk språkvård* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 40 000 kr.

B 61. Inköp av vissa kulturföremål

Detta förslagsanslag, som är nytt för innevarande budgetår och anvisat efter förslag i prop. 1965: 58, är uppfört med 100 000 kr. Beträffande anslagets tillkomst må erinras om att i nämnda proposition, vilken bifölls av riksdagen (SU 76, rskr 204), redovisats ett av en särskild utredningsman framlagt betänkande Förbud mot utförelse av kulturföremål (SOU 1964: 22). I propositionen uttalades att den dittillsvarande beredningen av utredningsmannens förslag och vissa remissyttranden över betänkandet givit vid handen att ett generellt förbud mot utförelse ur riket av kulturföremål i den av utredningsmannen föreslagna utformningen inte utgjorde någon tillfredsställande lösning av frågan om vilka åtgärder som kunde och borde vidtas för att förhindra en omfattande utförelse av värdefulla konst- och kulturföremål. Som en provisorisk åtgärd i avvaktan på ett slutligt ställningstagande i frågan föreslogs i propositionen att medel

skulle ställas till förfogande för inköp av sådana kulturföremål som annars kunde bli förda ut ur landet. Inköp borde dock endast komma i fråga beträffande föremål vilkas konstnärliga, historiska eller vetenskapliga värde är sådant att deras behållande inom landet är av synnerlig vikt.

I propositionen uttalades vidare att anslaget borde få belastas med högre belopp än som beräknats i riksstaten. Det förutsattes vidare, att Kungl. Maj:t för riksdagen skulle anmäla den medelsförbrukning som erfordrats.

Departementschefen

Under den hittills förflutna delen av budgetåret har anslaget ännu inte tagits i anspråk för något inköp. Med hänsyn härtill och då jag inte är beredd att nu ta definitiv ställning till frågan om ett utförelseförbud bör anslaget för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp, 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inköp av vissa kulturföremål* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

c) Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m.

B 62. Bidrag till folkbibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	8 483 000	6 982 782
1965/66	11 510 000	
1966/67 (förslag)	5 395 000	

Genom beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965:50, SU 124, rskr 313) har en omläggning skett av formerna för stödet till de kommunala folkbiblioteken. Från den 1 januari 1966 har bl. a. det särskilda statsbidrag som tidigare utgått till dessa bibliotek avlösts genom det allmänna skattutjämningsystemet. I stället har de direkta statliga insatserna för främjande av folkbiblioteksväsendet i första hand inriktats på stöd till utvecklingsverksamhet i ett begränsat antal kommunala enheter i anslutning till den pågående indelningen i storkommuner. Därjämte har det statliga stödet till den centrala biblioteksverksamheten i länen väsentligt förstärkts.

I sitt förslag till anslag för nästa budgetår räknar *skolöverstyrelsen* bl. a. med att medelsbehovet minskar med 7 500 000 kr. med hänsyn till att den särskilda bidragsgivningen till de kommunala folkbiblioteken bortfaller. Andra automatiska förändringar, som främst sammanhänger med utbyggnaden av stödet till länsbiblioteksverksamheten, medför ökning med 385 000 kr. Därjämte framlägger överstyrelsen följande förslag.

1. Fortsatt utvecklingsarbete med bidrag till ytterligare kommunala enheter	2 000 000
2. Lånecentral vid Stockholms stadsbibliotek fr. o. m. den 1 januari 1967	40 000
3. Ökat bidrag för Svenska sjömansbiblioteket i samband med att biblioteket organiseras som filial under Göteborgs stads folkbibliotek	185 000
4. Ökning av intagningen vid biblioteksskolan i skolöverstyrelsen..	20 000
	Summa kr. 2 245 000

Av skolöverstyrelsens motivering för förslagen framgår att överstyrelsen tillsatt en särskild arbetsgrupp för att bl. a. biträda vid planläggningen av utvecklingsverksamheten. Gruppen består av företrädare för överstyrelsen, kommunförbunden, biblioteksverksamheten och folkbildningsarbetet. Gruppen har tagit ståndpunkt till frågan om utvecklingsarbetets bedrivande efter utgången av budgetåret 1965/66 och redovisat detta i en promemoria. I denna diskuteras bl. a. principfrågan, om den med utvecklingsbidrag stödda upprustningen skall be-

gränsas till ett fåtal kommunblock eller om den successivt skall utvidgas till en mera betydande del av blocken. I promemorian uttalas bl. a. i detta sammanhang följande.

Även om en kommunal skatteutjämning och en ändrad kommunindelning delvis skapar nya förutsättningar för biblioteksverksamheten, är det risk för en alltför långsam upprustning, såvida inte staten under ett övergångsskede engagerar sig i större skala och stöder upprustningen av biblioteken inom ett större antal kommunala enheter. Hur stort detta antal bör vara kan och bör ej fastställas på förhand. Ett bindande beslut därom skulle för övrigt kunna få den negativa konsekvensen, att vissa kommuner dröjde med åtgärder på biblioteksområdet i avvaktan på kommande utvecklingsbidrag, även om utvecklingsbidragen förutsatte aktivitet från kommunernas sida och följaktligen en avvaktande hållning ställde vederbörande utanför möjligheterna att få bidrag. Ett ytterligare skäl för en successiv upprustning av kommunblockens biblioteksverksamhet utgör det faktum, att de organisatoriska förutsättningarna för ett förändrat biblioteksväsen till följd av kommunreformens frivilliga karaktär skapas vid olika tidpunkter. Samtidigt med att under de första åren en successiv utökning av utvecklingsarbetet sker, bör statistiskt material rörande bibliotekens upprustning och resurser insamlas och bearbetas och en bedömning ske av de fortsatta statliga åtgärdernas utformning.

I promemorian diskuteras även frågan om det statliga stödets omfattning i varje särskilt fall. Det framhålls som orealistiskt att möjlighet till bidrag under ett enda år skulle kunna utgöra ett tillräckligt incitament för ett effektivt utvecklingsarbete. Det statliga engagemanget bör omspänna en tid av flera år. En utvecklingsperiod av i flertalet fall fem år anses som realistisk och skälig. Medelsbehovet för varje biblioteksenhet beräknas i promemorian på följande sätt.

Ökningen av bibliotekskostnaderna inom ett kommunblock i samband med en upprustning kan väntas variera kraftigt, beroende på blockets storlek och struktur samt biblioteksväsendets nuvarande standard. Material från ett antal slumpvis utvalda län visar emellertid att bibliotekskostnaderna per invånare i sådana kommuner, som kan tänkas bli föremål för utvecklingsarbete, kan förväntas öka med 10—20 kr. Härtill kommer engångskostnader i samband med upprustning av bokbestånd o. d. Som ett grovt genomsnitt kan man räkna med en kostnadsökning av 150 000 kr. i vart och ett av de berörda blocken.

Staten föreslås svara för hälften av denna kostnad.

Överstyrelsen ansluter sig i princip till vad den särskilda arbetsgruppen anført om utvecklingsarbetet. För att en effektiv verksamhet skall komma till stånd i enlighet med propositionens intentioner, är det enligt överstyrelsens mening nödvändigt att vederbörande kommunala enhet tillförsäkras statligt stöd för upprustningsåtgärderna under en följd av år. I vissa fall bör tiden begränsas till en treårsperiod, i andra kan en period av upp till fem år vara motiverad. Överstyrelsen framhåller att om det anvisade beloppet för utvecklingsåtgärder av 2 000 000 kr. bibehålls oförändrat, kommer utvecklingsåtgärderna att be-

gränsas till de kommunala enheter, som kan komma i fråga för bidrag för kalenderåret 1966. Överstyrelsen anser att detta skulle innebära en alltför snäv ram för verksamheten. Överstyrelsen betonar nödvändigheten av att utvecklingsarbetet skall kunna allsidigt belysa biblioteksproblemen och de vägar man har att gå för att lösa dem. Överstyrelsen beräknar därför 4 000 000 kr. för utvecklingsarbetet, vilket innebär en kostnadsökning av 2 000 000 kr. Erfarenheterna från det första utvecklingsåret bör senare avgöra, huruvida ytterligare ökningar framdeles blir erforderliga för att den avsedda upprustningen skall komma till stånd.

Departementschefen

Sedan den särskilda bidragsgivningen till de kommunala folkbibliotekens reguljära verksamhet från och med den 1 januari 1966 avlösts genom det kommunala skatteutjämnningssystemet, har de särskilda statliga insatserna för den lokala biblioteksverksamheten inriktats på att stödja utvecklingsarbete inom kommunblock eller liknande större kommunala enheter. Det statliga bidraget är tidsbegränsat och kan utgå med högst 50 % av kostnaderna för utvecklingsarbetet. Tilldelningen av bidrag skall grunda sig på en långsiktig utvecklingsplan, som uppgörs i samråd med skolöverstyrelsen och fastställs av de kommunala myndigheterna.

Av innevarande års anslag har ett belopp av 1 700 000 kr. ställts till förfogande för bidrag till utvecklingsarbete inom de kommunala folkbiblioteken. Ytterligare 300 000 kr. disponeras för utvecklingsfrämjande åtgärder av annan art. Det förstnämnda beloppet torde möjliggöra statligt stöd till utvecklingsarbete i ett 20-tal kommunala enheter.

För nästa budgetår har skolöverstyrelsen föreslagit att medlen för utvecklingsarbete i kommunerna skulle öka med 2 000 000 kr. Jag anser emellertid att en ökning av medlen för ändamålet med 1 000 000 kr. är tillräcklig. Detta belopp möjliggör, med de utgångspunkter för bidragsberäkningen som överstyrelsen angivit, att statligt stöd för utvecklingsarbete kan utgå till ytterligare 10 à 15 kommunala enheter.

Överstyrelsens förslag om anvisande av medel till lånecentral vid Stockholms stadsbibliotek, till ökat stöd åt den verksamhet som bedrivs av Svenska sjömansbiblioteket och till ökad intagning vid biblioteksskolan i skolöverstyrelsen kan jag inte tillstyrka.

Genom den omläggning av biblioteksstödet som skett bortfaller fr. o. m. nästa budgetår medelsbehovet för bidragsgivningen till de kommunala folkbiblioteken och sjukhusbiblioteken. Anslaget kan härigenom nedräknas med 7 500 000 kr. En automatisk ökning av medelsbehovet med 430 000 kr. bör å andra sidan beräknas, med hänsyn till att den förra året beslutade förstärkningen av stödet till läns- och landsbibliotek samt lånecentraler avsåg tiden fr. o. m. den 1 januari 1966 och således endast inräknats med halvt årsbelopp i innevarande budgetårs anslag. Bidragsgivningen till studiecirkelbibliotek kvarstår fortfarande, men me-

delsbehovet minskar successivt på grund av fortsatt avveckling av dessa bibliotek. På grundval av en beräkning av överstyrelsen bedömer jag att ett belopp av 215 000 kr. erfordras, vilket innebär en minskning med 45 000 kr.

Förevarande anslag har hittills varit betecknat som förslagsanslag. Med hänsyn till att den allmänna bidragsgivningen till folkbibliotek upphör bör anslaget ändras till reservationsanslag.

Vad jag i det föregående förordat innebär att medelsbehovet för vissa av ändamålen under anslaget ökar med sammanlagt 1 430 000 kr. Å andra sidan minskar anslagsbehovet genom bortfall av bidraget till kommunala folkbibliotek m. m. med sammanlagt 7 545 000 kr. Med hänsyn härtill bör anslaget uppföras med $(11\,510\,000 + 1\,430\,000 - 7\,545\,000 =) 5\,395\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 5 395 000 kr.

B 63. Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	2 060 000	2 060 000
1965/66	2 110 000	
1966/67 (förslag)	2 135 000	

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 2 110 000 kr., som disponeras på följande sätt.

1. Bidrag till föreläsningsverksamhet	1 700 000
2. Bidrag till central föreläsningsbyrå	150 000
3. Bidrag till länsbildningsförbund	240 000
4. Bidrag till Folkbildningsförbundet	20 000
	Summa kr. 2 110 000

Bestämmelserna om stödet till föreläsningsverksamheten återfinns i kungörelsen den 28 juni 1963 (nr 463) om statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet.

Statsbidrag utgår enligt kungörelsens bestämmelser för föreläsningar anordnade av länsbildningsförbund, lokal föreläsningsförening, studieförbund eller till studieförbund ansluten lokal avdelning för föreläsningar som är avsedda att meddela allmän och medborgerlig bildning.

Statsbidrag utgår för högst tre fjärdedelar av det belopp, som under budgetåret utbetalas i arvoden, resekostnadsersättningar och traktamenten till samtliga föreläsare i riket.

Som villkor för bidrag till föreläsning gäller bl. a. att denna skall vara offentlig.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget för nästa budgetår höjs med 280 000 kr. till 2 390 000 kr. Av bidragsökningen hänför sig 200 000 kr. till föreläsningsverk-

samheten, 25 000 kr. till medelsbehovet för den centrala föreläsningsbyrån och 55 000 kr. till medelsbehovet för länsbildningsförbunden.

Departementschefen

Av skolöverstyrelsens förslag till uppräknig av anslaget kan jag endast tillstyrka att bidraget till den centrala föreläsningsbyrån höjs med 25 000 kr. Anslaget bör således uppföras med (2 110 000 + 25 000 =) 2 135 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 2 135 000 kr.

B 64. Bidrag till studiecirkelverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	21 000 000	15 312 004
1965/66	33 000 000	
1966/67 (förslag)	37 000 000	

Enligt bestämmelserna i kungörelsen den 28 juni 1963 (nr 463) om statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet utgår statsbidrag till studiecirkelar med 75 % av de bidragsgrundande kostnaderna, vilka bestäms enligt i huvudsak följande grunder.

För allmän studiecirkel beräknas bidraget på kostnaderna för ledararvode och studiemateriel, dock för varje studietimme högst 15 kr., varav högst 11 kr. må avse ledararvode. Statsbidrag må icke utgå för mer än tre studietimmar vid varje sammankomst.

Medverkar expert eller fackman i allmän studiecirkel, som han ej tillhör, utgår statsbidrag på det belopp, som utgivits i arvode, resekostnadsersättning och traktamente, dock högst 30 kr. för varje studietimme.

För universitetscirkel beräknas bidraget på kostnaderna för ledararvode och studiemateriel, dock för varje studietimme högst 75 kr.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget uppförs med 42 000 000 kr., vilket innebär en höjning med 9 000 000 kr. Av detta belopp är 1 300 000 kr. beroende på automatiska kostnadsökningar på grund av ökat antal studiecirkelar. Vidare beräknar överstyrelsen 4 700 000 kr. i kostnader för en höjning av maximeringen av bidraget per studietimme från 15 kr. till 22 kr. och 50 öre.

Återstående belopp av 3 000 000 kr. avser bidrag till kostnader för arbetsgivaravgifter. Skolöverstyrelsen framhåller att försäkringsdomstolen i ett utslag i april 1965 fastställt att handledare för studiecirkel är att betrakta som arbetstagare. Detta medför under vissa förutsättningar skyldighet för lokal anordnare av studiecirkelverksamhet att erlägga arbetsgivaravgift, om så påfordras retroaktivt fr. o. m. kalenderåret 1964. Överstyrelsen anser det angeläget att de ekonomiska villkoren för studiecirkelverksamheten inte urholkas och föreslår därför,

att de merkostnader som blir en följd av försäkringsdomstolens ställningstagande skall helt falla på staten.

Beträffande nettoutgiften för budgetåret 1964/65 framhåller överstyrelsen att denna blivit speciellt låg på grund av vissa av tekniska skäl betingade förseningar i utbetalningen av statsbidrag. Den till budgetåret hänförliga verkliga statsbidragskostnaden beräknar överstyrelsen till ca 28 300 000 kr.

I särskild ansökning har vidare *Samverkande bildningsförbunden* anhållit att bidrag motsvarande hela kostnaden för arbetsgivaravgifter måtte utgå redan under innevarande budgetår och att ett belopp av 1 200 000 kr. anvisas för ändamålet. I ansökningen begärs vidare att arbetsgivaravgiften för ledare i studiecirkel, anordnade av de statsunderstödda studieförbunden måtte få redovisas som en bidragsgrundande utgiftspost det år då den påförda avgiften förfaller till betalning. Samverkande bildningsförbunden finner det angeläget att avgiften vid beräkning av bidraget behandlas kollektivt för varje cirkelanordnare, dvs. så att någon uppdelning av kostnaden på varje cirkel inte behöver ske.

Efter remiss har yttranden över Samverkande bildningsförbundens skrivelse avgivits av skolöverstyrelsen, riksrevisionsverket och riksförsäkringsverket.

Skolöverstyrelsen tillstyrker ansökningen.

Riksrevisionsverket förordar att kostnaderna för arbetsgivaravgifter beaktas genom jämkning av statsbidraget till ledararvode och materiel. Ämbetsverket förutsätter vidare att även de fristående statsunderstödda studiecirkelarnas merkostnader beaktas.

Riksförsäkringsverket bekräftar att försäkringsdomstolen i domar den 1 april 1965 funnit att handledare i studiecirkel i socialförsäkringssammanhang är att anse som arbetstagare i förhållande till vederbörande lokala studieorganisation såsom arbetsgivare. Härigenom kommer de lokala studieorganisationerna att bli skyldiga att erlägga arbetsgivaravgift. Denna avgift innefattar avgifter såväl till försäkringen för tilläggspension som till sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen i riksförsäkringsverket. Arbetsgivaravgift kommer att debiteras redan för år 1964 och avgifterna förfaller i viss utsträckning till betalning under första halvåret 1966. Då preliminära avgifter inte tidigare erlagts, medför systemet för uttag av avgifter, att organisationerna under kalenderåren 1966 och 1967 kommer att få erlägga dubbla avgifter. Riksförsäkringsverket framhåller det slutligen som önskvärt att frågan om att förenkla formerna för uttaget av arbetsgivaravgifter från statsbidragsberättigade arbetsgivare upptas till prövning.

Departementschefen

Som en följd av försäkringsdomstolens utslag i domar i april 1965 kommer studiecirkelverksamheten att belastas med betydande nya kostnader för avgifter till försäkringen för allmän tilläggspension, sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen i riksförsäkringsverket. Liksom i andra fall då dessa arbets-

givaravgifter påförts för lönekostnader för statsunderstödd verksamhet bör statsbidrag utgå. Bidraget bör beräknas med samma procenttal som tillämpas för de bidragsgrundande kostnaderna i övrigt, dvs. med i princip 75 % av de debiterade arbetsgivaravgifterna för handledare vid statsbidragsberättigade studiecirkel. Kungl. Maj:t bör äga bestämma hur bidragsgivningen skall utformas samt att medge att bidrag utgår redan under innevarande budgetår till de avgiftskostnader som kan komma att påföras anordnarna av studiecirkel före den 1 juli 1966. Sistnämnda bidragskostnader bör därvid kunna belasta det i riksstaten för budgetåret 1965/66 uppförda förslagsanslaget Bidrag till studiecirkelverksamhet.

Beträffande kostnaderna för arbetsgivaravgifterna har skolöverstyrelsen beräknat dessa till 3 000 000 kr. för tiden fr. o. m. år 1964. Som riksförsäkringsverket påpekat kommer under de båda första åren den tekniska utformningen av avgiftssystemet att medföra att anordnarna av studiecirkel får erlagga preliminära och slutliga avgifter på sådant sätt att de i praktiken belastas med dubbla arbetsgivaravgifter. Det finns därför anledning att räkna med att kostnaden för avgifterna blir dubbelt så stor som den skolöverstyrelsen antagit eller ca 6 000 000 kr. Med en bidragsandel av 75 % kommer medelsbehovet för statsbidrag att uppgå till 4 500 000 kr., av vilket belopp 1 500 000 kr. kan beräknas bli erforderligt budgetåret 1965/66 och 3 000 000 kr. budgetåret 1966/67.

Med hänsyn bl. a. till dessa betydande utgiftsökningar för arbetsgivaravgifter finner jag det inte möjligt att tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om höjning av det belopp som maximerar statsbidraget per studietimme till 15 kr.

Den fortgående expansionen av studiecirkelverksamheten kan väntas medföra en automatisk ökning av medelsbehovet under detta anslag med 1 000 000 kr. Tillsammans med den ökning som föranledes av förslaget om statsbidrag till arbetsgivaravgifter kan härigenom det sammanlagda medelsbehovet beräknas till (33 000 000 + 4 000 000 =) 37 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 000 kr.

B 65. Bidrag till studieförbund

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	5 300 000	5 299 961
1965/66	6 000 000	
1966/67 (förslag)	6 300 000	

Av anslaget, som fördelas av skolöverstyrelsen, skall jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 3 juni 1965 3 000 000 kr. användas för bidrag till studieförbundens organisationskostnader och likaledes 3 000 000 kr. för bidrag till förbundens pedagogiska verksamhet.

Bidraget till *organisationskostnaderna* skall fördelas mellan förbunden med hänsyn till dels kostnaderna för studieverksamheten, dels den bidragsberättigade studiecirkelverksamhetens geografiska spridning. Till de kostnadsposter som får beaktas vid beräkningen av detta bidrag hör kostnaderna för instruktörer och centralt anställd personal — även den som sysslar med pedagogiska uppgifter — förbundsledningens lokaler, internationella förbindelser, instruktions- och inspektionsresor, konferenser och studiepropaganda.

Bidragen till *pedagogisk verksamhet* skall fördelas mellan förbunden i proportion till genomsnittliga antalet statsbidragsberättigade studietimmar under de tre senaste verksamhetsåren. Bidragen skall användas för åtgärder av pedagogisk natur inom studiecirkelverksamheten, i första hand till kostnader för utbildning av ledare för studiecirklar, framställning av studiematerial och pedagogiska hjälpmedel, anskaffande av apparater för pedagogiskt bruk samt pedagogisk försöksverksamhet. Av bidraget skall studieförbunden disponera minst 20 % för ledarutbildning, framställning av studiemateriel och andra åtgärder av pedagogisk natur för studiecirkelverksamhet bland ungdom.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget höjs med 700 000 kr. till 6 700 000 kr. Den föreslagna ökningen avser helt bidraget till studieförbundens organisationskostnader. Som underlag för sin bedömning av medelsbehovet redovisar överstyrelsen att Samverkande bildningsförbunden hemställt om att bidraget till studieförbunden för budgetåret 1966/67 upptas till 7 milj. kr. Som skäl härför anförs bl. a. att de många kvalitetsfrämjande åtgärder, som studieförbunden kunnat vidta tack vare det successivt uppräknade anslaget för pedagogisk verksamhet, visat sig medföra ökade behov av pedagogiskt och organisatoriskt väl kvalificerad personal och en smidig och effektiv kontorsorganisation. Samverkande bildningsförbunden framhåller att studieförbundens resurser för organisation och administration är klart otillräckliga, trots omfattande rationalisering och höjda bidrag från de anslutna organisationerna. Till detta har de kostnadsstegringar bidragit som sammanhänger med ändringar i den allmänna löne- och prisnivån samt ökade pensions- och socialförsäkringskostnader.

Skolöverstyrelsen framhåller för sin del att den under de närmast föregående åren genomförda förstärkningen av bidraget till den pedagogiska verksamheten har haft god effekt på såväl ledarutbildningen som studiematerialets pedagogiska utformning. Detta bidrag är emellertid konstruerat så, att inga löner eller andra administrativa kostnader skall belasta detsamma. Därför kommer den ökning av dylika kostnader, som föranleds av de ökade möjligheterna till pedagogisk aktivitet, att belasta bidragsdelen till administrativ verksamhet.

Budgetåret 1962/63 utgjorde studieförbundens totala lönekostnader enligt de uppgifter som skall inlämnas till överstyrelsen 7,8 milj. kr., medan motsvarande summa för budgetåret 1963/64 utgjorde 9,3 milj. kr. Denna ökning av bidragsunderlaget, vilken även innebar förskjutningar mellan förbunden, har påverkat överstyrelsens fördelning av bidraget i sådan riktning att några förbund inom den oförändrade totala ramen fått mindre anslag än föregående år.

Departementschefen

Den del av bidraget till studieförbund som avser förbundens organisationskostnader har varit oförändrad under tre år. Med hänsyn till olika kostnadsstegringar under denna tid bör en höjning av de tillgängliga medlen för detta ändamål ske med 300 000 kr. och anslaget således uppföras med (6 000 000 + 300 000 =) 6 300 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 6 300 000 kr.

B 66. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	202 000	179 179
1965/66	323 000	
1966/67 (förslag)	347 000	
1. Bidrag till utgivande av tidskrifter		27 000
2. Bidrag till Musikfrämjandet		15 000
3. Bidrag till kurs- och konferensverksamhet		41 000
4. Stöd åt försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet		20 000
5. Bidrag till kompetenskurser för musikcirkelledare och lärare engagerade inom den kommunala musikstudieverksamheten		200 000
6. Till Kungl. Maj:ts disposition för avveckling av Musikfrämjandets verksamhet		20 000
		<hr/>
	Summa kr.	323 000

Av *skolöverstyrelsens* beräkning av medelsbehovet under detta anslag framgår att ett belopp av 35 000 kr., utgörande innevarande års medelsbehov för Musikfrämjandet, bortfaller på grund av att dess verksamhet upphör.

Överstyrelsen har förklarat sig beredd att i avvaktan på upprättandet av annat lämpligt organ under en övergångstid vidareföra Musikfrämjandets kursverksamhet under förutsättning att medel härför ställs till förfogande. Överstyrelsen beräknar för detta ändamål 20 000 kr. Överstyrelsen föreslår vidare att ur anslagsposten Bidrag till kurs- och konferensverksamhet ett belopp av 37 000 kr. skall utgå till Norrbottens bildningsförbund såsom bidrag till dess kurs- och föreläsungsverksamhet. Detta belopp är att betrakta som en överföring från anslaget Grundskolor m. m.: Särskilt stöd åt undervisningen i rikets nordligaste gränsorter m. m., vilket således minskas med motsvarande belopp.

För tidskriften Folkbildningsarbetet föreslår skolöverstyrelsen en höjning med 2 000 kr.

Sammanlagt innebär skolöverstyrelsens förslag att anslaget behöver räknas upp med 24 000 kr.

Departementschefen

Medelsbehovet under detta anslag minskar med 35 000 kr. till följd av att Musikfrämjandets verksamhet upphört. Skolöverstyrelsen har förklarat sig beredd att överta viss del av den av Musikfrämjandet bedrivna kurs- och informationsverksamheten på musikbildningsområdet och härför begärt ett belopp av 20 000 kr. Jag beräknar en höjning av det även fortsättningsvis utgående bidraget för kompetenskurser för lärare och liknande musikpedagogiskt utvecklingsarbete med 20 000 kr. för att tillgodose dessa ändamål. Likaså beräknar jag en höjning av bidraget till tidskriften Folkbildningsarbetet med 2 000 kr.

I anslaget Grundskolor m. m.: Särskilt stöd åt undervisningen i rikets nordligaste gränsorter m. m. har innevarande budgetår inräknats vissa bidrag till Norrbottens bildningsförbund för kursverksamhet. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör denna bidragsgivning överflyttas till förevarande anslag, som med anledning härav bör uppräknas med 37 000 kr. Vad jag här förordar innebär att anslaget bör höjas till (323 000 + 24 000 =) 347 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 347 000 kr.

B 67. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	300 000	300 000
1965/66	300 000	
1966/67 (förslag)	300 000	

Av detta anslag skall till riksförbundet Sveriges hemgårdar utgå ett belopp av 36 000 kr. såsom bidrag till bestridande av förbundets administrationskostnader under budgetåret.

Riksförbundet Sveriges ungdoms- och hemgårdar anhåller att förevarande anslag för budgetåret 1966/67 höjs med 450 000 kr. Riksförbundet anför att det vid en beräkning av hemgårdarnas omedelbara behov framgått, att gårdarna för att bedriva sin verksamhet i önskad omfattning under budgetåret 1966/67 skulle behöva statsbidrag med 1 175 000 kr.

Skolöverstyrelsen föreslår i avvaktan på ungdomsutredningens förslag att anslaget uppförs med ett oförändrat belopp av 300 000 kr.

Föredraganden

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag förordar jag att detta anslag uppförs med ett oförändrat belopp av 300 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 300 000 kr.

B 68. Utbildning av ungdomsledare

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	2 500 000	2 021 926
1965/66	2 500 000	
1966/67 (förslag)	2 500 000	

Ur anslaget utgår bidrag till anordnande av regionala och centrala kurser för ungdomsledare enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1954 (nr 575) angående statsbidrag till ungdomens förenings- och fritidsverksamhet.

Det här avsedda bidraget kan utgå till riksorganisation, vars verksamhet är särskilt inriktad på ungdom i åldern 12—25 år och till samarbetande sådana organisationer. Enligt de nu gällande grunderna må dock bidrag inte utgå till organisation som har till huvudsaklig uppgift att tillvarata medlemmarnas enskilda eller yrkesmässiga ekonomiska intressen.

Bidrag utgår under olika villkor för anordnande av dels ungdomsledarkurs, omfattande minst två och högst fem dagar med deltagare från viss landsdel (regional kurs), dels ock ungdomsledarkurs, omfattande minst sex och högst tolv dagar med deltagare från hela riket (central kurs).

Bidrag utgår med 15 kr. för varje kursdeltagare och dag under den tid, som kursen pågår. Därjämte utgår bidrag till deltagarnas resor från hemorten till kursorten och åter med billigaste färdsätt, dock högst med belopp motsvarande i medeltal för varje deltagare i regional kurs, som anordnas inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län, 30 kr., för varje deltagare i regional kurs anordnad i annat län 20 kr. och för deltagare i central kurs 100 kr. Överstyrelsen må i enlighet med vad som anförts i prop. 1961: 1 (bil. 10 s. 72) av anslaget disponera medel för anordnande av kurser för ungdomsledare, ävensom medgiva att statsbidrag utgår till kostnaderna för ett begränsat antal specialkurser för lokalt verksam ungdomsledare.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget höjs med 1 000 000 kr. till sammanlagt 3 500 000 kr. Överstyrelsen har härvid samrått med 1962 års ungdomsutredning.

Den föreslagna ökningen är avsedd att möjliggöra en volymmässig utbyggnad av den grundläggande ledarskolningen inom ramen för regionala och centrala kurser.

Föredraganden

I avvaktan på närmare förslag från 1962 års ungdomsutredning, som väntas framlägga sitt slutbetänkande under år 1966, är jag inte beredd att förordna någon utbyggnad av ungdomsledarutbildningen i dess nuvarande former.

Liksom under innevarande budgetår bör skolöverstyrelsen äga att disponera medel för kurser för ungdomsledare samt att medge statsbidrag till specialkurser för lokalt verksamma ungdomsledare. Av anslaget bör vidare ett belopp av högst 200 000 kr. kunna användas för försöksverksamhet med kvalificerad ledarutbildning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildning av ungdomsledare* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

B 69. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	7 000 000	4 278 339
1965/66	8 000 000	
1966/67 (förslag)	10 440 000	

Enligt kungörelsen den 30 juni 1954 (nr 575) angående statsbidrag till ungdomens förenings- och fritidsverksamhet utgår statsbidrag för anordnande av fritidsgrupp dels med högst hälften av kostnaderna för handledning och materiel, dock högst med 4 kr. 50 öre per medlem, dels ock med 2 kr. per medlem för lokalkostnad och därmed jämförlig utgift. Gruppen skall bestå av lägst fem, högst tjugufem medlemmar och dess verksamhet skall omfatta minst tjuugu timmar, fördelade på minst tio sammankomster. Statsbidraget utgår till studieförbund eller kommun, som åtagit sig att vara huvudman för fritidsverksamheten.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget uppräknas med 4 800 000 kr. till 12 800 000 kr. Ökningen sammanhänger dels med att överstyrelsen räknar med en ökning av den bidragsberättigade verksamhetens omfattning, vilket medför ett ökat medelsbehov av 1 000 000 kr., dels med förslag om förbättring av bidragsgrunderna, vilket beräknas medföra en kostnad av 3 800 000 kr. Sistnämnda förslag, som överstyrelsen framlagt efter samråd med 1962 års ungdomsutredning, innebär en höjning av bidraget för handledning och materiel från 4 kr. 50 öre till 6 kr. 50 öre per medlem samt av bidraget till lokalkostnader från 2 kr. till 2 kr. 90 öre per medlem, varigenom realvärdet av bidraget skulle återställas till 1954 års nivå.

Föredraganden

Statens stöd till ungdomens fritidsverksamhet har alltmer ökat i omfattning. Detta sammanhänger helt med tillväxten av antalet grupper. Det för varje medlem utgående bidraget har däremot inte ökats utan kvarstår oförändrat sedan denna bidragsgivning infördes för tio år sedan. Även om skäl talar för att förslagen från 1962 års ungdomsutredning skulle avvaktas, finner jag å andra

sidan det så väsentligt att ungdomsorganisationernas resurser i det lokala arbetet förstärks redan under nästa budgetår, att jag vill förorda en höjning av bidraget till handledning och materiel med 1 kr. till högst 5 kr. 50 öre för varje medlem.

Ökningen av medelsbehovet med anledning av förslaget beräknar jag till 1 440 000 kr. På grund av ökningen av antalet fritidsgrupper räknar jag dessutom med en automatisk höjning av 1 000 000 kr. Anslaget bör således uppföras med (8 000 000 + 2 440 000 =) 10 440 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 10 440 000 kr.

B 70. Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	3 016 000	3 016 000
1965/66	3 666 000	
1966/67 (förslag)	4 266 000	

Enligt beslut av 1964 års riksdag (prop. 1964: 1, bil. 10 p. 74, SU 62 p. 9, rskr 175) utgår statsbidrag till vissa ungdomsorganisationers centrala verksamhet i form av grundbidrag, instruktörsbidrag och rörligt bidrag. Grundbidraget utgör 20 000 kr. Instruktörsbidraget bestäms efter antalet medlemmar i ungdomsorganisationen och kan enligt en i kungörelsen den 4 juni 1964 (nr 510) om statsbidrag till vissa ungdomsorganisationers centrala verksamhet angiven tabell variera mellan 20 000 kr. och 160 000 kr. Det rörliga bidraget slutligen bestäms på grundval av antalet lokalavdelningar i organisationen och kan enligt bestämmelserna variera mellan 5 000 och 50 000 kr. Instruktörsbidraget och det rörliga bidraget skall bestämmas till lägre belopp än vad som följer av i kungörelsen angivna tabeller, i den mån så erfordras för att summan av de belopp som skall utgå i statsbidrag icke skall överstiga anvisat anslag.

Som villkor för att en ungdomsorganisation skall kunna erhålla bidrag gäller enligt riksdagens beslut bl. a. att organisationen skall bedriva en till kamratskap fostrande verksamhet och att antalet medlemmar i åldern 12—25 år skall uppgå till minst 3 000. Som medlem räknas därvid inte enbart i organisationens medlemsmatrikel registrerad medlem utan även annan person som i viss omfattning deltagit i organisationens verksamhet.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget höjs med 1 545 000 kr. Överstyrelsen har därvid räknat med ett medelsbehov av ytterligare 300 000 kr. för att de organisationer som för närvarande är bidragsberättigade skall kunna erhålla bidrag i full utsträckning. Dessutom föreslår överstyrelsen, efter samråd med 1962 års ungdomsutredning, att grundbidraget höjs till 25 000 kr. och att instruktörsbidraget ökas så, att det kommer att motsvara 25 000 kr. för varje instruktör i

stället för 20 000 kr. De förbättrade bidragsgrunderna beräknas medföra ett ökat medelsbehov av 795 000 kr. Slutligen föreslås, att ytterligare tio organisationer tilldelas bidrag till central verksamhet, vilket beräknas medföra en kostnadsökning för nästa budgetår av 450 000 kr.

Rörande de ungdomsorganisationer, som enligt skolöverstyrelsens förslag bör erhålla bidrag, lämnar överstyrelsen bl. a. följande uppgifter.

1. *Frälsningsarméns scoutförbund* har 252 lokalavdelningar fördelade på nio distriktsorganisationer. Hela antalet matrikelförda medlemmar är 7 595, varav i åldern 12—25 år 3 877.

2. *Ungdomens fredsförbund* redovisar 19 stora lokalavdelningar, fördelade på fem distriktssammanslutningar. Hela antalet matrikelförda medlemmar är 5 700 och deltagarantalet i åldern 12—25 år 4 500. Sammanslutningen, som är politiskt och religiöst obunden, arbetar för att bland ungdomen väcka intresse för fred och internationella frågor.

3. *Svenska blå stjärnans ungdomskår* har 3 206 medlemmar i åldern 12—25 år fördelade på 51 lokalavdelningar. Sammanslutningen, som vid sidan av sin allmänt fostrande verksamhet även vill främja den ekonomiska försvarsberedskapen, är enligt överstyrelsens mening jämförlig med Sveriges lottakårens ungdomsverksamhet vilken erhåller bidrag ur detta anslag.

4. *Sveriges bridgeförbund* redovisar drygt 5 500 medlemmar i åldern 12—25 år, fördelade på 797 lokalavdelningar och 19 distriktsorganisationer. Sammanslutningen som organiserar tävlingsbridgeverksamhet, har visat sig äga en attraktionsförmåga på ungdom, som närmast påminner om den som Sveriges schackförbund har.

5. *Estniska kommitténs ungdomsverksamhet* redovisar 4 200 medlemmar i åldern 12—25 år inom 165 lokalavdelningar i nio distrikt. Kommittén ser som sin centrala uppgift att söka bidraga till tillfredsställandet av flyktinggruppens kulturella och sociala behov. Kommittén anordnar en omfattande fritidsgrupps-, studiecirkel- och kursverksamhet.

6. *Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap* har cirka 8 000 direktanslutna medlemmar. Av dessa är omkring 6 000 i åldern 12—25 år. Verksamheten omfattar 174 lokalavdelningar fördelade på 24 distriktssammanslutningar. Därjämte är 21 av landets större riksomfattande ungdomsorganisationer kollektivt anslutna till ungdomsrepresentantskapets verksamhet. Representantskapet har organiserat ett intensivt utbyte mellan de nordiska ländernas ungdomssammanslutningar av fritidspedagogiskt material och av instruktörer samt deltagare i ungdomsledarutbildning.

7. *Sveriges konservativa studentförbund* redovisar 4 100 medlemmar i åldern 12—25 år, fördelade på 10 större lokalavdelningar. Förbundet bedriver en intensiv studie- och mötesverksamhet.

8. *Sveriges fria kristliga studentförening och fria kristliga gymnasiströrelsen*. Dessa både samverkande sammanslutningar redovisar 3 125 medlemmar i åldern 12—25 år inom 30 lokalavdelningar i fem distriktssammanslutningar. De båda sammanslutningarna som genom sina stadgar är nära förbundna med varandra bedriver en omfattande »öppen» ungdomsverksamhet och en till den studerande ungdomens intressen avpassad mötes- och studieverksamhet.

9. *Centralförbundet för Finska föreningar i Sverige* redovisar 9 500 medlemmar i 39 lokalavdelningar. Av medlemmarna är 5 500 i åldern 12—25 år. Central-

förbundet anordnar lägerskolor, ungdomsledarutbildning, idrottsverksamhet, amatörteaterverksamhet, hobbybetonade kurser och organiserar sångkörers och folkdanslag.

10. *Riksförbundet Demokratisk ungdom* har 8 700 medlemmar, varav 7 600 i åldern 12—25 år. Medlemmarna fördelas på 175 lokalavdelningar i 12 distriktsorganisationer.

Föredraganden

Bidrag till central verksamhet utgår för närvarande till ett 40-tal ungdomsorganisationer enligt de av 1964 års riksdag beslutade grunderna för bidrag. Enligt dessa grunder måste en organisation för att komma i fråga för bidrag uppfylla vissa krav i fråga om medlemsantal och verksamhetens inriktning. Rätten till bidrag är beroende av ställningstagande från riksdagens sida i samband med budgetbehandlingen.

Utvecklingen inom ungdomens organisationsliv har medfört att ytterligare ett antal organisationer enligt skolöverstyrelsen bör kunna komma i fråga för bidrag.

Enligt min mening finns det dock anledning att iaktta en viss återhållsamhet då det gäller att vidga kretsen av statsbidragsberättigade sammanslutningar. Organisationer vilka har ett medlemsantal som det råder tveksamhet om hur det skall fastställas eller som ligger nära den stipulerade gränsen och organisationer som inte är av klar rikskaraktär eller som av andra skäl inte synes ha sitt arbete stabiliserat på längre sikt bör inte tilldelas bidrag, förrän förhållandena i dessa avseenden klarnat. Även med de angivna utgångspunkterna är det givetvis angeläget att bl. a. utvecklingen mot nya organisationsbildningar som ett resultat av strävandena att engagera nya ungdomsgrupper och tillgodose nya intressen understöds från statsmakternas sida. Jag vill i detta sammanhang erinra om beslutet i anledning av prop. 1965: 174 (KU 44 och SU 192, rskr 452 och 453) om statsbidrag till politiska partier. En konsekvens av detta beslut bör bli att ungdomsorganisation med nära anknytning till parti som kan uppbära det nya statsbidraget bör komma i fråga för bidrag från förevarande anslag utan prövning av verksamhetens inriktning.

Jag beräknar medel för bidrag till ytterligare sex organisationer, nämligen Frälsningsarméns scoutförbund, Ungdomens fredsförbund, Sveriges konservativa studentförbund, Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap, Centralförbundet för Finska föreningar i Sverige samt Riksförbundet Demokratisk ungdom.

Kostnaderna för bidrag till de nytillkommande organisationerna beräknar jag till sammanlagt 300 000 kr. Dessutom räknar jag med att anslagsmedlen behöver ökas med ytterligare 300 000 kr. för att bidrag skall kunna utgå i full utsträckning enligt gällande bidragsgrunder. Någon ändring av dessa grunder enligt skolöverstyrelsens förslag beträffande höjning av instruktörsbidraget och grundbidraget är jag däremot inte beredd att förorda.

Vad jag här förordat medför att anslaget bör uppföras med (3 666 000 + 600 000 =) 4 266 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 4 266 000 kr.

B 71. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 030 000	1 030 000
1965/66	1 150 000	
1966/67 (förslag)	1 210 000	

Det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till centralförbundet är uppdelat på två anslagsposter. Av dessa avser den ena å 655 000 kr. bidrag till förbundets verksamhet och den andra å 495 000 kr. bidrag till förbundets organisationskostnader. Den förra anslagsposten har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Centralförbundet anhåller om en höjning av anslaget med 240 000 kr.

Skolöverstyrelsen tillstyrker en bidragshöjning med 60 000 kr. samt uttalar, att bidraget inte längre bör uppdelas på två skilda belopp till centralförbundets verksamhet och organisationskostnader.

I motiveringen för anslagshöjningen understryker överstyrelsen bl. a. betydelsen av den upplysningsverksamhet i alkoholfrågan, som centralförbundet bedriver. Det är enligt överstyrelsens uppfattning angeläget att instruktionsverksamheten vid skolorna kan upprätthållas och utvidgas till att omfatta alla av undervisningen berörda lärarkategorier. Tillkomsten av nya skolformer liksom utbildningsväsendets expansion över huvud taget anses medföra ett ökat behov av denna verksamhet. Förbundet bör få tillräckliga resurser för att bedriva sitt arbete med moderna och konkurrenskraftiga hjälpmedel.

Departementschefen

I enlighet med motiveringen för det statliga stödet till Centralförbundet för nykterhetsundervisning i samband med 1954 års reform på detta område (prop. 1954: 155, SäU 5, rskr 314) har detta anslag hittills varit uppdelat på skilda poster för förbundets verksamhet och organisation. Erfarenheten har visat att denna gränsdragning mellan olika slag av utgifter är svår att upprätthålla och i viss utsträckning medför svårigheter att anpassa förbundets resurser till uppkommande behov av arbetsinsatser. Med hänsyn härtill anser jag att beräkningen av bidraget inte längre bör ske med utgångspunkt i en uppdelning av detsamma i två skilda poster. Anslaget som helhet bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag

höjas med 60 000 kr. till 1 210 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 1 210 000 kr.

B 72. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 980 000	1 812 011
1965/66	2 080 000	
1966/67 (förslag)	2 130 000	
<p>Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår fördelat på följande poster.</p>		
1. Grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl.		550 000
2. Speciella bidrag:		
A. Samfällad upplysnings- och propagandaverksamhet ..	100 000	
B. Nykterhetsfrämjande verksamhet för barn och ungdom	410 000	
C. Upplysning i alkoholfrågan på arbetsplatser och för hemmen	205 000	
D. Publiceringsverksamhet i alkoholfrågan	85 000	
E. Upplysningsverksamhet bland speciella befolkningsskategorier	100 000	900 000
3. Bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan		595 000
4. Bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande		9 000
5. Till Kungl. Maj:ts disposition		25 000
6. Till skolöverstyrelsens disposition för samordning av instruktörsverksamheten		1 000
		<hr/>
		Summa kr. 2 080 000

Var och en av anslagsposterna har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Grundbidrag utgår nu dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Bidrag ur posten till speciella bidrag beviljas av skolöverstyrelsen efter ansökan i varje särskilt fall. I regel utgår bidrag med högst hälften av kostnaderna för den planerade verksamheten.

Bidrag till kostnaderna för instruktör för upplysning i alkoholfrågan utgår med

20 000 kr. för helt budgetår. För instruktör hos Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helykterhetsförbund innebär gällande bestämmelser, att bidrag kan utgå med 25 000 kr. Sammanlagt finns medel anvisade för bidrag till 29 instruktörer.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget för nästa budgetår höjs med 195 000 kr. Av detta belopp avser 50 000 kr. höjning av grundbidraget och 145 000 kr. höjning av instruktörsbidraget med 5 000 kr. för varje instruktör.

I sin motivering för en höjning av grundbidraget framhåller skolöverstyrelsen, att nykterhetsorganisationerna för budgetåret 1966/67 begärt en sammanlagd höjning av detta bidrag från 550 000 kr. till 950 000 kr. I en bifogad gemensam skrivelse från Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling och De kristna samfundens nykterhetsrörelse framhålls den helyktra sektorns betydelse som en på alkoholbrukets och missbrukets utveckling dämpande faktor i samhället. I skrivelsen presenteras vidare en särskild utredning angående nykterhetsorganisationernas centrala förvaltningskostnader budgetåret 1963/64 jämfört med budgetåret 1954/55. Härav framgår bl. a., att antalet anställda i den centrala förvaltningen ökat med 87 % under denna tidsperiod och att kostnaderna för löner och socialutgifter för den anställda personalen ökat med 260 %. Övriga förvaltningskostnader uppvisar en ökning med ca 170 %. Som jämförelse kan framhållas att grundbidraget ökat endast med 70 % under samma tidsperiod. Ökningen av antalet anställda inom nykterhetsrörelsens centrala organisation under perioden 1954—1964 är betingad av en medlemsmässig expansion och av en nödvändig upprustning för att kunna tillgodose kraven på en väl planerad och genomförd verksamhet. År 1946 kunde nykterhetsrörelsen redovisa 211 000 medlemmar, 1954 245 000 medlemmar och den 1 januari 1964 ca 355 000 medlemmar.

Departementschefen

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknar jag en ökning av medlen för grundbidrag till nykterhetsorganisationerna med 50 000 kr. Jag kan däremot inte tillstyrka någon förändring av instruktörsbidraget. Förevarande anslag bör således uppföras med (2 080 000 + 50 000 =) 2 130 000 kr. och jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 2 130 000 kr.

B 73. Bidrag till Riksförbundet mot alkoholmissbruk

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	15 000	15 000
1965/66	15 000	
1966/67 (förslag)	30 000	

Till Svenska nykterhetsfrämjandet, som numera antagit benämningen *Riksförbundet mot alkoholmissbruk*, har sedan budgetåret 1955/56 utgått ett anslag av 15 000 kr. för bestridande av organisationskostnader. Som villkor har föreskrivits att föreningen skall visa, att den från annat håll har anskaffat lika stort belopp som statsbidraget.

För budgetåret 1966/67 anhåller organisationen om ett anslag av 40 000 kr., dvs. en höjning med 25 000 kr.

Skolöverstyrelsen föreslår att bidraget till Riksförbundet mot alkoholmissbruk höjs från 15 000 kr. till 30 000 kr. för budgetåret 1966/67.

I sin motivering för bidragshöjningen framhåller skolöverstyrelsen att Riksförbundet mot alkoholmissbruk i en skrivelse presenterat en arbetsplan för den närmaste framtiden. Överstyrelsen anser att planen i vissa avseenden innehåller värdefulla uppslag och visar på möjligheter att tränga in på områden, där de redan existerande organisationerna i mindre utsträckning arbetar. Samtidigt framhåller överstyrelsen vikten av att riksförbundet i sitt utvecklingsarbete inte planerar verksamhet på samma områden som Centralförbundet för nykterhetsundervisning, i vilket riksförbundet är medlem.

Departementschefen

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag om en höjning av detta bidrag med 15 000 kr. Anslaget bör således uppföras med (15 000 + 15 000 =) 30 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Riksförbundet mot alkoholmissbruk* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 30 000 kr.

B 74. Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet

Under rubriken Bidrag till framställning av blindskrift och talböcker för blinda är i innevarande budgetårs riksstat upptaget ett reservationsanslag av 652 000 kr., varav 52 000 kr. utgår till blindinstitutet å Tomtebodas bidrag för framställning av blindskrift och 600 000 kr. som bidrag till De blindas förening för biblioteksverksamhet.

I riksstaten är vidare uppfört ett anslag av 31 000 kr. under rubriken Bidrag till kulturell verksamhet bland döva. Detta bidrag avser i första hand stöd för föreläsningsverksamhet samt för anordnande av kurser och kultur dagar.

Skolöverstyrelsens förslag till anslag

I sin framställning för budgetåret 1966/67 har *skolöverstyrelsen* under denna nya anslagsrubrik föreslagit en väsentlig utvidgning av stödet till de handikappades kulturella verksamhet. Utöver de medel som innevarande budgetår upptagits under de båda nyss angivna anslagen, sammanlagt 683 000 kr., förordar skolöverstyrelsen att ytterligare 6 693 000 kr. anvisas, vilket innebär att anslaget totalt skulle komma att uppgå till 7 376 000 kr. enligt följande fördelning på olika ändamål.

1. Bidrag till handikapporganisationer till tidskrifter, kurs- och studieverksamhet, ungdomsverksamhet och arvodering av tolkar (nu 20 000 kr. för verksamhet bland döva)	1 745 000
2. Bidrag för handikappades deltagande i studiecirkel- och föreläsningens verksamhet (nu 10 500 kr. för föreläsningar bland döva)	177 000
3. De handikappades bokförsörjning (nu 652 000)	2 446 000
4. Bidrag till korrespondensstudier (nu 500 kr. för döva)	50 000
5. Bidrag till TV-apparater	500 000
6. Bidrag till försöksverksamhet med fritidsledare vid internat	518 000
7. Bidrag till folkhögskolor för att möjliggöra ökad intagning av handikappade	1 520 000
8. Bidrag till upplysningsverksamhet, administration m. m.	170 000
9. Medel till skolöverstyrelsens förfogande	250 000

Summa kr. 7 376 000

Skolöverstyrelsen framhåller inledningsvis att de handikappades situation under senare år ägnats stor uppmärksamhet i den offentliga debatten och att stor villighet har ådagalagts att kompensera de handikappade och ge dem samma reella möjligheter till utbildning, arbete och social trygghet som andra medborgare. Överstyrelsen erinrar om olika utredningar, som under senare år behandlat de handikappades problem, och de åtgärder som med anledning därav vidtagits från samhällets sida. Dessa åtgärder har emellertid enligt skolöverstyrelsens uppfattning inte medfört att de handikappade gruppernas faktiska möjligheter till kulturkonsumtion hållit jämna steg med samhällets kulturfrämjande åtgärder i övrigt. Överstyrelsen betonar samhällets skyldighet att se till att även de handikappade får del av utvecklingen mot en rikare och fullödigare miljö.

Målsättningen för en sådan strävan bör enligt överstyrelsens uppfattning vara att de handikappade skall föras in i det normala kulturlivet, normaliseringsprincipen. Det hinder, som handikappet medför, bör om möjligt upphävas eller i varje fall så långt möjligt motverkas genom offentliga åtgärder.

Med denna motivering framlägger överstyrelsen en rad förslag till utvidgning av statens engagemang i syfte att understödja och stimulera de handikappades kulturella möjligheter inom de sektorer av kulturverksamheten, som faller inom överstyrelsens arbetsområde. Överstyrelsen har eftersträvat att såvitt möjligt avgränsa åtgärderna från social omvårdnad och från den reguljära undervisningen. En avvikelse från denna riktlinje utgör i viss mån ett i detta sammanhang framlagt förslag angående de blindas behov av läroböcker för olika skolstadier, studiecirkel och folkhögskolor, kurslitteratur för blinda studenter på universitetsnivå m. m., vilket förslag bygger på en utredning av sakkunniga, som tillkallats av överstyrelsen.

Förslagen har utarbetats efter konferenser och samråd med företrädare för handikapporganisationer, bildningsorganisationer, ungdomssammanslutningar och myndigheter.

1. Bidrag till handikapporganisationerna

Skolöverstyrelsen anser att normaliseringsprincipen innebär att handikappade så långt som möjligt bör föras in i det allmänna kulturlivet och att det vidgade statliga stödet därför bör förvaltas av de ordinarie organisationerna på t. ex. folkbildningens och ungdomsverksamhetens områden. I fråga om vissa uppgifter anser överstyrelsen det emellertid lämpligast att verksamheten och det därmed förenade statsbidraget handhas av de olika handikapporganisationerna själva.

I detta sammanhang behandlar överstyrelsen i första hand handikapporganisationernas *tidskrifter*.

Bortsett från bidrag under femte huvudtiteln till De blindas förening för utgivande av De blindas veckoblad samt bidrag till Sveriges dövas riksförbunds tidning SDR-kontakt, får de handikappades tidningar och tidskrifter inga direkta statsbidrag. Statsbidraget till sistnämnda tidning utgår med 2 000 kr. ur anslaget till bidrag till kulturell verksamhet bland döva. Förbundet anhåller om en ökning av bidraget till 55 000 kr. Överstyrelsen anser ett statsbidrag av 50 000 kr. skäligt.

Sammanfattningsvis uttalar överstyrelsen att ett stöd till handikapptidskrifterna, i belysning av statsmakternas allmänna politik, ter sig i hög grad välmotiverat och föreslår att ett belopp av sammanlagt 450 000 kr. ställs till förfogande för fördelning av överstyrelsen efter ansökan.

I fråga om *kurs- och studieverksamheten* inom handikapporganisationerna erinrar skolöverstyrelsen om att statsbidrag innevarande budgetår utgår med 18 000 kr. för anordnande av kulturdagar, föreningsledarkurs och veckoslutskurser för döva. Med anledning av ansökan från förbundet finner överstyrelsen det motiverat att detta bidrag höjs till 25 000 kr.

Överstyrelsen finner det motiverat att även andra handikappgrupper än de döva bereds förbättrade möjligheter till intern kursverksamhet. Flertalet handikapporganisationer bedriver utan statsbidrag viss kurs- och studieverksamhet. Även om praktiska åtgärder vidtas för att underlätta för de handikappade att delta i allmän studiecirkel- och föreläsningsverksamhet föreligger dock svårigheter för många att delta. Som exempel nämns de vuxna utvecklingsstörda (ungefär 50 000 individer), som på grund av bl. a. bristfällig skolunderbyggnad fordrar intern kursverksamhet. En annan stor grupp är de mentalsjuka, som tillsammans med de utvecklingsstörda utgör 41 % av invalidpensionärerna, dvs. i det närmaste 60 000 personer. Många av dessa har stort behov av rent centralt organiserad verksamhet av detta slag. Många handikappade kan inte delta i en »normal» verksamhet på grund av handikappet och dess komplikationer. Man bör även enligt överstyrelsens uppfattning respektera behovet av en gradvis förskjutning från intern kursverksamhet till fullständigt inlemmande i samhällets normala kulturverksamhet.

Mot denna bakgrund föreslår överstyrelsen en medelsanvisning av sammanlagt 275 000 kr. för anordnande, i handikapporganisationernas regi, av bildningsverksamhet i form av kulturdagar, konferenser, kurser, föreläsningar, stu-

diecirklar och diskussioner. Medlen skulle ställas till överstyrelsens förfogande och fördelas efter ansökan.

Med utgångspunkt i ett förslag från Sveriges dövas riksförbund om inrättande av en befattning som *studieinstruktör* tar skolöverstyrelsen upp frågan om behovet av sådana befattningar hos handikapporganisationerna som helhet. Överstyrelsen beräknar att det totala behovet av studieinstruktörer vid handikapporganisationerna uppgår till 25 à 30 och föreslår, att 10 studieinstruktörsbefattningar inrättas fr. o. m. budgetåret 1966/67. Bidraget för varje instruktör beräknar överstyrelsen till 30 000 kr., dvs. sammanlagt 300 000 kr. för nästa budgetår.

I fortsättningen behandlar skolöverstyrelsen handikapporganisationernas möjligheter att utnyttja de nu förefintliga bidragen till *ungdomsverksamhet*. Beträffande bidragsgivningen till *fritidsgrupper* anser överstyrelsen att villkoren bör anpassas till verksamheten för handikappade, eftersom handikapp ofta lägger hinder i vägen för deltagande på nu generellt fastställda villkor. Dispensmöjligheter erfordras beträffande nuvarande ålderskrav för deltagande i fritidsgrupper, från bestämmelserna om minimiantalet sammankomster och arbetstimmar samt från bestämmelserna rörande minimiantalet deltagare i fritidsgrupper. För vinnande av erfarenheter på området föreslås överstyrelsen därjämte erhålla rätt att efter särskild prövning till fritidsgrupper för handikappade och till grupper i vilka handikappade ingår utbetala hela kostnaden för handledararvode och arbetsmateriel samt lämna bidrag till hela kostnaden för deltagares resor till och från gruppverksamheten samt till kostnaderna för eventuellt erforderliga ledsagare. Vidare föreslås att överstyrelsen erhåller rätt att lämna bidrag till hela kostnaden för lokalhyror i samband med fritidsgrupper i vilka handikappade deltar. De särskilda kostnaderna för detta förslag beräknas uppgå till 50 000 kr.

För att främja *utbildning av ungdomsledare* bland handikappade ungdomar föreslås överstyrelsen erhålla bemyndigande att efter särskild prövning bevilja statsbidrag till ungdomsledarkurs anordnad av handikapporganisation eller av annan ungdomsorganisation för utbildning av ledare bland handikappade. Statsbidraget bör därvid även motsvara de kostnader som inte täcks av det nuvarande bidraget för ungdomsledarutbildning. De särskilda kostnaderna för denna bidragsgivning beräknas till 200 000 kr.

Skolöverstyrelsen föreslår vidare att bidrag försöksvis efter överstyrelsens prövning skall kunna utgå till *central ungdomsverksamhet* inom De blindas förening, Hörselfrämjandets riksförbund, Sveriges dövas riksförbund, De vanföras riksförbund, Svenska diabetesförbundet, Riksförbundet för cp-barn och Riksförbundet för utvecklingsstörda barn. Överstyrelsen förutsätter därvid att de för reguljära ungdomsorganisationer gällande villkoren beträffande medlemsantal och lokalavdelningarnas antal skulle i viss mån modifieras. Kostnaderna för detta bidragsstöd beräknas för budgetåret 1966/67 uppgå till 460 000 kr.

Till *arvodering av tolkar* hos Sveriges dövas riksförbund föreslår överstyrelsen ett bidrag av 10 000 kr.

2. *Bidrag för handikappades deltagande i studiecirkel- och föreläsningsverksamhet*

Skolöverstyrelsen framhåller att det är angeläget att de handikappade så långt det är möjligt deltar i den allmänna kurs- och studieverksamheten. För att detta skall kunna åstadkommas krävs emellertid, dels att bestämmelser utfärdas i syfte att underlätta deltagandet för handikappade, dels att folkbildningsorganisationernas ekonomiska resurser för ändamålet förstärks.

Med anledning av en framställning från Arbetarnas bildningsförbund angående undantag från viss bestämmelse om statsbidrag till *studiecirkelverksamhet* förordar skolöverstyrelsen att gällande statsbidragsbestämmelser ändras på sådant sätt att överstyrelsen får bemyndigande att medge undantag från föreskriften om maximerad tid för varje studiecirkelsammanskomst. Möjligheter bör även föreligga att medge undantag från bestämmelserna om antalet deltagare vid varje sammankomst och om studietidens omfattning.

Överstyrelsen beräknar att bildningsförbunden under budgetåret 1966/67 kan komma att anordna omkring 100 studiecirkelar för handikappade.

Studiecirkelverksamhet för handikappade medför extra kostnader för lokalhyror och för speciellt förberedd studiemateriel. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen att studieförbundens kostnader härför helt täcks av statsmedel. Medelsbehovet för ändamålet beräknar överstyrelsen till 33 000 kr.

Maximeringen av bidragsbeloppet till ledararvode och studiemateriel för allmän studiecirkel till 15 kr. för varje studietimme bör enligt överstyrelsens uppfattning ej gälla, när fråga är om studiecirkelverksamhet för handikappade.

Transport- och ledsagarkostnaderna i samband med studiecirkelverksamhet föreslås helt täckas av statsmedel och härför beräknas 60 000 kr.

Innevarande budgetår utgår statsbidrag med 10 500 kr. för anordnande av *föreläsningar* för döva genom konsulenternas för döva, annan inom den statliga dövården anställd persons eller enskilda personers försorg. För denna verksamhet beräknar överstyrelsen för budgetåret 1966/67 ett belopp av 25 000 kr.

För att göra det möjligt för lokalavdelningar av studieförbund att anordna föreläsningsverksamhet för handikappade föreslår skolöverstyrelsen dispens från kravet att föreläsningsverksamheten i detta fall skall vara offentlig och det av styrelsen för folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå uppställda villkoret, att antalet deltagare vid föreläsningar skall uppgå till minst 20.

Överstyrelsen beräknar att studieförbunden under budgetåret 1966/67 kan komma att anordna ca 500 föreläsningar för handikappgrupper. Med ett beräknat genomsnittligt statsbidrag per föreläsningstimme av 88 kr. erfordras för ändamålet 44 000 kr. Överstyrelsen föreslår även att kostnaderna för lokalhyra i samband med föreläsningsverksamhet för handikappade skall helt täckas av statsmedel. Studieförbundens utgifter härför beräknas till 10 000 kr.

Överstyrelsen föreslår att statsbidrag till föreläsningar för handikappade liksom till den inledningsvis nämnda föreläsningsverksamheten för döva förmedlas

av folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå. För de härigenom ökade administrationskostnaderna för byrån beräknar överstyrelsen ett tilläggsbidrag av 5 000 kr.

3. *De handikappades bokförsörjning*

Överstyrelsen finner det speciellt angeläget att de båda grupperna psykiskt utvecklingsstörda och döva får tillgång till speciellt *urval av lättlästa böcker*. Enligt överstyrelsens förslag bör en serie på tio sådana böcker framställas. Sammanlagt beräknas kostnaderna för framställning av dessa böcker uppgå till 250 000 kr. För synsvaga, som icke kan läsa en tidning eller en bok, emedan tryckstilen är för liten, föreslår överstyrelsen framställning av böcker med mycket stor tryckstil. För en försöksverksamhet av detta slag föreslås ett belopp av 40 000 kr.

För *uppsökande verksamhet* från läns- och landsbibliotekens sida speciellt för de handikappade föreslår överstyrelsen särskilda bidrag med 20 000 à 25 000 kr. per bibliotek. Den sammanlagda kostnaden för hela landet beräknas till 500 000 kr. för år.

Som bidrag till *framställning av blindskrifter och talböcker för blinda* har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 652 000 kr. Av beloppet avser 52 000 kr. bidrag till framställning av blindskrifter och återstoden bidrag till De blindas förenings bibliotek för biblioteksverksamhet.

Föregående år redovisade skolöverstyrelsen sin avsikt att utreda frågan om studielitteratur för de blinda. Som utredningsmän tillkallade överstyrelsen i februari 1965 rektorn vid blindinstitutet å Tomtebodas Tore Gissler samt kamreren i De blindas förening Per Hägermalm. Utredningsmännen har i juni 1965 framlagt den verkställda utredningen angående behovet av läroböcker för olika skoistadier och skolformer, kurslitteratur för blinda studenter på universitetsnivå m. m.

Utredningsmännen föreslår att uppgiften att förse studerande över det gymnasiala stadiet med litteraturhjälp bör åläggas De blindas förenings bibliotek.

Enligt utredningsmännens mening bör produktionen av studielitteratur avse både blindskrift och talböcker. Av praktiska skäl bör viss produktion ges företräde framför annan. Den mål- och yrkesutbildningsinriktade produktionen anses sålunda i vissa fall gå före den rekreations- och terapiinriktade. Vidare måste tillgången på parallella böcker inom respektive ämnen begränsas hårt med därav följande inskränkningar i de studerandes rätt att välja kursort och läroanstalt. Utredningsmännen framhåller i sammanhanget att idealet vore, att samma kurslitteratur accepterades vid alla universitet.

Av andra åtgärder som föreslås i utredningen kan nämnas utökad studierådgivning, lån från utländska studiebibliotek för blinda samt anställning av blindpedagogisk expertis vid de blindas bibliotek.

I särskilda bilagor har utredningsmännen redovisat omfånget av den litteratur som borde produceras det första verksamhetsåret. Förslaget avser litteratur för olika akademiska examina, folkhögskolelitteratur och folkbildningskurser med ett sammanlagt sidantal av 111 800, fördelat med 96 500 sidor för produktion som talbok och 15 300 sidor för produktion i blindskrift. Produktionskostnaden beräknar utredningsmännen till i runt tal 754 000 kr.

För att kunna administrera den nya verksamheten bör enligt utredningens mening bibliotekspersonalen vid De blindas förenings bibliotek utökas. Personalkostnaderna ökas härigenom med 60 000 kr.

Skolöverstyrelsen ansluter sig till utredningsmännens förslag och har ingen erinran mot den gjorda kostnadsberäkningen.

Styrelsen för De blindas förening har beräknat anslagsbehovet för föreningens allmänna biblioteksverksamhet under budgetåret 1966/67 till 824 000 kr. vilket innebär en ökning av 224 000 kr. i förhållande till det bidrag som anvisats för innevarande budgetår. Större delen av ökningen hänför sig till posten för framställning av talböcker.

Föreningen räknar med en tillväxt av 700 titlar samt viss nykopiering av äldre inläsningar och omkopiering och lagning av skadade band. Kostnaderna för bibliotekets lokaler stiger på grund av utökning. Vidare har medel beräknats för två nya tjänster. *Skolöverstyrelsen* framhåller att den förut redovisade utredningen om produktionen av studielitteratur innefattar vissa kostnader, som ingår i de av styrelsen beräknade utgiftsposterna. Dessa dubbelförda kostnader beräknas till i runt tal 47 000 kr. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker därför en ökning för denna biblioteksverksamhet med (224 000 — 47 000 =) 177 000 kr., vilket innebär ett sammanlagt bidrag av 777 000 kr.

Styrelsen för blindinstitutet å Tomtebodas hemställer för budgetåret 1966/67 om en ökning av nu utgående bidrag av 52 000 kr. för framställning av blindskrifter med 12 500 kr. under motivering att medelsbehovet stiger på grund av dels ökad produktion, möjliggjord genom pågående utbyggnad av hjälpmedelscentralen, dels ökade material- och lönekostnader för utanför skolan utfört arbete, i synnerhet för tryckning och bindning. *Överstyrelsen* tillstyrker styrelsens förslag och föreslår en höjning av bidraget med 13 000 kr. till 65 000 kr.

4. *Bidrag till korrespondensstudier*

För anordnande av korrespondensundervisning för döva utgår under innevarande budgetår statsbidrag med 500 kr. Detta bidrag föreslås av *överstyrelsen* utgå med oförändrat belopp.

Skolöverstyrelsen anser det önskvärt med bidrag till korrespondensstudier även för övriga handikappade. Sammanlagt föreslår därför *överstyrelsen* en medelsanvisning för budgetåret 1966/67 av 50 000 kr.

5. Bidrag till TV-apparater

Överstyrelsen finner det angeläget att vissa handikappade tillgodoses med TV-apparater. Såvida det ej anses lämpligare att bevilja bidrag av licensmedel, föreslår överstyrelsen att medel för ändamålet utgår ur förevarande anslag. Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet till 500 000 kr.

6. Bidrag till försöksverksamhet med fritidsledare vid internat

För intensifiering av fritidsverksamheten vid handikappinternaten föreslår överstyrelsen en försöksverksamhet på området under budgetåret 1966/67. Medel bör stå till överstyrelsens förfogande dels för avlönande av 15 heltidsanställda fritidsledare, dels för arvodering av ett antal fritidsledare med deltidspanställning, dels ock för materielkostnader i samband med verksamheten. Medelsbehovet för ändamålet beräknar överstyrelsen till 518 000 kr.

7. Bidrag till folkhögskolor för att möjliggöra ökad intagning av handikappade

Skolöverstyrelsen framhåller att flera folkhögskolor nödgats avvisa sökande med svårare handikapp, därför att elevhemmens och undervisningslokalernas utformning medfört alltför stora svårigheter. De anordningar som erfordras för att kunna motta handikappade elever är ofta kostnadskrävande. Ekonomiskt stöd till praktiska förbättringar, såsom banor vid trappor för rullstolar, dubbla ledstänger i trappor, vidgande av dörrar, installation av hörselslingor, omdisposition av lokaler, vissa enklare anordningar på toaletter etc., skulle enligt överstyrelsens uppfattning innebära väsentligt ökade möjligheter för handikappade att genomgå folkhögskola. Överstyrelsen räknar med att under arbetsåret 1966/67 15 skolor skulle kunna genomföra sådana förbättringar till en kostnad av i medeltal 30 000 kr. eller sammanlagt 450 000 kr.

Överstyrelsen framhåller i fortsättningen, att det för vissa svårt handikappade, bl. a. sådana som kräver kontinuerlig medicinsk tillsyn, är nödvändigt att skapa särskilda förutsättningar för vistelse vid folkhögskola. Överstyrelsen föreslår därför att nödvändiga lokaler uppförs i omedelbar anslutning till en folkhögskola. Ett sådant annex till en folkhögskola bör bl. a. innehålla elevhem för 15 elever, utrymmen för behandling, vård och bad samt läkarundersökning. Kostnaderna för sådana utrymmen i ett annex har efter samråd med överstyrelsens arkitekt beräknats till 1 000 000 kr. och överstyrelsen föreslår att detta belopp ställs till överstyrelsens förfogande.

Vad särskilt gäller de psykiskt utvecklingsstörda anser överstyrelsen att en folkhögskola skulle kunna erbjuda gynnsamma möjligheter för undervisning och utveckling. Överstyrelsen föreslår att försöksverksamheten igångsätts i form av en filialfolkhögskola. Kostnaderna beräknas till 70 000 kr.

8. *Bidrag till upplysningsverksamhet, administration m. m.*

Skolöverstyrelsen framhåller det som angeläget att allmänheten hjälper till att normalisera de handikappades tillvaro. Härför erfordras enligt överstyrelsens uppfattning en planmässig upplysning till alla samhällsmedlemmar, bl. a. genom skolan, press, radio och TV.

I fortsättningen diskuterar överstyrelsen vilka organ, som skall handha den föreslagna verksamheten för handikappade, framför allt när det gäller upplysning och administration. Som allmän princip hävdar överstyrelsen att verksamheten bör genomföras av institutioner och organisationer som redan på respektive områden fullgör liknande uppgifter. Det gäller bl. a. bibliotek, studieförbund och ungdomsorganisationer. För övriga uppgifter anser överstyrelsen det angeläget att undvika att överstyrelsen skulle komma att syssla med detaljadministration. Den organisation som skulle ha de bästa förutsättningarna att genomföra de gemensamma administrations- och upplysningsuppgifterna anser överstyrelsen vara Handikapporganisationernas centralkommitté (HCK). För att bedriva detta arbete behöver HCK väsentligt ökade ekonomiska resurser. För budgetåret 1965/66 utgår ett tillfälligt statsbidrag till HCK med 10 000 kr. ur reservationsanslaget Extra utgifter under femte huvudtiteln. Överstyrelsen anser att kansliet bör utvidgas väsentligt. Kostnaderna för den centrala verksamheten beräknas till ca 200 000 kr. I statsbidrag för dessa kostnader föreslår överstyrelsen ett belopp av 170 000 kr., varav 60 000 kr. till informationsverksamhet.

9. *Medel till skolöverstyrelsens förfogande*

För att göra det möjligt för skolöverstyrelsen att pröva uppslag till åtgärder för att främja kulturell verksamhet för handikappade och ge bidrag, därest så skulle visa sig motiverat, för att genomföra nödvändiga utredningar samt för eljest oförutsedda utgifter på området föreslås att ett belopp av 250 000 kr. ställs till överstyrelsens förfogande.

Yttranden

I anslutning till det redovisade förslaget om stöd till de handikappades kulturella verksamhet har yttranden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, socialstyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket, statens handikappråd, statens ungdomsråd, 1962 års ungdomsutredning, universitetskanslersämbetet, Handikapporganisationernas centralkommitté (HCK), Samverkande bildningsförbunden, Arbetarnas bildningsförbund, Folkbildningsorganisationernas föreläsningbyrå, De blindas förening, Riksförbundet mot allergi och Sveriges förenade studentkårer. Till HCK:s yttrande har De handikappades riksförbund avgivit en reservation.

I remissvaren betonas genomgående att samhällets åtgärder för stöd och stimulans åt de handikappades kulturella verksamhet måste intensifieras. Den av

skolöverstyrelsen hävdade målsättningen för statens insatser har fått en allmän anslutning och de föreslagna åtgärderna tillstyrks i stor utsträckning. Särskilt positivt mottas de förslag som avser att förbättra ungdoms- och bildningsorganisationernas möjlighet att anpassa sin verksamhet efter de handikappades behov.

Statskontoret ansluter sig i sitt yttrande helt till den målsättning för bidragsverksamheten, som innebär att de handikappade skall föras in i det normala kulturlivet.

Socialstyrelsen tillstyrker i princip de framlagda förslagen. Styrelsen har emellertid vissa erinringar mot det utredningsmaterial som ligger till grund för förslagen. Med en närmare utredning skulle det enligt styrelsens mening funnits större möjligheter att bedöma, om de föreslagna hjälpåtgärderna är de lämpligaste, om åtgärderna kunde utvidgas ytterligare och om ännu fler hjälpåtgärder borde prövas. Styrelsen förutsätter att verksamheten följs med uppmärksamhet av central myndighet och att erfarenheterna av de föreslagna åtgärderna analyseras, varvid resultaten eventuellt kan ligga till grund för vidgade stödåtgärder och åtgärder av mer nyanserad karaktär.

Medicinalstyrelsen ifrågasätter om det begärda anslaget vad gäller behovens frekvens och omfattning kan anses tillräckligt underbyggt. Myndigheten tillstyrker dock i princip överstyrelsens förslag till statsbidrag till folkbildnings- och ungdomsorganisationer, bibliotek och folkhögskolor samt till olika handikapporganisationer för speciella ändamål.

Arbetsmarknadsstyrelsen konstaterar att den kulturella verksamheten bland de handikappade är starkt eftersatt och tillstyrker helt skolöverstyrelsens förslag. Myndigheten erinrar vidare om att den föreslagna verksamheten skall betraktas som experimentell och att avsikten måste vara att gradvis lösa hela det stora problemkomplexet, dvs. samtliga handikappades rätt och möjlighet till en med andra medborgare jämbördig kulturkonsumtion. I detta sammanhang påpekar styrelsen att stora grupper handikappade saknar och kanske kommer att sakna intresseorganisationer, nämligen de vuxna psykiskt utvecklingsstörda och de mentalt sjuka. Dessa bör särskilt uppmärksammas.

Statens ungdomsråd tillstyrker genomgående skolöverstyrelsens förslag och betonar särskilt betydelsen av de reguljära ungdomsorganisationernas arbete bland de handikappade för att normalisera deras situation.

Även *1962 års ungdomsutredning* hälsar med tillfredsställelse förslagen till ökat stöd för de handikappades kultur- och fritidsaktivitet. Utredningen anför, att de uppgifter vilka handikapporganisationerna tidigare sysslat med i dag uppfattas som självklara angelägenheter för samhället och dess organ. Detta minskar dock inte handikapporganisationernas betydelse. Utredningen anser det viktigt, att den verksamhet som skolöverstyrelsen föreslår stimuleras genom handikapporganisationerna eller någon samarbetsorganisation.

Riksrevisionsverket framhåller att redan existerande anslag till främjande av

kulturell verksamhet bör anlitas även vid bidragsgivning till de handikappade och deras organisationer.

HCK är tacksam över förslaget, då det kommer att öka de handikappades möjligheter att delta i olika former av kulturell verksamhet. *Statens handikappråd* instämmer i *HCK*:s yttrande. *Samverkande bildningsförbunden* finner normaliseringsprincipen vara av grundläggande betydelse och understryker vikten av att något händer snabbt. Erforderliga undersökningar bör bedrivas parallellt med praktiska insatser. Även *ABF* framhåller behovet av ett snabbt beslut om ekonomiskt stöd till denna verksamhet samtidigt som nya åtgärder för att stimulera verksamheten i handikapporganisationerna kan utredas.

Mot bakgrund av de återgivna allmänna uttalandena från remissmyndigheterna tillstyrks i stor utsträckning de olika av skolöverstyrelsen framlagda förslagen. Den följande redovisningen av uttalanden rörande särskilda förslag begränsas därför främst till vissa förslag och synpunkter, som avviker från skolöverstyrelsens.

Beträffande det föreslagna bidraget till tidskrifter tillstyrker *medicinalstyrelsen* visserligen det ökade bidraget till tidskriften *SDR*-kontakt, men framhåller, att innan övriga bidrag ställs till förfogande möjligheten att rationalisera tidskriftsutgivningen bör utredas. *Statskontoret* anser att bidragsgivningen bör grundas på fullständiga uppgifter om organisationernas ekonomiska förhållanden och formerna för tidskrifternas finansiering. Med hänsyn till de små upplagorna bör det övervägas i vilken utsträckning en sammanslagning av tidskrifterna kan vara motiverad.

1962 års ungdomsutredning finner det tveksamt om särskilt stöd till tidnings- och tidskriftsutgivning bör utgå, emedan bidragens bindning till en bestämd form för kontakt och åsiktsförmedling kan begränsa organisationernas rörelse- och dispositionsfrihet. I stället kan man tänka sig att föra ut information och propaganda t.ex. genom en utbyggd konferensverksamhet eller genom att enskilda organisationer söker placera artiklar i fack- och dagspress. Liknande synpunkter framför *Samverkande bildningsförbunden*, som vidare föreslår att bidragen till tidskrifter, kurs- och studieverksamhet samt studieinstruktion slås samman till ett bidrag till organisations- och instruktionskostnader. *ABF* ifrågasätter om det behov av information och kulturdebatt som tidskrifterna avser att fylla, bäst tillgodoses genom en tidningsutgivning, och anser en friare anslagsgivning, som inte är så hårt bunden till en viss metod, motiverad.

I anslutning till förslagen rörande kurs- och studieverksamhet framhåller *HCK*, att de handikappade och likaså många föräldrar till handikappade barn har mycket ofullständiga kunskaper om vilka hjälpmöjligheter som finns. Handikapporganisationerna behöver därför så många personer som möjligt med förmåga att bistå andra medlemmar med råd och upplysningar. *ABF* instämmer i skolöverstyrelsens motivering för en intern kurs- och konferensverksamhet bland de handikappade.

Rörande ungdomens fritidsverksamhet anför 1962 års ungdomsutredning att det är tveksamt, huruvida det för fritidsgrupper med både handikappade och icke handikappade ungdomar som deltagare bör utgå merkostnadsbidrag för andra icke handikappade deltagare än ledsagare. *Samverkande bildningsförbunden* framhåller att enligt normaliseringsprincipen blandade grupper är mest önskvärda, varför generösa bestämmelser i detta fall bör gälla för sådana kostnader som inte kan fördelas på deltagarna. Däremot behöver resekostnadsbidrag endast utgå till handikappade deltagare. Också *ABF* betonar värdet av blandade grupper.

I anslutning till förslaget om bidrag till central ungdomsverksamhet gör 1962 års ungdomsutredning vissa invändningar mot det framlagda materialet och framhåller att det inte framgår med önskvärd tydlighet i vad mån handikapporganisationerna redan har byggt ut ett särskilt ungdomsarbete och hur detta konstitutionellt, organisatoriskt och administrativt är sammanlänkat med moderorganisationerna. Utredningen anser det befogat att pröva, om inte det aktuella bidraget bör ingå som en del av ett samlat stöd till handikappbidragen till tidskrifter samt kurs- och studieverksamhet.

ABF finner en splittring dels på studiecirkel- och föreläsningssverksamhet i handikapporganisationernas egen regi, dels på samma verksamhet ordnad inom studieförbunden onödig. Såväl praktiska som redovisningsmässiga skäl talar enligt förbundets mening för att ett enda särskilt belopp för underlättande av de handikappades deltagande i studiecirklar uppförs. Även blandade grupper bör få det förhöjda bidraget.

Medicinalstyrelsen framhåller att frågan om transporter av handikappade berör ett flertal aktiviteter utöver deltagande i kulturell verksamhet. Denna uppgift bör åvila primärkommuner och/eller landsting. Denna fråga kan inte anses falla inom skolöverstyrelsens område.

Folkbildningsorganisationernas föreläsningssbyrå understryker behovet av dispensmöjligheter i fråga om offentlighetskravet i samband med föreläsningar men finner generell dispens i fråga om deltagarantalet mindre lämplig. Byrån föreslår att länsbildningsförbunden ges möjligheter att anordna föreläsningssverksamhet på samma villkor som studieförbunden.

I fråga om de handikappades bokförsörjning anför *medicinalstyrelsen* att förslaget om utgivning av s. k. easy readers är väl motiverat. Den uppsökande verksamheten från bibliotekens sida bör däremot falla inom ramen för kommunernas skyldigheter. Styrelsen framhåller att studielitteratur för blinda utgör en rehabiliteringsåtgärd av mycket hög prioritet. Med hänsyn dels till det jämförelsevis låga antalet synskadade, vilka bedriva universitetsstudier, dels till den stora spridningen i studieinriktningen föreslår *universitetskanslersämbetet* ett system med lektörer rekryterade bland vederbörande students kurskamrater. Denna organisation skulle ställa sig väsentligt billigare än den föreslagna regelrätta produktionen av talböcker och böcker i blindskrift och ändå tillgodose det aktuella syftet.

I ett genmäle till universitetskanslersämbetets yttrande framhåller *De blindas förening* att systemet med lektörer har betydande nackdelar. Bl. a. anses systemet föråldrat och ägnat att i vissa avseenden försvåra den blindes studiesituation. Metoden bedöms också bli kostsam genom att lektörerna skulle behöva utbildas och stå den blinde till tjänst i mycket stor omfattning, om studierna skulle bli effektiva. Vid den särskilda utredningen om de blindas studielitteratur hade en organisation med lektörer diskuterats men förkastats mot bakgrund av negativa utländska erfarenheter.

Medicinalstyrelsen finner inte att bidrag till inköp av TV-apparater faller inom skolöverstyrelsens arbetsområde. Styrelsen anser dessutom att möjligheterna att i stället befria förtids- och ålderspensionärerna från skyldigheten att betala radio- och TV-licens bör utredas. Styrelsen framhåller vidare att organiserad fritidsverksamhet vid internat för handikappade ingår i den verksamhet för vilken huvudmännen bär ansvaret. Staten bör därför inte överta ansvaret genom att helt avlöna ett antal fritidsledare. Styrelsen föreslår i stället att statsbidrag utgår med viss del av lönekostnaderna till intensifierad verksamhet särskilt vad gäller vården av psykiskt utvecklingsstörda. 1962 år *ungdomsutredning* erinrar om den tidigare föreslagna utvidgningen av dispensrätten för fritidsgrupper, och föreslår att en viss del av det här föreslagna beloppet bör belasta anslaget för ungdomens fritidsverksamhet.

I anslutning till frågan om ett särskilt administrationsanslag till HCK ifrågasätter *ABF*, om inte bildandet av ett samarbetsorgan helt bör vara en handikapporganisationernas angelägenhet. Styrning eller påverkan från myndigheternas sida bör undvikas. I stället för ett särskilt administrationsanslag borde man förstärka bidragen till handikapporganisationerna, vilka själva finge svara för samarbetsorganets kostnader. De rent anslagsfördelande och administrativa uppgifterna bör åligga skolöverstyrelsen eller annan statlig myndighet. *ABF* anser det tveksamt om informationsuppgifter bör läggas på HCK. Effekten av denna information skulle bli större, om den kunde länkas in i folkbildningsorganisationernas arbete. *De handikappades riksförbund* ställer sig avvisande till att skapa ett nytt centralt organ för att administrera det ökade statliga stödet.

Departementschefen

Av den föregående redovisningen framgår att skolöverstyrelsen framlagt ett omfattande program för vidgat ekonomiskt stöd åt de handikappades kulturella verksamhet. Jag finner det värdefullt att överstyrelsen på detta sätt gjort en sammanfattning av på vilka områden sådana insatser kan vara lämpliga.

Skolöverstyrelsen har framlagt sina förslag mot bakgrund av den principiella uppfattningen, att samhället skall vidtaga åtgärder som är ägnade att motväga de handikappades bristande förutsättningar att tillgodogöra sig de kulturella tillgångar, som erbjuds medborgarna i allmänhet. De handikappade bör genom samhällets åtgärder föras in i det normala kulturlivet. Jag finner det för egen

del angeläget att betona att åtgärderna för de handikappade så långt som möjligt bör tillgodose den s.k. normaliseringsprincipen. Den kulturella aktiviteten och ungdomsverksamheten för handikappade bör syfta till att bryta de handikappades isolering och ge dem tillgång till samma förmåner som står andra till buds.

Då det gäller formerna för de statliga insatserna utgör överstyrelsens förslag en grund för fortsatta överväganden. Jag anser det emellertid inte lämpligt att i ett sammanhang genomföra förslagen i de definitiva former som överstyrelsen avsett. Ytterligare klarlägganden erfordras beträffande de föreliggande behoven samt åtgärdernas utformning och anpassning till samhällets åtgärder i övrigt för de handikappade. Jag vill erinra om att chefen för socialdepartementet den 30 juni 1965 bemyndigats tillkalla särskilda sakkunniga för utredning av frågor angående omvårdnaden av handikappade (handikapputredningen). Direktiven för denna utredning (se 1966 års riksdagsberättelse s. 138) åsyftar en allsidig genomgång av den sociala omvårdnaden av handikappade. Utredningen skall därvid bl. a. pröva olika vårdfrågor i samband med de handikappades skolgång. Till utredningens uppgifter hör vidare att överväga frågor om tekniska hjälpmedel för rörelsehindrade m. fl. samt om handikappades resor och transporter samt andra åtgärder som syftar till att bryta de handikappades isolering. Utredningen skall också ägna särskild uppmärksamhet åt rådgivningsverksamheten för de handikappade. Som helhet har utredningen i uppdrag att åstadkomma bästa möjliga samordning av samhällets insatser för de handikappade.

Åtgärderna för att främja de handikappades kulturella verksamhet bör så långt det är möjligt bedömas mot bakgrund av strävandena att ge samhällets insatser för de handikappade en konsekvent och samordnad prägel. Detta innebär givetvis inte att åtgärder på det här aktuella området helt bör anstå i avvaktan på resultatet av pågående utredningar. Omedelbart ökade statliga insatser för att främja de handikappades kulturella verksamhet är möjliga i vissa avseenden utan att bindningar sker som komplicerar reformer på längre sikt.

I vad avser ungdoms- och allmän bildningsverksamhet följer skolöverstyrelsens förslag två huvudlinjer. Den ena innebär att de olika handikapporganisationerna skulle erhålla betydande bidrag för att bedriva verksamhet i egen regi. Den andra huvudlinjen innebär att möjligheterna för de handikappade att delta i den reguljära studiecirkel- och föreläsningverksamheten på olika sätt underlättas dels genom undantag från olika villkorsbestämmelser, dels genom gynnsammare bidragsgrunder än dem som gäller för verksamheten i övrigt.

Mot bakgrund av det tidigare anförda anser jag att de statliga insatserna inte i allt för hög grad bör bindas i bestämda former utan ges försökskaraktär. Bidragsgivningen bör i första hand anknyta till överstyrelsens förslag rörande stödet till kurs- och studieverksamhet. För detta ändamål bör särskilda medel till ett belopp av 230 000 kr. ställas till överstyrelsens förfogande. Medlen bör fördelas av överstyrelsen efter prövning i varje särskilt fall och avse verksamhet för vilken den reguljära bidragsgivningen inte kan utnyttjas.

Bidragsmedlen bör inte enbart användas för kurs- och studieverksamhet utan även för försök med fritidsverksamhet och ungdomsledarutbildning som särskilt anpassats för de handikappade. Begränsade bidrag bör även kunna utgå till informationsverksamhet. Förutom till de handikappades organisationer bör det här avsedda stödet kunna utgå till olika andra organisationer, i första hand studieförbund. Eventuellt kan det också visa sig lämpligt att anordna kurser i skolöverstyrelsens egen regi.

Hittills har särskilda bidrag utgått till kulturell verksamhet bland de döva. Innevarande budgetår har 31 000 kr. anvisats för ändamålet. Detta bidragsbehov bör i fortsättningen tillgodoses inom ramen för de medel som ställs till överstyrelsens förfogande. Med hänsyn till behovet av tolkar för döva bör därtill ett belopp av 10 000 kr. inräknas. Det sammanlagda belopp som ställs till skolöverstyrelsens förfogande kommer härigenom att uppgå till 271 000 kr.

Då det gäller att vinna erfarenheter av utformningen av studie- och ungdomsverksamhet bland de handikappade är det väsentligt att det finns personer som helt ägnar sig åt de handikappades speciella problem. Jag kan likväl inte ansluta mig till det förslag som överstyrelsen fört fram om studiekonsulenter inom handikapporganisationerna. Bl. a. kan det diskuteras om det i första hand är inom handikapporganisationerna en sådan verksamhet bör organiseras eller om det inte skulle vara i bättre överensstämmelse med den s. k. normaliseringsprincipen att i första hand stärka resurserna inom studieförbund och andra organisationer, så att dessa får möjligheter att föra samman de handikappade med andra ungdomar. Med hänsyn härtill liksom till att det i nuvarande läge inte är möjligt att bygga upp en mera omfattande konsulentorganisation vill jag föreslå att ett belopp av 120 000 kr. anvisas för konsulentverksamhet av försökskaraktär med syfte att organisera studie- och ungdomsverksamhet för handikappade samt bearbeta och redovisa erfarenheterna på området. Den avsedda verksamheten bör lämpligen knytas till skolöverstyrelsen och något eller några av studieförbunden.

En väsentlig del av skolöverstyrelsens förslag rörande stödet till handikapporganisationerna avser undantag från gällande allmänna grunder för det statliga stödet till ungdomsverksamhet. Beträffande dessa förslag liksom beträffande de förslag av motsvarande art som avser åtgärder för att underlätta de handikappades deltagande i den reguljära studiecirkel- och föreläsningverksamheten vill jag allmänt framhålla, att jag finner det angeläget att de handikappades deltagande i statsbidragsberättigad verksamhet så långt som möjligt underlättas. Det stora antalet av föreslagna undantagsregler och kompletterande bidragsregler innebär emellertid att det föreligger betydande svårigheter att överblicka såväl den samlade effekten av förslagen som de administrativa problem vilka aktualiseras av en på detta sätt splittrad bidragsgivning. I remissyttrandena har synpunkter framförts som innebär önskemål om större samordning mellan olika åtgärder. I vissa fall, t. ex. beträffande bidrag till central ungdomsverksamhet, torde de föreslagna avvikelserna i realiteten helt förändra förutsättningarna för

bidrag. 1962 års ungdomsutredning har i sitt remissyttrande också ställt sig tveksam till denna utformning av stödet med hänsyn till ungdomsarbetets struktur inom handikapporganisationerna. I de delar framlagda förslag avser åtgärder i fråga om transporter kommer man, som medicinalstyrelsen påpekat, in på ett område som berör ett flertal aktiviteter utöver deltagande i kulturell verksamhet och där kommunala insatser ligger närmast till hands.

För egen del är jag inte nu beredd att ta ställning till om reglerna i gällande bidragsförfattningar i olika avseenden bör modifieras med syfte att stödja verksamheten för handikappade. Jag förordar dock att viss ytterligare utredning företas. Kungl. Maj:t, eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande skolöverstyrelsen, bör med avseende på de handikappade äga medge undantag från gällande bidragsvillkor också i de fall dessa fastställts efter riksdagens prövning. Det särskilda medelsbehov som härigenom kan uppkomma bör belasta samma riksstatsanslag som bidragsgivningen för den reguljära verksamheten.

Som underlag för sitt förslag rörande medel till de handikappades bokförsörjning redovisar skolöverstyrelsen bl. a. en särskild utredning om de blindas behov av studielitteratur. Förslaget avser till huvudsaklig del framställning av s. k. talböcker för blinda universitetsstudierande. Med hänsyn till den principiella betydelsen och de kostnadsmässiga konsekvenserna av förslaget samt de erinringar som universitetskanslersämbetet framfört anser jag ytterligare överväganden erforderliga, innan förslag framläggs i denna fråga. Jag är inte heller beredd att ta ställning till förslaget att anvisa medel till utgivning av vissa former av lättlästa böcker.

Beträffande förslaget om särskilda bidrag till läns- och landsbibliotek för uppsökande verksamhet vill jag erinra om att statsbidraget till dessa bibliotek nyligen väsentligt förstärkts, bl. a. för att möjliggöra en förbättrad service åt gamla och handikappade. Med hänsyn härtill kan jag inte tillstyrka skolöverstyrelsens här framförda förslag.

Sedan en följd av år har det statliga stödet till De blindas förenings biblioteksverksamhet successivt byggts ut. Härigenom har tillgången på s. k. talböcker kunnat väsentligt förbättras. Jag förordar en ökning av detta bidrag med 90 000 kr. till 690 000 kr. Viss service åt blinda studierande torde vara möjlig inom ramen för detta bidrag. Beträffande bidraget till blindinstitutet å Tomtebodas för framställning av blindskrifter förordar jag en höjning med 10 000 kr. till 62 000 kr.

Skolöverstyrelsens förslag om bidrag till byggnadstekniska förbättringar vid folkhögskolor för att underlätta de handikappades deltagande i folkhögskolekurser bör övervägas i anslutning till det av särskilda sakkunniga nyligen framlagda förslaget om förbättrade bidragsmöjligheter för folkhögskolor. Frågorna om medel för uppförande av särskilt annex till folkhögskola samt för filialfolkhögskola torde få övervägas, när närmare förslag framlägges.

De av mig förordade förslagen om förbättring av bidragsgivningen medför ett

ökat medelsbehov av 460 000 kr. Då de båda inledningsvis nämnda anslagen för innevarande budgetår uppförts med ett sammanlagt belopp av 683 000 kr. bör således det nya anslaget till bidrag till de handikappades kulturella verksamhet tas upp med (683 000 + 460 000 =) 1 143 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 1 143 000 kr.

B 75. Bidrag till tidningen Samefolket

Genom beslut av 1965 års riksdag med anledning av väckta motioner om åtgärder till stödjande av samernas kulturliv (mot. 1965: I: 157 och II: 199, SU 109, rskr 341) tilldelades tidningen Samefolket ett bidrag av 50 000 kr.

Redaktören för *tidningen Samefolket* har för nästa budgetår anhållit om ett bidrag av 100 000 kr.

Skolöverstyrelsen förordar i sin begäran om anslag att bidraget till tidningen skall utgå med ett oförändrat belopp av 50 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar att bidraget till tidningen Samefolket för nästa budgetår utgår med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till tidningen Samefolket* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 50 000 kr.

d) Internationellt-kulturellt samarbete

B 76. Kulturellt utbyte med utlandet

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	910 000	940 275
1965/66	1 008 000	
1966/67 (förslag)	1 152 000	

Förevarande anslag disponeras för innevarande budgetår enligt följande sammanställning, i vilken också redovisas framförda förslag om ökad medelsanvisning för nästa budgetår under de olika posterna.

1. Bidrag till Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet (nu sammanlagt 568 000)		+ 441 900
a) stipendier, resebidrag m. m. för studier i Sverige (nu 306 250)	+ 112 400	
b) stipendium för studier i Kina (nu 8 250)	+ 9 500	
c) kulturutbyte med Sovjetunionen (nu 40 000) ..		of
d) lektoratsverksamhet (nu 179 000)	+ 80 000	
e) brittisk-nordisk folkhögskolekurs (nu 18 000) ..		of
f) utbyte av gästföreläsare (nu 15 000)	+ 8 500	
g) bidrag till föreläsningar och kurser rörande de nordiska länderna (nu 1 500)		of
h) akademisk feriekurs (nu 0; under III ht 33 000) ..	+ 51 000	
i) allmänt kulturutbyte (nu 0; under III ht 60 500)	+ 180 500	
2. Bidrag till Förenta staternas undervisningsnämnd i Sverige (nu 51 700)		+ 23 300
3. Bidrag till Sverige-Amerikastiftelsen för stipendier åt tre amerikanska och en kanadensisk studerande för studier vid svenska universitet och högskolor (nu 28 800)		of
4. Centralnämndens för skolungdomsutbytet med utlandet verksamhet (nu 1 000)		of
5. Svenskt deltagande i europeiska skoldagen (nu 10 000)	+ 4 650	
6. Bidrag till avlönande av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris (nu 26 000)	+ 12 000	
7. Resebidrag vid universitet och vissa högskolor (nu 147 000) ..	+ 200 000	
8. Resebidrag vid musikhögskolan (nu 3 000)	+ 7 000	
9. Deltagande i internationella konferenser och kurser, anordnade av eller i samverkan med mellanstatliga organisationer på kulturområdet (nu 30 000)		—
10. Till Kungl. Maj:ts disposition (nu 142 500)		—

Svenska institutet lämnar bl. a. följande motiveringar för sitt förslag om höjning av anslagsposten 1.

1 a) Intresset i andra länder för att studera i Sverige växer ständigt. Institutet föreslår därför, att antalet stipendier till utlänningar för studier i Sverige ökas med tre, varav två för att inrätta ett utbyte med Bulgarien och Rumänien och ett inte nationsbundet stipendium för ett latinamerikanskt land. Sammanlagt skulle dessa förslag innebära en kostnadsökning av 21 600 kr.

Särskilda kostnader uppstår för kinesiska naturvetare och tekniker på kinesiska stipendier i Sverige för laboratorieexperiment, handledning m. m. Dessa stipendiatar studerar i Sverige upp till tre år. Ett anslag på 20 000 kr. begärs med hänvisning härtill.

Institutet anholder om ett anslag på 1 200 kr. för att höja vissa nya stipendier med hänsyn till den kategoriindelning av stipendiaterna i studenter och etablerade forskare som gjordes 1965/66, vilket innebär ett högre stipendianslag för de särskilt kvalificerade stipendiaterna.

För att täcka extra kostnader för kvalificerade stipendiatar som studerar i Stockholm och har högre levnadskostnader begär institutet 5 200 kr. För utannonsering av stipendier och försäkringar av stipendiaterna anhålles om ett anslag på 10 000 kr. För bidrag till resor, facklitteratur och kurativ verksamhet för stipendiaterna anhålles om 17 600 kr. En ökning på 36 800 kr. begärs för att höja stipendieraterna med anledning av höjda levnadskostnader.

1 b) Kina önskar sända två stipendiatar per år till Sverige. Institutet vill tillgodose reciprocitetsprincipen och begär medel för ytterligare ett stipendium till en svensk studerande för studier i Kina. Kostnaden för detta stipendium beräknas till 9 500 kr.

1 d) Svenska institutet begär en ökning av delposten till lektoratsverksamhet med totalt 80 000 kr. till bl. a. förstärkning av lektorslönerna i Frankrike, Island, Schweiz och Irland, utgörande ett första steg mot en allmän förbättring av lektorslönerna. Institutet anser, att rekryteringssvårigheterna blir oöverstigliga om inte en väsentlig förbättring sker inom kort. Vidare anhålles om bidrag till nyetablering av ett lektorat vid University of California i Los Angeles och om medel för sverigevistelse till utländska svensklärare samt för rese- och flyttningkostnader.

1 f) Föreläsarutbyte äger rum med Frankrike, Storbritannien, Tyskland och Nederländerna. För 1966/67 föreslås ett med 8 500 kr. höjt belopp, vilket motiveras bl. a. med att en årskostnad på 5 000 kr. beräknas för forskarutbyte med Belgien.

1 h—i) Med hänsyn till att den kulturella verksamhet som här avses är nära förknippad med ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde anholder institutet om att anslagen till akademisk feriekurs och allmänt kulturutbyte fr. o. m. budgetåret 1966/67 skall anvisas över åttonde huvudtiteln i stället för över tredje.

Till akademisk feriekurs anhålles om ett anslag på 51 000 kr. varav 18 000 kr. hänförs till ökad verksamhet.

För allmänt kulturutbyte begärs ett anslag på 180 500 kr., varav 120 000 kr. för vidgad verksamhet. 20 000 kr. motiveras bl. a. med ökade kulturkontakter, 100 000 kr. beräknas till främjande av svensk musik i utlandet och till översättare av svensk skönlitteratur.

2. *Förenta staternas undervisningsnämnd* i Sverige anholder om ett med 23 300 kr. höjt bidrag för 1966/67. Höjningen motiveras med att proportionen

mellan de i det svensk-amerikanska avtalet angivna minimibeloppen 50 000 kr. för Sverige respektive 90 000 dollar för Förenta staterna inte avspeglar det värde som verksamheten har för respektive land. Verksamhetens omfattning måste vidare reduceras till följd av kostnadsstegringar, om inte bidragen ökas.

5. *Sveriges ungdomsorganisationers landsråd* begär en anslagsökning på 4 650 kr. för deltagande i den Europeiska skoldagen. Anslagsökningen avses användas bl. a. till att inbjuda ytterligare två stipendiater till Sverige.

6. Bidraget till avlönande av föreståndare för *svenska studenthemmet i Paris* begärs ökat med 12 000 kr., innebärande i huvudsak en uppflyttning till lönegrad 25 ortsgrupp 5. Styrelsen för studenthemmet hänvisar till föreståndarens betungande och delvis kvalificerade arbetsuppgifter, i viss mån motsvarande en svensk internatskolerektors.

7. *Universitetskanslersämbetet* begär en höjning av anslagsposten 7 med 200 000 kr. Som stöd för framställningen anförs, att deltagande i internationella vetenskapliga kongresser och symposier numera utgör ett regelrätt inslag i vetenskaplig verksamhet och starkt bidrar till att främja forskningen och effektivisera undervisningen. Ämbetet finner vidare, att hänsyn bör tas till den starka utvidgningen av universitetsorganisationen. Anslagsposten anses också böra få utnyttjas för bidrag till bestridande av kostnader för resor i samband med inom Sverige anordnade internationella kongresser och symposier.

8. *Musikaliska akademien* anholder om ytterligare 7 000 kr. till resebidrag för lärar- och elevutbyte med andra länder.

Departementschefen

En viss ytterligare utbyggnad av Svenska institutets stipendieverksamhet förefaller mig motiverad. För nästa budgetår beräknar jag därför medel till ett nytt stipendium, avsett för en östeuropeisk studerande i Sverige (p. 1 a), och till ett stipendium åt en svensk för studier i Kina (p. 1 b). I enlighet med institutets önskemål räknar jag vidare med medel för att bestrida de särskilda kostnader som uppstår för vissa kinesiska stipendiater i Sverige. Jag finner det också rimligt, att stipendiebeloppen till utländska studerande höjs till samma nivå som för de stipendier som administreras av styrelsen för internationell utveckling. För dessa ändamål samt för differentiering av stipendiebeloppen och visst tillägg på grund av extra kostnader vid vistelse i Stockholm har jag beräknat medel, som föranleder en höjning av delposterna till stipendieverksamheten i Sverige (p. 1 a) och i Kina (p. 1 b) med sammanlagt 58 400 kr. Som förstärkning av lektorslönerna i Frankrike och Island (p. 1 d) beräknar jag 14 000 kr. Institutet har på principiella grunder föreslagit, att kostnaderna för akademiska feriekurser (p. 1 h) och för allmänt kulturutbyte (p. 1 i) överförs från tredje till åttonde huvudtiteln. Av skäl som tidigare idag anförts av chefen för utrikesdepartementet är jag inte nu beredd att ta ställning till detta förslag.

Till Förenta staternas undervisningsnämnd i Sverige (p. 2) bör beräknas ett med 3 300 kr. förhöjt bidrag.

Jag har erfarit, att föreståndaren för svenska studenthemmet i Paris, utöver avlöningsbidraget (p. 6), uppbär arvode av svenska skolan i Paris och åtnjuter förmånen av fri bostad. Med beaktande härav kan jag biträda förslaget om en bidragshöjning endast i så måtto att jag förordar, att bidraget för nästa budgetår upptas till 29 000 kr. Detta innebär en ökning med 3 000 kr.

Förslag har framförts om en kraftig höjning av de medel som anvisas till resebidrag vid universitet och vissa högskolor (p. 7) samt vid musikhögskolan (p. 8). Jag förordar att anslagsposterna ökas med 13 000 resp. 1 000 kr.

Anslagsposten för deltagande i internationella konferenser m.m. (p. 9) bör ökas med 41 000 kr., varav 36 000 kr. avser deltagande i Unescos generalkonferens. Medel för detta ändamål har tidigare anvisats under förslagsanslaget *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.* Jag föreslår nu, att de i stället anvisas under detta anslag.

Slutligen förordar jag, att anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition (p. 10) höjs med 10 300 kr.

I övrigt räknar jag inte med någon höjning av anslaget.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (1 008 000 + 144 000 =) 1 152 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kulturellt utbyte med utlandet* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 1 152 000 kr.

B 77. *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 770 000	1 608 338
1965/66	1 966 000	
1966/67 (förslag)	2 063 000	

Svenska Unescorådet föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjs med 280 000 kr. till 2 246 000 kr. på sätt som framgår av följande uppställning.

1. Årsbidrag till Unesco (nu <i>förslagsvis</i> 1 760 000)	+ 240 000
2. Deltagande i sammanträden med Unescos styrelse och svensk medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt (nu 30 000)	— 10 000
3. Deltagande i konferenser m.m. anordnade av eller i samarbete med Unesco (nu 25 000)	+ 10 000
4. Svenska Unescorådets verksamhet (nu <i>förslagsvis</i> 136 000)	of
5. Deltagande i generalkonferensens sammanträden (nu 0)	+ 40 000
6. Till Kungl. Maj:ts disposition (nu 15 000)	of
	<hr/>
	Summa ökning kr. + 280 000

Av handlingarna inhämtas bl. a.

1. Sveriges årsbidrag till Unesco är beroende av den av generalkonferensen fastställda årsbudgeten och bidragskvoten till FN. Årsbudgeten för 1966/67

kommer att fastställas av Unescos generalkonferens i november 1966. Redan nu kan emellertid förutses en höjning av budgeten med omkring 17 %, varför Unescorådet beräknar Sveriges årsbidrag till Unesco till 2 000 000 kr.

2. Eftersom mandatet för den svenske ledamoten i Unescos styrelse utgår i och med kalenderåret 1966, har beloppet för deltagande i sammanträden med Unescos styrelse minskats med 10 000 kr. Kostnaden för Sveriges medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt beräknas bli oförändrad.

3. Unescorådet har under Unescos program för 'Participation in the Activities of Member States' anhållit om medel för att i Sverige genomföra en internationell konferens inom ramen för Unescos internationella undervisningsförsök, det s. k. 'Associated Schools Project' (ASPRO). Unesco har därefter ställt 1 500 dollar till rådets förfogande. För utgifter i samband med konferensen, avseende deltagare framförallt från de nordiska länderna, begär rådet en ökning på 10 000 kr. under denna punkt.

5. För deltagande i generalkonferensens sammanträden begärs 40 000 kr. Beloppet avses täcka resor, vistelse, dagtraktamenten och ersättning för förlorade arbetsinkomster.

Departementschefen

I prop. 1965:1 bil. 10 s. 166 anförde jag, att jag då inte var beredd att ta ställning till ett av Unescorådet framlagt förslag om rådets framtida organisation och verksamhet. Förslaget innebär bl. a., att rådets kansli upphör som eget organ och att dess funktion överflyttas till ecklesiastikdepartementet samt att vissa arbetsuppgifter beträffande informationen om Unesco överförs till Svenska FN-förbundet. Jag anser mig nu kunna biträda detta förslag och avser att sedermera föreslå Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter för rådets verksamhet som föranleds härav. Anslagsmässigt innebär mitt ställningstagande, att vissa med unescoarbetet förknippade utgiftsändamål kommer att tillgodoses i annan ordning, samtidigt som en icke oväsentlig besparing görs.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att det visat sig föreligga ett klart behov av att bättre samordna verksamheten inom Unesco med det arbete på motsvarande områden som utförs inom andra internationella organisationer (OECD, Europarådet m. fl.). Unescorådets närmare anknytning till ecklesiastikdepartementet torde skapa goda förutsättningar härför. Det bör vidare erinras om att Kungl. Maj:t den 12 november 1965 förordnat, att det till ecklesiastikdepartementet knutna planeringsrådet för utbildningsfrågor även skall fungera som rådgivande organ i internationella frågor.

I överensstämmelse med vad som anges i Unescorådets sammanställning bör för Sveriges årsbidrag till Unesco (p. 1) för nästa budgetår beräknas 2 milj. kr., dvs. 240 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Anslagsposten till deltagande i sammanträden med Unescos styrelse och till svensk medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt (p. 2) bör uppföras med 18 000 kr., vilket innebär en minskning med 12 000 kr. Till bestridande av kostnaderna för deltagande i konferenser m. m., anordnade av eller i samarbete med Unesco (p. 3), bör beräknas 33 000 kr. Detta innebär en ökning med 8 000 kr. Under anslagsposten till

Svenska Uneskorådets verksamhet (p. 4) bör i fortsättningen endast beräknas medel till upplysningsverksamhet om Unesco. För detta ändamål beräknar jag 12 000 kr. såsom bidrag till Svenska FN-förbundet. I övrigt bör för framtiden kostnader för Uneskorådets personal och administration av den art som nu bestrids ur denna anslagspost belasta ecklesiastikdepartementets egna anslag.

Till bestridande av kostnaderna för deltagande i generalkonferensen år 1966 (p. 5) har medel beräknats under anslaget till kulturellt utbyte med utlandet. Jag anser mig inte längre behöva beräkna några medel till Kungl. Maj:ts disposition (p. 6).

Min beräkning innebär en sammanlagd ökning av medelsanvisningen under anslaget med 97 000 kr. Anslaget bör således uppföras med (1 966 000 + 97 000 =) 2 063 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.*
för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 2 063 000 kr.

B 78. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	112 000	112 480
1965/66	117 000	
1966/67 (förslag)	135 000	

Förevarande anslag disponeras för innevarande budgetår enligt följande sammanställning, i vilken också redovisas framförda förslag om ökad medelsanvisning för nästa budgetår under de olika posterna.

1. Årsavgifter till internationella vetenskapliga sammanslutningar (nu förslagsvis 108 750)	+	22 570
2. Årsavgift till internationella förbundet för hushållsundervisningens befrämjande m. m. (nu 1 500)		of
3. Årsavgift till The International Association of Art (nu 750)	+	50
4. Bidrag till internationella föreningen för klassisk arkeologi (nu 3 000)		of
5. Bidrag till bestridande av resekostnader för svenska representanter vid deltagande i ifrågavarande sammanslutningars sammanslutningen (nu 3 000)		—

1. *Vetenskapsakademien* anhåller om en höjning av anslaget för 1966/67 med 2 471 dollar. Detta motiveras med en höjning av årsavgifterna till biokemiunionen, fysikunionen och internationella radiounionen.

Vidare anhålls om 2 000 dollar som bidrag till internationella forskningsrådet,

där Sverige är medlem. Rådet uppges stå inför finansiella problem på grund av den ökade omfattning verksamheten fått. Ford Foundation har utlovat 125 000 dollar under förutsättning att bidragen från andra håll uppnår samma belopp.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien begär en ökning av tidigare anslag med 5 000 belgiska francs på grund av aviserad höjning av årsavgiften till *Union académique internationale*.

Universitetskanslersämbetet ansöker om oförändrat anslag till bestridande av Uppsala universitets årsavgift till *l'Association internationale des universités*. Vidare beräknas 8 500 kr. för anslutning av andra lärosäten till nämnda organisation.

Svenska nationella kommittén av The International Council of Museums (ICOM), *Riksföreningen mot cancer*, *Svenska kommittén för internationellt historiskt samarbete* och *Samfundet för religionshistorisk forskning* begär oförändrad medelsanvisning för årsavgifter till de av dem representerade sammanslutningarna. Svenska nationella kommittén av ICOM anhåller dessutom om 750 kr. såsom årligt bidrag för att stödja rådets konsolideringsplan under åren 1965—1970.

2. *Svenska nationalkommittén för hushållsundervisning* begär oförändrat anslag för årsavgift till internationella förbundet för hushållsundervisningens befämjande och för kommitténs utgifter i övrigt.

3. Svenska sektionen av *The International Association of Art* anhåller om ett med 50 kr. ökat bidrag.

4. *Internationella föreningen för klassisk arkeologi* ansöker om oförändrat statsbidrag för 1966/67.

Departementschefen

Vetenskapsakademiens framställning om ökade medel för årsavgifter till biokemiunionen, fysikunionen och internationella unionen för vetenskaplig radio samt för bidrag till internationella forskningsrådet anser jag mig böra tillstyrka. Jag biträder också Vitterhetsakademiens samt svenska sektionens av *The International Association of Art (IAA)* förslag om medel för höjda årsavgifter till *Union académique internationale* resp. *IAA*. Vidare bör under detta anslag beräknas 750 kr. för särskilt bidrag till *The International Council of Museums*. I avbidan på slutligt förslag från universitetskanslersämbetet om anslutning av ytterligare akademiska lärosäten till *l'Association internationale des universités* beräknar jag för ändamålet ett till 5 000 kr. förhöjt belopp. I övrigt räknar jag med oförändrade medelsanvisningar.

Vid bifall till vad jag förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (117 000 + 18 000 =) 135 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 kr.

B 79. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	220 000	299 499
1965/66	290 000	
1966/67 (förslag)	290 000	

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 290 000 kr. Ur anslaget beräknas utgå bidrag till sammanlagt 13 kongresser och symposier, av vilka 6 hållits år 1965 och 7 skall hållas under första halvåret 1966.

Framställningar har gjorts om bidrag till följande kongresser och symposier med angivna belopp.

1. Symposium rörande transport av radioaktivitet i livsmedel i Stockholm 1966 (nu 15 000)	20 000
2. Symposium i naturproduktkemi i Stockholm år 1966 (nu 25 000) ..	25 000
3. Internationella teaterinstitutets teaterpedagogiska symposium i Stockholm år 1967	140 400
4. Internationell kongress, anordnad av Sveriges dövas schackförbund i Leksand år 1966	25 000
5. Svenska sektionens av The International Society for Contemporary Music (ISCM) världsmusikfest i Stockholm år 1966	83 700
6. Sjunde internationella konferensen för medicinsk teknik i Stockholm år 1967	150 000
7. Sjätte internationella studiekonferensen om skandinavisk litteratur i Uppsala år 1966	17 000
8. Fjärde internationella neurobiologmötet i Stockholm år 1966	23 270
9. Samfundet för jämförande rättsforskning i Uppsala år 1966 (nu 10 000)	5 000
	Summa kr. 489 370

Departementschefen

En viss reservation kan beräknas föreligga vid ingången av nästa budgetår. Med hänsyn härtill bör anslaget uppföras med oförändrat belopp, dvs. 290 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 290 000 kr.

B 80. Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	264 000	264 000
1965/66	355 000	
1966/67 (förslag)	378 000	

1. Bidrag till Svenska institutet i Rom m. m. (nu 215 000)	+ 63 000
2. Bidrag till Svenska institutet i Athen (nu 45 000)	of
3. Bidrag till Institut Tessin i Paris (nu 95 000)	— 2 000

1. *Styrelsen för Svenska institutet i Rom* anhåller för nästa budgetår om 278 000 kr., varav 65 200 kr. för stipendier. Detta innebär en höjning av statsanslaget med 63 000 kr. Som motiv för anslagsökningen anges bl. a. den fortlöpande penningvärdeförsämringen i Italien, vilket föranleder en fortsatt ökning av driftkostnaderna. Styrelsen begär vidare medel för arvode till ledaren av en kurs i konsthistoria och för nya stipendier till konsthistoriker. Yngre forskares nämnd vid de svenska instituten i Rom och Athen hemställer, att en fast akademisk tjänst i konsthistoria inrättas vid institutet i Rom.

3. I sin framställning om medel för budgetåret 1965/66 beräknade *styrelsen för Institut Tessin* årshyran till 42 000 kr. Den slutliga hyreskostnaden visade sig bli endast 22 500 kr. Kungl. Maj:t medgav genom beslut den 26 juli 1965, att styrelsen av det för budgetåret 1965/66 till institutet anvisade bidraget fick ta högst 12 000 kr. i anspråk för att täcka ett retroaktivt underskott som uppstått till följd av hyreshöjningen. Inbesparingen har därigenom blivit 7 500 kr.

I budgetförslaget för 1966/67 upptar styrelsen mindre höjningar beträffande posterna till värme, elektricitet, vatten m.m., porto och frakt samt diverse representation. Större uppjusteringar har beräknats för bokinköp, kontorsmaterial, löner och arvoden samt för styrelsens resor. Föreståndarens hustru, som tjänstgör på institutet, föreslås få sin lön höjd med 7 800 kr. per år. Hennes arvode skulle därigenom uppgå till 16 800 kr. per år.

Vid jämförelse med det under innevarande budgetår anvisade beloppet till Institut Tessin innebär årets förslag till statsanslag en minskning med 2 000 kr.

Departementschefen

En viss ytterligare förstärkning av det statliga stödet till Rominstitutet och till Institut Tessin i Paris är enligt min mening behövlig. Bidraget till Rominstitutet bör därför höjas med 25 000 kr., varigenom det bl. a. blir möjligt att utvidga stipendieverksamheten och täcka vissa automatiska kostnadsstegringar. Jag vill i detta sammanhang erinra om att studiemedel kan i vissa fall utgå även för studier utom riket.

För Institut Tessin beräknar jag det statliga bidraget för nästa budgetår till 93 000 kr., dvs. en minskning med 2 000 kr. Med hänsyn till den kraftiga nedgången av institutets hyreskostnader innebär dock det föreslagna bidraget reellt en betydande förstärkning av resurserna.

Den 30 juni 1965 bemyndigade Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att för statens räkning fullfölja förhandlingar om inköp av en fastighet i Paris, rue Payenne 11. Fastigheten, som är förklarad för byggnadsminnesmärke och närmast skall undergå en genomgripande restaurering, är avsedd att användas för ändamål, som

syftar till att främja förbindelserna mellan svenskt och franskt kulturliv. I första hand avser man att bereda utrymmen för Tessininstitutet och för humanistiska forskare och konstnärer som behöver arbeta i Paris. Enligt en av byggnadsstyrelsen framlagd kostnadsberäkning uppgår kostnaderna för genomförande av köpet samt för byggnadens restaurering och inredning till 5,2 milj. kr., varav den begärda köpesumman uppgår till 4 milj. francs. De erforderliga medlen tas i första hand ur behållningen från de särskilda lotterier som anordnas till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål.

Bidraget till institutet i Athen beräknar jag till oförändrat belopp.

Anslaget bör uppföras med (355 000 + 23 000 =) 378 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 378 000 kr.

B 81. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 070 000	1 024 559
1965/66	1 523 000	
1966/67 (förslag)	1 757 000	

Detta reservationsanslag disponeras för innevarande budgetår enligt följande sammanställning, i vilken också redovisas framförda förslag om ökad eller minskad medelsanvisning för nästa budgetår under de olika posterna.

Ändamål inom högre utbildning och forskning

1. Bidrag till Nordiska institutet för folkdiktning (nu 23 250) ...	+	1 350
2. Bidrag till gemensam nordisk journalistutbildning (nu 26 400)	+	2 300
3. Bidrag till Vetenskapsakademien för nordiskt samarbete på marinbiologins område (nu 44 050)	+	1 050
4. Nordiskt samarbete rörande forskning och undervisning i ter- rester ekologi (nu 28 350)	+	13 500
5. Nordiskt samarbete inom den fysiska oceanografins område (nu 29 000)	+	48 400
6. Nordiska kurser i språk och litteratur för universitetsstudera- nde (nu 76 000)		of
7. Feriekurs i svenska för studerande, företrädesvis från Finland, i nordisk filologi (nu 35 000)	+	5 000
8. Nordiska exkursioner i geologi och geografi till Island (nu 30 000)		of
9. Bidrag till svenska landsavdelningen av Nordiska sommaruni- versitetet (nu 74 000)	+	26 000
10. Bidrag till svenska kommittén för nordiskt akademiskt sam- arbete (nu 30 000)	+	15 000

11. Nordisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviëbiblioteket i Paris m. m. (nu 48 700)	—	38 000
12. Vissa kostnader för Nordiska hushållsskolan (nu 15 000)		of
13. Samarbete mellan de vetenskapliga biblioteken i Norden (nu 0; 6 000 kr. ur dispositionsmedel)	+	6 000

Ändamål inom skolväsende och lärarutbildning

14. Bidrag till Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen (nu 74 000)	—	9 000
15. Bidrag till Svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet (nu 80 000)	+	30 000
16. Bidrag till Svenska föreningen Norden för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet, specialskolväsendet och folkhögskolorna mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland (nu 25 000)	+	25 000
17. Kurser i svenska för finskspråkiga lärare (nu 38 000)	+	2 000
18. Bidrag till Föreningen Nordisk folkhögskola i Genève (nu 30 000)		of
19. Bidrag till Nordens skolresetjänst för främjande av skolresor och skolungdomsutbyten mellan de nordiska länderna (nu 7 500)		of
20. Resestipendier åt studerande i grundskola, gymnasium etc. för studier i övriga nordiska länder (nu 21 000)		of

Övriga ändamål

21. Bidrag till uppförande av Nordens hus i Reykjavik m. m. (nu 375 000)	+	414 100
22. Bidrag till Svenska föreningen Nordens allmänna verksamhet (nu 150 000)		of
23. Bidrag till Svenska föreningen Norden för verksamheten inom föreningens historiska och geografiska facknämnder (nu 3 000)		of
24. Nordiska rådets litteraturpris (nu 17 200)	—	1 200
25. Stipendier åt kultur- och litteraturkritiker (nu 22 000)		of
26. Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen (nu 45 000)	+	5 000
27. Översättning till svenska av finsk facklitteratur (nu 15 000) ..	+	1 000
28. Bidrag till inköp av svensk litteratur till isländska riksbiblioteket (nu 2 500)	+	500
29. Till Kungl. Maj:ts disposition (nu 158 050)		—

Av handlingarna inhämtas beträffande de olika posterna bl. a.

1. *Nordiska institutet för folkdiktning* begär en ökning av anslaget med 1 350 kr. för bl. a. löneökningar och bokinköp.

2. Bidraget till gemensam nordisk journalistutbildning föreslås av *styrelsen för Nordisk journalistkursus* ökat med 2 300 kr. Som motivering för ökningen anges allmänna kostnadsstegringar och höjda föreläsarhonorar.

3. Ökningen med 1 050 kr., som föreslås av *svenska sektionen av Nordiskt kollegium för marinbiologi*, motiveras med ökade rese- och driftkostnader för den internordiska specialkursen i marinbiologi och för fortbildningskursen för biologilektorer från de nordiska länderna.

4. Det etappvis utvecklade internordiska forskningsarbetet inom terrester ekologi beräknas av *svenska avdelningen av Nordiska kulturkommissionen* för budgetåret 1966/67 kräva en ökning av det svenska statsanslaget med 13 500 kr.

5. *Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi* begär en anslagsökning från Sverige med 48 400 kr. Ökningen syftar i första hand till en fördubbling av stipendierna i förhållande till innevarande budgetår, då man endast räknade med ett halvt års verksamhet. Vidare anhålls om nya anslag för strömforskning i Öresund och vissa numeriska analyser.

9. *Svenska landsavdelningen av Nordiska sommaruniversitetet* begär en ökning av sitt anslag med 26 000 kr. Ökningen motiveras med att de växande arbetsuppgifterna kräver en fastare organisation med bl. a. deltagande i ett nordiskt sekretariat och ökad information om NSU.

10. Ökningen med 15 000 kr., som begärs av *Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete*, är föranledd av det växande intresset för nordiska studiegrupper.

11. Under budgetåret 1966/67 kommer en dansk bibliotekarie att tjänstgöra vid den skandinaviska avdelningen vid Bibliothèque Sainte-Geneviève i Paris, vilket medför minskat medelsbehov. *Riksbibliotekarien* anhåller om en mindre höjning av anslaget för inköp av svensk litteratur till biblioteket.

14. *Skolöverstyrelsen* beräknar, att de på Sverige belöpande kostnaderna för verksamheten inom kommittén för modernisering av matematikundervisningen under budgetåret 1966/67 kommer att uppgå till 65 000 kr., innebärande en minskning med 9 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

15—16. *Föreningen Nordens centralstyrelse* anhåller, att anslaget under posten 15 höjs med 30 000 kr., så att den dels täcker de ökade kostnaderna för lektorernas arvoden, traktamenten och resekostnadsersättningar, dels ger möjlighet att i viss utsträckning hejda en pågående minskning av lektorsverksamheten. Ökningen under posten 16 motiveras av stigande kostnader för lärarutbytet.

17. För anordnande av kurser i svenska för finskspråkiga lärare beräknar *skolöverstyrelsen* medelsbehovet för nästa budgetår till 40 000 kr., innebärande en ökning med 2 000 kr.

21. Till uppförande av Nordens hus i Reykjavik har under budgetåren 1964/65 och 1965/66 anvisats sammanlagt 500 000 kr. I statsverkspropositionen 1964 uppskattades den totala svenska andelen av anläggningskostnaderna till detta belopp. Enligt vad som uppgavs i statsverkspropositionen 1965 kunde det svenska bidraget till följd av den allmänna prisstegringen i Island beräknas stiga till ca 920 000 kr. Den *svenska avdelningen av Nordiska kulturkommissionen* anser på grundval av de senaste kostnadskalkylerna, att byggnadskostnaderna kommer att stiga ytterligare och att den svenska andelen följaktligen kommer att uppgå till minst 1 220 000 kr. Anledningen till detta är främst den fortgående prisutvecklingen i landet. Den svenske ledamoten i byggnadskommittén beräknar Sveriges bidrag för nästa budgetår till 789 000 kr. Beloppet inbegriper 64 000 kr. för driftkostnader.

26. *Styrelsen för svensk-norska samarbetsfonden* anhåller om en ökning med 5 000 kr. av anslaget för stipendieverksamhet vid Voksenåsen. Som skäl anges, att inackorderingspriserna höjts avsevärt.

27. *Expertkommittén för översättning till svenska av finsk facklitteratur* begär 16 000 kr. för sin verksamhet under budgetåret 1966/67, vilket innebär en ökning med 1 000 kr.

28. Under hänvisning till den svenska bokproduktionens expansion och höjda bokpriser föreslår *riksbibliotekarien* en höjning med 500 kr. av anslaget till inköp av svensk litteratur till isländska riksbiblioteket.

Olika förslag har framförts om nya ändamål, för vilka medel anses böra utgå ur förevarande anslag.

Nordiska rådet har antagit en rekommendation, som går ut på att de nordiska regeringarna skall anslå ett belopp på 20 000 kr. för stipendier till elever vid den nordiska journalistkursen. Sveriges andel skulle utgöra 6 000 kr. Danska regeringen har meddelat, att den för sin del hos folketinget ämnar ansöka om beviljning för ändamålet.

Sedan utredning företagits inom *Nordiska kulturkommissionen* om gemensam nordisk vidareutbildning av samhällsplanerare har från norska regeringens sida under hand meddelats, att en nordisk kurs i ämnet avses äga rum på försök under loppet av nästa budgetår. Vid en preliminär beräkning har det svenska bidragets storlek för ändamålet uppskattats till ca 35 000 kr.

Styrelsen för Nordens folkliga akademi har hos regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige anhållit om bidrag till bestridande av kostnaderna för inredning och utrustning av akademins lokaler i Kungälv samt för vissa förberedelseåtgärder. Det sammanlagda medelsbehovet för detta ändamål har beräknats till 180 000 kr., varav Sverige skulle bidra med 72 000 kr. Akademins verksamhet anses kunna påbörjas den 1 oktober 1967.

Departementschefen

Det nordiska samarbetet utvidgas till att omfatta allt fler avsnitt inom utbildningens, forskningens och kulturens fält. Förslag om nya samarbetsprojekt ställer ökade krav på medel från förevarande anslag. Jag vill dock erinra om att Sveriges insats för det kulturella samarbetet i Norden inte inskränker sig till medelstilledningen under detta anslag. Under innevarande budgetår utgår sålunda sammanlagt 3,5 milj. kr. i direkta anslag över budgeten till olika nordiskt-kulturella ändamål. Härtill kommer medel, som fördelas genom de statliga forskningsråden och myndigheterna, samt medel, som delas ut av bilaterala nordiska kulturfonder.

Med anledning av en rekommendation från Nordiska rådet har de nordiska undervisnings- och kulturministrarna enats om att den 1 januari 1966 inleda försöksverksamhet under två år med en nordisk kulturfond. Av fondens medel skall stöd lämnas till nordiska samarbetsprojekt, företrädesvis av engångskaraktär, på kulturens skilda områden. I detta sammanhang bör riksdagen underrättas om att Kungl. Maj:t den 29 oktober 1965 från vissa anslag till Kungl. Maj:ts

disposition anvisat ett belopp av 83 000 kr. som svenskt tillskott till fonden för första kalenderhalvåret 1966. Jag anser, att för nästa budgetår ett svenskt bidrag bör beräknas till nordiska kulturfonden.

I prop. 1965: 1 bil. 10 s. 174 angav jag, att en betydande ökning av kostnaderna för uppförande av Nordens hus i Reykjavik (p. 21) kunde förutses. Den nu föreliggande kostnadsberäkningen utvisar en ytterligare höjning med uppskattningsvis 300 000 kr. för Sveriges vidkommande. Jag bedömer emellertid detta projekt som en angelägen uppgift för de nordiska länderna och vill därför föreslå, att medel beräknas för att täcka merkostnaden. Bl. a. med hänsyn till en försening av byggnadsarbetena — huset beräknas stå färdigt tidigast första halvåret 1967 — finner jag det dock inte nödvändigt att hela det föreslagna beloppet anvisas redan nästa budgetår. För ändamålet beräknar jag därför ett belopp av 484 000 kr., dvs. en ökning med 109 000 kr. Beloppet inbegriper det svenska bidraget till driftkostnader, uppskattat till 64 000 kr.

I enlighet med framlagda förslag beräknar jag medel för stipendier till deltagare i den gemensamma nordiska journalistutbildningen och för samarbete mellan de vetenskapliga biblioteken i Norden (p. 13) med 6 000 kr. till vardera ändamålet.

Ökade bidrag har begärts för en stor del av de ändamål som för närvarande understöds med medel från anslaget. Det är inte möjligt att tillgodose alla dessa krav. Bidrag till de under punkterna 1—4, 17 och 26—28 avsedda ändamålen bör dock utgå i enlighet med de redovisade framställningarna. Vidare förordar jag höjningar med 21 000 kr. till samarbetet inom den fysiska oceanografins område (p. 5), med 16 000 kr. till svenska landsavdelningen av Nordiska sommaruniversitetet (p. 9), med 5 000 kr. till Svenska föreningen Norden för lektoratverksamhet (p. 15) och likaså med 5 000 kr. till Svenska föreningen Norden för lärarutbyte (p. 16). Föreslagna inskränkningar till ändamålen under punkterna 11, 14 och 24 bör godtagas. Jag beräknar vidare en minskning med 8 000 kronor under punkten 6. Oförändrade bidrag bör utgå till de ändamål som angetts under punkterna 7, 8, 10, 12, 18, 19, 20, 22, 23 och 25.

Det för Nordens folkliga akademi föreslagna beloppet av 72 000 kr. finner jag mig böra godtaga. Av summan avser 64 000 kr. inredning och utrustning och 8 000 kr. vissa förberedelseåtgärder. Jag tillstyrker, att det senare beloppet anvisas nu, men akademien bör därjämte få beställa inredning och utrustning intill ett belopp av 64 000 kr. att gäldas tidigast under budgetåret 1967/68.

Med hänsyn till att den nytillkomna nordiska kulturfonden avses kunna tillgodose vissa av de ändamål som hittills bedömts böra täckas av dispositionsmedel föreslår jag, att posten till Kungl. Maj:ts disposition (p. 29) uppförs med 79 550 kr., dvs. en minskning med 78 500 kr. Av dessa medel bör kunna bestridas bl. a. kostnaderna för stipendier till isländska folkhögskoleelever och för den föreslagna nordiska kursen för samhällsplanerare.

Med hänvisning till vad jag anförde i det föregående tar jag upp anslaget till 1 757 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

a) att bemyndiga Kungl. Maj:t att medge, att inredning och utrustning av Nordens folkliga akademis lokaler i Kungälv får beställas intill ett belopp av 64 000 kr. att gäldas tidigast budgetåret 1967/68,

b) att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 1 757 000 kr.

C. Kyrkliga ändamål

C 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 466 000	1 435 136
1965/66	1 608 000	
1966/67 (förslag)	1 647 000	

Ur detta anslag bestrids kostnaderna för *dels* avlöning åt personalen vid domkapitlen och stiftsnämnderna, *dels* arvoden och andra ersättningar åt ledamöter i domkapitlen och stiftsnämnderna m. fl., *dels* avlöning åt kyrkoherdarna för döva. Den del av dessa kostnader som avser stiftsnämndernas verksamhet och avlöningar åt kyrkoherdarna för döva skall emellertid ersättas ur kyrkofonden. Av kostnaderna faller på statsverket alla utgifter för personalen vid domkapitlet i Stockholm samt utgifterna för arvoden och andra ersättningar till den del de avser domkapitlet. På kyrkofonden faller alla utgifter för avlönande av den skogligen personalen hos stiftsnämnderna, för arvoden och andra ersättningar, som avser stiftsnämnderna, och för avlönande av kyrkoherdarna för döva. Kostnaderna för kanslipersonalen vid andra domkapitel än domkapitlet i Stockholm delas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål tas upp som särskilda uppbördsmedel i avlöningsstaten för domkapitlet och stiftsnämnderna. Bidraget utgör för innevarande budgetår 2 686 000 kr.

Av framställningarna om anslag för domkapitlet och stiftsnämnderna samt kyrkoherdarna för döva inhämtas huvudsakligen följande.

Några domkapitel föreslår uppflyttning till Bo 1 av stiftssekreterar- och stiftsjägmästartjänster som ännu är placerade i Ao 27. *Domkapitlet i Uppsala* hemställer att tjänsten som biträdande stiftsjägmästare i Ao 23 hos stiftsnämnden i Uppsala uppflyttas till Ao 25.

Domkapitlet i *Uppsala*, *Skara*, *Västerås*, *Göteborg* och *Visby* föreslår utbyte av nuvarande tjänster mot högre tjänster enligt följande sammanställning.

Domkapitel	Nuvarande tjänst	Föreslagen tjänst
Uppsala	kansliskrivare i Ae 11 kanslibitråde i Ao 7 kanslibitråde i Ae 7	kontorsskrivare i Ae 13 kansliskrivare i Ao 11 kontorist i Ae 9
Skara	kontorsbiträde i Ae 5	kanslibitråde i Ae 7
Västerås	kanslibitråde i Ae 7	kontorist i Ae 9
Göteborg	stiftsnotarie i Af 17/Ae 21 kontorsbiträde i Ae 5 kontorsbiträde i Ae 5	förste stiftsnotarie i Ae 23 kontorist i Ae 9 kanslibitråde i Ae 7
Visby	kontorist i Ae 9	kansliskrivare i Ae 11

Domkapitlet i Strängnäs föreslår att en kanslibiträddestjänst i Ae 7 som har funnits inrättad vid domkapitlet sedan år 1952, hela tiden med samma innehavare, skall förändras till ordinarie.

Vidare hemställer *domkapitlet i Västerås* att halvtidstjänsten som förste stiftsnotarie i Ae 23 hos domkapitlet skall förändras till heltidstjänst i samma lönegrad.

Domkapitlet i Uppsala föreslår att en amanuens tjänst i Af 17/Ae 21 och en kontorsbiträdestjänst i Af 2/Ae 5 skall inrättas vid domkapitlet. *Domkapitlet i Lund* föreslår inrättande av en ordinarie kontoristtjänst eller, alternativt, en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång vid domkapitlet.

Den begärda sammanlagda anslagshöjningen för angivna ändamål uppgår till ca 125 000 kr.

I övrigt räknar domkapitlen huvudsakligen bara med automatiska förändringar i medelsbehovet, till en del som följd av en fortgående anpassning till den personalorganisation för domkapitlen som 1960 års riksdag fastställde.

Departementschefen

Förslaget om ordinariesättning av en kanslibiträddestjänst i lönegrad Ae 7 vid domkapitlet i Strängnäs anser jag mig böra biträda. Med hänsyn till arbetsbelastningen vid domkapitlet i Västerås förordar jag vidare att halvtidstjänsten som förste stiftsnotarie vid detta domkapitel förändras till heltidstjänst i Ae 23.

I övrigt är jag inte beredd att tillstyrka några förändringar i den av 1960 års riksdag beslutade personalorganisationen vid stiftskanslierna. Jag räknar dock med en ökning av kostnaderna för vikarier, tillfällig personal m. m. om i runt tal 9 000 kr.

Härjämte bör vid anslagsberäkningen beaktas vissa utgiftsförändringar av automatisk natur, delvis beroende på den successiva anpassningen till den nya personalorganisationen.

Yrkade lönegradsförändringar är inte av den natur att de bör prövas i detta sammanhang.

Avlöningsstatens utgiftssida kan för nästa budgetår beräknas komma att sluta på 4 420 000 kr., vilket innebär en höjning med 126 000 kr. Kyrkofondens bidrag, som nu är uppfört med 2 686 000 kr., bör höjas med 87 000 kr. till 2 773 000 kr. Anslaget på riksstaten, som nu uppgår till 1 608 000 kr., bör för nästa budgetår föras upp med (4 420 000 — 2 773 000 =) 1 647 000 kr., vilket innebär en höjning av anslaget med 39 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för domkapitlen enligt vad jag har förordat i det föregående,

b) godkänna följande avlöningsstat för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

I. Domkapitlet i Stockholm

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	106 400
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 900
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	18 000
	<u>Summa kr.</u>	<u>128 300</u>

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 714 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	54 800
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 139 500
	<u>Summa kr.</u>	<u>2 908 300</u>

III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, *förslagsvis* .....

74 000

IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	891 300
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	48 200
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	116 500
	<u>Summa kr.</u>	<u>1 056 000</u>

V. Kyrkoherdar för döva

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	252 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	600
	<hr/>
Summa kr.	253 400

VI. Sammanfattning

I. Domkapitlet i Stockholm	128 300
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	2 908 300
III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande	74 000
IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.	1 056 000
V. Kyrkoherdar för döva	253 400
	<hr/>
Summa kr.	4 420 000

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från kyrkofonden	2 773 000
	<hr/>
Nettoutgift kr.	1 647 000

c) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 647 000 kr.

C 2. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	211 000	231 559
1965/66	219 000	
1966/67 (förslag)	233 000	

Ur detta anslag bestrids domkapitlens och stiftsnämndernas kostnader för sjukvård m. m., reseersättningar, expenser, publikationstryck, hyresersättningar samt vissa kostnader enligt lagen den 15 maj 1942 (nr 232) angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m., kostnader för stiftsnämndernas medlemskap i Föreningen Skogsträdsförädling och vissa omkostnader för kyrkoherdarna för döva. Ur kyrkofonden utgår bidrag med belopp som motsvarar hälften av de beräknade sjukvårds- och expenskostnaderna för samtliga domkapitel utom Stockholms samt hela den beräknade kostnaden för stiftsnämndernas och kyrkoherdarnas för döva verksamhet. Återstoden av de beräknade kostnaderna bestrids med medel från riksstaten.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål förs upp som särskilda uppbörds-

medel i omkostnadsstaten för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva.

Följande sammanställning tar upp den nu gällande omkostnadsstaten samt för nästa budgetår domkapitlens förslag till ändringar och departementschefens anslagsberäkning.

	För 1965/66 upptagna belopp, kr.	Av domkapitlen för 1966/67 föreslagna ändringar, kr.	Departements- chefens anslags- beräkning för 1966/67, kr.
Utgifter			
I. Domkapitlet i Stockholm			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	500	—	—
2. Resersättningar, <i>förslagsvis</i>	450	—	—
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i> ...	400	—	—
b) Övriga expenser	7 600	+ 800	+ 400
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	1 450	+ 100	+ 100
Summa kr.	10 400	+ 900	+ 500
II. Övriga domkapitel			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	4 700	+ 2 525	+ 2 000
2. Resersättningar, <i>förslagsvis</i>	62 200	+ 5 200	+ 5 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i> ...	33 300	—	—
b) Övriga expenser	221 700	+ 26 300	+ 13 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	16 600	+ 3 000	+ 1 000
Summa kr.	338 500	+ 37 025	+ 21 000
III. Stiftsnämnderna			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	1 000	—	—
2. Resersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	181 700	+ 18 500	+ 18 500
3. Hyror för tjänstelokaler åt stiftsjägmästarna, <i>förslagsvis</i>	9 400	—	—
4. Vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond, <i>förslagsvis</i>	6 000	+ 500	—
5. Kostnader för medlemskap i Föreningen Skogsträdsförädling, <i>förslagsvis</i>	11 000	+ 3 500	+ 1 700
Summa kr.	209 100	+ 22 500	+ 20 200
IV. Kyrkoherdar för döva			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	250	—	—
2. Resersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	60 300	+ 4 200	+ 4 200
3. Ersättning för tjänstbrevsrätt, <i>förslagsvis</i>	2 100	—	—
4. Expenser, <i>förslagsvis</i>	5 950	+ 200	+ 200
Summa kr.	68 600	+ 4 400	+ 4 400
Summa utgifter kr.	626 600	+ 64 825	+ 46 100
Särskilda uppbringningsmedel			
Bidrag från kyrkofonden	407 600	+ 41 300	+ 32 100
Nettoutgift kr.	219 000	+23 525	+ 14 000

Under delposten till övriga expenser har några domkapitel begärt medel till nyanskaffning. Den höjning av anslaget som domkapitlen har föreslagit är dock till större delen betingad av automatiska kostnadsförändringar.

Departementschefen

Som framgår av beräkningen anser jag att anslaget behöver höjas med 14 000 kr., vilket innebär att det bör föras upp med (219 000 + 14 000 =) 233 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 233 000 kr.

C 3. Kleresistaten

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	8 000	11 974
1965/66	8 000	
1966/67 (förslag)	8 000	

Detta anslag, ur vilket numera bara utgår indelningsersättningar till vissa domkyrkosysslomän, är för innevarande budgetår uppfört med 8 000 kr. och bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kleresistaten* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 kr.

C 4. Vissa ersättningar till kyrkofonden

Enligt lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond (ändrad senast 1964: 407) skall från statsverket för varje år till kyrkofonden utgå ersättning med 5 050 737 kr. för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m. Ersättningen bestrids från detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med ett avrundat belopp av 5 051 000 kr. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 5 051 000 kr.

C 5. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	117 000	99 746
1965/66	117 000	
1966/67 (förslag)	131 000	

Enligt kyrkomusikerstadgan den 2 juni 1950 (nr 375) skall kantorstjänst i regel vara inrättad i kyrkomusikerdistrikt med lägre invånarantal än 5 000. Genom ändring i stadgan (1958: 369) har vid sidan av dittillsvarande kantorstjänst, dvs. tjänst som kyrkomusiker och folk- eller småskollärare, i fortsättningen benämnd skolkantorstjänst, införts en ny typ av självständig kyrkomusikalisk tjänst, som kallas kyrkokantorstjänst.

För utbildning av skolkantorer anordnas varje år särskilda sommarkurser, vilka är öppna för elever och — i mån av utrymme — förutvarande elever vid folkskoleseminarium samt vid lärarhögskolas småskolläraryr- och mellanskolläraryr-linje. Bristen på kyrkomusiker i förening med minskat intresse för kurserna från de nyssnämnda elevkategoriernas sida har dock föranlett Kungl. Maj:t att de båda senaste åren medge ett försöksvis vidgat tillträde till kurserna. Sålunda meddelade Kungl. Maj:t den 23 april 1965 Musikaliska akademins styrelse begärt bemyndigande att till var och en av 1965 års kurser ta ut högst fyra deltagare, som inte tillhörde de uppräknade kategorierna, utan att maximiantalet deltagare, 24 i varje kurs, därigenom ökades.

I anslutning till kurserna förrättas organist- och kantorsexamen, vilken utgör det kyrkomusikaliska behörighetsvillkoret för anställning som kantor. För varje kurs finns en av Kungl. Maj:t förordnad kursledare som uppbär dels resekostnadsersättning och traktamente, dels arvode i form av grundarvode med 200 kr. för varje kurs samt tilläggsarvode med 50 kr. för varje seminarium (lärarhögskola), varifrån elever tas ut till kurs som står under hans ledning, under förutsättning att han är närvarande under de inträdesprövningar för kursen som anordnas vid läroanstalten i fråga.

För behörighet till kyrkokantorstjänst krävs utöver den kyrkomusikaliska behörigheten en särskild pedagogisk examen för kyrkokantorer. För avläggande av denna examen anordnas särskilda kurser, vilka utgörs av brevkurser i musikhistoria och pedagogik samt sommarkurser i metodik jämte övningsundervisning. Ledare för sommarkurs uppbär särskilt arvode med 200 kr. för varje kurs.

Censor vid organist- och kantorsexamen eller vid pedagogisk examen för kyrkokantorer erhåller arvode med 75 kr. för examensdag samt resekostnadsersättning och traktamente.

Musikaliska akademien hemställer att detta anslag för nästa budgetår höjs med i runt tal 50 000 kr. Akademien räknar med att s. k. icke-seminarister även i fortsättningen skall ha möjligheter att delta i sommarkurserna för organist- och kantorsexamen i den begränsade utsträckning som har gällt för 1965 års kurser. I samband därmed föreslår akademien höjda arvoden till kursledarna till en kostnad av sammanlagt 2 000 kr. Ca 36 000 kr. av den föreslagna anslagshöjningen hänförs sig till förslag om höjda timarvoden åt kurslärarna. Akademien föreslår också att arvodet åt censor höjs till 120 kr. för examensdag, vilket skulle medföra en merkostnad på 3 780 kr. Vidare begär akademien ytterligare ca 4 500 kr. till resekostnadsersättningar och traktamenten och 800 kr. till utarbetande, tryckning och distribution av examensuppgifter. Slutligen yrkar akademien

1 900 kr. för tryckning av upplysningar och betygsblanketter samt ytterligare 1 000 kr. för övriga utgifter, däribland annonsering, vid kurser och examina.

Departementschefen

Jag är inte beredd att i detta sammanhang förorda någon höjning av kursledararvodena. Däremot tillstyrker jag en uppräknig av anslaget med 8 970 kr. för höjning av timarvodena åt kurslärarna. Vidare räknar jag med ett ökat medelsbehov på 1 500 kr. till resekostnadsersättningar och traktamenten. Jag kan likaså tillstyrka en ökad medelsanvisning på 800 kr. för utarbetande, tryckning och distribution av examensuppgifter. Mot de föreslagna höjningarna med 1 900 kr. för vissa andra tryckningskostnader och med 1 000 kr. för övriga utgifter vid kurser och examina har jag inte heller något att erinra. Härutöver kan jag inte tillstyrka någon förändring av anslaget utan föreslår att detta uppräknas med ett avrundat belopp av 14 000 kr. Anslaget bör således för nästa budgetår föras upp med (117 000 + 14 000 =) 131 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 131 000 kr.

C 6. Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapiska språken

Ur detta anslag utgår för närvarande tre stipendier, varav två för utbildande av präster, förtrogna med finska språket, och ett företrädesvis för utbildande av lapsktalande präster inom Luleå stift. Varje stipendium uppgår till 2 000 kr. för år och utdelas för högst tre år i sänder med 1 000 kr. för varje lästermin. Stipendium får dock utgå med 1 500 kr. för termin, när bara två stipendiater finns. I enlighet med framställning av domkapitlet i Luleå föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken*, för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 6 000 kr.

C 7. Bidrag till restaurering av Uppsala domkyrka

Från detta anslag skall bestridas kostnaderna för förberedande åtgärder för en restaurering av Uppsala domkyrka (se prop. 1962:42). Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 300 000 kr.

De förberedande åtgärderna för domkyrkans restaurering beräknas bli slutförda under nästa budgetår. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till restaurering av Uppsala domkyrka* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

C 8. Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka

Under budgetåren 1949/60 anvisades sammanlagt 333 000 kr. som bidrag till kostnaderna för restaurering av Linköpings domkyrka. I enlighet med förslag i prop. 1964: 1 (bil. 10 s. 186) beslöt 1964 års riksdag att ytterligare 1,5 milj. kr. skulle få utgå till samma ändamål. Av detta belopp har 100 000 kr. anvisats för budgetåret 1964/65 och 700 000 kr. för innevarande budgetår.

Enligt en promemoria, som *domkyrkosysslomannen vid domkyrkan* har upprättat, har arbetet med omläggning av långhusets tak satts i gång i september 1965. De arbeten, som avser tornet, beräknas inte bli påbörjade förrän något av åren 1966—1967. Med hänsyn härtill borde det enligt promemorian vara tillräckligt att ett belopp av 100 000 kr. anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen

Detta anslag bör i enlighet med domkyrkosysslomannens förslag för nästa budgetår föras upp med 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

C 9. Ersättningar till kyrkor

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	100 000	118 400
1965/66	100 000	
1966/67 (förslag)	100 000	

Ur detta anslag utgick tidigare sammanlagt omkring 1 500 ersättningar till egentliga församlingskyrkor samt vissa domkyrkor och förutvarande domkyrkor. Efter medgivande av 1946 års kyrkomöte (kskr 1946: 6) och enligt beslut av 1947 års riksdag (rskr 1947: 168) har flertalet ersättningar, som utgått ur anslaget, indragits med utgången av budgetåret 1946/47, nämligen ersättningar för vin- och byggnadssäd, för kronotiondeanslag och för avskrivna mjöl- och kvarnräntor samt andra därmed jämförbara ersättningar till församlingskyrkor med undantag av domkyrkor samt förutvarande domkyrkorna i Kalmar och Mariestad. Möjlighet föreligger dock för Kungl. Maj:t att om särskilda skäl föreligger låta församling behålla sin ersättning eller få gottgörelse för denna. Anslaget belastas således numera med ersättningar till domkyrkor och förutvarande domkyrkor samt med eventuellt kvarstående ersättningar till församlingar eller gottgörelse härför.

Departementschefen

Detta anslag bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

C 10. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord

Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 1 000 kr., bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C 11. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1951/52 anvisats ett anslag till svenska ekumeniska nämnden såsom bidrag till bestridande av Sveriges årsavgift till Kyrkornas världsråd. Anslaget är fr. o. m. budgetåret 1964/65 uppfört med 40 000 kr.

Svenska ekumeniska nämnden anhåller, att bidraget för nästa budgetår skall få utgå med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med nämndens förslag bör detta anslag föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till svenska ekumeniska nämnden* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 40 000 kr.

D. Skolväsendet**a) Centrala och regionala myndigheter m. m.****D 1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	14 520 000	15 490 852
1965/66	17 640 000	
1966/67 (förslag)	19 300 000	

Sedan den 1 oktober 1964 är förutvarande skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning omorganiserade till ett nytt ämbetsverk, benämnt skolöverstyrelsen. Det nya ämbetsverkets verksamhetsområde omfattar — förutom de båda förutvarande verkens arbetsfält — bl. a. sådan ungdomsutbildning, som tidigare anordnats i form av omskolningskurser för arbetslösa, sjöbefälsutbildningen, yrkesutbildningen inom socialvårdsområdet samt — fr. o. m. den 1 januari 1966 — utbildningen av sjuksköterskor.

Skolöverstyrelsen föreslår beträffande detta anslag en höjning med 2 422 000 kr. Höjningen betingas — förutom av automatiska kostnadsförändringar — av följande förslag.

1. En tjänst som byrådirektör, förste byråsekreterare eller byråsekreterare i högst Ae 27 (utredningssektionen).
2. Ändring av en byrådirektörstjänst i Ae 25 till tjänst i högst Ae 25 (utredningssektionen).
3. Tjänster för gymnasieinspektionen (byrå UA 2).
  - a) Åtta gymnasieinspektörer i Bp 2 plus avlöningsförstärkning.
  - b) Sju gymnasieinspektörer i Be 2 plus avlöningsförstärkning.
  - c) En kontorist i Ae 9.
  - d) Två kanslibiträden i Ae 7.
  - e) Tre kontorsbiträden i reglerad befordringsgång.
4. Tjänster för informations- och kontaktverksamhet i fråga om centralupphandling (byrå UA 3).
  - a) En byrådirektör i Ae 25.
  - b) Ett kanslibitråde i Ae 7.
5. En avdelningsdirektör i Be 1 (byrå UA 3).
6. Överförande av tjänster från de pedagogiska hjälpmedelscentralerna (byrå UA 3).
  - a) Två konsulenter.

- b) En institutionstekniker i Ae 10.
- c) En kontorist i Ae 9.
- 7. Tjänster för sjuksköterskeutbildningen.
  - a) Utbyte av en tjänst som byrådirektör i Ae 27 mot tjänst som avdelningsdirektör i Be 1 (byrå UY 2).
  - b) Två byrådirektörer i Ao 27 eller Ao 25 (byråerna UY 2 och P 2).
  - c) Tre skolkonsulenter (byrå UY 2).
  - d) En kontorist i Ao 9 (byrå UY 2).
  - e) Två kanslibiträden i Ao 7 (byråerna UY 2 och P 2).
  - f) Två kontorsbiträden i reglerad befordringgång (byrå UY 2).
- 8. Tre skolkonsulenter (byråerna UA 1, UY 1 och F).
- 9. Dubblering av en tjänst som undervisningsråd i Be 3 (byrå L 1).
- 10. En kanslist i reglerad befordringgång (byrå L 1).
- 11. Överförande av sex lektorstjänster i Ae 27 eller Ae 25 och fem adjunktstjänster i Ao 23 till anslaget Yrkespedagogiska institut.
- 12. En kartritare i Ae 9 (byrå P 1).
- 13. En avdelningsdirektör i Be 1 (byrå P 2).
- 14. Två assistenter i Ae 19 och en kontorskrivare i Ae 13 (kassakontoret).
- 15. Fem kontorsbiträden i reglerad befordringgång (registratorsexpeditionerna).
- 16. Ett kanslibitråde i Ae 7 och två kontorsbiträden i reglerad befordringgång (telecentralen).
- 17. Två bibliotekskonsulenter (byrå F).
- 18. Uppräkning av expertposten.
  - a) 50 000 kr. för sjuksköterskeutbildningen.
  - b) 40 000 kr. för lärarutbildningen.
  - c) 125 000 kr. för provkonstruktionsverksamheten.
  - d) 100 000 kr. för utvecklingsarbetet på skolbyggnadsområdet.
  - e) 50 000 kr. för utvecklingsarbete inom folkbiblioteksväsendet.
  - f) 65 000 kr. på grund av överföring från anslaget till pedagogiska hjälpmedelscentraler.
- 19. Minskning av expertposten med 70 000 kr. på grund av överföring till nytt anslag av kostnader för arvoden till examensombud vid tekniska gymnasier.

Av motiveringen för de olika förslagen inhämtas bl. a.

1 och 2. I samband med det nya verkets tillkomst inrättades direkt under verksledningen en särskild sektion för rationaliserings- och utredningsverksamhet, utredningssektionen (Us). Denna består nu av en avdelningsdirektör i Be 1, en byrådirektör i Ae 25, en kanslist och ett kanslibitråde.

Sektionen har bl. a. fått i uppdrag att vara samanhållande organ i fråga om undersökningar av möjligheterna att utnyttja automatisk databehandling (ADB) inom överstyrelsens område. Sålunda svarar sektionen från överstyrelsens sida för samråd med statskontoret beträffande en gemensamt bedriven undersökning om maskinell schemaläggning. Vidare har under året startats ett antal projekt angående överförande av olika arbetsuppgifter till ADB, exempelvis uttagning

av deltagare i fortbildningskurser, intagning av sökande till olika former av lärarutbildning, intagning av sökande till sjuksköterskeutbildning, intagning till gymnasium och fackskola, överstyrelsens redovisningsrutiner samt vissa delar av proceduren vid tillsättning av lärartjänster.

Från sektionens sida har även påbörjats en översyn av alla blanketter inom skolväsendet i syfte att i möjligaste mån reducera antalet samt ge blanketterna en rationell och ändamålsenlig utformning enligt moderna regler för blankettteknik och systematisk maskinskrivning.

Överstyrelsen anser sektionens kapacitet klart otillräcklig med nuvarande dimensionering samt förklarar, att en förstärkning av personalresurserna för rationaliseringsverksamheten torde vara en förutsättning för att personalstaten vid överstyrelsen och länskolnämnderna i det långa loppet — även vid oförändrad arbetsmängd och verksamhetsnivå — skall kunna hållas någorlunda oförändrad.

Högstlönegradssystemet, som tillämpas för motsvarande personalkategori vid statskontoret, föreslås skola användas för såväl den föreslagna nya tjänsten som för den tidigare befintliga byrådirektörstjänsten vid sektionen.

3. Enligt beslut av 1964 års riksdag (prop. 1964: 171, SäU 1, rskr 407) skall en till skolöverstyrelsen knuten gymnasieinspektion inrättas. Gymnasieinspektionen bör enligt prop. 1964: 171 (s. 440) ha en omfattning motsvarande ca 35 heltidstjänster.

Överstyrelsen anser det nödvändigt, att redan under det nya gymnasiet första läsår ha tillgång till en väsentlig del av de för gymnasieinspektionen beräknade tjänsterna, samt föreslår, att fr. o. m. den 1 juli 1966 inrättas åtta tjänster som gymnasieinspektör i Bp 2 och sju sådana i Be 2. Överstyrelsen föreslår även att medel beräknas för biträdespersonal för gymnasieinspektionen.

4. I enlighet med förslag av organisationskommittén för skolväsendets centrala ledning har fr. o. m. den 1 juli 1965 den av överstyrelsen för yrkesutbildning och, provisoriskt efter den 1 oktober 1964, av skolöverstyrelsen bedrivna centralupphandlingen för främst skolväsendets behov överförts till Kommunaktiebolaget och Landstingens inköpscentral.

Då överstyrelsen anser det nödvändigt, att en särskild tjänst för kontakt- och informationsverksamhet mellan upphandlingsorganen och överstyrelsen inrättas om den nya ordningen skall fungera väl, upprepar överstyrelsen ett av organisationskommittén föregående år framfört förslag om inrättande av en dylik tjänst samt om anvisande av medel till biträdeshjälp.

5. Undervisningsavdelningens tredje byrå är uppdelad på fyra sektioner, nämligen UA 3:1 för hjälpmedelsfrågor, UA 3:2 för skolpsykologi, UA 3:3 för studie- och yrkesorientering samt UA 3:4 för skolhygien och skolsociala frågor. För de tre senare sektionerna finns särskilda sektionschefer medan för sektion 1, den största och mest arbetstyngda sektionen, undervisningsrådet hittills fungerat som chef.

Det har visat sig, att det inte är möjligt att förena uppgiften som sektionschef med chefskapet för byrån, om denna skall fungera på ett tillfredsställande sätt. Överstyrelsen, som sett sig nödsakad att redan fr. o. m. den 1 juli 1965 vidta vissa provisoriska anordningar för att befria byråns chef från den direkta ledningen av hjälpmedelssektionen, hemställer att en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1 inrättas för uppgiften som chef för sektionen.

6. Länscentralerna för pedagogiska hjälpmedel är formellt inte inordnade i länskolnämnderna men har dock kommit att reellt få ställning som en del av vederbörande nämnd. Överstyrelsen anser detta vara naturligt och ändamålsenligt. Den budget- och anslagsmässiga uppdelningen mellan nämnderna och

centralerna har emellertid medfört avsevärda praktiska svårigheter. Överstyrelsen föreslår därför, att hjälpmedelscentralerna även anslagsmässigt inordnas i länsskolnämnderna och att förslagsanslaget Pedagogiska hjälpmedelscentraler avförs från riksstaten.

Beträffande rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel anser överstyrelsen, att det framstår som en organisatorisk oformlighet att vid sidan av överstyrelsens byrå UA 3, inom vilken finns en särskild sektion för hjälpmedelsfrågor, ha ett till överstyrelsen knutet särskilt organ för samma arbetsområde. Överstyrelsen föreslår, att en länscentral för pedagogiska hjälpmedel inrättas även vid skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län samt att rikscentralens uppgifter övertas av överstyrelsen och skolnämnden. På överstyrelsen föreslås ankomma att på lämpligt sätt biträda länscentralerna i deras verksamhet, uppgöra mallar för olika slag av utställningar osv. Rikscentralens direkta utställningsverksamhet, i huvudsak avsedd för Stockholms stad och län, bör enligt överstyrelsen övertas av länscentralen vid skolnämnden.

För de arbetsuppgifter, som från rikscentralen överförs till överstyrelsen, bör i överstyrelsen inrättas två befattningar som skolkonsulent, en tjänst som institutionstekniker och en tjänst som kontorist.

7. Skolöverstyrelsen hänvisar beträffande förslaget om personalökning på grund av överförandet till överstyrelsen av sjuksköterskeutbildningen till sitt yttrande över det av 1962 års utredning angående sjuksköterskeutbildningen avgivna betänkandet.

8. På grund av den fortgående utvecklingen inom överstyrelsens verksamhetsområde behövs en förstärkning av överstyrelsens konsulentorganisation med tre nya befattningar, nämligen med en halv befattning för hörselundervisningen, en befattning för utbildningen för bil- och motoryrken m. m., en halv befattning för utbildningen för handel och kontor och en befattning för den frivilliga musikbildningsverksamheten.

För hörselundervisningen finns för närvarande en halv konsulentbefattning avdelad. Blind- och dövskolutredningen föreslog i sitt betänkande Grundskola för blinda och döva (SOU 1964: 61), att skolöverstyrelsens konsulentorganisation skulle omfatta en heltidsanställd hörselkonsulent. Med hänsyn bl. a. till den förestående utbyggnaden av hörselklassorganisationen anser även överstyrelsen att för denna gren av handikappundervisningen en hel konsulentbefattning är nödvändig.

Utbildningen för bil- och motoryrken har ej kunnat tillgodoses inom ramen för disponibla konsulentbefattningar. Ifrågavarande yrkesområde kännetecknas av stark utveckling och stort behov av välutbildad personal. Viss försöksverksamhet inom bilmekanikerutbildningen har anordnats och undersökningar företagits, som tyder på möjligheter dels att sammanföra den grundläggande utbildningen inom flera av de bil- och motormekaniska områdena, dels att genom metodomläggning åstadkomma en både snabbare och effektivare utbildning än hittills, dels slutligen att åstadkomma besparingar vad gäller lokaler och utrustningar. Överstyrelsen finner därför nödvändigt, att en skolkonsulentbefattning inrättas för här redovisade yrkesområden.

Av de områden, som ej företräds av någon skolkonsulent för den rent yrkesutbildande verksamheten, framstår enligt överstyrelsens bedömning det redovisningstekniska området som det mest angelägna. Vederbörande sektionschef, som är civilekonom, tvingas nu att ta på sig skolkonsulentgöromål, varigenom hans egentliga arbetsuppgifter i hög grad blivit lidande. Överstyrelsen föreslår, att medel anvisas motsvarande kostnaden för en halv skolkonsulentbefattning för ifrågavarande område.

Den pågående starka utvecklingen av musikstudieverksamheten gör det påkallat att inom överstyrelsen disponera en skolkonsulent med särskild uppgift att arbeta på detta studiecirkelområde och medverka i utvecklingsarbetet. Överstyrelsen upprepar därför ett i petita för budgetåret 1965/66 framfört förslag om en befattning som folkbildningskonsulent för den frivilliga musikbildningsverksamheten.

9. Den reform av lärarutbildningen, som väntas bli beslutad av statsmakterna på grundval av lärarutbildningsakkunnigas betänkanden, medför inom överstyrelsens lärarutbildningsavdelning och särskilt dess byrå L 1 en avsevärd ökning av arbetsbelastningen i fråga om ärenden av kvalificerad art. Det är därför enligt överstyrelsens mening nödvändigt att en personalförstärkning sker genom att undervisningsrådstjänsten på byrå L 1 dubbleras.

10. Under det gångna budgetåret har det visat sig nödvändigt att tillföra byrå L 1 personal utöver den avsedda personalorganisationen. Överstyrelsen finner nödvändigt, att för budgetåret 1966/67 medel anvisas motsvarande åtminstone en del av kostnaderna för den hittillsvarande överorganisationen, samt begär medel till en kanslisttjänst, avsedd främst för arbetsuppgifter sammanhängande med utbildningen av förskollärare. Denna utbildning är under omfattande och snabb uppbyggnad samtidigt med att utbildningen omläggs och reformeras.

11. Överstyrelsen föreslår i annat sammanhang att på riksstaten skall uppföras ett nytt anslag betecknat Yrkespedagogiska institut: Avlöningar. Vid bifall härtill skall kostnader för de lektorer och adjunkter vid de yrkespedagogiska instituten som nu är uppförda på överstyrelsens stat avräknas från förevarande anslag.

12. Det arbete inom byrå P 1 som omfattar tekniskt utförande av kartor och diagram bör enligt överstyrelsen ombesörjas av en utbildad kartritare. Arbetsvolymen motsvarar redan nu en heltidstjänst.

13. Byrå P 2 har bl. a. att svara för regional och lokal planering av skolväsendet. I denna uppgift ingår handläggning av framställningar om inrättande av nya skolor, linjer och kurser samt annan medverkan i kommuners och länskolnämnders planering för den regionala och lokala organisationen av skolväsendet, dess dimensionering och fördelning på skolenheter.

Det har under det gångna arbetsåret inte varit möjligt att med anlitande enbart av byråns egen personal bedriva detta arbete fullt tillfredsställande. En förstärkning av byrå P 2:s personal med en befattningshavare med kvalificerad samhällsvetenskaplig utbildning är enligt överstyrelsens bedömning en oundgänglig förutsättning för att byrån skall kunna fylla sin funktion i här berört hänseende. Överstyrelsen föreslår att för ändamålet inrättas en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1.

14. För kassakontoret har i prop. 1964: 83 beräknats sammanlagt 15 tjänster. Det har emellertid visat sig ofrånkomligt att förse kassakontoret med ytterligare personal. Trots dessa förstärkningar har arbetsläget varit, och är fortfarande, synnerligen ansträngt. Övertidsarbete har tillgripits i stor utsträckning men eftersläpningar i fråga om utbetalningar har trots detta inte kunnat undvikas.

En översyn av kassakontorets organisation har bl. a. lett till en uppdelning av arbetet i ansvarsområden, vilka närmast under kamreraren förestås av befattningshavare i kvalificerad ställning. Två av dessa befattningshavare har närmast karaktären av detaljchefer, då de var och en har inseende över ett antal ansvarsområden. För nyssnämnda två detaljchefsbefattningar har överstyrelsen provisoriskt inrättat två extra assistenttjänster, en i Ag 19 och en i Ag 17.

Överstyrelsen finner det oundgängligen erforderligt att nämnda tjänster per-

manentas och att kassakontoret erhåller ett tillskott av ytterligare en befattningshavare i kontorsskrivares ställning såsom föreståndare för ett ansvarsområde.

15. Det har visat sig nödvändigt att på varje registratorsexpedition placera ett kontorsbiträde — på avdelning A två kontorsbiträden — utöver den från början beräknade personalen. Överstyrelsen, som funnit att det inte är möjligt att minska personalen på expeditionerna i förhållande till nuläget, hemställer att medel anvisas motsvarande kostnaderna för fem kontorsbiträdestjänster i reglerad befodringsgång.

16. För telecentralen har i prop. 1964:83 beräknats en kontoristtjänst, en kanslibiträdetsjänst och tre kontorsbiträdestjänster. Telecentralen i det nya ämbetshuset, vilken tagits i bruk i maj 1965, är i enlighet med televerkets bedömning utrustad med sex växelbord och ett vakansbord. För att denna utrustning skall kunna tillfullo utnyttjas, vilket är nödvändigt med hänsyn till trafikintensiteten, fordras en personal omfattande, utom kontoristen — föreståndaren, minst sju biträden. Överstyrelsen hemställer på grund därav att medel anvisas motsvarande kostnaden för ytterligare ett kanslibiträde och två kontorsbiträden i reglerad befodringsgång.

17. Den av 1965 års riksdag (prop. 1965:50, SU 124, rskr 313) beslutade omläggningen av statens stöd till folkbiblioteksverksamheten innebär för skolöverstyrelsen nya arbetsuppgifter, främst inom området för information och rådgivning. Av bibliotekssektionen kommer att krävas aktiv medverkan vid det regionala och lokala utvecklingsarbete, vartill medel anvisats av årets riksdag, men därutöver kan den upprustning av folkbiblioteksväsendet i dess helhet, vartill utvecklingsåtgärderna syftar, väntas medföra starkt ökade krav på stöd från överstyrelsens sida.

Ett tillgodoseende av de nya uppgifterna kräver en utbyggnad av konsulentorganisationen. Till bibliotekssektionen är f. n. knutna två bibliotekskonsulenter. Överstyrelsen finner det motiverat, att konsulentorganisationen utbyggs med ytterligare två skolkonsulentbefattningar. De två konsulenter, för vilka medel nu begärs, avses få ägna sig åt utvecklings- och rådgivningsverksamhet inom de delar av biblioteksverksamheten, där upprustning är särskilt önskvärd. De områden som därvid främst bör komma i fråga är dels verksamheten bland barn och ungdom, dels verksamheten bland sjuka, handikappade och gamla.

För att tillgodose behovet av ytterligare expertis bl. a. för bibliotekens musikverksamhet hemställer överstyrelsen, att under posten Arvoden till experter och tillfällig personal m. m. 50 000 kr. beräknas för utvecklingsarbetet inom bibliotekssektionen.

18. För experter och tillfällig personal på sjuksköterskeutbildningens område har överstyrelsen i sitt yttrande över det av 1962 års utredning angående sjuksköterskeutbildningen avgivna betänkandet beräknat 50 000 kr.

De förestående förändringarna inom lärarutbildningen medför uppgifter, som ej kan lösas utan att den fasta personalen kompletteras med olika sakkunniga och experter. Överstyrelsen beräknar ytterligare 40 000 kr. för detta ändamål.

Omfattningen av verksamheten vid sektionen för provkonstruktion kommer att i flera hänseenden öka avsevärt under budgetåret 1966/67. För grundskolan kommer fler prov att framställas, dels standardprov, dels s. k. diagnostiska prov. Genomförandet av grundskolan i flera kommuner kommer att ställa större krav även på verksamhetens administration. Provförställningen för de gymnasiala skolförmen med nya ämnen och nya elevkategorier ställer nya och ökade krav. Överstyrelsen hemställer därför att expertposten uppräknas med 125 000 kr. för personal för provkonstruktionsverksamheten.

För utvecklingsarbetet på skolbyggnadsområdet har för innevarande budgetår under expertposten beräknats ett belopp av 200 000 kr. Överstyrelsen anser, att ifrågakarande utvecklingsarbete även under budgetåret 1966/67 bör bedrivas med medel ur expertposten. För att det uppgjorda programmet skall kunna fullföljas inom rimlig tid måste emellertid ytterligare medel ställas till förfogande. Överstyrelsen hemställer att expertposten uppräknas med 100 000 kr. för utvecklingsarbetet på skolbyggnadsområdet.

Beträffande behovet av medel för utvecklingsarbete inom folkbiblioteksväsendet hänvisas till vad som anförts under punkten 17.

Departementschefen

1964 års riksdag har beslutat (prop. 1964: 171, SäU 1, rskr 407), att en till skolöverstyrelsen knuten gymnasiainspektion skall inrättas. Det är angeläget att en stor del av tjänsterna för denna gymnasiainspektion, som då den är fullt utbyggd avses få en omfattning motsvarande ca 35 heltidstjänster, står till förfogande under det nya gymnasiet första läsår, dvs. läsåret 1966/67. Jag tillstyrker därför överstyrelsens förslag om inrättande av åtta tjänster som gymnasiainspektör i Bp 2 och av sju tjänster som gymnasiainspektör i Be 2. Dessutom beräknar jag 50 000 kr. för biträdespersonal för gymnasiainspektionen (p. 3).

Med anledning av överstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som avdelningsdirektör på byrå UA 3 föreslår jag, att en befattning som skolkonsulent skall få utbytas mot en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1 (p. 5).

Överstyrelsens uppfattning att de pedagogiska hjälpmedelscentralerna bör inordnas i överstyrelsen och länskolnämnderna delar jag. Jag är emellertid inte beredd att tillstyrka, att en länscentral för pedagogiska hjälpmedel inrättas vid skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län, utan föreslår, att hela rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel inordnas i överstyrelsen med i huvudsak samma arbetsuppgifter som hittills. Till överstyrelsen bör därför från rikscentralen överföras en arvodesanställd föreståndare samt tre konsulenter i Ae 25, en institutionstekniker i Ae 10, en kontorist i Ae 9, ett kanslibitråde i Ae 7 och ett kontorsbitråde i reglerad befordringsgång (p. 6).

Enligt beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965: 161, SU 181, rskr 430) skall skolöverstyrelsen vara tillsynsmyndighet för all sjuksköterskeutbildning, dvs. förutom grundutbildningen för sjuksköterskor även barnmorskeutbildning, distriktsköterskeutbildning och utbildning av barnsjuksköterskor samt utbildningen vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor. Överstyrelsen har vid framläggandet av sin anslagsframställning utgått ifrån att endast grundutbildningen för sjuksköterskor skulle ställas under överstyrelsens tillsyn. Överförandet av tillsynen över sjuksköterskeutbildningen till överstyrelsen torde av denna anledning komma att medföra ett något större medelsbehov för konsulenter än överstyrelsen räknat med. Jag föreslår, med hänsyn till de arbetsuppgifter, som sammanhänger med utbildningen av ifrågakarande sjukvårdspersonal, att en tjänst som byrådirektör i Ae 27 i överstyrelsen utbyts mot tjänst som avdelningsdirektör i Be 1 samt att två nya byrådirektörstjänster i Ao 27 resp. Ao 25, en kontoristtjänst i Ao 9 och en kanslibiträddestjänst i Ao 7 inrättas. Dess-

utom beräknar jag medel för tre konsulenter med heltidstjänstgöring och tre konsulenter med halvtidstjänstgöring samt för ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång (p. 7).

Jag beräknar vidare medel för ytterligare en konsulenttjänst i överstyrelsen (p. 8).

Mot den föreslagna överföringen av sex lektorstjänster och fem adjunktstjänster till ett nytt anslag under åttonde huvudtiteln, benämnt Yrkespedagogiska institut, har jag inte något att erinra (p. 11).

Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört angående behovet av förstärkning av telecentralen samt kassakontoret och registratorsexpeditionerna föreslår jag, att ytterligare 100 000 kr. beräknas under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal (p. 14—16).

Beträffande anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. föreslår jag en uppräknig med 150 000 kr. (p. 18 och 19). Jag har vid min bedömning av medelsbehovet under denna post räknat dels med att kostnaderna för arvoden till examensombud vid tekniska gymnasier skall bestridas ur anslaget Kostnader för vissa examina, dels också med att de arbetsuppgifter, som sammanhänger med decentraliserad akademisk utbildning, överförs till universitetskanslersämbetet.

Överförandet av sistnämnda arbetsuppgifter till kanslersämbetet medför även en minskning av medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 30 000 kr.

I övrigt räknar jag endast med kostnadsförändringar av automatisk natur.

Anslaget bör vid bifall till vad jag nu förordat för nästa budgetår uppföras med (17 640 000 + 1 660 000 =) 19 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de av mig angivna riktlinjerna för organisationen av arbetet med pedagogiska hjälpmedel;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för skolöverstyrelsen enligt vad jag förordat i det föregående;
- c) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 329 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	46 000
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	1 775 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	12 150 000

Summa kr. 19 300 000

d) till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 19 300 000 kr.

D 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 866 000	2 132 092
1965/66	2 524 000	
1966/67 (förslag)	3 450 000	

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget höjs med 1 190 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen förändring 1966/67	
		Skolöver- styrelsen	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	30 000	+ 3 000	+ 3 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	739 000	+ 433 000	+ 281 000
3. Tjänstgöringstraktamenten åt vikarierande undervisningsråd, <i>förslagsvis</i>	41 000	of.	of.
4. Expenser:			
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i> ...	79 000	of.	of.
b) Övriga expenser	1 262 000	+ 331 000	+ 219 000
5. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	153 000	+ 118 000	+ 118 000
6. Framställning och distribution av prov, <i>för- slagsvis</i>	220 000	+ 105 000	+ 105 000
7. ADB-verksamhet	—	+ 200 000	+ 200 000
Summa kr.	2 524 000	+ 1 190 000	+ 926 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

2. Höjningen av traktamentsbeloppen med omkring 11 % medför enligt överstyrelsens beräkningar en kostnadsökning med 78 000 kr.

Anslagsposten till reseersättningar fick budgetåret 1964/65 överskridas med 70 000 kr. En förstärkning av posten med detta belopp är nödvändig.

Resekostnaderna för de för budgetåret 1966/67 föreslagna 15 gymnasieinspektörerna beräknas till 190 000 kr.

Överflyttningen av viss del av de till utgången av budgetåret 1965/66 på rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel ankommande arbetsuppgifterna till överstyrelsen motiverar en uppräknig av posten till reseersättningar med 12 000 kr.

Till reseersättningar åt personalen för sjuksköterskeutbildningen beräknas 10 000 kr.

Förslagen om dubblering av en undervisningsrådstjänst och om nya konsultbefattningar beräknas medföra en ökning av medelsbehovet för reseersättningar med lägst 18 000 kr.

Slutligen beräknar överstyrelsen, att en höjning av anslagsposten med 55 000 kr. behövs för att täcka kostnaderna för den ökade reseverksamheten inom gruppen experter och sakkunniga.

Anslagsposten till reseersättningar föreslås för budgetåret 1966/67 uppförd med (739 000 + 78 000 + 70 000 + 190 000 + 12 000 + 10 000 + 18 000 + 55 000 =) 1 172 000 kr.

4 b. Delposten till övriga expenser fick budgetåret 1964/65 överskridas med 250 000 kr. Överstyrelsen beräknar, att av detta belopp endast 75 000 kr. åtgått till täckande av kostnader av utpräglad engångsnatur medan återstoden, 175 000

kr., motsvarar den ytterligare normala medelsförbrukningen på anslagsposten vid i övrigt oförändrade förhållanden. Överstyrelsen föreslår därför en uppräknings av posten med sistnämnda belopp.

Vid bifall till överstyrelsens förslag beträffande personalökningar uppkommer vissa kostnader av engångsnatur för anskaffning av kontorsinventarier och annan utrustning. Kostnaderna för möbelanskaffning beräknas till 127 000 kr.

Vidare beräknar överstyrelsen, att en engångsanvisning av 40 000 kr. är behövlig för anskaffning av skriv- och räknemaskiner och annan kontorsteknisk utrustning för den nytillkommande personalen.

Utökningen av personalen medför även ett ökat behov av medel för anskaffning av förbrukningsmateriel och för ökade kostnader för telefon, transporter m. m. Överstyrelsen räknar med att 45 000 kr. behövs för dessa ändamål.

För tekniska hjälpmedel för provkonstruktionsverksamheten beräknas 50 000 kr.

Kostnaderna för bearbetning av studiecirklarapporter beräknas öka med 1 000 kr.

För inköp av lärartidskrifter räknar överstyrelsen med en årlig kostnad av 15 000 kr.

Skolöverstyrelsens övertagande av vissa arbetsuppgifter från rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel medför en överflyttning av kostnaderna för vissa expenser till överstyrelsen. Ett belopp av 28 000 kr. anses erforderligt för täckande av dessa kostnader.

Delposten upptar budgetåret 1965/66 engångsanvisningar till ett belopp av 150 000 kr. för flyttningskostnader och utrustning av kontorslokaler. För nästa budgetår bör posten reduceras med motsvarande belopp.

Överstyrelsen föreslår, att delposten till övriga expenser uppförs med (1 262 000 + 175 000 + 127 000 + 40 000 + 45 000 + 50 000 + 1 000 + 15 000 + 28 000 - 150 000 =) 1 593 000 kr.

5. Arbetsmarknadsstyrelsen har sedan 1963 årligen utgivit två informationsbroschyrer, »Studievägar på högstadiet» och »Från 8:an till 9:an». Broschyerna, vilkas innehåll har karaktären av studieorientering, bör för framtiden utges i överstyrelsens regi. Inom samma område har överstyrelsen beslutat utarbeta en ny broschyr, »Studievägar på fackskola och gymnasium», avseende information om linje- och grenval på det gymnasiala stadiet. Broschyerna avses skola avgiftsfritt tillhandahållas eleverna i berörda skolformer och stadier. Överstyrelsen hemställer att för framställning av skrifterna måtte anvisas 118 000 kr.

6. Verksamheten med framställning och distribution av prov kommer att få en ökad omfattning på grund av att antalet prov av olika slag ökar och att grundskolan genomförs i allt fler kommuner. Vidare ställs ökade krav på provframställning för de gymnasiala skolformernas behov. Överstyrelsen räknar därför med en automatisk kostnadsstegring av 105 000 kr.

7. Överstyrelsen har under budgetåret 1964/65 tillsammans med statskontoret startat ett flertal utredningar om överförande av olika arbetsrutiner till automatisk databehandling. Projektet avser bl. a. uttagning av lärare till fortbildningskurser, behandling av ansökningar om inträde vid vissa lärarutbildningsanstalter, intagning av sökande till sjuksköterskeskolor, överstyrelsens redovisningsrutiner, vissa delar av proceduren vid tillsättning av lärartjänster samt intagning av sökande till gymnasium och fackskola. Dessutom har en tidigare påbörjad undersökning av möjligheterna att maskinellt konstruera scheman fortsatt, delvis från nya utgångspunkter.

Utredningarna och deras resultat kommer först under budgetåret 1966/67 att

medföra särskilda kostnader för överstyrelsen i form av maskinhyra, materialkostnader och kostnader för stansningsarbete. Det kan vidare uppkomma vissa kostnader för personal genom att överstyrelsen behöver anlita experter med tekniska kunskaper på området för kontakterna mellan överstyrelsen och anlitad datacentral.

Överstyrelsen föreslår, efter samråd med statskontoret, att 200 000 kr. ställs till överstyrelsens förfogande för ADB-verksamhet. Till en mindre del, högst 60 000 kr., beräknas medlen komma att användas för avlöning av experter och tillfällig personal.

Departementschefen

För reseersättningar för gymnasieinspektörerna räknar jag med ett medelsbehov av 190 000 kr. Höjningen av traktamentsbeloppen fr. o. m. den 1 juli 1965 samt den av mig föreslagna förstärkningen i fråga om personal och experter hos skolöverstyrelsen motiverar enligt min mening en uppräknig av medlen för reseersättningar med ytterligare 91 000 kr.

Vid min bedömning av medelsbehovet för övriga expenser har jag räknat med att rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel i enlighet med vad jag förordat under anslaget Skolöverstyrelsen: Avlöningar helt kommer att inordnas i överstyrelsen och att medel för expenser för rikscentralen skall bestridas ur förevarande anslag.

Anslaget bör i enlighet med min beräkning i den nyss redovisade sammanställningen uppföras med $(2\,524\,000 + 926\,000 =) 3\,450\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Skolöverstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 3 450 000 kr.

D 3. Länsskolnämnderna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	7 424 000	7 647 415
1965/66	8 270 000	
1966/67 (förslag)	9 630 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för budgetåret 1966/67 ökas med 2 424 000 kr. Höjningen betingas, förutom av automatiska lönekostnadsökningar, av följande förslag.

1. Två nya länsskolpsykologer i Ae 27.
2. Två kontorsbiträden med halvtidstjänstgöring hos de nya länsskolpsykologerna.
3. Ytterligare 50 298 kr. för arvoden åt praktikanter hos länsskolpsykologerna.
4. En byrådirektör i Ae 25 vid skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län.
5. Utbyte av tjänsten som kanslibitråde hos nomadskolinspektören mot tjänst som kansliskrivare.

6. Ökning med 125 000 kr. av medlen till experter och tillfällig personal.
7. Överföring av medel till biträdes hjälp från anslaget Lärares fortbildning m. m.
8. Överföring av medel från anslaget Pedagogiska hjälpmedelscentraler.
9. Omvandling av föreståndarbefattningarna vid hjälpmedelscentralerna till heltidsbefattningar.
10. Ökning med 240 000 kr. av medlen för biträdes hjälp vid hjälpmedelscentralerna.
11. Ökning med 44 000 kr. av medlen till experter och tillfällig personal vid hjälpmedelscentralerna.

Av överstyrelsens motiveringar för förslagen framgår bl. a.

1—2. Budgetåret 1965/66 finns 11 länsskolpsykologtjänster hos nämnderna. Ytterligare två psykologtjänster samt två biträdestjänster för halvtidstjänstgöring föreslås inrättade i enlighet med 1962 års riksdags principbeslut.

3. Tillgången på skolpsykologer både för länsskolpsykologverksamheten och för den lokala verksamheten är fortfarande knapp. Svårigheten att få behöriga sökande beror inte endast på den allmänna bristen på psykologer utan sammanhänger nära med möjligheten att erbjuda praktik enligt gällande behörighetsbestämmelser. Överstyrelsen finner det därför synnerligen angeläget att länsskolpsykologerna kan meddela praktikantutbildning. I likhet med föregående år beräknar överstyrelsen, att varje länsskolpsykolog skall kunna motta en praktikant under sex månader per år med ett arvode motsvarande löneklass 17. Kostnaderna härför uppgår till 155 298 kr., vilket innebär en kostnadsökning från budgetåret 1965/66 med 50 298 kr.

4. Skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län har bl. a. hemställt, att vid nämnden inrättas två tjänster som skolinspektör, en tjänst som byrådirektör i Ae 25 samt en tjänst som vaktmästare. Överstyrelsen anser, att en förstärkning av den kvalificerade administrativa personalen med en tjänst som byrådirektör är starkt motiverad med hänsyn till de omfattande administrativa göromål som åvilar skolnämnden.

6. Vissa nämnder har framfört önskemål om inrättande av biträdes- eller vaktmästartjänster. Överstyrelsen vill inte föreslå att nya sådana tjänster inrättas men hemställer, att 85 000 kr. beräknas för anställning av extra personal för biträdes- och expeditivsvaktsgöromål.

I yttrande över blind- och dövskolutredningens betänkande (SOU 1964:61) har överstyrelsen anslutit sig till utredningens förslag att en förstärkning bör ske av bl. a. den regionala tillsynen över specialskolorna samt hörsel- och synundervisningen. För att nämnderna skall kunna ges möjligheter att vid behov anlita speciell expertis för dessa områden av handikappundervisningen föreslår överstyrelsen en uppräknig av expertposten med 40 000 kr.

Totalt föreslås således en ökning av medlen till experter och tillfällig personal med — utöver vad som erfordras för de pedagogiska hjälpmedelscentralerna — (85 000 + 40 000 =) 125 000 kr.

7. För närvarande anvisas medel för biträdes hjälp åt fortbildningsledare och fortbildningskonsulenter under anslaget Lärares fortbildning m. m. Då detta medför vissa praktiska olägenheter föreslår överstyrelsen, att ett belopp av 158 000 kr., motsvarande vad som under fortbildningsanslaget är beräknat till

biträdeshjälp för budgetåret 1965/66, överförs till icke-ordinarieposten under förevarande anslag.

8. Överstyrelsen föreslår beträffande de pedagogiska hjälpmedelscentralerna bl. a., att en länscentral inrättas även vid skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län och att medel överförs från anslaget Pedagogiska hjälpmedelscentraler till avlönings- och omkostnadsanslagen för skolöverstyrelsen och länskolnämnderna (se under anslaget Skolöverstyrelsen: Avlöningar). Under förevarande anslag bör under icke-ordinarieposten beräknas medel motsvarande de i staten för 1965/66 för hjälpmedelscentralerna uppförda anslagsposterna 6 till arvoden och ersättningar till föreståndare (493 600 kr.) och 7 till ersättningar för skrivhjälp och expeditjonsarbete (70 000 kr.). Från anslagsposten 4 till kostnader för utställningsverksamhet m. m. och ersättningar till experter vid rikscentralen föreslås 20 000 kr. och från anslagsposten 8, som är motsvarande anslagspost för länscentralerna, föreslås 56 000 kr. överförda till expertposten.

Vidare bör under icke-ordinarieposten medel beräknas för viss personal vid rikscentralen, som föreslås överförd till skolnämndens länscentral, nämligen en föreståndare, en konsulent, ett kanslibitråde och ett kontorsbitråde.

De medel som således skulle överföras från anslaget Pedagogiska hjälpmedelscentraler uppgår till sammanlagt 754 512 kr.

9. Hjälpmedelscentralerna har under de första verksamhetsåren varit inriktade i första hand på grundskolans hjälpmedelsfrågor. Inför reformeringen av de gymnasiala skolorna kommer nu stora anspråk att ställas på hjälpmedelscentralernas medverkan. Även andra skolformers hjälpmedelsfrågor kommer att få ägnas uppmärksamhet av centralerna. Bl. a. gäller detta specialskolorna och specialundervisningen. I fråga om folkhögskolorna har överstyrelsen i ämbetskrivelse den 2 mars 1965 anbefallts att inkomma med förslag beträffande dessa skolors möjligheter att på samma villkor som övriga skolor få tillgång till hjälpmedelscentralernas service.

Det är enligt överstyrelsens mening ej möjligt för hjälpmedelscentralerna att med nuvarande personella och ekonomiska resurser tillgodose alla dessa krav på insatser från deras sida. Överstyrelsen upprepar därför sin hemställan i 1964 års petita att föreståndarbefattningarna vid hjälpmedelscentralerna omvandlas till heltidsbefattningar. Kostnaden härför beräknas till 360 000 kr.

10. För budgetåret 1965/66 har för skrivhjälp och expeditjonsarbete vid hjälpmedelscentralerna anvisats 70 000 kr. Överstyrelsen föreslår, att ytterligare medel anvisas för detta ändamål så att till förfogande kommer att finnas medel motsvarande kostnaderna för ett kontorsbitråde vid varje nämnd. Detta skulle innebära en kostnadsökning med 240 000 kr.

Departementschefen

Som ett led i den successiva utbyggnaden av länskolpsykologorganisationen bör i enlighet med överstyrelsens förslag ytterligare två tjänster som länskolpsykolog i Ae 27 inrättas (p. 1). Jag beräknar även medel för två kontorsbiträden med halvtidstjänstgöring hos dessa psykologer (p. 2). Liksom tidigare bör det ankomma på skolöverstyrelsen att bestämma till vilka nämnder tjänsterna skall knytas.

I stället för den av överstyrelsen föreslagna tjänsten som byrådirektör vid skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län (p. 4) föreslår jag, att vid nämnden inrättas en ny tjänst som skolinspektör i Bo 1.

Beträffande medlen till experter och tillfällig personal (p. 6) tillstyrker jag en uppräknig med 40 000 kr. med hänsyn till behovet av att anlita expertis för handikappundervisningen.

Mot den föreslagna överföringen av medel till biträdeshjälp från anslaget Lärares fortbildning m. m. (p. 7) har jag inte något att erinra.

Som jag tidigare framhållit vid min anmälan av anslaget Skolöverstyrelsen: Avlöningar delar jag överstyrelsens uppfattning att de pedagogiska hjälpmedelscentralerna bör inordnas i överstyrelsen och länskolnämnderna men vill inte tillstyrka att hjälpmedelscentral inrättas vid skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län vid sidan om den i överstyrelsen inordnade hjälpmedelscentralen. Från anslaget Pedagogiska hjälpmedelscentraler bör därför endast överföras medel motsvarande kostnaderna för personal vid länscentralerna för pedagogiska hjälpmedel (p. 8).

I övrigt är jag endast beredd att tillstyrka en uppräknig av anslaget motsvarande de automatiska lönekostnadsökningarna.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (8 270 000 + 1 360 000 =) 9 630 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för länskolnämnderna enligt vad jag förordat i det föregående;
- b) godkänna följande avlöningsstat för länskolnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 789 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	466 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	546 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 829 000
<u>Summa kr.</u>	<u>9 630 000</u>

c) till *Länskolnämnderna*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 9 630 000 kr.

D 4. Länskolnämnderna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 690 000	1 634 003
1965/66	1 690 000	
1966/67 (förslag)	2 280 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 1 301 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Skolöver- styrelsen	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	12 000	+ 3 000	+ 3 000
2. Reseersättningar			
a) Reseersättningar m. m. vid egentliga för- rättningar	810 000	+ 174 000	+ 101 000
b) Reseersättningar i övrigt, <i>förslagsvis</i> ..	132 000	+ 99 000	+ 56 000
3. Expenser			
a) Lyse, <i>förslagsvis</i>	18 000	+ 18 000	+ 15 000
b) Övriga expenser	718 000	+ 1 007 000	+ 415 000
	1 690 000	+ 1 301 000	+ 590 000

Av överstyrelsens motivering inhämtas bl. a.

2 a). Med hänsyn till de föreslagna nya länskolpsykologtjänsterna räknas med en höjning av posten med 15 000 kr., varav 12 000 kr. avser resor för länskolpsykologerna och 3 000 kr. resor för praktikanter.

Det under anslaget till pedagogiska hjälpmedelscentraler upptagna beloppet till reseersättningar vid länscentralerna, 38 500 kr., föreslås överfört till förevarande anslag. De medel som stått till förfogande för tjänsteresor för hjälpmedelscentralernas föreståndare har emellertid visat sig vara otillräckliga. Redan med nuvarande personalorganisation borde posten uppräknas med 14 500 kr. Överstyrelsen har under Länskolnämnderna: Avlöningar föreslagit dels inrättande av en hjälpmedelscentral vid skolnämnden, dels ändring av föreståndarbefattningarna till heltidsbefattningar. Detta medför behov av ytterligare medelstilldelning för resekostnader. Överstyrelsen föreslår, att ytterligare 61 500 kr., alltså sammanlagt (38 500 + 61 500 =) 100 000 kr., beräknas för reseersättningar till hjälpmedelscentralernas föreståndare.

De höjda traktamentsbeloppen medför automatiska kostnadsökningar. Med utgångspunkt i att traktamentskostnaderna motsvarar två tredjedelar av de totala resekostnaderna och att traktamentena höjs med omkring 11 % beräknas den automatiska höjningen till 59 000 kr.

Delposten till reseersättningar m. m. vid egentliga förrättningar bör därför enligt överstyrelsen uppföras med (810 000 + 15 000 + 100 000 + 59 000 =) 984 000 kr.

2 b). De höjda traktamentsbeloppen motiverar en höjning med 9 000 kr. Med hänsyn till den beräknade belastningen 1964/65 föreslås en ytterligare höjning med 90 000 kr. under denna delpost.

3 b). Överstyrelsen föreslår, att till delposten till övriga expenser överförs sammanlagt 172 000 kr. från anslaget till pedagogiska hjälpmedelscentraler.

Då hittills för hjälpmedelscentralerna anvisade medel till expenser visat sig vara helt otillräckliga föreslår överstyrelsen vidare att utöver nyss angivna belopp 120 000 kr. beräknas till löpande utgifter av expensnatur.

Därutöver bör enligt överstyrelsen beräknas medel för engångsanskaffning av utrustning för hjälpmedelscentralerna. Enligt en av rikscentralen gjord utredning uppgår det totala minimibehovet per central till 21 000 kr. Då centralerna emellertid i vissa fall fått delar av utrustningsbehovet täckt utan att behöva använda

anvisade medel, varierar medelsbehovet kraftigt. Hittills har beviljats omkring 5 000 kr. per central för utrustning. Det totala resterande behovet för centralerna uppgår till omkring 252 000 kr. Om verksamheten skall kunna bedrivas effektivt och i enlighet med givna föreskrifter är det enligt överstyrelsen nödvändigt att länscentralerna får den komplettering av utrustningen, som angetts i utredningen. Överstyrelsen föreslår därför, att 252 000 kr. anvisas för utrustning av de befintliga hjälpmedelscentralernas lokaler.

För utrustning av hjälpmedelscentralen vid skolnämnden beräknas 25 000 kr.

Kostnader för expenser vid den av länskolnämnderna bedrivna fortbildningsverksamheten har hittills bestritts ur anslaget Lärares fortbildning m. m. I likhet med vad som varit fallet beträffande de pedagogiska hjälpmedelscentralerna har detta medfört praktiska olägenheter. Överstyrelsen föreslår därför att medel för detta ändamål fr. o. m. budgetåret 1966/67 beräknas tillsammans med nämndernas expensmedel i övrigt. Den årliga kostnaden för fortbildningsverksamheten vid en nämnd uppskattas till 5 500 kr. I första hand bör således upptas ett belopp motsvarande denna kostnad eller sammanlagt 132 000 kr.

Då överstyrelsen anser det vara av stor vikt för en rationell användning av anslaget till fortbildningsverksamhet att modern kontorsutrustning kan ställas till förfogande, föreslår överstyrelsen därutöver en engångsanvisning för anskaffning av utrustning på 120 000 kr., dvs. 5 000 kr. per nämnd.

Länsskolnämnderna — som inte kunnat beakta nyss redovisade behov för hjälpmedelscentralerna och för fortbildningsverksamheten — har för renhållning och städning begärt sammanlagt 129 000 kr., vilket belopp överstyrelsen finner skäligt.

För skrivmateriel, papper och blanketryck har nämnderna begärt 182 000 kr., vilket belopp överstyrelsen med hänsyn till nämndernas utvidgade verksamhet och till de ökade kostnaderna också finner skäligt.

Överstyrelsen tillstyrker även av nämnderna föreslagna belopp för telegram, telefon och annonsering, sammanlagt 265 000 kr.

För inköp och underhåll av möbler och maskiner har nämnderna begärt sammanlagt 170 000 kr. Överstyrelsen föreslår att 219 000 kr. anvisas för ändamålet.

Av nämnderna redovisat medelsbehov för bokinköp m. m. 99 000 kr., bör enligt överstyrelsen tillgodoses.

För nomadskolinspektörens behov beräknas 10 000 kr.

Överstyrelsen föreslår således att delposten till övriga expenser uppförs med (172 000 + 120 000 + 252 000 + 25 000 + 132 000 + 120 000 + 129 000 + 182 000 + 265 000 + 219 000 + 99 000 + 10 000 =) 1 725 000 kr.

Departementschefen

Inordnandet av hjälpmedelscentralerna i länskolnämnderna bör föranleda en uppräknig av medlen för reseersättningar m. m. vid egentliga förrättningar med 50 000 kr. Jag räknar vidare med att tillkomsten av två nya länskolpsykologtjänster samt höjningen av traktamentsbeloppen medför en ökning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål med ytterligare 51 000 kr.

Beträffande medlen till övriga expenser räknar jag för hjälpmedelscentralerna med ett medelsbehov av 243 000 kr. För expenser för fortbildningsverksamheten beräknar jag 132 000 kr. och för tillgodoseende av övriga behov ytterligare 40 000 kr. Jag har därvid beaktat att en engångsanvisning för innevarande budgetår på 90 000 kr. för anskaffande av kontorsmaskiner bortfaller.

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppförs med (1 690 000 + 590 000 =) 2 280 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länsskolnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 2 280 000 kr.

D 5. Läroboksnämnden

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	230 000	155 410
1965/66	300 000	
1966/67 (förslag)	320 000	

Läroboksnämnden föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 20 000 kr. Nämnden har vid sin bedömning av medelsbehovet bl. a. räknat med en ökning av kostnaderna för ersättning till nämndens ledamöter och sekreterare samt för arvoden till av nämnden anlitate sakkunniga med närmare 20 000 kr. För överläggningar mellan skolöverstyrelsen, nämnden och dess sakkunniga rörande grundskolans läroböcker räknar nämnden med samma medelsbehov som för innevarande budgetår, 10 500 kr. Dessutom räknar nämnden med ett medelsbehov av 15 000 kr. för en konferens rörande de krav, som omdaning av gymnasiet ställer på läroböckerna och på granskningen av dem. Kostnaderna för utgivande av en förenklad läroboksförteckning för grundskolan beräknas till 5 000 kr., vilket är 15 000 kr. mindre än vad som beräknats för motsvarande ändamål under innevarande budgetår.

Enligt kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 613) om granskning av vissa läroböcker (senast ändrad 1960:229) skall vid ansökning om uppförande av lärobok på läroboksförteckningen den sökande till läroboksnämnden erlagga en granskningsavgift av 60 kr. De till nämnden inkommande granskningsavgifterna inlevereras till statskontoret. Nämnden framhåller, att granskningsavgiften inte hållits aktuell med kostnadsutvecklingen. Budgetåret 1964/65 uppgick sålunda den genomsnittliga kostnaden per granskad bok till 371 kr. Även mot bakgrund av den betydande sakkunskap nämnden ställer till förfogande för författare och förlag framstår enligt nämnden en höjning av granskningsavgiften som rimlig.

Departementschefen

I likhet med läroboksnämnden anser jag det med hänsyn bl. a. till de ökade kostnaderna för nämndens verksamhet motiverat att granskningsavgiften höjs. Kungl. Maj:t bör, därest riksdagen inte har något att erinra häremot, fastställa granskningsavgiftens storlek.

Anslaget bör i enlighet med nämndens förslag uppföras med (300 000 + 20 000 =) 320 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 320 000 kr.

D 6. Bidrag till skolbibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	200 000	—
1965/66	200 000	
1966/67 (förslag)	200 000	

I anslutning till prop. 1962: 54 (s. 598) beslöt 1962 års riksdag (SäU 1, rskr 328), att det särskilda bidraget till primärkommunerna för skolbiblioteksverksamhet skulle avvecklas fr. o. m. budgetåret 1962/63 och att bidragsmedel av den omfattning, som utgått genom det särskilda bidraget, i stället skulle tillföras kommunerna genom minskning av kommunandelen vid beräkning av driftbidraget för obligatoriska skolor. Numera belastas därför detta anslag endast av bidrag till bibliotek vid skolor med annan huvudman än kommun.

Skolöverstyrelsen, som finner stimulanseffekten av detta statsbidrag i dagens läge ytterst obetydlig, föreslår att förevarande särskilda bidrag upphör med utgången av budgetåret 1965/66 och att kungörelsen den 30 juni 1955 (nr 506) angående statsbidrag till skolbibliotek upphävs från samma tidpunkt. Eftersom bidraget utgår i efterskott föreslår överstyrelsen, att anslaget upptas oförändrat för budgetåret 1966/67.

Av överstyrelsens motivering för förslaget om slopande av detta bidrag inhämtas bl. a.

De bidrag, som beviljats ur ifrågavarande anslag, är i de enskilda fallen mestadels så små, att de inte nämnvärt kan inverka på skolornas ekonomi. Beloppen torde vara så blygsamma i förhållande till skolornas totala kostnadsomslutning, att de i många fall inte ens torde täcka administrationskostnaderna. Hittills har icke heller möjligheterna till statsbidrag utnyttjats i full utsträckning av vissa skolor. Det kan ifrågasättas om inte förekomsten av detta statsbidrag snarare kan utgöra hinder för vederbörande skola att utverka ett rejälare bidrag till sitt bibliotek på annat sätt. Redan på grund av det nu anförda kan övervägas om skäl längre föreligger att upprätthålla en särskild statsbidragsgivning på detta speciella område. Ett annat motiv för ett slopande av bidraget utgör den förstärkning av bidragsgivningen till driften i allmänhet, som f. n. sker på skolområdet. Överstyrelsen vill i detta hänseende erinra om de förbättrade driftbidragen till yrkesskolorna och folkhögskolorna samt den av överstyrelsen i årets petita föreslagna höjningen av bidragsprocenten vid privatskolorna. För skolor med landstingskommunal huvudman torde bidraget sakna varje reell betydelse.

Departementschefen

Med hänsyn till vad som anförts av skolöverstyrelsen biträder jag förslaget att detta särskilda bidrag till skolbiblioteksverksamhet skall avvecklas. Bidrag bör således inte utgå för tid efter innevarande redovisningsår. Då bidraget utbetalas i efterskott erfordras emellertid medel även för nästa budgetår.

Anslaget bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen, att

- a) besluta att statsbidraget till skolbibliotek skall avvecklas för tiden efter den 1 juli 1966;
- b) till *Bidrag till skolbibliotek* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

D 7. Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	20 000	20 000
1965/66	50 000	
1966/67 (förslag)	60 000	

Skolöverstyrelsen föreslår en höjning av bidraget med 50 000 kr. till 100 000 kr. Som motivering anför *överstyrelsen* bl. a.

SECO är organisatoriskt under snabb utveckling och omvandling. Under de senaste tre terminerna har antalet elevråd ökat från ca 300 till 465. Distriktssammanslutningarnas antal har ökat från fyra till 20. Ett centralt kansli är under uppbyggnad.

Departementschefen

Jag föreslår, att detta anslag uppräknas med 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 60 000 kr.

b) Pedagogiskt utvecklingsarbete

D 8. Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 611 000	1 833 238
1965/66	1 914 000	
1966/67 (förslag)	1 978 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjs med 74 000 kr. Höjningen betingas — förutom av automatiska kostnadsökningar på ca 50 000 kr. — av följande förslag.

1. Utbyte av en folkskollärartjänst i Ao 18 mot adjunktstjänst i Ao 23.
2. Utbyte av en folkskollärartjänst i Ao 18 mot tjänst som speciallärare i Ao 21.
3. Utbyte av en småskollärartjänst i Ao 13 mot tjänst som speciallärare i Ao 18.
4. Minskning med 20 519 kr. av kostnader för timlärare.
5. Ökning med 25 000 kr. av medlen för ersättningar åt experter och extra biträdes hjälp vid skolans forsknings- och försöksverksamhet.

Av motiveringen för de framlagda förslagen inhämtas bl. a.

1. Tjänstgöring på mellanstadiet kan inte beredas åt innehavare av samtliga ordinarie folkskollärartjänster, medan däremot på högstadiet behov finns av ytterligare ordinarie lärare. En vakant folkskollärartjänst föreslås därför utbytt mot en adjunktstjänst.

2 och 3. Vid skolan finns för närvarande en folkskollärartjänst i lönegrad Ao 18 med befattningshavaren såsom speciallärare placerad i lönegrad Ae 19 samt en småskollärartjänst i lönegrad Ao 13 med befattningshavaren såsom speciallärare placerad i lönegrad Ae 16. Överstyrelsen föreslår att i stället inrättas två ordinarie speciallärartjänster, den ena i lönegrad Ao 21 och den andra i lönegrad Ao 18.

Enligt skolans organisation skall två hjälpklasser finnas, en på lågstadiet och en på mellanstadiet.

5. Erfarenheterna av försöksverksamheten har visat att experter utanför skolan ibland måste anlitas för verksamhetens uppläggning och genomförande. Hitills har medel för sådan expertis utgått ur anslagsposten Vissa kostnader i anslutning till särskilda försök under skolans omkostnadsanslag. Det kan emellertid förutsättas att expertbehovet kommer att öka betydligt under budgetåret 1966/67. Överstyrelsen beräknar sammanlagt 25 000 kr. för ändamålet och föreslår att beloppet ingår i en utvidgad post Ersättningar åt experter och extra biträdes hjälp vid skolans forsknings- och försöksverksamhet under anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Departementschefen

Förslaget om inrättande av en adjunktstjänst i Ao 23 och om samtidig indragning av en folkskollärartjänst i Ao 18 (p. 1) biträder jag liksom också förslagen om utbyte av en folkskollärartjänst i Ao 18 och en småskollärartjänst i Ao 13 mot tjänster som speciallärare i Ao 21 resp. Ao 18 (p. 2 och 3).

Mot överstyrelsens bedömning av medelsbehovet för timplärare (p. 4) har jag inte något att erinra.

För ersättning åt experter och extra biträdeshjälp vid skolans forsknings- och försöksverksamhet (p. 5) beräknar jag en ökning med 15 000 kr.

Anslaget bör uppföras med (1 914 000 + 64 000 =) 1 978 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för statens försöksskola i Linköping enligt vad jag förordat i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens försöksskola i Linköping, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 399 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	573 000
	Summa kr. 1 978 000

c) till Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 978 000 kr.

D 9. Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	96 000	93 125
1965/66	104 000	
1966/67 (förslag)	124 000	

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget höjs med 29 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	5 000	of.	of.
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	16 000	+ 7 000	+ 5 000
3. Expenser	33 000	+ 7 000	+ 5 000
4. Vissa kostnader i anslutning till särskilda försök	50 000	+ 15 000	+ 10 000
	Summa kr. 104 000	+ 29 000	+ 20 000

De av skolöverstyrelsen föreslagna ökningarna sammanhänger med en planerad utvidgning av verksamheten vid skolan.

Departementschefen

Detta anslag bör för nästa budgetår uppföras med (104 000 + 20 000 =) 124 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 124 000 kr.

D 10. Pedagogiskt utvecklingsarbete

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	2 110 000	2 172 445
1965/66	3 010 000	
1966/67 (förslag)	3 510 000	

Från detta anslag bestrids kostnader för bl. a. olika former av undersökningar inom det pedagogiska och psykologiska området samt framställning av undervisningsfilm och undervisningshjälpmedel.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 2 090 000 kr. till 5 100 000 kr.

Det av överstyrelsen föreslagna beloppet hänför sig till följande ändamål.

1. Pedagogiska och psykologiska undersökningar (nu 1 080 000)
  - a) Försök med flexibel elevgruppering 500 000
  - b) Undersökningar rörande undervisningens individualisering m. m. 1 000 000
  - c) Undersökningar rörande undervisningsmetoder för handikappade 225 000
  - d) Undersökningar på yrkesutbildningens område 275 000
  - e) Undersökningar inom den skolpsykologiska verksamheten samt rörande studie- och yrkesorienteringen 185 000
2. Undervisningsfilm m. m. (nu 435 000)
  - a) Utveckling och framställning av undervisningsfilm 525 000
  - b) Kostnader för förvärv av upphovsrätt m. m. i samband med bandinspelning av radioprogram 45 000
3. Hjälpmedel i övrigt (nu 730 000)
  - a) Framställning av läroböcker, handledningar m. m. 170 000
  - b) Framställning av individualiserande hjälpmedel ... 330 000
  - c) Stöd åt utarbetande av vissa korrespondenskurser m. m. 175 000
  - d) Insatser på bristområden 150 000
  - e) Samordning av olika hjälpmedel i fråga om metodisk användning m. m. 75 000
  - f) Övrigt utvecklingsarbete i fråga om hjälpmedel ... 210 000

4. Verksamhet vid vissa skolor (nu 690 000)		
a) Stöd åt pedagogiska utvecklingsblock	440 000	
b) Uppföljning och revision av läroplanen för grundskolan	324 000	
c) Uppföljning av läroplanerna för gymnasium och fackskola	150 000	
d) Viss verksamhet vid döv- och blindskolor	61 000	
e) Viss verksamhet inom särskolan	50 000	
f) Viss verksamhet inom folkhögskolan och folkbildnings- och ungdomsorganisationerna	65 000	1 090 000
5. Övrig verksamhet (nu 75 000)		145 000
	Summa kr.	5 100 000

I motiveringen för sin bedömning av medelsbehovet gör överstyrelsen en jämförelse mellan vad som under detta anslag anvisats för utvecklingsarbete inom skolväsendet, insatserna för utvecklingsarbete inom näringslivet och de statliga forskningsutgifterna. I industriella sammanhang anses insatserna för utvecklingsarbete i genomsnitt kunna uppskattas till minst 2 à 2,5 % av de totala driftkostnaderna och de statliga forskningsutgifternas storlek har i prop. 1964: 69 beräknats till ca 2,1 % av statsverkets samlade driftutgifter. Under detta anslag anvisade medel uppgår till ca 0,1 % av statens totala driftkostnader för skolväsendet. Enligt överstyrelsen visar denna jämförelse, att de möjligheter till rationalisering och effektivisering, som för all slags produktion anses bli tillvaratagna genom ett fortlöpande forsknings- och utvecklingsarbete, inte kan antas ha blivit utnyttjade annat än i begränsad utsträckning när det gäller den form av produktion, som utbildningsverksamheten utgör.

Enligt överstyrelsens bedömning vore det rimligt om man redan nu eftersträfvade att avdela åtminstone ca 2 % av statens andel av skolväsendets driftkostnader, dvs. ett belopp av storleksordning 50 milj. kr., till forsknings- och utvecklingsarbete. Liksom föregående år anser emellertid överstyrelsen — med hänsyn framför allt till begränsade personella resurser — att det inte är realistiskt att nu äska medel motsvarande de procenttal som är allmänt accepterade inom andra områden.

Överstyrelsen förklarar, att formerna för skolarbetet i mångt och mycket behåller uråldriga mönster och att det i flera fall är befogat att ifrågasätta de allmänt tillämpade arbetssätten. Bl. a. ifrågasätter överstyrelsen om eleverna behöver så mycket direkt, lärarledd undervisning som de nu får och om inte en stor del av lärarnas nuvarande arbete kan ersättas av studiematerial. Överstyrelsen, som ser som en av sina angelägnaste uppgifter att utveckla adekvata arbetsformer i skolan och därmed öka effekten av de betydande resurser som läggs ned på utbildning, framhåller, att i samband med studierna angående ökad individualiserad undervisning stort intresse kommer att ägnas åt lärarnas arbetsuppgifter, vilka antas i inte oväsentlig utsträckning kunna rensas från vissa rutinuppgifter.

Beträffande verksamheten med *pedagogiska och psykologiska undersökningar* framhåller överstyrelsen bl. a.

Försök med flexibel elevgruppering. Den hösten 1963 igångsatta försöksverksamheten med varierande klasstorlek och lagundervisning m. m. har — trots begränsad omfattning och ännu mycket litet av klart belagda försöksresultat — väckt stort intresse och i hög grad stimulerat den svenska skoldebatten. De idéer om skolarbetets organisation som ligger bakom försöksverksamheten avviker klart från de traditionella. Man kan misstänka att de just därför väckt uppreppande. Det är emellertid uppenbart att intresset för dessa idéer är av djupare slag, vilket säkerligen sammanhänger med att de passar in i och tillgodoser en hel del av de anspråk som ställs i de skolreformer, som nu håller på att genomföras i vårt land. Det nya gymnasiet kräver — enligt många uppfattning — nya organisationsformer av just den typ, som varierande klasstorlek och lagundervisning innebär, för att kunna förverkligas.

Från den hittills bedrivna försöksverksamheten har redan ett flertal avgränsade och bestämt inriktade projekt utkristalliserats. Ett större undersökningsprojekt gäller en utökning av det självständiga arbetet i gymnasiet. Projektet går ut på att studera hur en undervisning upplagd med sikte på ett stort inslag av självständigt elevarbete påverkar elevernas kunskaper, studiefärdigheter, förmåga till självverksamhet och självständighet, ansvar för egna arbetsuppgifter, intressen och attityder. Grunden för det självständiga elevarbetet skall vara studiemateriel tillrättalagt för dylikt arbete. I undersökningen ingår även att studera hur lärartiden används: för direktundervisning, för grupphandledning, enskild handledning, sammanfattande klassdiskussioner osv.

Undersökningar rörande undervisningens individualisering m. m. Ett av den pedagogiska forskningens grundläggande resultat är att de stora individuella differenserna mellan olika elever på ett visst åldersstadium motiverar en individualisering av undervisningen. Den konventionella klassundervisningen, som innebär att man söker lära klassens samtliga elever samma stoff samtidigt och på samma sätt, medför från denna synpunkt ett betydande slöseri med såväl lärarnas som elevernas energi- och intresseresurser. Undervisningens organisation måste, för att bli acceptabelt effektiv, anpassas till den enskilde elevens förutsättningar. Skolans arbetsformer bör idealt vara sådana, att varje elev ges optimala inlärningsmöjligheter, dvs. att eleven från den egna aktuella nivån beträffande kunskaper och färdigheter gradvis kan avancera till högre nivåer. Skolverksamheten måste alltså i betydande utsträckning kunna inriktas på den enskilde elevens aktivitet i stället för på skolklassens. Detta syns numera möjligare än förr tack vare den utveckling som skett beträffande inlärningsmateriel, metodik och tekniska hjälpmedel etc.

Skolöverstyrelsen har på detta område — delvis som en följd av bedriven utforskerande försöksverksamhet — under de senaste åren planerat och initierat produktionsinriktat forsknings- och utvecklingsarbete. I ett begränsat antal olika projektgrupper arbetar man redan med systematisk framställning och utprovning av materiel- och metodesystem. Syftet med denna aktivitet är att effekten av så introducerade konkretiserade arbetssätt skall studeras. Läsåret 1966/67 beräknas flera olika projekt av detta slag pågå i första hand vid lärarhögskolornas pedagogisk-psykologiska institutioner.

Av överstyrelsens motivering för det föreslagna beloppet för *utveckling och framställning av undervisningsfilm* inhämtas bl. a.

Undervisningsfilm produceras kommersiellt i endast liten utsträckning och framför allt med sikte på grundskolans behov. Övriga skolor utgör en alltför begränsad marknad för att produktion skall kunna ske på kommersiella villkor.

I november—december 1964 gjordes inom överstyrelsen en undersökning om behovet av insatser. Resultatet blev ett stort antal förslag till filmer, bildserier m. m., som med få undantag är beroende av stöd, om produktion skall komma till stånd. Förslagen upptar dels informations- och metodikfilmer för utbildning av lärare i förskola, grundskola och yrkesskola samt för utbildning inom barna-, sjuk- och åldrvård, dels film m. m. för undervisning av elever på alla stadier.

En omfattande import av film har påbörjats dels genom direktkontakter med berörda företag och institutioner, dels via OECD. Inom Europarådets samarbete för produktion har framställts ett stort antal filmer och överstyrelsen avser att framställa svenska versioner av ett urval av dessa liksom att delta i framtida samproduktion. För många ämnen, skolor och stadier måste produktion dock ske inom landet och helt finansieras av överstyrelsen. Speciellt gäller detta materiel för döv- och särskolor.

I fråga om förslaget rörande *hjälpmedel i övrigt* framhåller överstyrelsen bl. a.

Utveckling och framställning av hjälpmedel för skolväsendets skilda skolformer är ett mycket omfattande och mångfasetterat arbetsområde. Det förutsätter ingående analyser av lärostoff och lärokurser liksom av de inlärningspsykologiska förutsättningar, som måste utgöra underlaget för produktion av hjälpmedel. Därtill kommer tekniska överväganden i fråga om utformningen av material och apparatur. Utvecklingsarbetet kräver vidare noggrann utprovning av materialet från skilda aspekter. Särskilt framträdande är detta behov i fråga om självinstruerande studiematerial liksom för laborativ utrustning. Det rätta utnyttjandet av nya pedagogiska hjälpmedel förutsätter därjämte samordning av skilda material och tekniker i metodiskt avseende och sist men inte minst tillkommer behovet av information om tillgängliga hjälpmedel och om deras användning.

Utvecklandet av nya hjälpmedel förutsätter så omfattande undersökningar och utprövningsarbete innan produktion kan genomföras, att en betydande del av detta utvecklingsarbete bör falla inom överstyrelsens arbetsområde, bl. a. för att nedbringa kostnaderna under utvecklingsskedet. Överstyrelsens insatser kan på detta sätt komma att bli vägledande och riktningsgivande för hjälpmedelsproduktionen som helhet.

Överstyrelsen har, som framgår av tidigare anslagsäskanden, igångsatt ett flertal projekt som avser utveckling och framställning av hjälpmedel. Det är angeläget att dessa projekt kan fortsätta och slutföras liksom att nya kan tas upp.

Departementschefen

Bedömningen av vad som skall anvisas för pedagogiskt utvecklingsarbete bör ske på grundval av angelägenheten hos de planerade projekten samt med beaktande av i vilken utsträckning det bl. a. med hänsyn till personella resurser kan väntas vara möjligt att fullfölja den planerade verksamheten inom avsedd tid.

Jag vill i sammanhanget erinra om att pedagogiskt utvecklingsarbete inte endast bedrivs med anlitande av under detta anslag anvisade medel. Dylikt utvecklingsarbete bedrivs t. ex. med medel som anvisats till de pedagogiska institutionerna vid universiteten och lärarhögskolorna samt till statens råd för samhälls-

forskning. Givetvis utnyttjas också de ordinarie anslagen till avlöningar och omkostnader för skolöverstyrelsen och länskolnämnderna i viss mån för pedagogiskt utvecklingsarbete.

Beträffande möjligheterna att bedriva utvecklingsarbetet i planerad omfattning bör nämnas att tidigare anslag till pedagogiskt utvecklingsarbete inte förbrukats och att det vid ingången av innevarande budgetår fanns en reservation på detta anslag av 803 170 kr.

I likhet med överstyrelsen finner jag det angeläget, att ett ökat forsknings- och utvecklingsarbete på skolans område kommer till stånd. Av den av överstyrelsen föreslagna uppräknigen för nästa budgetår på 2 090 000 kr. avser 1 105 000 kr. verksamheten med pedagogiska och psykologiska undersökningar. Jag vill beträffande denna verksamhet framhålla, att undersökningarna angående flexibel elevgruppering och undervisningens individualisering bör kunna bli av stort värde då det gäller att bedöma vilka åtgärder, som kan vidtas för att få till stånd effektivare arbetsformer i skolan. Det syns också angeläget, att den planerade ökningen av insatserna i fråga om utveckling och framställning av olika undervisningshjälpmedel kommer till stånd.

Trots att jag sålunda delar överstyrelsens uppfattning angående angelägenheten av ifrågavarande verksamhet kan jag med hänsyn till vad jag nyss anfört inte tillstyrka en så avsevärd uppräknigen av anslaget, som överstyrelsen föreslagit. Jag föreslår, att anslaget höjs med 500 000 kr. till 3 510 000 kr. Vid min bedömning av medelsbehovet har jag räknat med att viss reservation kommer att finnas å anslaget vid ingången av budgetåret 1966/67. Det bör således vara möjligt att budgetåret 1966/67 med utnyttjande av detta anslag bedriva ett pedagogiskt utvecklingsarbete av nästan dubbelt så stor omfattning som den faktiska verksamheten under budgetåret 1964/65.

För de pedagogiska hjälpmedelscentralerna har jag tidigare beräknat medel under anslagen till skolöverstyrelsen och länskolnämnderna.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Pedagogiskt utvecklingsarbete* för budgetåret 1966/67
anvisa ett reservationsanslag av 3 510 000 kr.

D 11. Information om skolreformerna

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	680 000	237 389
1965/66	680 000	
1966/67 (förslag)	380 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 105 000 kr. till 575 000 kr. Det beräknade medelsbehovet hänför sig till följande ändamål.

1. Information om grundskolan (nu 180 000)	300 000
2. Information om gymnasiet och fackskolan (nu 500 000)	200 000
3. Information om särskolan och specialundervisningen (nytt)	10 000
4. Information om yrkesskolväsendet (nytt)	50 000
5. Information till utlandet (nytt)	15 000
	575 000

Ur motiveringen för överstyrelsens förslag inhämtas bl. a.

1. Utöver vad som för innevarande budgetår anvisats och som främst avsett information genom länskolnämnderna erfordras medel för en intensifierad kontaktverksamhet med inriktning på massmedia, målsmannaföreningar och bildningsorganisationer samt för information till arbetsmarknaden. Överstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1966/67 upptas ett belopp av 300 000 kr., varav 180 000 kr. för länskolnämndernas verksamhet och 120 000 kr. för centrala åtgärder (konferenskostnader 15 000 kr., en journalistkurs om grundskolan 10 000 kr., arvodeskostnader för informationsmaterial, inklusive omredigering av film om grundskolan 25 000 kr., särskild information om den praktiska yrkesorienteringen 70 000 kr.).

2. För information om gymnasiet och fackskolan disponeras t. o. m. budgetåret 1965/66 ett belopp på en milj. kr. I den dispositionsplan för detta anslag, som överstyrelsen har upprättat, förutses att detta belopp skall vara tillräckligt för planerad information fram till det nya gymnasiets start hösten 1966. Det anses emellertid nödvändigt att även beträffande gymnasiet och fackskolan liksom beträffande grundskolan fortsätta informationsverksamheten också under de närmast följande åren. Överstyrelsen föreslår därför för budgetåret 1966/67 ett anslag för information om gymnasiet och fackskolan om 200 000 kr., varav huvudparten avses för information genom länskolnämnderna.

3. Det har visat sig att bristande information till lärare, föräldrar, olika elev- och barnavårdande organ samt allmänheten rörande såväl särskolan som olika former av specialundervisning, t. ex. för syn- eller hörselskadade barn, är ett svårt hinder för ett riktigt utnyttjande av de olika anordningar, som inom skolväsendet vidtagits för att ge dessa barn en så god undervisning och fostran som möjligt. Överstyrelsen föreslår att ett belopp av 10 000 kr. ställs till överstyrelsens förfogande för budgetåret 1966/67 för informationsverksamhet rörande nu angivna ändamål.

4. Enligt överstyrelsens bedömning är en informationsinsats nödvändig för att eleverna och hemmen skall bli medvetna om de möjligheter till kvalificerad vidareutbildning som öppnas även vid yrkesskolorna. Överstyrelsen förutsätter, att medel för information kommer att anvisas i samband med reformeringen av yrkesutbildningen, men anser att det är angeläget att redan nu utarbeta informationsmaterial rörande vissa utbildningsvägar, exempelvis inom vårdområdet, liksom att sprida kännedom framför allt bland elever och föräldrar om de möjligheter till kvalificerad utbildning, som yrkesskolorna erbjuder. Medelsbehovet för budgetåret 1966/67 beräknas till 50 000 kr.

Departementschefen

För informationsverksamhet rörande grundskolan bör beräknas ett oförändrat belopp av 180 000 kr.

Vidare föreslår jag, att för information om gymnasiet och fackskolan i enlighet med överstyrelsens förslag beräknas ett belopp av 200 000 kr.

Kostnader för information om särskolan och specialundervisningen samt för information till utlandet, vilken informationsverksamhet är av mera reguljär karaktär, bör enligt min mening bestridas ur de anslag överstyrelsen disponerar för ordinarie verksamhet.

Även den föreslagna informationsverksamheten rörande yrkesskolväsendet är av mera reguljär karaktär. Då det emellertid enligt min mening är lämpligt, att informationen om yrkesskolväsendet samordnas med informationen om gymnasiet och fackskolan, föreslår jag, att de medel, som beräknats för information om gymnasiet och fackskolan, skall kunna disponeras för information om hela det gymnasiala skolväsendet. Däremot är jag inte beredd tillstyrka, att särskilda medel beräknas för information om yrkesskolväsendet.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (680 000 — 300 000 =) 380 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Information om skolreformerna* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 380 000 kr.

c) Det obligatoriska skolväsendet m. m.

D 12. Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 180 000 000	1 337 550 957
1965/66	1 430 000 000	
1966/67 (förslag)	1 600 000 000	

Enligt kungörelsen den 19 december 1958 (nr 665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962: 478, senast ändrad 1965: 481) utgår allmänt driftbidrag till kommunernas kostnader för dels obligatoriska skolor, dels högre kommunala skolor. Kungörelsen reglerar därjämte statsbidragen till kostnaderna för avlöning av skoldirektör.

Bidragsunderlaget för de allmänna driftbidragen och för statsbidraget till kostnaderna för avlöning av skoldirektör beräknas enligt vissa schematiska regler samt utgörs i huvudsak av årslönebeloppen enligt löneklass för i föreskriven ordning inrättade tjänster. Ur bidragsunderlaget erhålls det allmänna driftbidraget för *obligatoriska skolor* efter avdrag av en mindre kommunandel. Det allmänna driftbidraget för *högre kommunala skolor* utgår med 78 % av bidragsunderlaget och statsbidrag för *avlöning av skoldirektör* med 79 % av bidragsunderlaget. Genom beslut vid 1962 års riksdag (prop. 1962: 54, SäU 1, rskr 328) skall fr. o. m. den 1 juli 1962 *tillsynsläroararvode vid de obligatoriska skolorna* med hela sitt belopp inräknas i bidragsunderlaget.

Ur förevarande anslag bestrids i första hand kostnaderna för allmänt driftbidrag till obligatoriska skolor samt för statsbidrag till kostnaderna för avlöning av skoldirektör. De för inbyggd realskollinje i folkskolan och inbyggd korrespondensrealskollinje utgående statsbidragen, vilka i huvudsak beräknas enligt de för driftbidrag för högre kommunal skola gällande grunderna, bestrids också ur detta anslag. Anslaget belastas vidare med vissa kostnader för reseersättningar samt med kostnader för statsbidrag till dels avgiftskompensation enligt lagen om folkpensionering, dels avgifter för allmän tilläggspension. Slutligen utgår ur anslaget vissa bidrag till enskilda skolor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår ökas med 170 milj. kr. till 1 600 milj. kr. enligt följande sammanställning.

	Anvisat för 1965/66	Förslag för 1966/67	Ökning
1. Lärarlönebidrag m. m., <i>förslagsvis</i>	1 428 262 000	1 593 000 000	+ 164 738 000
2. Bidrag till korrespondensrealskolor, <i>förslagsvis</i> ..	470 000	472 000	+ 2 000
3. Ersättning för flyttningkostnad och resor, <i>förslagsvis</i>	300 000	300 000	of.
4. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, <i>förslagsvis</i>	368 000	639 000	+ 271 000
5. Bidrag till estniska folkskolor	255 000	285 000	+ 30 000
6. Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm	245 000	260 000	+ 15 000
7. Bidrag till Hillelskolan i Stockholm	100 000	130 000	+ 30 000
Summa	1 430 000 000	1 595 086 000	+ 165 086 000
Avrundat		1 600 000 000	+ 170 000 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas beträffande punkten 1 bl. a.

1. Anslagsposten kommer enligt gällande bidragsregler att under budgetåret 1966/67 belastas med dels slutreglering av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1965/66, dels under budgetåret utgående förskott på bidraget, motsvarande 90 % av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1965/66. Kostnaderna för slutregleringen för år 1965/66 är lika med skillnaden mellan bidraget för detta år och det för samma år utbetalade förskottet, vilket i sin tur motsvarar 90 % av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1964/65. För beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1966/67 måste därför en uppskattning göras av lärarlönebidraget avseende redovisningsåren 1964/65 och 1965/66. Enligt från länskolnämnderna inhämtade uppgifter uppgår *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1963/64*, inklusive bidrag till inbyggda realskollinjer och bidrag till avlöning åt skoldirektörer, till *1 124,4 milj. kr.*, varav 1,7 milj. kr. för inbyggda realskollinjerna, 3,9 milj. kr. för skoldirektörer samt 10 milj. kr. för den beräknade kostnaden för sänkningen av kommunandelen med 210 kr. per tjänst räknat från den 1 juli 1963.

Kostnaden för den 3,5-procentiga lönehöjningen den 1 januari 1964 har slagit igenom för ett halvt år i de ovan angivna beloppen för bidragen för 1963/64. Det gäller således att beräkna kostnaden dels för ytterligare ett halvt år för höjningen den 1 januari 1964, dels för ett halvt år för höjningen med 4,8 % den 1 januari 1965. Enligt de från länskolnämnderna införskaffade uppgifterna uppgår årslönebeloppet för 1963/64 inklusive vissa vikariekostnader till 1 143,8 milj. kr., medan statsbidraget till inbyggda linjer och skoldirektörer — som tidigare nämnts — uppgår till (1,7 + 3,9 =) 5,6 milj. kr., sammanlagt 1 149,4 milj. kr. I detta belopp är, som framhållits, den 3,5-procentiga lönehöjningen den 1 januari 1964 redan inkluderad för ett halvt år. Kostnaden för ytterligare ett halvt år uppgår till 20,1 milj. kr. Kostnaden för ett halvt år på grund av lönehöjningen med 4,8 % den 1 januari 1965, beräknad på beloppet i 1964 års löneläge (1 169,5 milj. kr.), uppgår till 28,1 milj. kr.

Uppräknat i det för vardera halvåret gällande löneläget men under i övrigt oförändrade förhållanden skulle alltså lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1964/65 uppgå till (1 124,4 + 20,1 + 28,1 =) *1 172,6 milj. kr.* Detta belopp måste korrigeras med hänsyn till övriga faktorer, som innebär förändringar i kostnaderna för 1964/65 i förhållande till 1963/64. Anledning syns ej föreligga att vad det gäller kostnadsökningar på grund av lönegradshöjningar för ämneslärartjänster för folkskollärare, ändrad avlöningsgrupp för vissa rektorer, änd-

rade bestämmelser om reglerad befordringsgång för icke-ordinarie lärare i läroämnen, ändrade timarvoden och särskilda extra ordinarie tjänster frångå de beräkningar, som gjordes i förra årets petita. Dessa kostnadsökningar beräknades då till $(11,0 + 1,7 + 5,5 + 9,0 + 0,9 =)$ 28,1 milj. kr. Lärarlönebidraget för år 1964/65 påverkas även av förändringar i antalet lärartjänster mellan redovisningsåren 1963/64 och 1964/65. Antalet tjänster i grundskolan och folkskolan beräknas öka med 12 rektorstjänster, 19 småskollärartjänster, 694 adjunktstjänster, 462 ämneslärartjänster, 106 yrkeslärartjänster och 404 övningslärartjänster samt minska med 655 folkskollärartjänster. Detta innebär totalt en kostnadsökning med ca 36,5 milj. kr.

Med beaktande av nu redovisade kostnadsförändringar skulle *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1964/65* uppgå till $(1\ 172,6 + 28,1 + 36,5 =)$ 1 237,2 milj. kr.

Vid uppskattningen av lärarlönebidraget för *redovisningsåret 1965/66* med utgångspunkt i det nyss angivna beloppet för 1964/65 skall uppräknig först ske till det för respektive halvår gällande löneläget, dvs. tillägg skall göras med kostnaden för löneförhöjningen med 4,8 % den 1 januari 1965 för ytterligare ett halvt år. Kostnaderna uppskattas till 30,3 milj. kr. Vid oförändrat antal lärartjänster och under i övrigt oförändrade förhållanden skulle sålunda lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1965/66 uppgå till $(1\ 237,2 + 30,3 =)$ 1 267,5 milj. kr. Beloppet måste korrigeras med hänsyn till faktorer, som innebär kostnadsförändringar för redovisningsåret 1965/66.

a) Antalet tjänster beräknas öka med 36 rektorstjänster, 770 adjunktstjänster, 507 ämneslärartjänster, 118 yrkeslärartjänster, 550 övningslärartjänster och 350 speciallärartjänster samt minska med 78 småskollärartjänster och 237 folkskollärartjänster i förhållande till 1964/65. Detta innebär en nettoökning av kostnaderna för lärare med ca 62,9 milj. kr.

b) Fr. o. m. den 1 juli 1965 har ordinarie folkskollärartjänster uppflyttats från lönegrad Ao 16 till Ao 18. Kostnaden härför beräknas till 31,9 milj. kr.

c) Den reglerade befordringsgången för folkskollärare har ändrats till att omfatta lönegraderna Af (Ag) 14, Ac (Ag) 16 och Ae (Ag) 18. Kostnaderna härför beräknas till 13 milj. kr.

d) Bestämmelserna i kungl. brev den 5 juni 1963 rörande folkskollärares rätt till arvode om f. n. 628 kr. för läsår för undervisning i engelska och tyska har upphört att gälla. Kostnadsminskningen härför beräknas till 3,1 milj. kr.

e) Avlöningsbestämmelserna beträffande folkskollärare med tjänstgöring vid vissa högre skolor har ändrats. Tidigare utgick lön efter den löneklass, som med två enheter översteg den, i vilken läraren var placerad som folkskollärare, dock lägst efter löneklass 15. De nuvarande bestämmelserna innebär att lön utgår efter den löneklass, som med en enhet överstiger den löneklass, i vilken läraren är placerad som folkskollärare. Samma lönetillägg utgår till folkskollärare, som ej är behörig till tjänst som speciallärare vid grundskolan och som förordnats uppehålla dylik tjänst med full tjänstgöringsskyldighet på högstadiet. Kostnadsminskningen härför beräknas till 3,7 milj. kr.

f) Ordinarie tjänster som speciallärare i lönegrad Ao 19 och Ao 16 har uppflyttats till lönegrad Ao 21 respektive Ao 18. Kostnaden härför beräknas till 1 milj. kr.

g) Rektorer i avlöningsgrupp III har uppflyttats från ABp 25 resp. ABp 26 till ABp 27. Kostnaden härför beräknas till 0,4 resp. 0,9 milj. kr.

h) Rektorer i avlöningsgrupp II har uppflyttats från ABp 23 till ABp 25. Kostnaden härför beräknas till *0,2 milj. kr.*

i) Rektorer i avlöningsgrupp I har uppflyttats från ABp 22 till ABp 23. Kostnaden härför beräknas till *0,2 milj. kr.*

j) Rektorstjänster i folkskola i kommun där grundskola eller folkskola med inbyggd realskollinje ej finns har flyttats från ABp 19 till ABp 20. Kostnaden härför beräknas till *0,4 milj. kr.*

k) Till rektor i avlöningsgrupp IV skall utgå avlöningsförstärkning med 1 680 kr. för år. Kostnaden härför beräknas till *0,5 milj. kr.*

Med beaktande av de nu redovisade kostnadsförändringarna skulle sålunda *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1965/66* uppgå till $(1\ 267,5 + 62,9 + 31,9 + 13,0 - 3,1 - 3,7 + 1,0 + 0,4 + 0,9 + 0,2 + 0,2 + 0,4 + 0,5 =) 1\ 372,1$ milj. kr.

Då *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1964/65* enligt ovanstående uppskattats till 1 237,2 milj. kr., kan *det under 1965/66 utgående* förskottet beräknas till $(0,9 \times 1\ 237,2 =) 1\ 113,5$ milj. kr. Belastningen på anslagspost 1 för *lärarlönebidraget* blir då för budgetåret 1966/67 följande:

Slutreglering av bidraget för budgetåret 1965/66 (1 372,1 —	
1 113,5 =)	258,6 milj. kr.
Under budgetåret 1966/67 utgående förskott $(0,9 \times 1\ 372,1 =)$	1 234,9 » »
	<hr/>
	Summa 1 493,5 milj. kr.

Från förevarande anslagspost bestrids även kostnader för statsbidrag till kompensation för förhöjd folkpensionsavgift samt statsbidrag till avgifter för allmän tilläggspension.

Statsbidrag för redovisningsåret 1964/65 till *avgiftskompensation* till vissa tjänstemän inom det allmänna skolväsendet utgår med 190 kr. för tjänst som skoldirektör samt för hel tjänst enligt driftbidragskungörelsen. Kostnaden för bidraget kommer att belasta anslaget för budgetåret 1966/67. Antalet bidragsgrundande tjänster för redovisningsåret 1965/66 beräknas till 54 200 och kostnaden för bidraget till *10,3 milj. kr.*

I fråga om statsbidrag till *ATP-avgifter* har bestämmelser meddelats i kungl. brev den 29 juni 1964 angående statsbidrag till avgifter till försäkring för tilläggspension för rektorer och lärare vid vissa kommunala skolor. Statsbidraget utgår med 5 % av det sammanlagda bidragsunderlaget för redovisningsåret. Medelsbehovet för år 1966 blir då $(0,05 \times 1\ 398,2 =) 69,9$ milj. kr.

Anslagsposten till lärarlönebidrag m. m. skulle således enligt överstyrelsens beräkningar för att täcka de automatiska kostnadsförändringarna böra uppföras med $(1\ 493,5 + 10,3 + 69,9 =) 1\ 573,7$ milj. kr.

Överstyrelsen beräknar under punkten 1 även medel för vissa föreslagna nya ändamål, nämligen 4,4 milj. kr. för bidrag till skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium, 0,1 milj. kr. för bidrag till kommuner med finskspråkiga barn för anskaffande av speciella hjälpmedel för att överbrygga tvåspråkigheten samt 15,0 milj. kr. för bidrag till hjälpmedelskonsulenter. Ur överstyrelsens motivering för dessa förslag inhämtas bl. a.

Skrivhjälp åt lärare. I petita under senare budgetår har överstyrelsen i rationaliseringssyfte framfört förslag om ökade medel till skrivhjälp åt lärare. Sådan

verksamhet förekommer för närvarande endast som en försöksanordning i mindre skala vid gymnasier och vissa grundskolor. Gymnasiereformen innebär emellertid ett accepterande av detta stöd som en reguljär anordning inom gymnasium och fackskola. Med hänsyn till vikten av att optimalt kunna utnyttja de begränsade lärarresurserna för kvalificerade arbetsuppgifter och till anordningens betydelse ur lärarrekruteringsynpunkt bedömer överstyrelsen det som i högsta grad angeläget att motsvarande stödåtgärd ställs till förfogande inom skolväsendet i övrigt, där behov av sådan avlastning av lärarna föreligger. Beträffande grundskolan räknar överstyrelsen med utgångspunkt i ett biträdesbehov motsvarande en halv biträdestjänst (löneklass 9) för varje skolenhet med högstaadium med ett medelsbehov av 4,4 milj. kr.

Bidrag till kommuner med finskspråkiga barn. De speciella undervisningsproblemen, som är aktuella i kommuner med finsktalande barn, är enligt överstyrelsens uppfattning av sådan art, att därav föranledda kostnader i första hand bör åvila staten. Överstyrelsen finner det icke rimligt, att kommunerna skall belastas med utgifter för de speciella hjälpmedel, som krävs för att överbrygga tvåspråkigheten. Överstyrelsen äskar därför ett belopp av 0,1 milj. kr. som bidrag till kommuner med finskspråkiga barn för anskaffande av sådana hjälpmedel.

Hjälpmedelskonsulenter. Som ett led i grundskolans praktiska förverkligande framlägger överstyrelsen förslag om åtgärder för att främja undervisningshjälpmedlens användning i grundskolan. Överstyrelsen understryker, att skolbiblioteket i dag endast är ett av hjälpmedlen i skolarbetet, där böckerna tidigare spelade den helt dominerande rollen. Alltjämt intar dessa en särställning som skolans viktigaste bildningsmedel men en utveckling mot ökat inslag av andra media, där bilden och ljudet skapar underlag för en aktiv inläring, tränger alltmer i förgrunden. En inom överstyrelsen gjord analys av hjälpmedelsbehovet och av olika hjälpmedels funktion i nutida skolarbete pekar på det alltmer ökade bruket av s. k. lärobokspaket, där läroboken används i växelverkan med bild- och ljudmaterial. Utifrån dessa förutsättningar har överstyrelsen kommit till den slutsatsen att man nu bör betrakta och behandla skolans samtliga hjälpmedel som en helhet.

De mycket betydande kommunala investeringarna i bl. a. modern AV-materiel, ändamålsenliga boksamlingar och nya läroböcker har på flera håll lett till att tillgången på hjälpmedel nu är förhållandevis god. Utnyttjandet är dock långt ifrån tillfredsställande. Överstyrelsen har därför funnit att åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för ett riktigt utnyttjande av samtliga hjälpmedel inte längre kan anstå. Arbetet med att på olika sätt främja användningen av alla skolans hjälpmedel är både omfattande och kvalificerat. Även om lärarutbildningen blir väsentligt förbättrad och lärarna kommer att i sin dagliga gärning fullgöra ett flertal uppgifter i detta sammanhang, föreligger likväl enligt överstyrelsens mening ett klart behov av särskilda befattningshavare, som får möjlighet att ägna sig åt skolbiblioteksuppgifter och motsvarande uppgifter i anslutning till övriga hjälpmedel. Överstyrelsen föreslår därför inrättande vid grundskolan av en ny grupp av befattningshavare, hjälpmedelskonsulenter, vilka avses ersätta skolbibliotekarierna. Hjälpmedelskonsulenterna avses därjämte skola fullgöra en del av de uppgifter som nu bestrids av tillsynslärare.

Ifrågavarande befattningar är tänkta som kommunala tjänster. Någon statlig anställnings- och avlösningsreglering avses icke gälla för att tillräcklig frihet i utformningen skall finnas för skolans huvudmän, kommunerna. När det gäller omfattningen av de personalresurser, som bör ställas till förfogande för hithörande ändamål, räknar överstyrelsen med en halv tjänst för en skolenhet med omkring 600 elever. Vid större eller mindre elevantal föreslår överstyrelsen att en glidande skala för tilldelningen beräknas, dock högst en tjänst. Kommunen bör enligt

överstyrelsen vara oförhindrad att helt på egen hand besluta om befattningens organisation och reglering. Statsbidrag föreslås utgå med schablonmässigt beräknade belopp, som i huvudsak beräknas motsvara samtliga kostnader för hjälpmedelskonsulenterna. Vid den av överstyrelsen beräknade omfattningen av dylik personal kan statsbidraget beräknas till omkring 15 milj. kr.

För närvarande finns ingen avgränsad personalkategori, som är direkt utbildad för de arbetsuppgifter, som skulle åvila en hjälpmedelskonsulent. Detta förhållande bör emellertid enligt överstyrelsen ej medföra att de föreslagna åtgärderna skjuts på framtiden.

Anslagsposten 1 föreslås med hänsyn till vad som nyss redovisats uppförd med $(1\,573,7 + 4,4 + 0,1 + 15,0 =) 1\,593,2$ milj. kr.

Av överstyrelsens äskanden beträffande övriga anslagsposter framgår bl. a.

2. *Bidrag till korrespondensrealskolor* har beräknats i enlighet med de av 1959 års riksdag fastställda grunderna. Det sammanlagda antalet avdelningar vid dessa linjer kan uppskattas till 10. Avlöningskostnaderna beräknas till 278 130 kr.

Vid beräkningen av bidraget till kostnaderna för korrespondens- och preparandkurserna har överstyrelsen utgått från en genomsnittskostnad av 250 kr. per elev och termin och ett elevantal av 21 i varje avdelning, varvid den sammanlagda kostnaden blir 105 000 kr.

För de besök representanterna för vederbörande korrespondensinstitut har rätt att göra på skolorten beräknas enligt samma beräkningsnorm som tidigare 1 460 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för korrespondensrealskollinjer med fullständigt statsbidrag utgör sålunda $(278\,130 + 105\,000 + 1\,460 =) 384\,590$ eller avrundat 385 000 kr.

Korrespondensrealskolan i Björkvik, som arbetar under speciella betingelser, har alltsedan budgetåret 1953/54 erhållit visst statsbidrag, fr. o. m. budgetåret 1963/64 med 70 000 kr. Skolans rektor har hemställt om höjning av nämnda belopp för budgetåret 1966/67 till 100 000 kr.

Om statsbidrag finge utgå till korrespondensrealskolan i Björkvik efter samma normer, som gäller för övriga korrespondensrealskolor, skulle det uppgå till 87 000 kr. Överstyrelsen föreslår, att bidraget höjs med 17 000 kr. till 87 000 kr. Överstyrelsen föreslår vidare, att såsom villkor för erhållande av bidraget föreskrivs, att elevavgifter icke må uttas. I sådant fall bortfaller kostnaderna för brevs-kolestipendier till eleverna.

Det sammanlagda medelsbehovet under denna anslagspost uppgår alltså till $(385\,000 + 87\,000 =) 472\,000$ kr.

3. *Ersättning för flyttningkostnad och resor.* Statsmedel till ifrågavarande ersättningar utgår i vissa fall enligt kungörelsen den 21 december 1962 (nr 696) om statsverkets bestridande av vissa kostnader på skolväsendets område (ändrad 1963:460). Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet till oförändrat belopp 300 000 kr.

4. *Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet.* Skolöverstyrelsen anholder med anledning av vissa skolors expansion om bemyndigande att fastställa fler än tre statsbidragsberättigade lärartjänster.

Överstyrelsen förordar med hänsyn till att utredning pågår om de utlands-

svenska barnens skolgång att de nuvarande reglerna för statsbidrag till svenska skolor i utlandet i princip ej ändras. Dock finner överstyrelsen skäligt med hänsyn till de höjda lärarlönerna, att statsbidrag för lärartjänst avseende undervisning i högst årskurs 3 må utgå med 11 500 kr. samt för annan tjänst med 16 000 kr. Av samma anledning föreslås att för vardera av de två vid skolan i Paris tjänstgörande lärarna i läroämnen skall utgå statsbidrag med 22 000 kr.

Antalet lågstadielärare kan för budgetåret 1966/67 beräknas till 10, antalet lärare med undervisning i högre årskurs till 30. Överstyrelsen föreslår därför att anslagsposten uppförs med 639 000 kr.

5. Överstyrelsen förordar, att posten till *bidrag till estniska folkskolor* med hänsyn till höjda lärarlönekostnader uppförs med (255 000 + 30 000 =) 285 000 kr.

6. *Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm.* Kungl. Maj:t bemyndigades av 1965 års riksdag (prop. 1965: 1, SU 66, rskr 192) att besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för Kristofferskolan. Skolöverstyrelsen räknar i avvaktan på ett slutligt ställningstagande av Kungl. Maj:t i bidragsfrågan icke med annan ändring av nu utgående bidrag än att detta höjs med 15 000 kr. — motsvarande kostnaderna för ytterligare en klass — till 260 000 kr.

7. Överstyrelsen förordar, att posten *Bidrag till Hullelskolan i Stockholm* höjs med 30 000 kr. med hänsyn till utökning av organisationen och till ökade lärarlönekostnader samt uppförs med 130 000 kr.

I detta sammanhang torde få anmälas ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag angående utbildning av zigenare.

I skrivelse den 1 maj 1965 har företrädare för Sveriges zigenare och andra för deras speciella förhållanden intresserade personer dels framfört önskemål om åtgärder ägnade att bereda de vuxna zigenarna en bättre skolunderbyggnad dels framfört vissa förslag, som skulle förbättra zigenarnas levnadsförhållanden i avsikt att möjliggöra deltagande i en mera skolmässigt upplagd undervisning.

Skolöverstyrelsen delar uppfattningen, att de vuxna zigenarnas skolfråga måste lösas snabbt och med tillgripande av åtgärder av mera radikalt slag än som hittills kommit till användning. Överstyrelsen finner det motiverat att kostnaderna, vilka åsamkas huvudmännen som skall svara för denna undervisning, belastar förevarande anslag. Överstyrelsen räknar med att det kommer att erfordras högst 10 lärartjänster till en sammanlagd kostnad av ca 230 000 kr. för här ifrågakvarande undervisning. Dessutom väntas tillkomma kostnader för inackordering i enskilda fall och för transport av eleverna till och från skolan i de fall då bostadsort och skolort inte sammanfaller med tillhoppa lägst 70 000 kr. Vidare beräknas såsom en engångsutgift ca 50 000 kr. för utrustning av skollokaler och anskaffning av hjälpmedel. Överstyrelsen hemställer om bemyndigande att från förevarande anslag förfoga över erforderliga medel.

Enligt överstyrelsens mening bör målsättningen vidgas till att omfatta även lämplig yrkesutbildning. Denna del av frågan kan emellertid lösas inom ramen för det reguljära yrkesutbildningsväsendet eller omskolningsverksamheten utan särskilt uppdrag eller bemyndigande.

Beträffande frågan om ekonomiskt stöd för de vuxna zigenarna och deras familjer under den tid ifrågavarande utbildning pågår, utan vilket de vuxna utbildningskrävande zigenarna inte annat än i begränsat antal torde kunna utnyttja erbjudna möjligheter till utbildning, hänvisar överstyrelsen till av socialstyrelsen gjorda framställningar i denna fråga.

Med anledning av skolöverstyrelsens förslag angående bidrag till Kristofferskolan för budgetåret 1966/67 har styrelsen för *Stiftelsen Kristofferskolan* i en skrivelse redovisat vissa uppgifter angående skolans aktuella ekonomiska situation. För budgetåren 1964/65 och 1965/66 räknar styrelsen med ett sammanlagt underskott på minst 170 000 kr. Om statsbidraget till skolan för budgetåret 1966/67 i enlighet med skolöverstyrelsens förslag fastställs till 260 000 kr., vilket belopp endast skulle täcka något mer än en fjärdedel av driftkostnaderna för skolan, väntas underskottet under förutsättning av oförändrad lönenivå för lärarna stiga till minst 170 000 kr. för enbart detta budgetår. Det anses emellertid angeläget att höja lärarlönerna, som är avsevärt lägre än lönerna för lärare i det allmänna skolväsendet. Styrelsen anholder med hänsyn härtill att statsbidrag till skolan för budgetåret 1966/67 skall få utgå med 752 500 kr., varvid även tidigare års underskott skulle kunna täckas.

Departementschefen

Enligt skolöverstyrelsens beräkningar skulle medelsbehovet för lärarlönebidrag m. m. (p. 1) på grund av automatiska kostnadsförändringar öka med 145,4 milj. kr. till 1 573,7 milj. kr. Antalet klasser i grundskolan och folkskolan har emellertid budgetåret 1964/65 varit 850 fler än vad överstyrelsen utgått ifrån vid sina beräkningar. Jag räknar med att antalet klasser även innevarande budgetår uppgår till ungefär lika många fler än vad överstyrelsen förutsatt och att medelsbehovet därför, då kostnaderna för dessa klasser belastar anslaget budgetåret 1966/67, kommer att öka med ytterligare ca 25 milj. kr.

De statistiska uppgifter, som föreligger angående klassernas genomsnittstorlek i grundskolan och folkskolan, visar att det skett en väsentlig minskning av antalet elever per klass under senare år. På såväl mellanstadiet som lågstadiet finns för närvarande i genomsnitt per klass ett par elever mindre än vad skolberedningen räknade med. Antalet klasser har härigenom blivit avsevärt större än vad som beräknats, vilket medfört ökade behov av lärare och lokaler. Det är därför angeläget, att inom ramen för 1962 års grundskolebeslut omedelbara åtgärder vidtas i syfte att åstadkomma att skolorganisationen blir sådan att tillgängliga resurser utnyttjas på lämpligaste sätt. Det ankommer på skolmyndigheterna att tillse att antalet klassavdelningar begränsas i den utsträckning som under hänsynstagande till olika förhållanden är möjligt.

För bidrag till kommuner med finskspråkiga barn för anskaffande av speciella hjälpmedel räknar jag med ett medelsbehov av 35 000 kr. Med hänsyn till det ökade antalet finsktalande barn i svenska skolor och de svårigheter dessa haft att följa undervisningen bör Kungl. Maj:t även äga att besluta om särskilda åtgärder i form av t. ex. stödundervisning för att underlätta dessa barns skolgång.

Med anledning av överstyrelsens förslag om anvisande av medel för bidrag till skrivhjälp åt lärare vill jag framhålla, att jag finner det vara ett angeläget önskemål att dylik personal anställs och jag avser att i det följande föreslå anvisande av medel härför vid vissa statliga skolformer. Såvitt gäller andra kommunala skolformer än gymnasier och fackskolor liksom i vad gäller privata skolor bör det emellertid ankomma på vederbörande huvudmän att svara för kostnaderna för skrivhjälp åt lärare. Jag är därför inte beredd att biträda överstyrelsens förslag om medelsanvisning för detta ändamål.

Överstyrelsens uppfattning att alla skolans hjälpmedel bör betraktas som en helhet och att skolbiblioteken bör utvecklas till hjälpmedelscentraler delar jag. Av flera skäl är jag dock inte beredd att tillstyrka förslaget om bidrag till hjälpmedelskonsulenter. Ett av dessa skäl är bristen på för verksamheten lämplig personal. Frågan om utbildning av dylik personal skall prövas av utredningen angående bibliotekarieutbildningen. Av vad överstyrelsen anför framgår att de föreslagna hjälpmedelskonsulenter avses fullgöra arbetsuppgifter, som nu åvilar skolbibliotekarier och tillsynslärare. Anordnandet av skolbibliotek åvilar emellertid kommunerna. En stor del av de arbetsuppgifter som sammanhänger med skolbibliotek och hjälpmedelscentraler syns för övrigt vara av den art att de med fördel borde kunna omhänderhas av annan personal. Jag finner därför inte skolbibliotekens utveckling till hjälpmedelscentraler motivera att staten skall svara för kostnaderna för verksamheten i vidare mån än som sker genom statsbidraget till kostnaderna för tillsynsläroorganisationen, vilken av både överstyrelsen och skoladministrativa utredningen förutsatts kvarstå.

För korrespondensrealskollinjerna med fullständigt statsbidrag beräknar jag i enlighet med överstyrelsens förslag ett medelsbehov av i runt tal 385 000 kr. För korrespondensrealskolan i Björkvik förordar jag oförändrat statsbidrag med 70 000 kr. Det totala medelsbehovet för bidrag till korrespondensrealskolor (p. 2) beräknar jag därför till $(385\ 000 + 70\ 000 =) 455\ 000$ kr.

För ersättning för flyttningkostnad och resor (p. 3) bör, som överstyrelsen föreslagit, uppföras ett oförändrat belopp av 300 000 kr.

Beträffande bidraget för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet (p. 4) finner jag det med hänsyn till ökade lönekostnader motiverat att bidragsbeloppen per lärartjänst höjs. Kungl. Maj:t bör äga fastställa bidragsbeloppens storlek. Mot förslaget att bidrag till utlandsskola skall kunna få utgå för mer än tre lärartjänster har jag inte något att erinra. Medelsbehovet under denna punkt beräknar jag till 520 000 kr.

Bidraget till de estniska skolorna (p. 5) bör i enlighet med överstyrelsens förslag höjas med 30 000 kr. till 285 000 kr. och bidraget till Hillelskolan (p. 7) höjas med 30 000 kr. till 130 000 kr.

I fråga om bidraget till Kristofferskolan (p. 6) vill jag erinra om att Kungl. Maj:t av 1965 års riksdag (prop. 1965: 1, SU 66, rskr 192) erhöll bemyndigande att besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för skolan. Det ankommer därför på Kungl. Maj:t att besluta om storleken av detta bidrag.

Förslaget att vuxna zigenare skall beredas möjligheter att delta i utbildning motsvarande den, som ges inom den obligatoriska skolans ram biträder jag. Samtliga kostnader för utbildningen av vuxna zigenare bör bestridas av statsverket. Med hänsyn till att det är fråga om utbildning på grundskolenivå bör kostnaderna, därest riksdagen inte har något att erinra häremot, bestridas ur förevarande anslag. Jag anser det emellertid inte erforderligt att beräkna särskilda medel härför.

Vidare vill jag anmäla, att skoladministrativa utredningen i november 1964 avgivit betänkande med förslag angående organisationen av skolledningen i grundskolan (SOU 1964: 53). Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition framlägga förslag i denna fråga. Förslaget kommer inte att påverka medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår.

Med utgångspunkt i nyss angivna beräkningar erhålls under detta anslag ett sammanlagt medelsbehov av $(1\,598\,735\,000 + 455\,000 + 300\,000 + 520\,000 + 285\,000 + 130\,000 =)$ 1 600 425 000 kr. eller avrundat 1 600 000 000 kr., vilket är 170 000 000 kr. mer än vad som anvisats för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om åtgärder för underlättande av finskspråkiga barns skolgång;

b) till *Grundskolor m. m.*: *Bidrag till driften av grundskolor m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 000 kr.

D 13. Grundskolor m. m.: Särskilt stöd åt undervisningen i rikets nordligaste gränsorter m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	300 000	268 100
1965/66	225 000	
1966/67 (förslag)	84 000	

Skolöverstyrelsen föreslår beträffande detta anslag en minskning med 113 000 kr. till 112 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Lekskolekurser (nu 27 200)	of.
2. Finnbygdss stipendier (nu 37 200)	— 37 200
3. Bidrag till folkhögskolor och bygdekurser m. m.	
a) Bidrag till Tornedalens folkhögskola (nu 66 000)	of.
b) Bidrag till Norrbottens bildningsförbund (nu 37 500)	— 37 500
c) Stipendier åt elever vid vissa folkhögskolor (nu 19 000)	of.
d) Bidrag till Samfundet för hembygdsvård (nu 3 000)	— 3 000
4. Diverse utgiftsändamål (nu 35 100)	— 35 100
	<hr/>
Summa minskning kr.	112 800
Avrundat	113 000

Genom beslut den 3 juni 1965 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att överväga om detta anslag är behövt samt i samband med anslagsäskandena för ett kommande budgetår framlägga de förslag dessa överväganden kunde leda till. Överstyrelsen anför med anledning härav bl. a.

De bidrag, som alltjämt utgår ur förevarande anslag, har utan tvekan vid tiden för bidragens införande varit av stor betydelse för bidragsmottagarna och inneburit ett reellt nettotillskott i verksamheten. Utvecklingen har sedermera gått i annan riktning. På de flesta bidragsområden har en förstärkning skett av den reguljära bidragsgivningen. Årets skatteutjämningsreform tillgodoser i stor utsträckning de kommuner, som berörs av anslaget. En fortsatt bidragsgivning ur förevarande anslag kan därför antas få en i huvudsak formell karaktär utan någon i jämförelse med övriga ekonomiska stödåtgärder mera betydelsefull verkan för vederbörandes ekonomi. Härtill kommer att det budgettekniskt måste anses föga ändamålsenligt att under ett gemensamt anslag sammanföra bidragsformer av så disparat natur, varom här är fråga. Helst borde anslaget därför helt slopas. Överstyrelsen har emellertid för sin del stannat för att föreslå att ett antal poster antingen indras eller budgeteras under anslag, till vilka de sakligt hör. Återstående bidrag, vilka alltjämt kan tänkas ha betydelse för bidragsmottagarna, budgeteras här under anslaget.

Av överstyrelsens motivering för den föreslagna medelsanvisningen för nästa budgetår inhämtas bl. a.

1. Lekskolekurserna fyller i sin nuvarande utformning en väsentlig uppgift, dokumenterad av lågstadiets lärare i berörda kommuner. Enligt överstyrelsens mening bör denna lekskoleverksamhet utbyggas. I mars 1965 tillkallade länskolnämnden i Norrbottens län tre sakkunniga för att utreda frågan om frivilliga förskolor i kommuner med tvåspråkig befolkning inom länet. Överstyrelsen föreslår att oförändrat belopp upptas för ändamålet men ifrågasätter, om icke socialstyrelsen i stället för skolöverstyrelsen bör bära huvudansvaret för den fortsatta utformningen av denna lekskoleverksamhet, så länge förskolorna hör under nämnda styrelse. Kostnaderna bör i sådant fall belasta femte huvudtitelns förlagsanslag Bidrag till driften av barnstugor.

2. Särskilda finnbygdss stipendier torde med hänsyn till den nya studiemedelsreformen och i övrigt till de insatser beträffande lärarutbildningen som f. n. görs icke längre behöva utgå. Till överstyrelsens ställningstagande i denna fråga har även bidragit, att lärarbristen i den aktuella delen av Norrbotten icke är mer

markerad än i vissa andra delar av landet samt att det tjänstgöringsvillkor, som är förbundet med uppbärandet av ifrågasvarande stipendium, knappast kan anses förenligt med moderna anställningsformer.

3 a). Med hänsyn till den förbättring av statsbidraget till folkhögskolor, som genomförts, kan ifrågasättas om detta särskilda bidrag i fortsättningen bör utgå. Överstyrelsen äskar likväl i detta sammanhang oförändrat belopp.

3 b). Under reservationsanslaget Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder har överstyrelsen föreslagit, att ur anslagsposten Bidrag till kurs- och konferensverksamhet ett belopp av 37 000 kr. skall utgå till Norrbottens bildningsförbund såsom bidrag till dess kurs- och föreläsningsverksamhet. Under förutsättning av bifall till detta förslag kan här utgående bidrag slopas.

3 c). Det kan enligt överstyrelsens mening ifrågasättas, om särskilda studiebidrag till ifrågasvarande elevkategori behövs, sedan möjligheterna till studiehjälp väsentligt förbättrats. Överstyrelsen anser emellertid att verkningarna av studiebidragsgivningen enligt 1964 års studiehjälpsreform bör utvärderas innan förslag framläggs angående eventuell indragning av dessa stipendier. Överstyrelsen äskar därför oförändrat belopp.

3 d). Överstyrelsen föreslår, att bidrag till Samfundet för hembygdsvård för här avsett ändamål i stället får utgå ur nionde huvudtitelns reservationsanslag Bidrag till naturvårdsupplysning m. m.

4. Ur denna delpost har tidigare utgått medel till inventarier och undervisningsmateriel, till skolbibliotek samt driftbidrag till skola och skolhem i Kare-suando. Överstyrelsen anser, att icke minst med hänsyn till den vid årets riksdag beslutade skatteutjämningsreformen särskilda bidrag för dylika ändamål icke bör utgå ur förevarande anslag.

Departementschefen

Skolöverstyrelsen har enligt min mening anfört starka skäl för en avveckling av detta anslag. Jag föreslår emellertid i likhet med överstyrelsen, att anslaget bibehålls även för nästa budgetår.

För lekskolekurser (p. 1) bör i enlighet med överstyrelsens förslag beräknas ett oförändrat medelsbehov av 27 200 kr.

Av det föreslagna bidraget på 66 000 kr. till Tornedalens folkhögskola (p. 3 a) avser 28 500 kr. täckande av vissa kostnader för skolan och 37 500 kr. anordnande av bygdekursverksamhet. Bidrag bör endast utgå för sistnämnda ändamål. Jag räknar därför med ett medelsbehov av 37 500 kr. för bidrag till Tornedalens folkhögskola.

Stipendier åt elever vid vissa folkhögskolor (p. 3 c) bör, av hänsyn till de elever som då de påbörjade sina studier räknat med att erhålla stipendium, få utgå ytterligare ett budgetår. Jag tillstyrker därför att för ifrågasvarande stipendier beräknas ett oförändrat belopp av 19 000 kr.

Beträffande överstyrelsens förslag i övrigt har jag inte något att erinra.

För nästa budgetår bör anslaget uppföras med (225 000 — 141 000 =) 84 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Grundskolor m. m.: Särskilt stöd åt undervisningen i rikets nordligaste gränssorter m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 84 000 kr.

D 14. Nomadskolor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 620 000	1 438 072
1965/66	1 755 000	
1966/67 (förslag)	1 940 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget uppräknas med 185 000 kr. till 1 940 000 kr. Kostnadsförändringen betingas, förutom av lönegradsuppflyttningar, av i huvudsak följande förslag.

1. Utbyggnad av högstadiet i Gällivare:
  - a) En ny ämneslärtjänst i Ao 21.
  - b) En ny lärtjänst i Ae 19.
  - c) Ökning med 22 049 kr. av kostnaderna för timlärare.
  - d) Ytterligare ett arvode för undervisning i lapska.
2. Övrigt:
  - a) Indragning av en ekonomibiträdestjänst i Änge.
  - b) En ny icke-ordinarie folkskollärtjänst i Tärnaby.
  - c) Ökning med 23 625 kr. av kostnaderna för timlärare.
  - d) Ökat arvode till fastighetsskötare.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

1 a) och b). Budgetåret 1966/67 kommer vid samehögstadiet i Gällivare att finnas en klassavdelning i vardera av årskurserna 7 och 8 samt tre klassavdelningar i årskurs 9. Klassantalet motiverar inrättandet av ytterligare en ordinarie ämneslärtjänst och en icke-ordinarie lärtjänst i läroämnen.

2 a). En ekonomibiträdestjänst förutsätts bli indragen på grund av minskat barnantal vid Änge nomadskola.

2 b). Med anledning av att Tärnaby nomadskola förändras från B 2 till B 1-form tillkommer en icke-ordinarie lärtjänst på mellanstadiet.

2 d). Fastighetsskötararvodet bör uppräknas med hänsyn till de allmänna löneökningarna.

Departementschefen

Enligt de i prop. 1962: 51 (SU 141, rskr 319) uppdragna riktlinjerna för nomadskolväsendets organisation skulle samerna för sina barns vidkommande få valfrihet mellan vanliga kommunala skolor och särskilda nomadskolor. För att ge denna valfrihet en fullt reell innebörd borde nomadskolorna i olika avseenden ha en med övriga skolor likvärdig standard. Med de modifikationer, som kunde vara befogade med hänsyn till skolornas samiska karaktär, borde principerna för den nya grundskolan genomföras även i nomadskolorna, och en successiv övergång förutsattes i detta hänseende. Därvid skulle de hittillsvarande nomadskolanläggningarna komma att tas i anspråk för låg- och mellanstadiet, dvs. årskurserna 1—6.

För att tillgodose önskemålen om undervisning med inslag av samiska ämnen i högre årskurser förordades i nämnda proposition, att ett särskilt högstadium

skulle inrättas, där de samelever som så önskade skulle kunna fullgöra sin skolplikt. Fr. o. m. läsåret 1964/65 har ett dylikt högstadium upprättats i Gällivare.

Skolöverstyrelsen har med hänsyn till det ökade klassantalet vid högstadiet i Gällivare föreslagit, att ytterligare en ordinarie ämneslärartjänst och en icke-ordinarie lärartjänst i läroämnen inrättas. Vidare har överstyrelsen räknat med en ökning av kostnaderna för timlärare och för undervisning i lapska vid skolan. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag i här berörda avseenden (p. 1).

Överstyrelsens förslag i övrigt föranleder inte heller någon erinran från min sida.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (1 755 000 + 185 000 =) 1 940 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för nomadskolorna enligt vad jag förordat i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	812 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	13 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 132 000
	Summa kr. 1 957 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	17 000
	Nettoutgift kr. 1 940 000

c) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 940 000 kr.

D 15. Nomadskolor: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	650 000	548 948
1965/66	930 000	
1966/67 (förslag)	1 042 000	

Följande sammanställning upptar för innevarande budgetår gällande omkostnadsstat samt för nästa budgetår skolöverstyrelsens förslag till ändringar och departementschefens anslagsberäkning.

Utgifter	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67			
		Skolöverstyrelsen		Departementschefen	
1. Sjukvård, <i>förslagsvis</i>	2 000		of.		of.
2. Reseersättningar:					
a) Ersättning åt lärare och annan personal för resor i tjänsten, <i>förslagsvis</i>	3 800	+ 2 000		+ 2 000	
b) Resekostnader vid vissa kortare lärarförordnanden enligt av Kungl. Maj:t den 6 september 1962 meddelade bestämmelser, <i>förslagsvis</i>	1 200	of.		of.	
c) Resekostnad för testare, <i>förslagsvis</i>	500	of.		of.	
d) Resekostnader för deltagare i informationsmöte i Gällivare ..	12 500	+ 4 000		+ 4 000	
e) Resekostnader för nomadskolfullmäktige	3 000	21 000	of. + 6 000	of. + 6 000	
3. Expenser:					
a) Bränsle, lyse och renhållning, <i>förslagsvis</i>	180 000	+ 18 000		+ 18 000	
b) Övriga expenser	82 000	262 000	+ 25 000 + 43 000	+ 25 000 + 43 000	
4. Övriga utgifter:					
a) Kostnader för elevers inackordering vid skola, <i>förslagsvis</i> ..	473 000	+ 63 000		+ 63 000	
b) Bidrag till elevers resekostnad för inställelse i nomadskola ..	99 000	+ 30 000		+ 30 000	
c) Kostnader för elevers resor till simundervisning från Karesuando, Lannavaara och Änge ..	5 000	of.		of.	
d) Kostnader för barnens resor till testare, <i>förslagsvis</i>	500	of.		of.	
e) Hälso- och sjukvård samt tandvård åt elever, <i>förslagsvis</i> ..	16 500	of.		of.	
f) Skolbiblioteksverksamhet, <i>förslagsvis</i>	4 000	of.		of.	
g) Bidrag till anordnande av excursioner	5 000	+ 5 000		+ 5 000	
h) Anskaffande av viss utrustning	85 000	+ 10 000		- 35 000	
i) Kostnader för inrättande av bibliotek vid högstadiet	2 000	of.		of.	
j) Kostnader för praktisk yrkesorientering i renskötsel	2 000	of.		of.	
k) Administrationskostnader för högstadiet	2 000	of.		of.	
l) Underhåll av torvkåtor m.m.	1 000	695 000	of. + 108 000	of. + 63 000	
Summa kr.	980 000		+ 157 000		+ 112 000
Särskilda uppbördsmedel					
Ersättning för bränsle, lyse och kost	50 000		of.		of.
Nettoutgift kr.	930 000		+ 157 000		+ 112 000

Av överstyrelsens motivering framgår bl. a.

2 a). Posten bör uppräknas med 2 000 kr. för ökade resekostnader bl. a. med anledning av att nomadlärarna numera deltar i kommunala studiedagar samt att den praktiska yrkesorienteringen i renskötsel i årskurs 8 och det praktiska arbetet på renskötarlinjen i årskurs 9 medför resor i tjänsten.

3 a) och b). Posterna bör höjas med hänsyn till dels allmänna prisstegringar, dels — i vad gäller posten 3 b) — en nytillkommande årskurs på högstadiet.

4 a). Enligt en av nomadskolinsepektören gjord utredning måste kostnaderna för inackordering uppräknas till 536 000 kr. bl. a. med hänsyn till kostnaderna för det planerade nya elevhemmet för samehögstadiet i Gällivare.

4 b). Posten bör uppräknas till 129 000 kr. med anledning främst av ökat elevantal vid samehögstadiet i Gällivare samt av ökad skolskjutsverksamhet. I kostnaderna är medräknade 12 000 kr. för skolskjutsar inom Gällivare kyrkstad för de elever vid högstadiet, som är inkvarterade vid Gällivare nomadskolhem.

4 h). Högstadiet når för första gången årskurs 9. Den praktiska utbildningen på renskötarlinjen kräver dyrbar utrustning. Vidare behöver elevhemmen, som har i hög grad otidsenlig utrustning, upprustas med modern inredning.

Departementschefen

I det belopp som för innevarande budgetår anvisats under delposten till anskaffande av viss utrustning (4 h) ingår en engångsanvisning på 45 000 kr. Jag räknar med hänsyn härtill med en minskning av medelsbehovet under denna delpost med 35 000 kr. På delposten kvarstår då 50 000 kr. I vilken mån ytterligare medel krävs för skilda ändamål är jag inte beredd ta ställning till utan ett underlag i form av närmare kostnadsberäkningar.

I övrigt har jag inte något att erinra mot överstyrelsens bedömning av medelsbehovet under förevarande anslag.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (930 000 + 112 000 =) 1 042 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1966/67
anvisa ett förslagsanslag av 1 042 000 kr.

D 16. Specialskolan m. m.: Avlöningar

För innevarande budgetår har för undervisning av blinda, döva, hörsel- eller talskadade barn anvisats medel dels under anslagsrubrikerna Statens blindskolor m. m.: Avlöningar och Statens blindskolor m. m.: Omkostnader, dels under anslagsrubrikerna Statens dövskolor m. m.: Avlöningar, Statens dövskolor m. m.: Omkostnader och Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m. Med hänsyn till riksdagens beslut (prop. 1965: 70, SU 101, rskr 275) om införande av en statlig obligatorisk tioårig grundskola för barn, som är blinda, döva, hörsel- eller talskadade, (specialskolan) bör de hittillsvarande anslagen till blind- och dövskolor föras samman och medel anvisas under de nya anslagsrubrikerna Specialskolan m. m.: Avlöningar, Specialskolan m. m.: Omkostnader och Specialskolan m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.

Anslaget Statens blindskolor m. m.: Avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 4 335 000 kr. och anslaget Statens dövskolor m. m.: Avlöningar med 7 570 000 kr.

Skolöverstyrelsen räknar beträffande anslagen till avlöningar vid ifrågavarande skolor med ett medelsbehov av 13 027 000 kr., dvs. 1 122 000 kr. mer än vad som anvisats för innevarande budgetår. Den beräknade ökningen av medelsbehovet hänför sig — förutom till automatiska kostnadsökningar på grund av lönegradsuppflyttningar och beslutade arvodeshöjningar — till följande förslag.

Skolorna för blinda

1. En ordinarie ämneslärare i Ao 25.
2. En lärare i läroämnena i Ae 19.
3. En lärare i läroämnena i Ae 16.
4. En ordinarie gymnastiklärare i Ao 18.
5. En ordinarie slöjdlärare i Ao 15.
6. En halvtidstjänst som sjukgymnast i Ae 15.
7. En kokerska i Ae 9.
8. En assistent i Ae 13.
9. Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.
10. Ökning av antalet timplärartimmar.
11. Ökning med 1 500 kr. för arvode åt yrkesvalslärare.
12. Ökning med 7 200 kr. för arvoden åt praktikanter.
13. Ökning med 28 800 kr. för arvoden vid blindlärarutbildningen.

Skolorna för döva, hörsel- och talskadade

14. Fyra lärare i läroämnena i Ae 16.
15. Tre yrkeslärare i Ag 15.
16. En kansliskrivare i Ae 11.
17. En kokerska i Ae 8.
18. Ökning med 600 kr. av arvode åt skolsköterska.
19. Ökning med 21 000 kr. för arvoden för ledning av fritidsverksamhet.
20. Ökning med 2 300 kr. för vissa övriga arvoden.
21. En lektor i Ag 27 vid dövslärarseminariet.
22. Ökning med 31 000 kr. för arvoden vid dövslärarseminariet.

Av överstyrelsens motiveringar för de framlagda förslagen inhämtas bl. a.

1—3. Överstyrelsen föreslår för nästa budgetår tre nya lärartjänster i läroämnena för skolorna för blinda. Styrelsen för blindinstitutet har anhållit om en ordinarie ämneslärartjänst, en första högstadietjänst i 23 lönegraden i ämnena yrkesvägledning och samhällskunskap med fyllnadstjänstgöring i matematik. Styrelsen har som skäl härför anfört dels att kompetent vidareutbildad lärare finns tillgänglig, dels att stort behov redan nu föreligger av yrkesvägledning. Överstyrelsen vill understryka dessa synpunkter. Det är önskvärt, att de högre årskurserna redan nu tillförs förbättringar, som efterhand kommer eleverna i de

lägre stadierna till del. Överstyrelsen föreslår därför, att en av de tre begärda tjänsterna reserveras för ämneslärare med ordinarie anställning, och beräknar därvid kostnaderna enligt löneplacering förslagsvis två lönegrader högre än lärare i läroämnena. Av de två återstående tjänsterna beräknas en för folkskollärare-blindlärare och en för småskollärare-blindlärare i reglerad befordringsgång. För ämnesläraren beräknar överstyrelsen även ett arvode för yrkesvägledning.

4. Antalet gymnastik- och idrottstimmar blir högre och även undervisningen i orientering och kåppteknik måste utökas.

5. Antalet timmar för slöjdundervisning beräknas stiga.

6. Flertalet elever vid skolan för vuxna synskadade i Växjö har förutom synskada komplikationer i form av diabetes, reumatiska åkommor m. m. Gymnastiken består huvudsakligen av sjukgymnastik. Skolan syns därför vara mer betjänt av en sjukgymnast än en timplärare, som är utbildad gymnastiklärare.

7. Styrelsen för skolan för vuxna synskadade i Växjö har begärt förstärkning av kökspersonalen. Överstyrelsen erinrar om att skolan inte har någon husmors-tjänst. En sådan tjänst anses fullt motiverad på grund av hushållets omfattning. Den nuvarande kokerskan sköter i stort sett en husmors arbetsuppgifter men är inte kompetent att söka husmorstjänst. Överstyrelsen föreslår, att frågan löses genom att en andra kokersketjänst inrättas.

8—9. Styrelsen för blindinstitutet har för hjälpmedelscentralen begärt en tredje assistenttjänst och en kontorsbiträdestjänst. Överstyrelsen understryker, att tjänsterna är behövliga om verksamheten på hjälpmedelscentralen — som för närvarande även har att förse grundskolan med nya läroböcker på blindskrift — skall kunna bedrivas något så när tillfredsställande.

12. Styrelsen för blindinstitutet har föreslagit, att särskilda arvoden upptas för vissa studerande — från sociala utbildningsanstalter, kurser för vårdpersonal o. d. — som önskar praktisera vid blindskola. Överstyrelsen anser det i likhet med styrelsen önskvärt, att dylika praktikanter mottas vid blindskolorna och att de liksom vid andra institutioner erhåller ett mindre arvode. Överstyrelsen tillstyrker av styrelsen upptaget belopp för två praktikanter med 3 600 kr. (2×200 kr. under 9 månader). Samma belopp föreslås utgå till skolan i Örebro. Sammanlagt beräknas således 7 200 kr. till praktikantarvoden.

13. Rektor vid blindinstitutet framhåller som angeläget, att muntlig undervisning under sammanlagt 50 timmar får meddelas i följande moment av blindlärarytbildningen: ögats byggnad och vård, ämnesmetodik, de blindas arbetsmöjligheter och arbetsområden, genomgång av kurslitteratur. Efter ett arvode av 75 kr. uppgår kostnaden för budgetåret 1966/67 till 3 750 kr. eller avrundat 3 800 kr. — Sedan arvoden för handledning och auskultation inom lärarutbildningen för det allmänna skolväsendet reglerats, utgår dylika arvoden vid blindinstitutet fr. o. m. budgetåret 1964/65. Medel därtill har icke tidigare beräknats. Rektor vid blindinstitutet uppskattar kostnaderna för sådana arvoden 1966/67 till 2 500 kr. per lärarkandidat, eller för 10 kandidater till 25 000 kr. — Överstyrelsen finner rektors beräkningar skäliga och upptar till arvoden vid blindlärarytbildningen ($3\ 800 + 25\ 000 =$) 28 800 kr.

14. Höstterminen 1966 intas nybörjare i samtliga barndomsskolor för döva. Då avgång från dessa skolor ej äger rum ökar elevantalet läsåret 1966/67. Överstyrelsen räknar för hela dövskolan med en ökning av elevantalet med ett 30-tal elever. Behovet av lärare i läroämnena ökar och överstyrelsen föreslår för budgetåret 1966/67 fyra nya lärartjänster i reglerad befordringsgång. Då det anses angeläget, att dövskolorna snarast får tillgång till lärare utbildade för lågstadiets metodik, upptar överstyrelsen alla fyra tjänsterna för lågstadiet.

15. Vid skolan i Vänersborg bedrivs sedan 1958 utbildning i mekaniskt arbete och målning vid omskolningskurser. Utbildningen, som omfattar 2—4 år, har visat sig ge goda resultat. Läsåret 1964/65 har 23 elever undervisats i mekaniskt arbete och 7 i målning. Tre lärare är anställda, två i mekaniskt arbete och en i målning. Med hänsyn till att dylika kurser för ungdomar skall inordnas i den reguljära skolorganisationen, föreslår överstyrelsen, att kostnaderna för utbildningen i nämnda grenar vid dövskolan i Vänersborg fr. o. m. budgetåret 1966/67 överförs till dövskolornas stat.

16. Styrelsen för skolan i Gnesta har begärt en heltidsanställd befattningshavare för kontorsgöromålen. Överstyrelsen anser framställningen välmotiverad och föreslår inrättande av en kansliskrivartjänst, varvid ett arvode på 1 500 kr. kan bortfalla.

17. Vid skolan i Gnesta fullgör elevhemsföreståndaren även arbetsuppgifter som husmor. Som hjälp i köket har hon endast två ekonomibiträden. Skolan har anhållit om en kokerska i 7 lönegraden. Det är enligt överstyrelsen rimligt att skolan får en dylik befattningshavare, så att elevhemsföreståndaren får mera tid för barnens vård och tillsyn.

19. Fritidsverksamheten vid dövskolorna spelar en mycket betydelsefull roll. Sedan lärarnas tillsynsskyldighet bortfallit måste särskilda fritidsledare anlitas. Från föräldrahåll har begärts en mera omfattande ledning än vad som nu ges och ett vidgat samarbete med sådan fritidsverksamhet, som anordnas för hörande ungdom. Även om skolorna anställt personer utifrån för att leda verksamheten, fullgörs uppgifterna till en del av skolornas egen personal, såsom vårdare m. fl., på övertid. Överstyrelsen har anmodat rektorerna att planlägga verksamheten i samarbete med lokala barn- och ungdomsorganisationer. Nuvarande belopp till arvoden är otillräckligt för att få till stånd en tillfredsställande organisation av verksamheten med kvalificerade ledare. Skolorna har härför begärt sammanlagt 46 000 kr. Överstyrelsen tillstyrker nämnda belopp, innebärande en höjning med 21 000 kr.

22. Överstyrelsen har vid sin bedömning av medelsbehovet för arvoden vid dövsläroseminariet utgått från en föreslagen ny undervisningsplan. Enligt denna skulle fem nya delkurser tillkomma, nämligen grundskolans metodik i dövskolorna, föräldrainformation, frågor om vuxna döva och hörselskadade, yrkesval och social anpassning samt röst- och talvård för lärarkandidaterna.

Departementschefen

Genom beslut den 23 april 1965 tillkallade Kungl. Maj:t sakkunniga för att utreda frågan om utbildning av lärare för blind- och dövskolväsendet. De sakkunniga räknar med att kunna slutföra sitt arbete under innevarande år. Jag är med hänsyn härtill inte beredd att nu ta ställning till vilka lärarkategorier som bör finnas inom specialskolan. Då ett bifall till förslaget om inrättande av en ordinarie ämneslärtjänst i Ao 25 (p. 1) vid blindinstitutet, numera Tomtebodaskolan, skulle innebära att en ny typ av lärtjänst inrättades vid specialskolan är jag inte beredd att tillstyrka detta förslag. Jag föreslår, att vid skolorna för blinda inrättas tre ickeordinarie tjänster som lärare i läroämnen (p. 1—3). De nya tjänsterna bör i likhet med nuvarande tjänster kunna utnyttjas såväl för småskollärare som folkskollärare med blindlärarutbildning.

Förslaget om inrättande av en lektorstjänst i Ag 27 vid dövsläroseminariet

(p. 21) bör bedömas i samband med frågan om organiserandet av lärarutbildningen och jag är därför inte beredd att biträda detta förslag.

Med anledning av förslaget om arvode åt yrkesvals lärare (p. 11) beräknar jag medel för ersättning åt medverkande vid yrkesvägledning. Några särskilda medel för ersättning åt praktikanter bör däremot enligt min mening inte beräknas (p. 12).

I fråga om medelsbehovet för arvoden för ledning av fritidsverksamhet (p. 19) räknar jag med en ökning med 10 000 kr.

Förslaget om inrättande av en kansliskrivartjänst vid skolan i Gnesta (p. 16) kan jag inte tillstyrka och inte heller förslaget om höjning av arvodet till en skolsköterska (p. 18).

Samtliga övriga förslag överstyrelsen framfört biträder jag.

Kostnaderna för avlöningar till personal vid tillfälliga anpassningskurser för nyblinda, vilka kostnader nu bestrids ur en särskild anslagspost i avlöningsstaten för statens blindskolor m. m., bör fr. o. m. nästa budgetår bestridas ur anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Jag räknar för ifrågasvarande ändamål med ett oförändrat medelsbehov.

De nuvarande personalförteckningarna för statens blindskolor m. m. och statens dövskolor m. m. bör vid ett sammanförande av anslagen till avlöningar för ifrågasvarande skolor ersättas av en gemensam personalförteckning för specialskolan m. m.

Anslaget bör, vid bifall till vad jag förordat, för nästa budgetår uppföras med (4 335 000 + 7 570 000 + 1 050 000 =) 12 955 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för specialskolan m. m. enligt vad jag föreslagit i det föregående;
- b) godkänna följande avlöningsstat för specialskolan m. m. att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 794 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	489 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 672 000
	Summa kr. 12 955 000

- c) till *Specialskolan m. m.*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 12 955 000 kr.

D 17. Specialskolan m. m.: Omkostnader

De nuvarande anslagen Statens blindskolor m. m.: Omkostnader och Statens dövskolor m. m.: Omkostnader bör av skäl som redovisats under föregående anslag sammanslås till ett gemensamt anslag med här använd anslagsrubrik.

Anslaget Statens blindskolor m. m.: Omkostnader är för innevarande budgetår uppfört med 1 360 000 kr. och anslaget Statens dövskolor m. m.: Omkostnader med 2 075 000 kr.

Skolöverstyrelsen föreslår, att till omkostnader vid ifrågavarande skolor anvisas 3 845 000 kr., dvs. 410 000 kr. mer än för innevarande budgetår.

Utgifter	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67			
		Skolöverstyrelsen		Departementschefen	
1. Sjukvård åt personal, förslagsvis	24 800		+ 3 000		+ 3 000
2. Resersättningar, förslagsvis	77 000		+ 17 000		+ 14 000
3. Expenser:					
a) Bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	542 000		of.		of.
b) Övriga expenser	127 000	669 000	+ 22 500	+ 22 500	+ 22 500
4. Övriga utgifter:					
a) Undervisnings- och arbetsmateriel, förslagsvis	381 500		+ 6 500		+ 6 500
b) Inventarier och maskiner, förslagsvis	179 700		+ 35 300		+ 20 000
c) Tvätt och renhållning, förslagsvis	156 400		+ 26 600		+ 26 600
d) Sjukvård åt elever, förslagsvis	114 200		+ 12 200		+ 12 200
e) Tandvård åt elever, förslagsvis	99 000		+ 10 000		+ 10 000
f) Bad åt elever, förslagsvis	19 000		of.		of.
g) Kosthåll, förslagsvis	940 500		of.		of.
h) Utackordering av elever, förslagsvis	300 000		+ 143 000		+ 143 000
i) Beklädnad för elever, förslagsvis	362 300		+ 63 700		+ 93 700
j) Skyddsbeklädnad, förslagsvis	1 300		of.		of.
k) Utrustningsbidrag åt avgående elever, förslagsvis	85 000		+ 14 000		+ 14 000
l) Utgifter för dimitterade elever, förslagsvis	65 000		of.		of.

m) Fickpengar åt elever, förslagsvis	115 000		of.		of.
n) Parkers underhåll, för- slagsvis	10 000		+ 6 500		+ 6 500
o) Bibliotek, förslagsvis .	15 000		of.		of.
p) Underhåll av hörsel- apparatur, förslagsvis	44 000		of.		of.
q) Stipendier åt vissa skolpliktiga döva m. fl., förslagsvis	1 000		of.		of.
r) Omkostnader vid fritids- verksamhet	20 000		+ 10 000		+ 10 000
s) Lägerskolor	21 500		+ 4 000		+ 4 000
t) Information åt lärare och föräldrar	5 000	2 935 400	of.	+ 331 800	of. + 346 500
5. Vissa kostnader för tillfäl- liga anpassningskurser ..		63 000		of.	of.
Summa kr.	3 769 200		+ 374 300		+ 386 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Inackorderingsavgifter ..	74 000		of.		of.
2. Ersättning för värme, elektricitet, städning, tvätt, skyddsbeklädnad m. m.	32 200		of.		of.
3. Försålda arbeten och pro- dukter	100 000		— 35 000		— 35 000
4. Kostersättning m. m. ...	128 000	334 200	of.	— 35 000	of. — 35 000
Nettoutgift kr.	3 435 000		+ 409 300		+ 421 000

Av skolöverstyrelsens motiveringar för de framförda äskandena framgår bl. a.

2. Överstyrelsen föreslår, att till lärarkandidater vid Tomtebodaskolan skall utgå ersättning enligt allmänna resereglementet för auskultation under fem dagar vid annan svensk och/eller nordisk blindskola. Kostnaderna härför beräknas till 4 000 kr.

I samband med övergången till grundskola väntas medelsbehovet för lärares resor till möten, konferenser o. d. öka. Överstyrelsen föreslår av denna anledning en uppräknig med 10 000 kr.

Dessutom beräknas ytterligare 3 000 kr. för resor för dövlärarseminariet.

3 b. För blindskolan i Örebro (Ekeskolan) beräknas 6 000 kr. till driften av en buss.

Vidare beräknas tillkomma kostnader för driften av en buss vid skolan för hörselskadade i Gnesta (Åsbackaskolan).

Uppräknig av medlen till övriga expenser erfordras även med hänsyn till bl. a. ökat elevantal och ökade materielkostnader.

4 b). Med hänsyn till vissa planerade större engångsanskaffningar till elevrum och verkstäder räknar överstyrelsen beträffande skolorna för blinda med en ökning av medelsbehovet för inventarier och maskiner med 20 000 kr.

I fråga om skolorna för döva och hörselskadade föreslår överstyrelsen med

hänsyn till belastningen budgetåret 1964/65 samt till den väntade ökningen av elevantalet en ökning av medlen till inventarier och maskiner med 15 300 kr.

4 h). Styrelsen för Tomtebodaskolan har begärt medel till utackordering av elever. Dylika medel har tidigare ej beräknats för denna skola. Kuratorn vid skolan väntas kunna medverka till att en del elever placeras i familjer i Stockholm, en anordning som enligt överstyrelsens mening skulle befördra de blinda elevernas möjligheter till snabbare anpassning till de seendes miljö och därigenom bl. a. till förmåga att ta sig fram och inlemmas i normal arbetsmiljö. Överstyrelsen tillstyrker därför, att medel upptas till elevers utackordering med av styrelsen för Tomtebodaskolan begärt belopp, 54 000 kr.

Överstyrelsen tillstyrker även vad som begärts för utackordering av elever vid skolorna för döva och hörselskadade, 389 000 kr.

4 i). Från skolorna har framhållits, att föräldrarnas krav på barnens kläder ökar. Överstyrelsen anser det självklart, att den förbättrade klädstandard, som är allmänt rådande bland skolbarn, skall komma även ifrågavarande elever till del. Den föreslagna uppräknigen motiveras även av det ökade antalet elever.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med vad som angivits i min beräkning uppföras med (3 435 000 + 421 000 =) 3 856 000 kr. Därvid har beaktats en från Tomtebodaskolan under budgetarbetet inkommen framställning om en höjning av posten till beklädnad för elever med 30 000 kr. utöver vad skolöverstyrelsen föreslagit. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 3 856 000 kr.

D 18. Specialskolan m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	100 000	103 644
1965/66	460 000	
1966/67 (förslag)	460 000	

Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört under rubriken Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m., bör av skäl som redovisats under anslaget Specialskolan m. m.: Avlöningar erhålla här använd anslagsrubrik.

Skolöverstyrelsen föreslår, att för ifrågavarande ändamål uppförs ett oförändrat belopp av 460 000 kr.

1. Pedagogiska hjälpmedel och teknisk apparatur	380 000
2. Maskinell utrustning i slöjdsalar, kök m. m.	13 300
3. Möbler och diverse inventarier	7 000
4. Materiel för friluftsverksamhet	30 000
5. Bibliotek	30 000
	Summa kr. 460 300
	Avrundat 460 000

Av överstyrelsens motivering inhämtas bl. a.

1. Blind- och dövskolutredningen framlade en femårsplan för utrustning av dövskolorna med moderna pedagogiska hjälpmedel samt nyanskaffning av teknisk apparatur dels för klassrummens och elevernas behov, dels för utrustning av audiologiska laboratorier. I enlighet med utredningens förslag har för budgetåret 1965/66 till sådan utrustning anvisats 380 000 kr. Överstyrelsen föreslår som en andra etapp samma belopp.

4. Styrelsen för skolan i Gnesta har anhållit dels om 16 500 kr. för inköp av en buss för transporter av elever till omkringliggande städer för specialistvård, studiebesök och utflykter under barnens fritid, dels om 3 000 kr. för inköp av cyklar. Överstyrelsen ansluter sig till styrelsens uppfattning att klart behov av en buss föreligger vid denna dövskola, där eleverna dessutom är behäftade med annat handikapp. Till blindskolan i Örebro, som är i liknande situation i fråga om elevklientelet, har anskaffats en buss. Det är också viktigt, att barnen lär sig cykla under skoltiden och i samband därmed får trafikundervisning. Överstyrelsen tillstyrker därför att för ifrågakvarande ändamål beräknas 19 500 kr.

Vid skolan i Härnösand spelar ishockeyn en stor roll i friluftsverksamheten. På skolans tomt har genom byggnadsstyrelsens försorg anlagts en ishockeyrink. En hög sarg behövs för att minska olycksfallsrisken. Överstyrelsen tillstyrker av styrelsen för skolan begärt belopp för en ishockeysarg, 10 500 kr.

5. Överstyrelsen räknar med ett medelsbehov av 10 000 kr. för nyanskaffning av speciallitteratur till dövsläroarseminariets referensbibliotek samt 20 000 kr. för fortsatt upprustning av skolornas klassrumsbibliotek.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppföras med ett oförändrat belopp av 460 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 460 000 kr.

D 19. Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	455 000	390 120
1965/66	472 000	
1966/67 (förslag)	472 000	

Enligt kungörelsen den 1 juni 1956 (nr 252) angående statsbidrag till förskolor, skolhem och hemundervisning för döva och hörselskadade barn (omtryckt 1964: 458) utgår till kommun eller landstingskommun ävensom till enskild, förening eller stiftelse statsbidrag till förskolor, skolhem eller hemundervisning för döva och hörselskadade barn i förskolåldern, under förutsättning att skolan, skolhemmet eller undervisningen godkänts av skolöverstyrelsen. Statsbidraget utgår i efterskott med 2 000 kr. för varje barn, som erhållit undervisning vid förskolan, samt därutöver med 1 000 kr. för varje barn, som tillika varit intaget i

skolhem eller eljest genom huvudmannens försorg och på dennes bekostnad åtnjutit vård och underhåll. Vidare utgår statsbidrag med 1 000 kr. för varje barn, som — utan att ha varit inskrivet vid förskola — under redovisningsåret erhållit regelbunden hemundervisning av förskolans lärare eller annan av skolöverstyrelsen godkänd lärare. Såsom statsbidragsvillkor gäller bl. a., att undervisningen är avgiftsfri och att huvudmannen i den utsträckning så kan ske mottar barn från annat område än det, för vilket förskolan eller skolhemmet i första hand avsetts, samt att, där huvudmannen är enskild person, förening eller stiftelse, skäligt bidrag till verksamheten lämnas av landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget uppförs med ett oförändrat belopp av 472 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör detta anslag uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 472 000 kr.

D 20. Resor för specialskolelever jämte ledsagare

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	280 000	254 616
1965/66	500 000	
1966/67 (förslag)	500 000	

Detta anslag, som innevarande budgetår är uppfört under rubriken Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare, bör med anledning av riksdagens beslut (prop. 1965: 70, SU 101, rskr 275) om införande av en statlig obligatorisk tioårig grundskola för barn, som är blinda, döva, hörsel- eller talskadade, (specialskolan) få den här använda rubriken.

Ur anslaget utgår för elev vid skolenhet tillhörande specialskolan eller annan statlig skola för undervisning av syn-, hörsel- eller talskadade elever ersättning för resor mellan hemmet och skolorten enligt bestämmelserna i kungörelsen den 3 juni 1965 (nr 254) om ersättning för resor för vissa handikappade m. fl. Utöver vad som följer av nämnda kungörelse må ur anslaget bestridas kostnader för anordnande av skolskjutsar för externatelever vid specialskola samt resekostnader för målsman till elev i första eller åttonde årskursen i dylik skola vid resa till gemensam sammankomst på skolan.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget för budgetåret 1966/67 uppförs med ett oförändrat belopp av 500 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Resor för specialskolelever jämte ledsagare* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

d) **Gymnasiala skolor m. m.****D 21. Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor**

Enligt beslut av 1964 års riksdag (prop. 1964: 171, SäU 1, rskr 407) skall nuvarande statliga och kommunala allmänna gymnasier samt statliga tekniska gymnasier och kommunala handelsgymnasier fr. o. m. den 1 juli 1966 ersättas av en kommunal gymnasial skola, benämnd gymnasium. För detta nya gymnasium samt för fackskola och för yrkesskola med kommunal eller landstingskommunal huvudman skall utgå allmänt driftbidrag med 100 % av ett bidragsunderlag, omfattande faktiska kostnader för löner till skolledare och lärare. För gymnasium och fackskola skall därutöver med schablonbelopp utgå bidrag till kostnader för viss annan personal än lärare. Utöver det allmänna driftbidraget skall vidare liksom nu utgå bidrag för särskilda kostnader vid heltidskurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär samt därmed till sin art jämförlig kurs med 7 000 kr. för läsår. Till inbyggd skola inom industri och hantverk samt inom handelsns område skall liksom hittills utgå statsbidrag med 13 000 kr. för elevgrupp om åtta elever och år och till inbyggd skola inom det husliga arbetets område och inom vårdyrken med 10 800 kr.

Medel för driftkostnader vid de av statsbidragsreformen berörda skolorna anvisas innevarande budgetår under följande anslag på åttonde huvudtiteln.

D 29. Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar	244 145 000
D 30. Statliga allmänna gymnasier m. m.: Omkostnader	14 160 000
D 31. Statliga allmänna gymnasier m. m.: Laboratorietrustning m. m.	1 350 000
D 33. Bidrag till driften av fackskolor	15 450 000
D 34. Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.	9 965 000
D 40. Tekniska gymnasier: Avlöningar	46 680 000
D 41. Tekniska gymnasier: Omkostnader	5 335 000
D 42. Tekniska gymnasier: Materiel, böcker m. m.	5 300 000
D 48. Bidrag till handelsgymnasier	21 300 000
D 54. Bidrag till driften av centrala yrkesskolor	49 000 000
D 55. Bidrag till driften av lokala yrkesskolor	135 000 000
	Summa kr. 547 685 000

I anslagen till de statliga allmänna gymnasiererna ingår medel även för de statliga realskolorna, statens gymnasier för vuxna och statens aftonskola. Anslaget till vissa kommunala gymnasier m. m. inrymmer medel även för korrespondensgymnasier och kvällsgymnasier för vuxna. Från anslaget till handelsgymnasier utgår bidrag till det enda kvarvarande statsunderstödda enskilda

handelsgymnasiet, Göteborgs handelsinstitut. Yrkesskoleanslagen slutligen inrymmer medel även för enskilda yrkesskolor och företagsskolor.

Samtliga anslag är förslagsvis betecknade utom anslagen D 31 och D 42, vilka båda är reservationsanslag.

Skolöverstyrelsen räknar för budgetåret 1966/67 med ett totalt medelsbehov av 341 000 000 kr. för det nya driftbidraget till gymnasier, av vilket belopp 5 725 000 kr. utgör de beräknade kostnaderna för de statsunderstödda kvällsgymnasierna för vuxna. För bidrag till driften av fackskolor beräknar överstyrelsen totalt 58 450 000 kr. Den erforderliga medelsanvisningen till yrkesskolorna beräknas till 263 000 000 kr., vari ingår kostnader även för enskilda yrkesskolor och företagsskolor.

För verksamheten vid de statliga gymnasierna för vuxna och statens aftonskola samt för de statliga realskolorna beräknar överstyrelsen för nästa budgetår medel under särskilda anslag.

Gymnasiet

Gymnasieorganisationens omfattning

Den enligt överstyrelsen med hänsyn bl. a. till lärarsituationen under 1960-talet genomförbara utbyggnaden av gymnasieorganisationen redovisas i följande tabell. Det totala antalet elever har fördelats på linjer av det nuvarande och det nya gymnasiet. Därvid har inräknats kvarsittare motsvarande 2 %, elever i treårigt tekniskt gymnasium samt elever i årskurs 4 av teknisk linje. Därjämte redovisas elever i speciallinjer av tekniskt gymnasium och handelsgymnasium.

Linjer och årskurser	Antal elever		
	1964/65	1965/66	1966/67
Ag { I ¹	65	—	—
Ag { I ²	20 948	22 567	—
Hg I ²	4 881	5 180	—
Tg I ²	5 954	5 928	885
Hum } I ²	—	—	22 420
Sh Na }	—	—	—
Ek I ²	—	—	5 605
Te I ²	—	—	5 900
Samtliga åk 1	31 848	33 675	34 810
Ag { I ¹ —IV ¹	24 728	15 415	6 794
Ag { I ² —III ²	47 512	56 796	41 413
Hg { III ² —IV ²	61	—	—
Hg { I ² —III ²	10 719	12 539	8 509
Tg I ² —III ²	13 937	15 431	{ 10 338
Tgren IV	65	120	{ 885
Hum } I ² —3 ²	—	—	{ 180
Sh Na }	—	—	22 420
Ek I ² —3 ²	—	—	5 605
Te I ² —3 ²	—	—	5 900
Te åk 4	—	—	—
Samtliga åk	97 022	100 301	102 044
<i>Speciallinjer</i>			
Tg I ²	397	405	405
I ²	314	310	310
I ⁴	42	42	42
Hg I ²	912	1 142	1 432
Samtliga åk 1	1 665	1 899	2 189
Samtliga åk	2 612	2 878	3 168

Av överstyrelsens motivering för den föreslagna omfattningen av gymnasiet inhämtas bl. a.

Beräkningarna av antalet elever visar, att trycket på gymnasiet kan bli mycket stort. Efterfrågan på gymnasieplatser kan emellertid inte ses isolerad utan hänsyn till övriga gymnasiala skolformer. Överstyrelsen räknar också med en betydande utbyggnad av såväl fackskolan som yrkesskolan. Andelen 16-åringar, som kommer att beredas plats i gymnasium och fackskola år 1970, ökar till 50 %, vilket innebär mer än en fördubbling jämfört med år 1962. Under en dubbelt så lång period, åren 1946—1962, ökade andelen endast 17 procentenheter, alltså väsentligt mindre än under de åtta åren 1963—1970.

Enligt prop. 1964:171 bör viss intagning i treårigt tekniskt gymnasium ske även läsåret 1966/67 jämsides med intagningen i det nya integrerade gymnasiet.

Om så ej sker kommer arbetsmarknaden ej att tillföras några nya gymnasieingenjörer våren 1969. Till följd av den tekniska utbildningens annorlunda utformning i det nya gymnasiet skulle dessutom på vissa orter med tekniskt gymnasium lärare och lokaler inte komma att utnyttjas till fullo. Det har beräknats att ett 30-tal klasser av treårigt tekniskt gymnasium bör anordnas höstterminen 1966 vid sidan av den tekniska linjen i det nya gymnasiet. Överstyrelsen kommer senare att i särskild skrivelse inkomma med förslag beträffande den tekniska gymnasieutbildningen under en övergångstid läsåren 1966/69.

Viss specialisering av handelsgymnasiets ettåriga linje kommer att införas under läsåret 1965/66, nämligen sjukvårdsadministrativ gren, databehandlingsgren och varuhusdistributiv gren, omfattande sammanlagt 4 avdelningar. Läsåret 1966/67 har beräknats fem avdelningar med dylik specialisering.

Antalet elever per klass i olika årskurser och på olika linjer har beräknats på basis av SCB:s statistik. För det nuvarande gymnasiet har antalet klasser beräknats efter ett elevgenomsnitt av 29,5 elever i årskurs 1, 24 i årskurs 2 och 22 i årskurs 3. Den observerade kraftigt minskade elevtäteten i årskurs 2 och 3 beror bl. a. på gymnasiets nuvarande utformning. Det nya gymnasiet torde inrymma färre kvarsittare men detta kan motverkas — vad beträffar behovet av klasser — av en övergång från årskurs 2 i fackskolan till årskurs 2 i gymnasium. Då några beräkningar ej låter sig göra har emellertid antagits, att antalet klasser i årskurs 2 och 3 är detsamma som i årskurs 1.

Överstyrelsens olika förslag beträffande gymnasieorganisationen under budgetåret 1966/67 och de beräknade kostnaderna härför framgår av följande sammanställning.

A. Lärarlönebidraget

	Kronor
1. 221 rektorer	14 000 000
2. 221 studierektorer	12 000 000
3. Arvode åt förste rektorer	26 000
4. Huvudlärare och föreståndare	540 000
5. Lärartjänster	271 000 000
6. Avdrag för 80 tjänster motsvarande rektors undervisnings- skyldighet	— 3 000 000
7. Särskilda extra ordinarie tjänster och bristtjänster	—
8. Nedsättning av undervisningsskyldigheten för praktiklärare	5 000 000
9. Slutreglering av statsbidraget för 1965/66 till handelsgym- nasier	3 300 000
10. ATP-avgifter	15 200 000

B. *Bidrag till biträdes hjälp åt lärare m. m.* .....

6 500 000

C. Särskild undervisning m. m.

1. Specialundervisning och särskild undervisning åt handikappade och sjuka elever	— ¹⁾
2. Tekniska hjälpmedel m. m. åt handikappade elever	318 000

¹⁾ Kostnaderna inräknade i lärarlönebidraget.

3. Särskilda åtgärder för elever, som från grundskolan intas i gymnasium m. m.	5 770 000
4. Frivillig undervisning i instrumentalmusik och körsång m. m.	3 090 000
5. Särskilda påbyggnadskurser för ingenjörer	654 000
6. Försök med akademisk sekreterarutbildning	— ¹⁾
D. Bidrag till vissa korrespondensgymnasier	900 000
E. Bidrag till vissa kvällsgymnasier för vuxna	5 725 000
	<u>341 023 000</u>
	avr. 341 000 000

Av motiveringarna för de framlagda förslagen och beräkningarna inhämtas i huvudsak.

A. Lärarlönebidraget

1. Beräkningen grundar sig på överenskommelsen den 14 oktober 1964 angående anställnings- och avlöningsvillkor m. m. för bl. a. skollärare vid kommunala gymnasier.

2. En studierektorstjänst har beräknats vid varje skolenhet.

3. Överstyrelsen räknar med ca 19 förste rektorer vid gymnasier. Kostnaderna för ett arvode av 4 980 kr. åt 5 à 6 av dessa torde komma att belasta gymnasieanslaget. För arvoden åt de övriga har beräknats medel under avlöningsanslaget till statliga realskolor.

4. Enligt prop. 1964: 171 utgår arvode med 1 800 kr. för huvudlärare i ämnen, som omfattar lägst 35 vt och till föreståndare för institution. Överstyrelsen räknar med 3 huvudlärare/föreståndare vid 100 skolor under uppbyggnadstiden för det nya gymnasiet.

5. Olika koefficienter har använts vid framräknande av lärarbehovet för nuvarande Ag, Hg och Tg samt det nya gymnasiet, såsom framgår av följande tabell.

	Lärarkoefficienter				
	Nuvarande gymnasium			Nya gymnasiet	
	Ag	Hg	Tg	åk 1—3	åk 4
Ämneslärare	1,615	1,540	1,80	1,878	2,465
Övningslärare	0,16	—	—	0,12	—
	1,775	1,540	1,80	1,998	2,465

Enligt beräkningarna erfordras totalt 6 802 lärartjänster i läroämnen inklusive tekniska och merkantila ämnen. Av det totala lärarbehovet bör enligt gymnasiepropositionen ca 90 % täckas av ordinarie tjänster. Ordinarie lektorstjänster bör finnas till ca 50 % av det totala antalet ordinarie tjänster i läroämnen. De ordinarie tjänsterna bör således utgöras av 3 061 lektors- och 3 061 adjunktstjänster

¹⁾ Kostnaderna inräknade i lärarlönebidraget.

medan antalet icke-ordinarie lärartjänster beräknas till 680. Det beräknade antalet övningslärartjänster utgör 436. Kostnaderna uppgår för lektorstjänsterna (lkl. 27) till 125 586 708 kr., för de ordinarie adjunktstjänsterna (lkl. 25) till 112 657 044 kr., för de icke-ordinarie lärartjänsterna (lkl. 21) till 20 179 680 kr. och för övningslärartjänsterna (lkl. 20) till 12 253 344 kr. eller avrundat till 271 000 000 kr.

7. För budgetåret 1966/67 beräknas samma antal särskilda extra ordinarie tjänster och bristtjänster som för innevarande budgetår eller 100 respektive 420, varav de sistnämnda med fördelning på 120 extra ordinarie lektorstjänster och 300 extra ordinarie adjunks- och ämneslärartjänster.

8. Enligt beslut vid 1965 års riksdag i anledning av prop. 1965: 79 skall undervisningsskyldigheten för praktiklärare vid handledd praktik efter entermisutbildning vid lärarhögskola och praktisk lärarkurs omfatta 14—16 vt. Praktiklärare erhåller full lön enligt reglerad befordringsgång. Antalet praktiklärare per termin uppskattas till 500. Undervisningsskyldigheten blir i medeltal 15 veckotimmar, dvs. $\frac{15}{24}$ tjänst. För $\frac{9}{24}$ tjänst måste även annan lärare avlönas. Här har

räknats med löneklass 19. Kostnaderna beräknas till $2 \times 500 \times \frac{9}{24} \times 6 \times 2\,219 = 4\,992\,750$ eller avrundat 5 000 000 kr.

9. Statsbidraget till handelsgymnasier för budgetåret 1965/66 uppgår till 21 300 000 kr. Såsom förskott har anvisats 18 000 000 kr., varför slutregleringen av bidraget under budgetåret 1966/67 blir 3 300 000 kr.

10. Avgifterna beräknas till 5 % av bidragsunderlaget.

C. Särskild undervisning m. m.

1. För budgetåret 1965/66 har anvisats medel dels för särskild specialundervisning, dels för särskild undervisning vid sjukdom, lyte eller liknande omständighet åt elever vid gymnasiala skolformer samt — övergångsvis — i realskolor. Överstyrelsen räknar nu med fortsatt medelsanvisning för hithörande ändamål. De automatiska kostnadsökningarna för löner och för ersättningar enligt allmänna resereglementet ingår i beräkningarna beträffande driftbidrag vid respektive skolformer. De beräknade kostnaderna för tekniska hjälpmedel och stödåtgärder avser däremot samtliga skolor på gymnasial nivå.

2. Till tekniska hjälpmedel och stödåtgärder har för år 1965/66 beräknats ett belopp av sammanlagt 122 000 kr. För nästa budgetår fordras en höjning av detta belopp. I nuvarande läge erfordras följande åtgärder.

För *hörselskadade* elever måste bl. a. lärosalarna utrustas med speciell hörsel förstärkande apparatur. I synnerhet i äldre skolor måste åtgärder vidtas för att förbättra lektionsrummens akustiska förhållanden. Här avses såväl ljudisolering som ljudabsorption. Speciell apparatur till en kostnad av ca 2 000 kr. per elev beräknas vara behövlig för ca 30 elever. De akustikförbättrande åtgärderna kan i medeltal beräknas uppgå till 1 000 kr. per klassrum. Antalet lärosalar, som från akustisk synpunkt behöver upprustas, kan beräknas till 15. Den sammanlagda årliga kostnaden för de hörselskadade uppgår alltså till $(30 \times 2\,000 + 15 \times 1\,000 =) 75\,000$ kr.

För ca 25 *synskadade* elever per årskurs bör ifrågakomma bl. a. intalade läroböcker, bandspelare med inspelningsapparat, ritbräde för synretarderade, förstoringsglas, skrivmaskin och bordslampor. Varje elev kan beräknas ha behov av ca 10 intalade läroböcker per år, vilket kostar ca 600 kr. årligen. Övrig teknisk utrustning utgör en engångsanskaffning om ca 1 300 kr. för varje elev. Den årskurs som beräknas bli intagen läsåret 1966/67 skulle således behöva $(25 \times$

1 900 =) 48 000 kr. För andra årskursens elever behövs nya talböcker (25 × 600 =) 15 000 kr. Sammanlagt uppskattas kostnaderna till 63 000 kr. för år 1966/67.

För ca 30 *rörelschindrade* elever per årskurs bör kunna förekomma bl. a. bandspelare med inspelningsapparat, förflyttningsanordningar m. m. Med utgångspunkt i vissa hittills gjorda erfarenheter samt med hänsyn till att personell assistens är behövlig i särskilt stor omfattning för dessa elever uppskattar överstyrelsen den årliga kostnaden per elev till ca 3 000 kr. eller för samtliga ifrågakommande elever budgetåret 1966/67 till ca 180 000 kr.

Överstyrelsen har i fråga om undervisningsanordningar för handikappade, i överensstämmelse med departementschefens uttalande i statsverkspropositionen 1965, övervägt om och på vad sätt de pedagogiska hjälpmedelscentralerna skall kunna medverka. Härom vill överstyrelsen anföra följande.

Enligt beslut vid årets riksdag kommer i anslutning till blind- och dövskol-utredningens förslag en teknisk hjälpmedelscentral att inrättas vid Tomtebodaskolan. Denna beräknas att som en av sina huvuduppgifter ge hjälp och service åt sådana elever från blindskolan, vilka överförs till undervisning i det allmänna skolväsendet på gymnasial nivå. När denna hjälpmedelscentral utbyggs till full kapacitet, beräknas kostnaderna för hjälpmedelsframställning (talböcker, bandinspelningar av liknande art m. m.) åt synskadade komma att åvila denna central. Intill så skett beräknas medel under detta anslag.

Överstyrelsen har övervägt om det skulle kunna uppdras åt befintliga pedagogiska hjälpmedelscentraler att handha den inredning med förstärkare, magnet-slingor, ljudisolering m. m., som kan fordras för att underlätta skolsituationen för hörselskadade elever i vanliga gymnasier etc. Här är dock högkvalificerad audiologisk expertis nödvändig, om anläggningarna skall bli verkligt ändamålsenliga och lämpligt installerade. Överstyrelsen räknar med att tills vidare skolöverstyrelsens hörselkonsulent skall kunna ge råd om anlitan- de av hörselteknisk expertis i det enskilda fallet. Landstingens inköpscentral, som har filialer på ett stort antal ställen i landet, har bl. a. specialiserat sig på hörselteknisk service. Överstyrelsen räknar med att i samarbete med denna organisation, med Karolinska institutets elektroakustiska institution och med befintliga hörcentraler kunna lösa hörselservicefrågorna för de hörselskadade eleverna i de gymnasiala skolorna. När det gäller att allmänt följa upp enstaka handikappade elevers behov av aktuella pedagogiska hjälpmedel bör de pedagogiska hjälpmedelscentralerna medverka till att — i samarbete med överstyrelsen expertis eller med sådan expertis, som kan finnas tillgänglig på länsplanet — hjälpmedel på lämpligt sätt och med lämpliga ändringar eller modifikationer med hänsyn till handikappets art ställs till de handikappade elevernas förfogande.

3. a) I föregående års anslagsframställning redogjorde överstyrelsen för de arrangemang som fordras för elever, som läst enligt läroplan för grundskolan och som år 1965 intas i gymnasium med hittills gällande organisation. Dessa elever skall år 1966 normalt flyttas till årskurs 2 i gymnasiet. För denna elevkategori måste vissa avvikelser från nu gällande flyttningsvillkor göras, eftersom kvar-sittning skulle medföra, att elev överfördes till en helt ny gymnasieorganisation. För att avhjälpa svårigheterna i den uppkomna situationen under övergångs-tiden bör tillgång till stödundervisning finnas. I första hand bör stödundervisning ges elever, som trots mindre goda prestationer flyttas till högre årskurs.

b) Hösten 1966 kommer jämsides med intagningen till den fyraåriga nya studie-gången på teknisk linje i gymnasium även att ske intagning till treårig studie-gång vid tekniskt gymnasium, där den hittills gällande läroplanen kommer att alltjämt tillämpas. En hel del av de elever, som det här gäller, har genomgått

grundskola och följt grundskolans läroplan, som är anpassad efter det nya gymnasiets läroplaner och icke efter det gamla. För sådana elever kan uppstå vissa svårigheter, som lämpligen bör avhjälpas genom att stödundervisning ordnas.

c) För ytterligare en elevkategori beräknas stödundervisning vara behövlig, nämligen för sådana elever, som icke genomgått grundskola utan som från äldre skolformer intas i det nya gymnasiet, vars kursplaner bygger på grundskolan.

d) Stödundervisning i matematik beräknas även vara nödvändig för de elever på handelsgymnasiets 1-åriga studentlinje, vilka vid allmänt gymnasium ej har läst matematik på reallinje eller allmän linjes sociala gren.

Följande beräkning av kostnaderna för de under a)—d) angivna åtgärderna har gjorts.

a) 3 veckotimmar (AT 27) i 770 klasser	4 500 000
b) 3 veckotimmar (AT 27) i 100 klasser	600 000
c) 3 veckotimmar (AT 27) i 100 klasser	600 000
d) 1 veckotimme (AT 27) i 35 klasser	70 000
	<hr/>
	Summa kr. 5 770 000

4. Den frivilliga undervisningen i olika ämnen har beräknats enligt normerna i gymnasiepropositionen.

a) Samtliga elever har möjlighet att välja *instrumentalmusik* i det nya gymnasiet, som med årskurs 1 kommer att börja under läsåret 1966/67. Ringarna II³—III³ och III⁴—IV⁴ har endast på det allmänna gymnasiet tillfälle till instrumentalmusik. Beträffande *körsången* gäller att varje skolenhet (skola) skall ha minst en veckotimme. I övrigt gäller att timmarna beräknas efter en veckotimme per påbörjat 50-tal deltagande elever i det nya gymnasiet men efter en veckotimme per fullbordat femtiotal deltagare i det gamla gymnasiet. Att som i fråga om instrumentaltimmarna lägga samman gamla och nya gymnasiet ger här felaktigt resultat, då eleverna i årskurs 1 på det nya gymnasiet får tänkas delta i körsång tillsammans med eleverna i det gamla gymnasiet två högsta ringar. Liberaliseringen av bestämmelserna på det nya gymnasiet samt bestämmelsernas utsträckning att gälla även för tekniska och ekonomiska linjer gör emellertid att en viss uppräknings måste ske. Det förutsätts då att varje gymnasium får minst en kör med en veckotimme men att man på många håll kan få två och i enstaka fall kanske tre med lika många veckotimmar. Då lokala förhållanden gör att ekonomiska och tekniska linjer alltjämt under lång tid arbetar i skolenheter skilda från de allmänna gymnasierna bör särskilda körsångstimmar beräknas för årskurs 1 vid dessa linjer. För instrumentalmusik beräknas 1 978 timmar och för körsång 316 timmar, vilket motsvarar sammanlagt 76,4 tjänster till en beräknad kostnad av avrundat 2 150 000 kr.

b) Då den frivilliga teckningen är den enda form av teckningsundervisning för eleverna på gymnasiets tekniska och ekonomiska linjer bör till varje gymnasieskola beräknas minst två veckotimmar. På orter där de ekonomiska och tekniska linjerna arbetar i skilda skolenheter bör man kunna räkna med att varje sådan linje får 1 veckotimme. Antalet veckotimmar beräknas till 382 och kostnaderna till avrundat 358 000 kr.

c) I det nya gymnasiet skall den frivilliga undervisningen utanför schemat i dramatik ej längre maximeras. Vidare skall verksamheten vidgas till att omfatta även de fackgymnasiala lärokurserna. Det torde vara realistiskt att ej börja verksamheten i för stor skala första året. Överstyrelsen beräknar läsåret 1966/67 3 vt för 30 lärare enligt AT 25. Kostnaden härför uppgår till totalt 160 000 kr.

5. Överstyrelsen föreslår 10 påbyggnadskurser för ingenjörer. Totala kostnaden för kursledning och lärare beräknas till 654 000 kr.

6. Kostnaderna för försök med akademisk sekreterarutbildning ingår i lärarlönebidraget.

Från *Målsmännens Riksförbund* har till ecklesiastikdepartementet inkommit en skrivelse med synpunkter på intagningskapaciteten vid de allmänna gymnasie-linjerna. Förbundet har därvid bl. a. understrukit valfrihetens betydelse inom den nya skolan och uttalat sig mot en nedskärning av intagningskapaciteten vid dessa linjer.

Fackskolan

Fackskoleorganisationens omfattning

Försöksverksamhet med fackskola är under budgetåret 1965/66 anordnad i 32 kommuner. Följande tabell utvisar den successiva utbyggnaden enligt skolöverstyrelsens beräkningar.

	Antal elever				
	1965	1966	1967	1968	1969
Årskurs 1	7 250	10 250	11 000	13 800	17 200
Samtliga årskurser ..	10 550	17 400	21 150	24 700	30 900

Klassantalet under budgetåret 1966/67 har beräknats med utgångspunkt i antalet beräknade elever i årskurs 1. Antalet elever per klass har antagits bli 27,0. Det observerade antalet var 1963 26,3 och 1964 sannolikt 26,9. Klassantalet från årskurs 1 till årskurs 2 har antagits bli oförändrat. Eftersom före inträde i årskurs 2 på teknisk linje ett praktikår är obligatoriskt torde emellertid i varje fall under uppbyggnadsskedet förändringar av klassantalet uppstå mellan årskurs 1 och årskurs 2. Material för bedömning av denna förändrings storlek saknas emellertid för närvarande.

Skolöverstyrelsens förslag beträffande fackskoleorganisationen under budgetåret 1966/67 och kostnaderna härför framgår av följande sammanställning.

	Kronor
A. Lärarlönebidraget	
1. Slutreglering av statsbidraget för 1965/66	+ 1 500 000
2. Lärarlönebidraget för 1966/67	+ 38 300 000
B. Skrivhjälp åt lärare m. m.	+ 1 000 000
C. Särskild undervisning	
1. Särskilda åtgärder för elever, som från grundskolan intas i fackskola	+ 1 300 000
2. Tekniska stödåtgärder för handikappade elever	—
D. Frivillig undervisning i instrumentalmusik och körsång m. m.	+ 900 000
	<hr/>
	+ 43 000 000

Av handlingarna inhämtas bl. a.

A 2. Försöksverksamheten med fackskola 1964/65 och 1965/66 har bl. a. inriktats på den lokala samordningen av gymnasium och fackskola i sammanhållen skolenhet med gemensam rektor. Endast den tekniska fackskolan i Stockholm har organiserats som en fristående skolenhet. I bidragsunderlaget har därför beräknats kostnader för endast en rektor enligt ABp 27 + 3 600 kr. i enlighet med överenskommelsen av den 14 oktober 1964 rörande anställnings- och avlöningsvillkor m. m. för skolledare och lärare vid bl. a. fackskolor.

Av lärarutbildningssakkunniga beräknade koefficienter för *antalet lärare per klass* — för ämneslärare inklusive lärare i tekniska och merkantila ämnen 1,97 och för övningslärare 0,24 — har använts för bestämning av lärarbehovet.

Kostnaden per klass för lärarlöner beräknas till ca 80 000 kr. enligt följande sammanställning:

Lön för <i>ämneslärare</i> enligt lkl 25	
og 4 = 36 804 kr.	
1,97 × 36 804 =	72 504 kr.
Lön för <i>övningslärare</i> enligt lkl 20 og 4 = 28 104 kr.	
0,24 × 28 104 =	6 745 kr.
	<u>79 249 kr.</u>
	(avr. 80 000)

C 1. Särskild stödundervisning med två veckotimmar utöver timplanen bör kunna anordnas för elev i fackskola, som behöver komplettering av ämne, som ej lästs i grundskolan och som önskar ändra studieinriktning eller på grund av andra omständigheter har behov av stödundervisning under viss tid. Kostnaderna beräknas enligt 2 veckotimmar efter AT 25 i 380 klasser till 1 300 000 kr.

2. Medel för dessa stödåtgärder har beräknats i samband med motsvarande förslag för gymnasier.

D. Medelsbehovet för frivillig undervisning har beräknats på samma sätt som för gymnasiet.

Kommunala och landstingskommunala yrkesskolor

Yrkesskolväsendets omfattning

Omfattningen av de kommunala och landstingskommunala yrkesskolorna per den 15 oktober 1964 framgår av följande sammanställning hämtad ur statistiska centralbyråns statistiska meddelanden (U 1965: 5).

Skolform	Antal skolor	Antal elever				Samtliga
		Deltidskurser	Heltidskurser			
			Samtliga	om 5 mån. el. längre	om mindre än 5 mån.	
Centrala verkstadsskolor ..	42	—	8 298	8 298	—	8 298
Kommunernas yrkesskolor ..	569	87 891	51 978	50 191	1 787	139 896
Centrala yrkesskolor ..	10	496	1 610	1 316	294	2 106
Landstingskommuners yrkesskolor	25	2 772	2 584	2 207	377	5 356
Samtliga skolformer	646 ¹⁾	91 159	64 470	62 012	2 458	155 629

¹⁾ I antalet skolor ingår 18 kommuners yrkesskolor och 1 landstingskommuns yrkesskola som enbart redovisar avgångna elever 15 okt. 1963—14 okt. 1964 och som den 15 okt. 1964 ännu ej påbörjat någon undervisning för läsåret 1964/65. En yrkesskola saknas i redovisningen.

Av inledningen till skolöverstyrelsens anslagsframställningar för budgetåret 1966/67 framgår bl. a.

I motsats till vad som gäller för gymnasium och fackskola kan någon yrkesskolefrekvens ej anges. Samma individ torde i betydande omfattning redovisas — vid olika tidpunkter — som elev i mer än en nybörjarkurs. Detta innebär, att vissa kurser, som betecknas som nybörjarkurs, i själva verket borde betecknas som årskurs 2. Överslagsmässiga beräkningar tyder på att antalet »förstagångselever» i yrkesskolan läsåret 1964/65 motsvarar ca 23 % av en årskull, beräknad som ett genomsnitt av årskullarna 16—18 år. I denna »frekvens»-siffra ingår elever i en del kurser, som kommer att ersättas av fackskolan. Överstyrelsen har i sina beräkningar måst utgå från yrkesskolans nuvarande organisation. Det finns emellertid skäl att räkna med en fortsatt utbyggnad av kvalificerad utbildning inom yrkesskolan, som kan förutsättas bli konkurrenskraftig med annan gymnasial utbildning. Mot bakgrunden av det av överstyrelsen redovisade väntade trycket mot gymnasiet är detta väsentligt. Överstyrelsen finner, att en ökning av yrkesskolans kapacitet till att motsvara ca 35 % av 16-åringarna bör utgöra riktpunkten för utvecklingen fram till år 1970. Därvid har hänsyn tagits dels till att nya utbildningsvägar, t. ex. inom vårdräkten, kommer att byggas ut, dels till att en kontinuerlig intagning i ökad utsträckning kommer att vidga rekryteringen. Angivna 35 % innefattar även elever i kurser, som f. n. organisatoriskt ingår i yrkesskolan men som framdeles kommer att ersättas av fackskola.

Skolöverstyrelsens anslagsberäkning

Skolöverstyrelsens olika förslag beträffande yrkesskolorna framgår av följande sammanställning, i vilken de angivna kostnadsförändringarna inbegriper även enskilda yrkesskolor och företagsskolor.

1. Kostnader för fortsatt utbyggnad av yrkesskolväsendet och för statsbidragsomläggning	+ 75 000 000
2. Statsbidrag till företagsskolor inom handeln	—
3. Skrivhjälp åt lärare	+ 4 000 000
	Summa kr. + 79 000 000

1. Liksom i sina den 16 februari 1965 lämnade uppgifter angående den beräknade anslagsutvecklingen budgetåren 1966/67—1969/70 har överstyrelsen funnit sig för budgetåret 1966/67 böra beräkna ett automatiskt ökat medelsbehov med 70 miljoner kr. till följd av fortsatt expansion av verksamheten. Därvid har medräknats de ökade kostnader, som föranleds av den av riksdagen beslutade statsbidragsomläggningen fr. o. m. budgetåret 1966/67. Vidare har inräknats även de statsbidragskostnader, som ett överförande av tillsynen över landstingens sjuksköterskeskolor från medicinalstyrelsen till skolöverstyrelsen medför.

Ur förslagsanslaget Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer, vilket för budgetåret 1965/66 är uppfört med 125 000 kr., utgår nu statsbidrag till vid lokala och centrala yrkesskolor anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen 1939:219 angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbete, ävensom fortbildningskurser för personer, som redan förvärvat sådan behörighet. Efter statsbidragsomläggningen torde statsbidrag

böra utgå enligt för yrkesskolorna gällande grunder och kostnaderna bestridas ur förevarande anslag.

Utbildningen av arbetsterapeuter och sjukgymnaster organiseras numera enligt för centrala yrkesskolor gällande grunder i enlighet med i prop. 1964: 73 angivna riktlinjer. Anslaget Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter upptas sålunda icke fr. o. m. budgetåret 1966/67. Överstyrelsen räknar för hithörande ändamål med ett medelsbehov av 5 milj. kr.

2. Statsbidrag bör — i avvaktan på eventuella förslag från yrkesutbildningsberedningen om ändrade statliga bidrag till företagsutbildning — utgå med samma belopp, som nu i allmänhet utgår till vid industriellt företag anordnad företagsskola, nämligen 14 500 kr. per år och klass om minst 8 elever. Medelsbehovet härför, som beräknas till 150 000 kr., torde icke föranleda särskild uppräknning av anslaget.

3. Det begärda beloppet grundar sig på ett beräknat behov av biträdeshjälp motsvarande en halv tjänst i löneklass A 9 per skola med heltidskurser.

Departementschefen

Gymnasiet

I fråga om skolöverstyrelsens bedömning av gymnasieorganisationens omfattning har jag ingen erinran. Jag räknar således med sammanlagt ca 1 180 intagningsklasser av gymnasiet inberäknat de privata skolornas gymnasieklasser. Av de 1 180 klasserna beräknas ca 30 avse intagning till 3-åriga tekniska linjer med i huvudsak samma utformning som det nuvarande tekniska gymnasiet. Den tekniska och den ekonomiska gymnasieutbildningen beräknas komma att ytterligare öka sin andel av den samlade gymnasiekapaciteten, bl. a. som en följd av att dessa linjer kommer att anordnas på samtliga gymnasieorter.

Beträffande skolöverstyrelsens *anslagsframställning* för budgetåret 1966/67 vill jag anföra följande.

Frågan om lärarnas anställning vid de nya kommunala gymnasiala skolorna och om övergångsanordningar för lärare vid nuvarande statliga allmänna och tekniska gymnasier samt vid avvecklingsskolorna behandlades utförligt i prop. 1964: 171 (s. 499). Riksdagen (SäU 1964: 1, rskr 407) godkände de förordade grunderna för lärarnas anställnings- och tjänstgöringsförhållanden och bemyndigade Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse härmed utfärda de bestämmelser och andra föreskrifter samt fatta de beslut och i övrigt vidta de åtgärder, som fordrades för genomförandet av reformen.

I propositionen förutsattes bl. a., att ordinarie lärare vid statligt gymnasium, som inte övergår på kommunal tjänst fr. o. m. den 1 juli 1966, skall kvarstå i sin på övergångsstat förda statliga tjänst. Då det inte är möjligt att nu förutse i vilken utsträckning lärarna kommer att kvarstå i sina statliga tjänster och då det följaktligen inte heller är möjligt att avgöra i vilken utsträckning de statliga tjänsterna vid gymnasiernas kommunalisering skulle kunna indras, föreslår jag, att samtliga under innevarande budgetår på personalstaterna för de statliga allmänna och tekniska gymnasierna uppförda ordinarie tjänster uppförs på övergångsstat utom det antal tjänster, som erfordras vid kvarvarande statliga real-

skolor och som därför enligt mitt förslag under avlöningsanslaget till statliga realskolor bör kvarstå på stat. Det sagda bör gälla inte bara lärartjänster utan även övriga ordinarie tjänster vid berörda skolformer. Samtliga på övergångsstat förda tjänster bör redovisas i den under anslaget till avlöningar vid statliga realskolor uppförda personalförteckningen. De enskilda tjänst innehavarna förutsätts bli placerade vid antingen gymnasiet eller realskolan såsom angetts i prop. 1964: 171. Kostnaderna för avlöning av tjänst innehavarna bör budgeteras under och belasta anslagen till de skolformer vid vilka vederbörande fullgör sin tjänstgöringsskyldighet. Med hänsyn till att upprättandet av ifrågavarande personalförteckning kräver ytterligare överväganden bör Kungl. Maj:t i det följande, under anslaget till avlöningar vid statliga realskolor inhämta riksdagens bemyndigande att fastställa förteckningen för budgetåret 1966/67 och att därvid besluta om antalet på förteckningen uppförda tjänster. I det sammanhanget bör beslut fattas även i fråga om de på personalförteckningarna uppförda icke-ordinarie tjänsterna. Det bör framhållas att vad här sagts inte avser de tjänster som är knutna till de statliga gymnasierna för vuxna. Dessa tjänster föreslås uppförda på särskild personalförteckning under efterföljande anslag.

Av tillgänglig statistik kan utläsas att antalet klasser i årskurserna 2 och 3 av gymnasiet är inte oväsentligt större än antalet klasser av årskurs 1 föregående läsår. Underlag saknas för en säker bedömning av orsakerna härtill. Det är emellertid angeläget att detta noga observeras och att möjliga begränsningar av klassantalet i de högre årskurserna av gymnasiet vidtas. Givetvis är det också angeläget att samläsning mellan klasser och linjer kommer till stånd i den utsträckning som är möjlig. Skolöverstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på dessa frågor och har att själv vidta eller föreslå Kungl. Maj:t de åtgärder, som fordras för att uppnå en viss begränsning av gymnasiets klassantal. Vid min anslagsberäkning för budgetåret 1966/67 utgår jag med hänsyn härtill från ett något lägre klassantal än vad överstyrelsens bedömning av lärarbehovet förutsätter.

I övrigt har jag ingen erinran mot överstyrelsens förslag eller beräkningar i fråga om lärarlönebidraget. Det ankommer på Kungl. Maj:t att ta ställning till såväl behovet av som fördelningen av antalet bristtjänster och särskilda extra ordinarie tjänster vid olika skolformer.

För bidrag till kostnaderna för biträdeshjälp åt lärare och viss annan personal beräknar jag medel i enlighet med statsbidragsgrunderna för det nya gymnasiet.

Skolöverstyrelsens förslag beträffande särskild undervisning m. m. har jag inte någon principiell erinran emot utom i vad avser den föreslagna stödundervisningen i matematik för elever på handelsgymnasiets 1-åriga studentlinje, vilka ej läst matematik på reallinjen eller allmän linjes sociala gren. Jag anser mig inte kunna förorda någon medelsanvisning för detta ändamål. Vid beräkningen av medelsbehovet för de särskilda stödåtgärderna för elever, som från grundskolan respektive äldre skolformer intas i gymnasium, utgår jag vidare från att erforderliga åtgärder skall kunna genomföras inom en väsentligt lägre kostnadsram

än överstyrelsen föreslagit eller inom inalles 1 milj. kr. För den frivilliga undervisningen räknar jag vidare, med hänsyn till lärarbristen och ovissheten om i vilken utsträckning undervisningen kan komma att efterfrågas av eleverna, med ett lägre medelsbehov för ändamålet än överstyrelsen eller med 1,5 milj. kr.

Förslaget om bidrag till vissa korrespondensgymnasier biträder jag. För särskilda påbyggnadskurser för ingenjörer och för bidrag till vissa kvällsgymnasier för vuxna beräknar jag för budgetåret 1966/67 medel i det följande under två nya anslag betecknade Vissa kurser för ingenjörer m. m. respektive Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna.

Under anslaget har jag slutligen beaktat medelsbehovet för det till Lunds privata elementarskola nu förlagda försöksgymnasiet, för vilket medel innevarande budgetår anvisas under anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor.

Vad jag här förordat leder till ett totalt medelsbehov under förevarande anslag i vad avser gymnasier under budgetåret 1966/67 av 325 784 000 kr.

F a c k s k o l a n

Mot överstyrelsens förslag beträffande fackskolans omfattning budgetåret 1966/67 har jag ingen erinran. Jag räknar således med ca 380 intagningsklasser och totalt med ca 640 fackskoleklasser.

Överstyrelsens beräkning av slutregleringen av statsbidraget för innevarande budgetår har jag inte någon erinran mot. Bedömningen av lärarbehovet för nästa budgetår godtar jag likaså men förutsätter liksom beträffande gymnasiet, att överstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på förändringar i klassantalet mellan de båda årskurserna. För bidrag till kostnaderna för biträdeshjälp åt lärare och viss annan personal beräknar jag liksom för gymnasiet medel i enlighet med de nya statsbidragsgrunderna varvid hänsyn tagits till förekommande samorganisation av gymnasier och fackskolor. Övriga förslag biträder jag men anser, att såväl de erforderliga särskilda stödåtgärderna för vissa elever, som intas i fackskola, som den frivilliga undervisningen i olika ämnen bör kunna genomföras för lägre kostnader än överstyrelsen räknat med. Jag beräknar för ifrågasvarande slag av verksamhet 200 000 kr. respektive 500 000 kr. Totalt räknar jag med en medelsanvisning för fackskolans del av 56 650 000 kr., vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 41,2 milj. kr.

Y r k e s s k o l a n

Den hittillsvarande bristen på tillförlitligt statistik- och prognosmaterial för yrkesskolorna medför stora svårigheter vid bedömningen av medelsbehovet för dessa. Härtill kommer vid anslagsberäkningen för budgetåret 1966/67, att belastningssiffrorna för yrkesskoleanslagen under senast förflutna budgetår påverkats bl. a. av den från och med budgetåret 1964/65 genomförda höjningen av statsbidragsförskottet för yrkesskolorna från 75 till 90 % och av de generella

löneökningarna under åren 1964 och 1965. En närmare analys av hur dessa och andra faktorer påverkat anslagen har ej varit möjlig att genomföra i detta sammanhang.

Det bör emellertid som en utgångspunkt vid anslagsberäkningen för nästa budgetår vara realistiskt att räkna med fortsatt utbyggnad av kvalificerad utbildning inom yrkesskolan. Jag godtar skolöverstyrelsens bedömning av yrkesskolans omfattning under budgetåret 1966/67. Enligt vad jag erfarit har vissa åtgärder redan vidtagits inom överstyrelsen och statistiska centralbyrån i samråd för att förbättra yrkesskolstatistiken, vilket bör kunna ge ett bättre underlag för framtida anslagsbedömningar.

Av det av skolöverstyrelsen beräknade totala medelsbehovet av 263 milj. kr. för bidrag till driften av yrkesskolor under nästa budgetår är ca 20 milj. kr. att hänföra till verksamheten vid enskilda yrkesskolor och företagsskolor. Jag utgår därför från ett begärt bidrag av $(263\ 000\ 000 - 20\ 000\ 000 =)$ 243 000 000 kr. för de kommunala och landstingskommunala yrkesskolorna. Frågan om statsbidrag till företagsskolor inom handeln avser jag att behandla under det nya anslag till bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m. som jag i det följande föreslår. Förslaget om bidrag till kostnader för skrivhjälp åt lärare kan jag inte biträda, då kostnaderna härför bör åvila vederbörande huvudman. I övrigt har jag inte någon erinran mot överstyrelsens förslag.

För de i det föregående behandlade kommunala gymnasiala skolorna bör för budgetåret 1966/67 uppföras ett anslag under här använd anslagsrubrik av $(325\ 784\ 000 + 56\ 650\ 000 + 239\ 000\ 000 =)$ 621 434 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

till *Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor*
för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 621 434 000 kr.

D 22. Statliga skolor för vuxna: Avlöningar

Kostnaderna för här avsedda ändamål bestrids innevarande budgetår ur anslaget Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar.

Omfattningen av verksamheten vid statens gymnasier för vuxna i Norrköping och Härnösand samt vid statens aftonskola framgår av följande sammanställningar.

Statens gymnasier för vuxna

År	A n t a l e l e v e r			
	Norrköping		Härnösand	
	enligt SOU 1962: 5	enligt rektors beräkningar	enligt SOU 1962: 5	enligt rektors beräkningar
1964/65	922	1 121	575	425
1965/66	1 064	1 356	721	496
1966/67	1 135	1 530	769	542

Statens aftonskola

År	Antal elever	Antal veckotimmar
1964/65	239	260
1965/66	206	232,5
1966/67	177	210,5

Skolöverstyrelsen föreslår för budgetåret 1966/67 — förutom vissa automatiska kostnadsförändringar — följande nya tjänster m. m.

1. Inrättande av en extra ordinarie lektorstjänst och en extra ordinarie adjunktstjänst vid statens gymnasium för vuxna i Norrköping.

2. Uppflyttning av en tjänst som studiekonsulent i Ae 21 vid vardera av vuxengymnasierna i Norrköping och Härnösand till Ae 23.

3. Uppflyttning av en extra ordinarie kanslibiträdestjänst i Ae 7 vid vuxengymnasiet i Norrköping till kontoristtjänst i Ae 9 samt inrättande av en biträdestjänst i reglerad befordringsgång därstädes.

4. Anvisande av medel för skrivhjälp åt lärare vid de båda vuxengymnasierna och vid statens aftonskola samt till arvode åt sekreterare vid de båda vuxengymnasierna.

5. Ökad medelsanvisning till arvoden för granskning av material för självstudier och för schemaläggning vid vuxengymnasierna samt till arvoden för rättning av examensskrivningar vid vuxengymnasiet i Härnösand.

Av skolöverstyrelsens motiveringar framgår bl. a.

2. För ifrågavarande tjänster krävs adjunktskompetens. Svårigheter föreligger att besätta tjänsterna, då samtliga ordinarie adjunkter numera är placerade i lönegrad A 23.

4. Då arbetsbelastningen för rektor vid gymnasium av denna storlek och typ med täta byten av kurser är mycket stor, är det motiverat med sekreterare vid vuxengymnasierna liksom vid nuvarande allmänna gymnasier. Överstyrelsen förutsätter därvid, att till arvode för lektor vid gymnasiet, som biträder rektor vid uppbyggnaden och ledningen av de nya linjerna må därjämte utgå visst timarvode enligt AT 25.

Departementschefen

Det ankommer på skolöverstyrelsen att tillse, att läroplanerna vid de statliga gymnasierna för vuxna och vid de statsunderstödda kvällsgymnasierna för vuxna successivt anpassas till det nya gymnasiets läroplaner.

Den fortgående utbyggnaden av det statliga gymnasiet för vuxna i Norrköping motiverar inrättande av de föreslagna lektors- och adjunktstjänsterna samt av en biträdestjänst i reglerad befordringsgång. De på personalförteckningen under anslaget till avlöningar vid statliga allmänna gymnasier nu uppförda tjänsterna som är inrättade vid de statliga gymnasierna för vuxna bör uppföras på personalförteckning under detta anslag.

Frågan om lönegradsplacering av de båda studiekonsulenttjänsterna och om uppflyttning av en kanslibiträdestjänst i Norrköping till kontoristtjänst är ej av natur att böra prövas i förevarande sammanhang.

Den föreslagna ökningen av medelsanvisningen till schemaläggning kan jag inte tillstyrka. Jag biträder förslagen i övrigt. Mina beräkningar leder till ett totalt medelsbehov för här ifrågakvarande skolor av 2 255 000 kr., med vilket belopp det nya anslaget bör uppföras för budgetåret 1966/67.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för de statliga skolorna för vuxna enligt vad jag förordat i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för de statliga skolorna för vuxna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	109 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	83 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 062 500
	Summa kr. 2 255 000

c) till *Statliga skolor för vuxna: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 2 255 000 kr.

D 23. Statliga skolor för vuxna: Omkostnader

Kostnaderna för här avsedda ändamål bestrids innevarande budgetår ur anslaget Statliga allmänna gymnasier m. m.: Omkostnader.

Skolöverstyrelsen föreslår, att ett nytt anslag uppförs för budgetåret 1966/67 under här använd rubrik och, enligt slutligt anmälda beräkningar, med ett totalt belopp av 1 859 000 kr., vilket belopp fördelar sig på sätt som framgår av följande sammanställning.

	Vuxengymnasiet i Norrköping	Vuxengymnasiet i Härnösand	Statens aftonskola	Övriga ändamål
1. Sjukvård	1 000	1 000	—	—
2. Rese- och flyttningser- sättningar	1 000	1 000	—	—
3. Expenser	166 000	77 000	2 500	—
4. Kursavgifter till korres- pondensinstitut	650 000	459 000	—	—
5. Kostnader motsvarande kursavgifter för främman- de kurser vid förutvaran- de kompletteringsgymna- siet i Stockholm	—	—	—	500 000
Summa kr.	818 000	538 000	2 500	500 000

Av överstyrelsens motivering framgår, att av det för vuxengymnasiet i Norrköping föreslagna beloppet 18 000 kr. hänför sig till komplettering av teknisk utrustning med anledning av utbyggnad av tekniska gymnasiet samt 21 000 kr. till anskaffning av maskinutrustning för handelsgymnasiets utbyggnad.

Departementschefen

Jag godtar skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för främmande kurser vid förutvarande kompletteringsgymnasiet i Stockholm med hänsyn till den förutsatta omfattningen av kursverksamheten under nästa budgetår. Ett överförande av kurserna till de statsunderstödda kvällsgymnasierna och de statliga gymnasierna för vuxna från och med budgetåret 1966/67 bör emellertid övervägas och erforderliga närmare föreskrifter härom utfärdas av Kungl. Maj:t.

I enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar bör ett anslag under här använd rubrik uppföras för nästa budgetår med 1 859 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 859 000 kr.

D 24. Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna

Medel för ifrågavarande ändamål beräknas innevarande budgetår under anslaget Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m. under en förslagsvis betecknad anslagspost Bidrag till kvällsgymnasier för vuxna.

Anslagspostens storlek de senaste två budgetåren framgår av följande sammanställning.

	Anslagspost	Nettoutgift
1964/65	1 025 000	ca 4 000 000
1965/66	2 140 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att bidraget till ifrågavarande ändamål höjs med 3 585 000 kr. till 5 725 000 kr. enligt följande beräkning.

1. Ökad omfattning av befintliga statsunderstödda gymnasier ..	+ 3 285 000
2. Bidrag till ytterligare sex etablerade kvällsgymnasier med sammanlagt ca 30 ämneskurser à 70 undervisningstimmar	+ 300 000
	Summa kr. + 3 585 000

Departementschefen

Statsbidrag till kvällsgymnasier för vuxna liksom till därmed förbunden för-gymnasial undervisning för nästa budgetår bestridas från ett särskilt förslagsanslag betecknat Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna.

Mot överstyrelsens beräkning av anslaget har jag ingen erinran.

För ifrågavarande ändamål bör för nästa budgetår anvisas (2 140 000 + 3 585 000 =) 5 725 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 5 725 000 kr.

D 25. Statliga realskolor: Avlöningar

Som framgår av vad jag tidigare anfört bör kostnaderna för avlöningar och omkostnader vid de statliga realskolorna, som för närvarande belastar de statliga allmänna gymnasiernas avlönings- och omkostnadsanslag, fr. o. m. nästa budgetår uppföras under särskilda anslag.

Den successiva avvecklingen av de statliga realskolorna framgår av följande sammanställning.

	Antal klasser	Antal elever
1964/65	1 870	54 410
1965/66	1 515	47 271
1966/67 (förslag)	1 208	37 516

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget till avlöningar vid de statliga realskolorna uppförs med totalt 98 142 000 kr., med följande fördelning av utgifter och inkomster.

Utgifter	Kronor
Rektorer	
1. 52 rektorstjänster	2 362 000
2. Indragning av 4 rektorstjänster	—
3. Arvoden åt förste rektorer	120 000
Lärare i läroämnena	
4. 1 583 ordinarie lärartjänster	58 671 000
5. 118 icke-ordinarie lärartjänster	3 536 000
6. Placering av ytterligare ordinarie tjänster vid statliga realskolor i samband med gymnasie-fackskolereformen	7 364 000
7. Bristtjänster och särskilda extra ordinarie tjänster	—
Lärare i övningsämnen	
8. 437 lärartjänster	11 691 000
9. Placering av ytterligare ordinarie tjänster vid statliga realskolor i samband med gymnasie-fackskolereformen	—
Övergångsstat för avvecklade samrealskolor	
10. 222 adjunktstjänster, 25 ämneslärartjänster, 16 vaktmästar- eller maskinisttjänster i Ao 9 samt 13 vaktmästartjänster i Ao 8. Indragning av vissa på övergångsstat placerade ordinarie tjänster m. m.	9 591 000

Annan personal

11. Ersättning till kommunerna för övertagande av skolhälsovården	745 000
12. Arvoden åt skolbibliotekarier	145 000
13. Vaktmästarpersonal, erforderliga tjänster	1 869 000
14. Vaktmästarpersonal, övertaliga tjänster	803 000
15. Extra vaktmästarpersonal	180 000
16. Personal på rektorsexpeditionerna	578 000
17. Skrivhjälp åt lärare	400 000

Särskild undervisning m. m.

18. Specialundervisning åt handikappade elever	—
19. Särskild undervisning åt sjuka elever	—
20. Organiserad läxhjälp	—
21. Stödundervisning i engelska i klass I ⁴	—
22. Stödundervisning åt elever, som tvingas byta skolform	94 000
23. Förstärkning av timtalet för ämnet matematik i vissa årskurser i realskolan	—
24. Viss handledd korrespondensundervisning vid lärarbrist	—
25. Stödundervisning i svenska åt utländska elever i realskolan	20 000
26. Undervisning i frivillig maskinskrivning	10 000
27. Föreläsningar i sexuella frågor	500

Inkomster

Särskilda uppborädsmedel	37 500
--------------------------	--------

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

1. Skolöverstyrelsen förutsätter, att rektorsgöromålen vid de statliga realskolor som före den 1 juli 1966 är organisatoriskt förenade med gymnasier även efter nämnda tidpunkt kommer att åvila rektor vid vederbörande gymnasium eller eventuellt annan rektor inom kommunen och att således inga nya rektorstjänster inrättas vid dessa realskolor.

2. Tre rektorstjänster i ABp 26 eller 25 och en rektorstjänst i ABp 25 eller 24 vid samrealskolor, som är helt avvecklade den 1 juli 1966, föreslås indragna.

3. Ett arvode av 4 980 kr. har beräknats för var och en av 24 förste rektorer.

4. Totalbehovet lärare i läroämnena har framräknats på grundval av de prognoser rörande erforderligt antal lärartimmar för budgetåret 1966/67, som skolstyrelserna lämnat i samband med höstrapporterna. Fördelningen mellan ordinarie och icke-ordinarie tjänster har beräknats enligt gällande normer.

5. Antalet erforderliga icke-ordinarie tjänster i läroämnena beräknas till 220. Av dessa tjänster beräknas emellertid 102 bli obehövliga på grund av placering av ytterligare ordinarie tjänster i läroämnena vid statliga realskolor i samband med gymnasie-fackskolereformens genomförande. Kostnaderna för de övriga 118 icke-ordinarie tjänsterna beräknas till ca 3 536 000 kr. (inkl 21 och 4).

6. Enligt överstyrelsens beräkningar kommer 294 av de budgetåret 1965/66 befintliga ordinarie adjunkt- och ämneslärarinnetjänsterna vid statliga allmänna

gymnasier, kommunala gymnasier och statliga realskolor att bli överflödiga den 1 juli 1966. Av dessa har dock 92 föreslagits uppförda på övergångsstat. Kvar blir då 202 tjänster. Alla övertaliga ordinarie adjunkts- och ämneslärarinnetjänster vid statliga allmänna gymnasier och statliga realskolor med övertaliga tjänster är för närvarande besatta med ordinarie innehavare, varför nämnda tjänster ej kan föreslås indragna. Överstyrelsen avser att överflytta ordinarie adjunkter vid högre allmänna läroverk, som ej övergår på motsvarande kommunal tjänst, till antingen det statliga gymnasiet eller den statliga realskolan vid skolenheten. Överstyrelsen avser dock ej att överflytta flera sådana lärare till tjänster vid gymnasiet än som motsvarar gymnasiets behov av lärare. Övriga lärare torde få placeras vid den statliga realskolan, där sådan finns. Härigenom blir antalet ordinarie lärartjänster, som placeras vid realskolan, större än det enligt vanliga regler framräknade behovet. Vid sina kostnadsberäkningar har överstyrelsen utgått från att nämnda 202 tjänster utanför det framräknade behovet kan komma att placeras vid realskolan. Av dessa 202 ordinarie tjänster beräknas 102 ersätta lika många icke-ordinarie tjänster. Övriga 100 tjänster beräknas vara dels ca 60 tjänster, som överstyrelsen under budgetåret 1965/66 placerar vid en då befintlig realskola, vilken avvecklas från och med den 1 juli 1966, dels ca 40 ämneslärarinnetjänster vid nuvarande högre allmänna läroverk, där realskolan redan är avvecklad. Kostnaden för ifrågakvarande 202 tjänster (162 adjunkts-tjänster lkl 25 og 4, 40 ämneslärarinnetjänster lkl 23 og 4) beräknas till ca 7 364 000 kr.

7. På grundval av från länsskolnämnderna infordrade uppgifter beräknar överstyrelsen behovet av bristtjänster respektive särskilda extra ordinarie tjänster till ca 40 av vardera slaget. Tjänsterna beräknas ingå i ett under anslaget till kommunala gymnasiala skolor uppfört antal sådana, för flera skolformer gemensamma tjänster. Antalet bristtjänster och särskilda extra ordinarie tjänster inverkar ej på den totala anslagsberäkningen. Ordinarieposten har dock minskats med grundlönekostnaden för 80 tjänster eller med 1 896 000 kr. och icke-ordinarieposten ökat med samma belopp.

8. Överstyrelsen beräknar med stöd av från skolstyrelserna inhämtade uppgifter ett lärarbehov i övningsämnen vid statliga realskolor budgetåret 1966/67 motsvarande 71 tjänster i teckning, 67 i musik, 130 i gymnastik, 85 i hemkunskap, 52 i träslöjd och 32 i textilslöjd. Överstyrelsen anser sig dock ej för närvarande kunna ange hur många ordinarie tjänster som bör placeras vid de statliga realskolorna. Detta antal måste få bero av hur många av de nuvarande ordinarie lärarna vid högre allmänna läroverk som övergår på kommunala tjänster från och med den 1 juli 1966. Vid kostnadsberäkningen har överstyrelsen dock räknat med att 90 % av tjänsterna skall vara ordinarie. Kostnaden för de erforderliga övningslärartjänsterna beräknar överstyrelsen till ca 11 691 000 kr. (Teckning, musik och gymnastik lkl 20 og 4, övriga övningsämnen lkl 17 og 4).

9. Överstyrelsen kan i samband med gymnasie-fackskolereformens genomförande nödgas placera flera ordinarie övningslärare vid statliga realskolor än vad som framgår av det redovisade behovet. Lönekostnaderna för dessa lärares fyllnadstjänstgöring bestrids dock ej av den statliga realskolan utan av den skola där fyllnadstjänstgöringen sker.

10. Intill den 1 juli 1966 indras 26 adjunktstjänster, 4 ämneslärartjänster, 1 övningslärartjänst i gymnastik och 1 vaktmästartjänst i Ao 9. Härutöver föreslås indragning av 4 extra ordinarie vaktmästartjänster vid samrealskolor, som är helt avvecklade fr. o. m. den 1 juli 1966.

11. Till kommuner, som anordnar skolhälsovård för elever i statlig realskola

utgår ersättning med belopp motsvarande 0,8 % av kostnaden för lärarlöner vid skolan. Kostnaden beräknas budgetåret 1966/67 till ca 745 000 kr.

12. Arvode åt bibliotekarier vid statliga realskolor förutsätts utgå enligt nu gällande normer. Kostnaden beräknas budgetåret 1966/67 till ca 145 000 kr.

13. Överstyrelsen beräknar behovet av ordinarie och extra ordinarie vaktmästartjänster vid statliga realskolor budgetåret 1966/67 enligt hittills gällande normer till 107. Även ordinarie vaktmästarpersonal vid statliga gymnasier och högre allmänna läroverk skall i samband med gymnasie-fackskolereformens genomförande beredas tillfälle övergå på motsvarande kommunal tjänst (prop. 1964: 171 s. 505). I den mån innehavarna av dessa tjänster ej övergår på motsvarande kommunala ordinarie tjänster, bör de föras på övergångsstat och fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet vid den skolenhet där de nu tjänstgör. Antalet befattningshavare som får denna möjlighet kommer att bero på i vilken utsträckning kommunerna inrättar vaktmästartjänster. Man vet nu ej heller hur många vaktmästare som tänker begagna sig av möjligheten att övergå på kommunal tjänst. Fördelningen av ovan redovisade behövliga vaktmästartjänster vid statliga realskolor mellan ordinarie och extra ordinarie tjänster måste göras, när man vet vilka av de nuvarande ordinarie tjänsteinnehavarna som övergår på kommunal tjänst. Överstyrelsen beräknar kostnaderna för vaktmästartjänsterna efter lkl 11 og 4. Kostnaden för de 107 erforderliga tjänsterna beräknas till ca 1 869 000 kr.

14. På grund av realskolans avveckling finns för närvarande på vissa orter övertaliga vaktmästartjänster. Dessa kan emellertid ej indras enär de är besatta med ordinarie innehavare. Under förutsättning av att kommunerna kommer att inrätta vaktmästartjänster efter hittillsvarande grunder och att vederbörande ordinarie befattningshavare övergår på dessa tjänster blir 46 vaktmästartjänster övertaliga, d. v. s. ligger utanför behovet i gymnasiet och realskolan. Kostnaden för dessa beräknas efter lkl 11 og 4 till ca 803 000 kr.

15. För närvarande utgår ett visst belopp för anställande av tillfällig och extra vaktmästarpersonal vid statliga allmänna gymnasier m. m. Vid beräkningen av motsvarande belopp för budgetåret 1966/67 utgår överstyrelsen från den av överstyrelsen gjorda fördelningen mellan respektive skolor av det budgetåret 1964/65 för nämnda ändamål anslagna beloppet. Av det för budgetåret 1964/65 utgående beloppet av 560 000 kr. kan ca 220 000 kr. av anslaget beräknas falla på realskolans del. För budgetåret 1966/67 föreslår överstyrelsen med hänsyn till det minskade klassantalet 180 000 kr. Överstyrelsen vill dock framhålla att vaktmästarbehovet ej minskar i samma proportion som klass- eller elevantalet.

16. Överstyrelsen räknar med att anslag till biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna kommer att utgå efter i huvudsak nu gällande normer men med en viss uppräknig av beloppet per elev med hänsyn till lönehöjningar.

17. Under hänvisning till vad överstyrelsen anfört i inledningen till sin begäran om anslag beräknar överstyrelsen under anslaget medel även för skrivhjälp åt lärare. Med utgångspunkt i ett beräknat behov av en halv biträdestjänst i lkl 9 för varje skolenhet, som icke jämväl omfattar gymnasium, beräknas ett belopp av sammanlagt 400 000 kr. för ändamålet.

18—21. Timmarna för denna undervisning ingår i timunderlaget för tjänsterberäkningen.

22. I syfte att för vissa elever samordna studiegången enligt olika läroplaner under övergångstiden, innan grundskolan är utbyggd, kan enligt gällande bestämmelser anordnas stödundervisning för bl. a. elev, som vid flyttning från

en ort till en annan måste övergå från realskola till grundskolans högstadium eller från grundskola till realskola. Undervisningen får omfatta högst 10 undervisningstimmar per ifrågakommande elev, dock minst 40 undervisningstimmar per skolenhet. För budgetåret 1966/67 beräknas ca 2 400 undervisningstimmar till en total kostnad av 94 000 kr. Härtill kommer stödundervisning i franska och tyska, för vilken de erforderliga timmarna dock ingår i timunderlaget för tjänsteberäkningen.

23. Timmarna ingår i timunderlaget för tjänsteberäkningen.

24. Undervisningen medför ej merkostnader i förhållande till vanlig undervisning.

25. Denna undervisning infördes från och med budgetåret 1965/66. Antalet deltagande elever förutsätts öka.

26. Beloppet föreslås oförändrat — oaktat det sjunkande elevantalet — med hänsyn till att endast ca 1/3 av inkomna framställningar om medel kunnat bifallas.

Departementschefen

I enlighet med överstyrelsens förslag bör antalet rektorstjänster vid de statliga realskolorna för nästa budgetår bestämmas till 52 (p. 1) och fyra rektorstjänster vid samrealskolor, som är helt avvecklade den 1 juli 1966, dras in (p. 2).

Mot överstyrelsens beräkningar i fråga om behovet av tjänster i läroämnen och i övningsämnen bl. a. för placering av ytterligare ordinarie tjänster vid statliga realskolor i samband med gymnasie-fackskolereformen har jag inte något att erinra (p. 4—6, 8 och 9). Jag har inte heller något att erinra mot vad som föreslagits om förande på övergångsstat av ordinarie tjänster vid avvecklade samrealskolor samt om indragning av vissa på övergångsstat placerade ordinarie tjänster (p. 10). Då kostnaderna för avlöningar åt de lärare, vilka innehar ordinarie tjänst vid statlig realskola men tjänstgör vid annan skolform, bör belasta anslaget till den skolform där tjänstgöringen fullgörs räknar jag emellertid under förevarande anslag inte med något medelsbehov för dylika lärare. Jag vill i detta sammanhang även hänvisa till vad jag vid min anmälan av anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor anfört angående fastställande av personalförteckning och om uppförande av tjänster på övergångsstat.

I fråga om kostnaderna för avlöningar åt vaktmästarpersonal (p. 13 och 14) förutsätter jag, att vederbörande kommun kommer att bidra till dessa kostnader i de fall då vaktmästare vid statlig realskola även tjänstgör som vaktmästare vid kommunal skola, som är förenad med realskolan, och den kommunala skoldelen överväger. Föreskrifter härom bör meddelas av Kungl. Maj:t.

Förslaget om anvisande av medel för extra vaktmästarpersonal (p. 15) är jag inte beredd att tillstyrka och inte heller förslaget om anvisande av medel för skrivhjälp åt lärare (p. 17). I vad avser personal på rektorsexpeditionerna (p. 16) räknar jag med oförändrat belopp per elev.

Mot överstyrelsens övriga förslag har jag inte något att erinra.

Anslaget bör vid bifall till vad jag nu förordat för nästa budgetår uppföras med 82 600 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att under anslaget till avlöningar vid statliga realskolor fastställa personalförteckning och att besluta om antalet på förteckningen uppförda tjänster enligt vad jag förordat i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för de statliga realskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	74 020 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 010 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 607 500
	Summa kr. 82 637 500

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 500
	Nettoutgift kr. 82 600 000

c) att till *Statliga realskolor: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 82 600 000 kr.

D 26. Statliga realskolor: Omkostnader

Skolöverstyrelsen beräknar den erforderliga medelsanvisningen för omkostnader vid statliga realskolor under nästa budgetår till 4 290 000 kr. med den fördelning på olika utgiftsändamål, som framgår av följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	133 000
2. Rese- och flyttningersättningar, <i>förslagsvis</i>	83 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	2 551 000
4. Bibliotek och materiel, <i>förslagsvis</i>	1 426 000
5. Understöd och premier, <i>förslagsvis</i>	75 000
6. Övriga utgifter	22 000
	Summa kr. 4 290 000

Departementschefen

Mot överstyrelsens beräkningar har jag inte någon erinran. I riksstaten bör för nästa budgetår uppföras ett förslagsanslag under här använd anslagsrubrik. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga realskolor: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 4 290 000 kr.

D 27. Bidrag till driften av högre kommunala skolor

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	55 800 000	68 514 492
1965/66	64 350 000	
1966/67 (förslag)	35 200 000	

Kommun får statsbidrag till sina kostnader för driften av högre kommunala skolor enligt kungörelsen den 19 december 1958 (nr 665) angående statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (nytryck 1962: 478 med senare ändringar). Statsbidraget beräknas på grundval av ett bidragsunderlag, som i huvudsak utgörs av årslönebeloppen för i föreskriven ordning inrättade rektors- och lärartjänster. På det sålunda beräknade bidragsunderlaget utgår statsbidrag med 78 %. Dessutom utgår statsbidrag med 100 % av kostnaderna för ATP-avgifter.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänks med 28 350 000 kr. Överstyrelsen räknar med en automatisk utgiftsminskning om 29 150 000 kr. med hänsyn till den fortlöpande avvecklingen av de högre kommunala skolorna. Vidare föreslår överstyrelsen en medelsanvisning för skrivhjälp åt lärare med 800 000 kr.

Av överstyrelsens motivering inhämtas beträffande de angivna beräkningarna bl. a.

1. Den beräknade omfattningen av de högre kommunala skolorna framgår av följande sammanställning, i vilken även anges förändringar i förhållande till organisationen 1965/66.

Skolform	Antal skolor	Antal klassavdelningar
Kommunala flickskolor	45 (— 4)	291 (— 146)
Kommunala realskolor	48 (— 6)	273 (— 76)
Praktiska kommunala realskolor	16 (— 8)	140 (— 110)
Högre folkskolor	1	2 (— 2)
Summa	110 (— 18)	706 (— 334)

Antalet klassavdelningar motsvarar följande antal ordinarie och icke-ordinarie lärartjänster.

Ämnen	Antal tjänster
Teoretiska läroämnen	915 (— 440)
Praktiska läroämnen	48 (— 38)
Övningsämnen	282 (— 132)
Summa	1 245 (— 610)

2. Det föreslagna beloppet för skrivhjälp åt lärare grundar sig på ett beräknat behov av en halv biträdestjänst i löneklass A 9 per skola.

Skolöverstyrelsen ifrågasätter vidare ändrad konstruktion av statsbidraget till de högre kommunala skolorna. Överstyrelsen anför i denna fråga.

Fr. o. m. den 1/7 1966 träder ett nytt statsbidragssystem i kraft för gymnasier, fackskolor och yrkesskolor i anslutning till i prop. 1964:171 framlagda förslag. Det är angeläget, att statsbidragsformerna blir så enhetliga som möjligt inom skolväsendet. Överstyrelsen föreslår därför bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om sådan omläggning av statsbidraget till de högre kommunala skolorna, som medför en teknisk anpassning till det nya statsbidragssystemet för gymnasier m. m.

Departementschefen

Mot överstyrelsens beräkningar beträffande den fortsatta avvecklingen av ifrågavarande skolformer har jag ingen erinran. Anslaget bör med anledning härav minskas med 29 150 000 kr.

Av mina uttalanden under anslaget till bidrag till driften av grundskolor m. m. framgår att jag inte kan biträda förslaget om skrivhjälp åt lärare vid de högre kommunala skolorna. Jag är för närvarande inte heller beredd att tillstyrka en teknisk anpassning av statsbidraget till dessa skolor till det nya statsbidragssystemet för de kommunala gymnasiala skolorna.

Anslaget bör uppföras med (64 350 000 — 29 150 000 =) 35 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 35 200 000 kr.

D 28. Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	15 960 000	17 459 350
1965/66	17 890 000	
1966/67 (förslag)	18 215 000	

Ur detta anslag utgår statsbidrag till vissa av Kungl. Maj:t i beslut den 29 juni 1951 (ändrat den 17 oktober 1958), den 4 juni 1954, den 6 juni 1957 och den 2 maj 1958 angivna privatskolor. Skolornas antal är 21 och beträffande dem gäller stadgan den 25 mars 1960 (nr 92) för statsunderstödda privatläroverk. Statsbidrag utgår med 60 % av ett bidragsunderlag, omfattande kostnader för avlöning, sjukförsäkringsavgifter m. m. för rektor, studierektor och lärare. Möjlighet för skola föreligger att, efter ansökan till Kungl. Maj:t, erhålla ytterligare statsbidrag. Dock må bidragen till samtliga här avsedda privatskolor inte sammanlagt överstiga 78 % av skolornas sammanlagda bidragsunderlag. Utöver statsbidrag enligt nu angivna bestämmelser utgår ur anslaget *dels* ett belopp av

30 000 kr. till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk, *dels* ett bidrag till Lunds privata elementarskola med ett belopp motsvarande samtliga kostnader för ett till denna skola provisoriskt förlagt försöksgymnasium.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjs med 4 103 000 kr. med den fördelning av ökningen som framgår av följande sammanställning.

1. Automatisk ändring av undervisningens omfattning	+	358 000
2. Ökning av statsbidraget till genomsnittligt 81 %	+	589 000
3. Inordnande under anslaget av Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan och Mariannelundsskolan	+	3 012 000
4. Bortfall av statsbidrag till försöksgymnasieavdelningar vid Lunds privata elementarskola	—	120 000
5. Inordnande under anslaget av estniska gymnasiet i Stockholm	+	44 000
6. Bidrag till skolhälsovården	+	50 000
7. Skrivhjälp åt lärare	+	170 000
		Summa kr. + 4 103 000

Beträffande de av skolöverstyrelsen framlagda förslagen inhämtas bl. a. följande.

2. Ur anslaget utgår statsbidrag till 19 skolor. De kommunägda skolorna i Djursholm och Saltsjöbaden har endast erhållit 60-procentigt statsbidrag. Resterade belopp har tillskjutits av respektive kommuner. Övriga skolor har därför kunnat erhålla högre statsbidrag än efter 78 %. Skolorna arbetar för närvarande under stora ekonomiska svårigheter. För redovisningsåret 1964/65 har överskridande måst begäras hos Kungl. Maj:t för ett flertal skolor. Då skolorna i Djursholm och Saltsjöbaden successivt försvinner från detta anslag, vilket kommer att ske helt fr. o. m. 1967/68 beträffande Djursholm och fr. o. m. 1968/69 beträffande Saltsjöbaden (gymnasierna beräknas bli kommunala), kommer ett statsbidrag med i genomsnitt 78 % till kvarvarande skolor icke att vara tillräckligt. Redovisningsåret 1966/67 beräknas bidragsunderlaget ha minskat med 1 622 000 kr. för Djursholm och 430 000 kr. för Saltsjöbaden. Om under anslaget kvarvarande skolor skall bibehållas vid ett oförminskat statsbidrag måste statsbidraget beräknas enligt lägst 81 % i genomsnitt. Skolöverstyrelsen finner en sådan höjning ofrånkomlig för skolornas fortsatta existens. Enär avvecklingen av de båda skolorna redan påbörjats, vilket medfört svårigheter att tillgodose återstående skolor i tidigare omfattning, hemställer överstyrelsen, att den föreslagna procentsatsen får tillämpas fr. o. m. redovisningsåret 1964/65.

Läsåret 1966/67 beräknas Djursholms och Saltsjöbadens samskolor kvarstå med endast två respektive fyra klasser på realskolestadiet. Detta innebär beträffande Djursholm en minskning med fyra klasser från redovisningsåret 1964/65 till 1965/66 och sju klasser från 1965/66 till 1966/67. För Saltsjöbadens samskola är motsvarande siffror fyra och sex. Vid övriga skolor beräknas klassantalet 1966/67 vara i stort sett detsamma som 1964/65. Omorganisationen av gymnasierna beräknas ske fr. o. m. 1966/67. Överstyrelsen avser att under hösten 1965 till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande över förslag från skolorna om

omorganisation och anpassning till det nya gymnasiet. Överstyrelsen, som nu endast har preliminära uppgifter från rektorerna om skolornas planer beträffande det nya gymnasiets organisation, räknar med att totalantalet avdelningar vid de statsunderstödda privatskolorna blir i stort sett oförändrat.

3. I ett läge, då beståndet av internatskolor icke tillnärmelsevis svarar mot efterfrågan, finner överstyrelsen angeläget att ett tillfredsställande statligt stöd ges åt redan befintliga internatskolor, som visat sig fylla en uppgift i pedagogiskt och socialt hänseende. Internatskolornas elever utgörs till en del av barn till i utlandet bosatta svenskar. En annan kategori utgörs av barn från splittrade hem och barn som av andra anledningar ansetts böra hänvisas till internatskola. Till den senare delen hör ett antal barn som genom barnavårdsmyndigheternas försorg placerats i internat. Stockholms stads barnavårdsnämnd har i skrivelse till överstyrelsen framhållit internatskolornas betydelse för nämndens speciella behov.

4. Efter det allmänna gymnasiets kommunalisering den 1 juli 1966 bör statsbidrag till avdelningar av kommunalt allmänt gymnasium förlagda till privatläroverket i Lund utgå i den ordning som gäller för allmänna kommunala gymnasier. Förevarande anslag bör för redovisningsåret 1966/67 således minskas med 120 000 kr. och anslaget för bidrag till driften av gymnasier ökas med motsvarande belopp.

6. Överstyrelsen hemställer, att förslagsanslaget Privatskolor: Bidrag till hälsovården vid vissa privatskolor, som för närvarande är uppfört med 43 000 kr., utgår ur riksstaten. Medel för ändamålet bör i fortsättningen beräknas under förevarande anslag med förslagsvis 50 000 kr. Överstyrelsen ifrågasätter också om icke bidraget bör avlösas och kompensation beredas genom en höjning av bidragsprocenten.

Skolöverstyrelsen har vidare för privatskolornas del föreslagit samma anpassning till det nya statsbidragssystemet för de kommunala gymnasiala skolorna, som överstyrelsen föreslagit för de högre kommunala skolorna.

I skrivelse den 12 januari 1965 har skolöverstyrelsen hemställt om vissa ändringar i kungörelsen den 23 april 1964 (nr 137) om statsbidrag till vissa privatskolor i syfte att åstadkomma en anpassning av de i kungörelsen meddelade bestämmelserna om beräkning av avlöningsbidrag till vissa ändringar i timplärarkungörelsen den 28 juni 1962 (nr 481) och till de av Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 meddelade bestämmelserna om arvode åt pensionsavgångna lärare.

I skrivelse den 15 november 1965 har överstyrelsen vidare hemställt, att bestämmelserna om statsbidrag till stödundervisning, specialundervisning och särskild undervisning i 11 § 2 mom. kungörelsen den 19 december 1958 (nr 665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet i tillämpliga delar skall få gälla även för privatskolorna.

Departementschefen

I avvaktan på en kommande prövning av resultatet av den pågående utredningen om internatskolornas framtida uppgifter och omfattning samt av frågorna om samhällets stöd till dessa skolor är jag inte beredd att förorda ett inordnande av de under punkten 3 angivna skolorna under detta anslag. Statsbidraget till dessa skolor, som även för nästa budgetår bör utgå med 5 kr. per elev och dag,

bör, liksom även bidraget till estniska gymnasiet, bestridas ur anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m..

Kommunaliseringen av Djursholms och Saltsjöbadens samskolor medför, såsom framgått av vad skolöverstyrelsen anfört, konsekvenser i bidragshänseende för övriga skolor under anslaget. Jag förordar därför — churu jag ej är beredd att förorda en generell höjning av nu gällande procentsats — en sådan höjning av medelsanvisningen till dessa skolor under nästa budgetår, att de kan bibehållas vid oförändrad bidragsnivå i förhållande till innevarande budgetår. Den härför erforderliga ökningen uppgår enligt inom departementet gjorda beräkningar till 510 000 kr. Detta medför dock inte någon motsvarande höjning av anslaget, då en samtidig nedräkning med 621 000 kr. enligt samma beräkningar är möjlig med hänsyn till det minskade bidragsunderlaget. Kungl. Maj:t bör äga meddela erforderliga föreskrifter i anledning av vad jag föreslagit om en oförändrad bidragsnivå för privatskolorna.

För ökade kostnader för ATP och fortlöpande pensionsavgifter beräknar jag en anslagshöjning med 513 000 kr.

Medelsbehovet för det till Lunds privata elementarskola förlagda försöksgymnasiet bör, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, från och med budgetåret 1966/67 tillgodoses från anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor. Förevarande anslag bör därför nedräknas med 120 000 kr.

Jag tillstyrker, att det särskilda anslaget till bidrag till hälsovården vid vissa privatskolor utgår ut riksstaten. Medel för hälsovården bör i stället enligt oförändrade bidragsgrunder anvisas under detta anslag under en särskild, förslagsvis betecknad anslagspost, som bör uppföras med samma belopp som anvisats för ändamålet under innevarande budgetår, dvs. 43 000 kr.

I konsekvens med vad jag anfört under anslaget till bidrag till driften av grundskolor m. m. kan jag inte biträda förslaget om anvisande av medel för skrivhjälp åt lärare.

Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att meddela de föreskrifter om ändring i statsbidragskungörelsen för privatskolorna, som erfordras för en anpassning av kungörelsens bestämmelser till vad som gäller i det obligatoriska skolväsendet rörande stödundervisning m. m.

De av mig förordade utgiftsförändringarna medför ett ökat medelsbehov under förevarande anslag av $(510\ 000 - 621\ 000 + 513\ 000 - 120\ 000 + 43\ 000 =)$ 325 000 kr. Anslaget bör uppföras med $(17\ 890\ 000 + 325\ 000 =)$ 18 215 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra kungörelsen den 23 april 1964 (nr 137) om statsbidrag till vissa privatskolor i enlighet med vad jag förordat i det föregående;

b) till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 18 215 000 kr.

D 29. Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 735 000	1 896 953
1965/66	1 850 000	
1966/67 (förslag)	1 900 000	

Ur detta anslag utgår för närvarande statsbidrag till Restenässkolan i Ljungkile kommun, i vad avser tre- och fyraårig realskola samt en förberedande klass, till Viggbyholmsskolan i Täby köping, i vad avser allmänt och tekniskt gymnasium, realskolans avslutningsklass samt årskurserna 7 och 8 av grundskolans högstadium, till Solbacka läroverk i Daga kommun, till Sigtunaskolan samt till Mariannelundsskolan i vad avser treårig realskola. Bidraget utgår med fem kronor per elev och dag av läsåret. Statsbidrag utgår vidare till estniska gymnasiet i Stockholm med ett belopp av 44 000 kr.

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att de fem internatskolor, till vilka statsbidrag nu utgår ur detta förslagsanslag, skall inordnas under anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor, från vilket anslag även bidraget till estniska gymnasiet föreslås utgå. I enlighet därmed skulle förevarande anslag avföras ur riksstaten. Överstyrelsens förslag innebär vidare en utvidgning av statsbidragsgivningen till att omfatta även Mariannelundsskolans tvååriga realskola.

Departementschefen

I det föregående har jag förklarat mig inte kunna biträda förslaget om inordnande under anslaget till bidrag till vissa privatskolor av Mariannelundsskolan, Restenässkolan, Sigtunaskolan, Solbacka läroverk och Viggbyholmsskolan. Dessa skolor bör under budgetåret 1966/67 alltjämt få bidrag från förevarande anslag. Någon utvidgning av bidraget till Mariannelundsskolan är jag ej beredd föreslå. Bidraget till estniska gymnasiet bör såsom tidigare utgå från detta anslag. Kungl. Maj:t bör äga besluta om erforderligt bidragsbelopp till sistnämnda gymnasium i första hand under hänsynstagande till fullföljandet av undervisningen för elever som redan intagits i gymnasiet. Anslaget bör för nästa budgetår ökas med 50 000 kr. med hänsyn till belastningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.*
för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

D 30. Intagningsnämnder vid realskolor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	70 000	82 723
1965/66	73 000	
1966/67 (förslag)	7 000	

Ur anslaget bestrids innevarande budgetår kostnaderna för arvoden och andra ersättningar åt annan ledamot än ordförande av sådan intagningsnämnd, vars

verksamhet avser endast en skolenhet, och till såväl ordförande som annan ledamot av sådan intagningsnämnd, som är gemensam för flera skolenheter, ersättningar för arbete med centraliserad intagning av elever i första klassen vid realskola och i första årskursen av gymnasium i större städer åt befattningshavare vid berörda skolor, kostnader för biträdeshjälp på rektorsexpeditioner, som tas i anspråk för nyss angiven centraliserad intagning, samt statens andel i kostnaderna för de gemensamma intagningsnämnderna för gymnasierna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppförs med 7 000 kr., innebärande en sänkning av anslaget med 66 000 kr. Härvid har överstyrelsen dels förutsatt, att kostnaderna för intagningen i gymnasiet fr. o. m. budgetåret 1966/67 skall åvila kommunerna, dels räknat med en fortsatt minskning av antalet intagningsnämnder för realskolorna på grund av skolformens avveckling.

Departementschefen

Jag tillstyrker att anslaget, som bör få angiven ny rubrik, uppförs med det av skolöverstyrelsen beräknade beloppet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid realskolor m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 kr.

D 31. Kostnader för vissa examina

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	1 400 000	1 748 523
1965/66	1 540 000	
1966/67 (förslag)	2 575 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att till anslaget förs *dels* kostnaderna för handelsgymnaseexamen, vilka för närvarande anvisas under ett särskilt förslagsanslag, *dels* de kostnader i samband med ingenjörsexamen, som innevarande budgetår belastar de tekniska gymnasiernas avlönings- och omkostnadsanslag samt skolöverstyrelsens avlöningsanslag. Anslaget för nästa budgetår bör enligt överstyrelsen uppföras under ny rubrik och ökas med 1 100 000 kr. enligt följande sammanställning.

	Medels- anvisning 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Skolöver- styrelsen	Departements- chefen
1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten samt för utarbetande av anvisningar till bedömande av examensprov	83 900	+ 106 100	+ 89 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten	39 500	+ 10 500	of.
3. Övriga utgifter	1 416 600	+ 983 400	+ 946 000
	1 540 000	+ 1 100 000	+ 1 035 000

Av överstyrelsens motivering inhämtas bl. a.

1. Överstyrelsen har under denna punkt beräknat kostnaderna för främst uppgörande och bearbetning av förslag till examensprov och därvid bl. a. föreslagit en höjning av arvodet till ledamöter i de rådgivande kommittéer, som gör upp prov för student- och realexamina, från 65 till 100 kr. per förrättningsdag.

2. Överstyrelsen föreslår, att granskningen av examensarbeten utsträcks till att omfatta även handelsgymnasieexamen.

3. Under denna punkt har beräknats kostnaderna i samband med student- och realexamen samt ingenjörsexamen för privatister och för examensombud vid de tekniska läroverken.

Departementschefen

Under här använd anslagsrubrik bör beräknas medel till bestridande av kostnaderna för student-, real- och handelsgymnasieexamina samt de av överstyrelsen nämnda kostnaderna för ingenjörsexamen.

De av överstyrelsen föreslagna nya arvoden bör prövas i annat sammanhang. Jag är inte beredd tillstyrka att granskningen av examensarbeten utvidgas till att omfatta även handelsgymnasieexamen.

Mot överstyrelsens beräkningar i övrigt av anslaget har jag ingen erinran. Anslaget bör uppföras med (1 540 000 + 1 035 000 =) 2 575 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa examina* för budgetåret 1966/67
anvisa ett förslagsanslag av 2 575 000 kr.

D 32. Sjöbefälsskolorna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	3 690 000	3 174 244
1965/66	4 290 000	
1966/67 (förslag)	4 460 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 208 000 kr. till 4 498 000 kr. Höjningen betingas — förutom av automatiska utgiftsförändringar — av följande förslag.

1. Anordnande av ytterligare en sjökaptenskurs vid sjöbefälsskolan i Stockholm: en ny lektorstjänst i navigation m. m. i Ao 25 eller Ao 27 jämte kostnader för timarvoderad undervisning.
2. Ombildning av fem kanslibiträdestjänster i Ae 7 till kontoristtjänster i Ae 9.
3. Extra skrivhjälp vid sjöbefälsskolornas rektorsexpeditioner.
4. Skrivhjälp åt lärare.

Av skolöverstyrelsens motivering framgår bl. a.

1. Den årliga intagningskapaciteten vid de ordinarie sjökaptenskurserna uppgår till 120 elever, fördelade på 6 kurser. Då för närvarande årligen 240 elever kan intas i styrmanklasserna har endast ett begränsat antal av eleverna i dessa

klasser möjlighet att fullfölja sin utbildning till sjökaptensexamen. Spärren till sjökaptensutbildningen verkar rekryteringshämmande.

Avgången från yrket är tämligen stor. Den senaste undersökningen av bristen på behörigt sjöbefäl — som gjordes våren 1962 av sjöfartsstyrelsen och avsåg förhållandena den 1 december 1961 — utvisade, att ca en tredjedel av fartygsbefälet på de undersökta fartygen saknade erforderlig svensk behörighet. Förhållandena torde ej ha förbättrats nämnvärt sedan dess.

Sveriges Redarförening har i skrivelse den 18 mars 1965 till överstyrelsen föreslagit en utökning av den årliga intagningskapaciteten vid sjökaptenskurserna från 120 till minst 170 elever. Överstyrelsen är dock för närvarande endast beredd att föreslå en höjning till 140. Överstyrelsens förslag innebär, att ytterligare en sjökaptenskurs permanent förläggs till sjöbefälsskolan i Stockholm. Med hänsyn härtill bör en ny ordinarie lektorstjänst i Ao 27 eller 25 i navigation m. m. inrättas vid sjöbefälsskolan. Inberäknat timlärarkostnaderna beräknas lärarlönekostnaderna för den nya sjökaptenskursen till ca 72 500 kr.

2—3. Med hänsyn till sjöbefälsskolornas växande storlek samt arten av de arbetsuppgifter som måste läggas på biträdespersonalen vid rektorsexpeditionerna föreslår överstyrelsen ombildning av sjöbefälsskolornas kanslibitradestjänster, fem till antalet, till kontoristtjänster. Kostnaden härför uppgår till ca 4 000 kr.

Vidare föreslår överstyrelsen, att 2 000 kr. per skola ställs till rektors förfogande för anställande av tillfällig skrivhjälp under de tider på året (terminernas början och slut) då arbetsbelastningen på rektorsexpeditionerna kräver ökad insats. För de fem skolorna blir kostnaden härför 10 000 kr.

4. Med utgångspunkt i ett beräknat behov av en halv bitradestjänst för varje skola föreslår överstyrelsen, att 40 000 kr. anslås för skrivhjälp åt lärare vid sjöbefälsskolorna.

Departementschefen

Under innevarande läsår anordnas en extra sjökaptenskurs vid sjöbefälsskolan i Stockholm med fortsättning i årskurs 2 under läsåret 1966/67. Med hänsyn till det stora antalet sökande till sjökaptenskurserna och det stora personalbehovet anser jag, att ytterligare en ordinarie kurs bör anordnas fr. o. m. läsåret 1966/67 vid samma skola. I anledning härav bör inrättas en ny lektorstjänst i Ao 27 eller 25 i navigation m. m. samt medel beräknas till kostnader för timlärare för den utökade undervisningen.

Frågan om uppflyttning av fem kanslibitradestjänster i Ae 7 till kontoristtjänster i Ae 9 är inte av den natur att den bör prövas i detta sammanhang. Jag är inte beredd tillstyrka förslaget om medel för extra skrivhjälp vid sjöbefälsskolornas rektorsexpeditioner. I enlighet med vad jag i det föregående anfört under anslaget Bidrag till driften av grundskolor m. m. räknar jag medel för skrivhjälp åt lärare vid sjöbefälsskolorna.

Mot överstyrelsens beräkning av de automatiska kostnadsförändringarna under anslaget har jag ingen erinran.

Anslaget bör uppföras med $(4\,290\,000 + 170\,000 =) 4\,460\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för sjöbefälsskolorna enligt vad jag förordat i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för sjöbefälsskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 881 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	40 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 539 000
Summa kr.	4 460 000

c) till *Sjöbefälsskolorna*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 4 460 000 kr.

D 33. Sjöbefälsskolorna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	279 000	183 286
1965/66	380 000	
1966/67 (förslag)	454 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 79 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Skolöver- styrelsen	Departements- chefen
Utgifter			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	4 000	+ 1 000	+ 1 000
2. Rese- och flyttningersättningar, <i>förslagsvis</i>	20 000	+ 2 000	+ 2 000
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i> ...	140 000	+ 20 000	+ 20 000
b) Städning, <i>förslagsvis</i>	140 000	+ 40 000	+ 40 000
c) Övriga expenser	71 000	+ 4 000	+ 4 000
4. Bibliotek	10 000	+ 10 000	+ 5 000
	385 000	+ 77 000	+ 72 000
Särskilda uppbördsmedel			
Hyror, hyresersättningar och tentamensavgifter	5 000	— 2 000	— 2 000
Nettoutgift kr.	380 000	+ 79 000	+ 74 000

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

3. Den fortsatta ökningen av medelsbehovet för expenser beror huvudsakligen på — förutom en viss allmän kostnadsstegring — att sjöbefälsskolorna i Härnösand och Kalmar under budgetåret 1965/66 flyttar in i nya lokaler.

4. Varje sjöbefälsskola bör vara försedd med ett välutrustat fackbibliotek. De speciella böcker och tidskrifter, som det här är fråga om, saknas så gott som helt vid andra bibliotek. En stor del av det nuvarande anslaget går åt till prenumerationer på facktidskrifter. Eftersom dessa i regel är dyra har endast ett

mindre antal böcker per år kunnat inköpas. Vid sjöbefälsskolorna undervisas numera i både nautiska, maskintekniska och radiotekniska ämnen förutom i allmänna ämnen. Den breddade organisationen ställer ökade krav på fackbiblioteken.

Departementschefen

För utökning av bok- och tidskriftsbeståndet i sjöbefälsskolornas fackbibliotek beräknar jag 5 000 kr. I övrigt har jag ingen erinran mot de av överstyrelsen föreslagna anslagsförändringarna under detta anslag. Anslaget bör i enlighet härmed uppföras med (380 000 + 74 000 =) 454 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 454 000 kr.

D 34. Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	730 000	499 115
1965/66	730 000	
1966/67 (förslag)	280 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 220 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Utgifter			
1. Inventarier till nya skollokalerna	130 000	— 130 000	— 130 000
2. Övrig utrustning	600 000	— 100 000	— 330 000
3. Ersättning åt författare av läroböcker	—	+ 10 000	+ 10 000
	730 000	— 220 000	— 450 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

2. Sedan sjöfartsstyrelsen år 1962 verkställde utredning beträffande sjöbefälsskolornas laboratorier, har vissa förändringar gjorts i det föreslagna utrustningsprogrammet, betingade av den tekniska utvecklingen och tillkomsten av nya utbildningsformer. Den planerade uppbyggnaden av laboratorierna hinner därför inte avslutas under budgetåret 1965/66.

Underhållskostnaderna stiger vidare i samma takt som de maskintekniska, radiotekniska och nautiska laboratorierna uppbyggs.

Den pedagogiska utvecklingen kommer även att medföra ökade kostnader. Framställning av självinstruerande materiel, bildserier och undervisningsfilm är exempel på kostnadskrävande projekt, som inte tidigare tagits upp i utrustningsprogrammet.

För telegrafistutbildningen krävs slutligen årligen 68 000 kr. för förhyrning av radiostationer och löpande utgifter, sedan skolorna utrustats enligt uppgjort program.

3. För närvarande pågår författandet av sex nya läroböcker för undervisningen vid sjöbefälsskolorna och reservationsanslaget torde inte räckta till den

ersättning, som författarna — med hänsyn till den begränsade upplagan — kan göra skäliga anspråk på utöver sedvanlig royalty. Särskild ersättning till sakkunniga som anlitas för granskning av dessa böcker är även nödvändig. Den årliga kostnaden härför kan beräknas till 10 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen, tillkomsten av nya utbildningsformer och till stegrade underhållskostnader finner jag det erforderligt med fortsatt medelsanvisning för anskaffning av materiel för sjöbefälsskolornas nautiska, maskintekniska och radiotekniska undervisning. För dessa ändamål samt för förhyrning av radiostationer och för löpande utgifter beräknar jag ett belopp av 270 000 kr.

För ersättning till författare av läroböcker och kompendier beräknar jag 10 000 kr. Det ankommer på skolöverstyrelsen att överväga hur behovet av undervisningslitteratur vid sjöbefälsskolorna i fortsättningen lämpligen bör tillgodoses.

Anslaget bör uppföras med (730 000 — 450 000 =) 280 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 kr.

D 35. Konstfackskolan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	2 160 000	2 716 181
1965/66	2 450 000	
1966/67 (förslag)	2 915 000	

Kostnaderna för konstfackskolan fördelas mellan staten och Stockholms stad intill utgången av juni 1966 enligt grunder, som redovisats i prop. 1965:1 bil. 10 (s. 281) och som godkänts av riksdagen. I enlighet med vad därvid förutsatts har nämnda grunder sammanfattats och preciserats i ett mellan parterna ingånget avtal.

Den 19 mars 1965 uppdrog Kungl. Maj:t åt en sakkunnig att ta upp överläggningar med Stockholms stad angående avtalsfrågans lösning för tiden efter den 1 juli 1966 och att inkomma med redogörelse för resultatet av dessa överläggningar.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjs med 668 000 kr. till 3 118 000 kr. Höjningen betingas — förutom av vissa automatiska kostnadsförändringar — av följande förslag.

A. Skolans omfattning

1. Ytterligare en klass i fack VIII (förberedande teckningslärarutbildning) vid konstindustriella dagskolan.
2. Ytterligare en intagningsklass vid teckningslärarinstitutet.

B. *Befattningshavare*

3. 1 ny lektorstjänst i psykologi och pedagogik i Ae 27 eller 25.
4. Ombildning av en lärartjänst i teckningens metodik i Ae 23 till lektorstjänst i Ae 25.
5. 1 ny tjänst som lärare i frihandsteckningens metodik med undervisningsövningar i Ae 23.
6. 1 ny facklärartjänst i kompositionsövningar i Ae 23.
7. 1 ny facklärartjänst i fri målning i Ae 23.
8. 1 ny facklärartjänst i figurteckning i Ae 23.
9. 1 ny facklärartjänst i modellering i Ae 23.
10. 3 tjänster som biträdande facklärare i Ae 19.
11. 1 ny facklärartjänst i industriell formgivning i Ae 23.
12. 1 ny facklärartjänst inom textilfacket i Ae 23.
13. 1 ny facklärartjänst i reklam och bokhantverk i Ae 23.
14. 1 ny facklärartjänst i formlära i Ae 23.
15. 1 ny tjänst som bibliotekarie i Ae 21.
16. 1 ny tjänst som kamrerare i Ae 21.
17. $\frac{1}{2}$ kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång samt ökat anslag till tillfällig biträdeshjälp.

C. *Övriga förslag*

18. Delning av klasser i vissa ämnen vid teckningslärarinstitutet.
19. Ersättning till handledare vid provårskurser.
20. Ökat anslag till arvoden åt föreläsare.

I en särskild skrivelse den 28 september 1965 har rektor vid konstfackskolan framlagt förslag angående den kamerala organisationen vid skolan.

Av överstyrelsens motivering inhämtas bl. a.

1—2. Enligt en utredning, som verkstälts av arbetsmarknadsstyrelsens prognosinstitut råder brist på bl. a. teckningslärare. Med oförändrad årlig intagning av 48 elever vid teckningslärarinstitutet — fördelade på två klasser — skulle bristen läsåret 1972/73 enligt utredningen uppgå till ca 400 teckningslärare. Reservation har dock gjorts på grund av svårigheterna att förutse elevernas val av ämnen och utbildningsvägar.

För att möjliggöra en önskvärd ökning av teckningslärarinstitutets kapacitet har den förberedande undervisningen för inträde vid institutet ökat med en extra klass budgetåret 1965/66. Överstyrelsen beräknar medel för samma omfattning av den förberedande utbildningen under budgetåret 1966/67.

Den föreslagna ökningen av utbildningskapaciteten vid teckningslärarinstitutet med en klass, dvs. ca 24 elever, torde inte komma att helt tillgodose behovet av examinerade teckningslärare läsåret 1972/73 enligt arbetsmarknadsstyrelsens beräkningar. I betänkandet *Lärarytbildningen IV: 1* (SOU 1965: 29) framhåller 1960 års lärarytbildningssakkunniga bl. a. att starka skäl talar för att en allmän översyn skall göras av bl. a. lärarytbildningen i teckning. I avvaktan på resultaten av en sådan översyn anser överstyrelsen, att en ökning av intagningen vid institutet bör göras i den nu föreslagna begränsade omfattningen.

16. Den kamerala verksamheten vid skolan handhas av en bokhållare och ett kanslibitråde. Dessa har därjämte att sköta de rutinmässiga delarna av det personaladministrativa arbetet. Skolan har ungefär 100 befattningshavare. Då dessutom löne- och omkostnadsstaterna har en omslutning av ca 4,5 milj. kr. syns det uppenbart att en alltför stor arbetsbörda och ett alltför stort ansvar vilar på denna arbetsgrupp. En förstärkning av organisationen med en kameralt utbildad tjänsteman krävs. En tjänst som kamrer i Ae 21 föreslås därför.

17. För telefonväxeln finns anställd en telefonist, som sköter växeln från klockan 09.00 till klockan 17.00. Växeln kan emellertid på grund av personalbrist ej hållas öppen under den tid då undervisningen pågår i aftonskolan. Då det är önskvärt att så sker, krävs att ytterligare en telefonist anställs. För detta ändamål föreslås en halvtidstjänst i den reglerade befordringsgången.

För tillfällig biträdes hjälp på kansliet finns för närvarande anvisat ett belopp av 2 000 kr. Medelsåtgången budgetåret 1964/65 utgjorde 6 500 kr. Med hänsyn härtill samt till önskvärdheten av större elasticitet inom kansliorganisationen föreslås beloppet uppräknat till 7 000 kr.

19. Den praktiska lärarutbildningen omfattar f. n. totalt ca 200 timmar, av vilka ca 50 timmar är förlagda till tredje årskursen i form av en s. k. provårskurs. Med hänsyn till att 1960 års lärarutbildningssakkunniga förordat en översyn av övningslärarutbildningen och att konstfackskolans organisation är föremål för utredning bör enligt överstyrelsens mening mera genomgripande ändringar icke göras i den nuvarande verksamheten vid teckningslärarinstitutet. Överstyrelsen finner det emellertid angeläget att redan nu genomföra vissa ändringar i provårskursen vid teckningslärarinstitutet. Kursen bör organiseras i huvudsak enligt ett av föreståndaren för teckningslärarinstitutet avgivet förslag, som syftar till att göra den praktiska lärarutbildningen effektivare. Det sammanlagda antalet timmar bör dock begränsas till 110, varav ca 50 timmar bör utgöras av auskultationer, ca 50 timmar av praktiska övningar med därtill hörande behandling av metodiska spörsmål och ca 10 timmar av föreläsningar rörande pedagogiska frågor. Vid kostnadsberäkningen förutsätts att i genomsnitt två lärarkandidater följs åt vid en auskultation. Kostnaderna för handledning per lärarkandidat under provårskursen blir enligt överstyrelsens förslag 1 000 kr. mot f. n. ca 600 kr.

Ökningen av kostnaderna för handledning under provårskursen uppgår totalt till 19 200 kr. Härtill kommer kostnaderna för ca 10 föreläsningar eller 750 kr. Den sammanlagda kostnadsökningen för en provårskurs med den föreslagna utformningen av kursen uppgår således till 19 950 kr. Överstyrelsen föreslår vidare att ersättningen för handledning av lärare vid de skolor, som medverkar vid genomförandet av teckningslärarinstitutets provårskurs, från och med budgetåret 1966/67 skall utgå från konstfackskolans avlöningsstat, som därför bör uppräknas med $(48 \times 1\,000 + 750 =) 48\,750$ kr., varav $(600 \times 48 =) 28\,800$ kr. ömförs från allmänna gymnasiernas avlöningsanslag.

20. För att lärarkandidaterna skall få ett vidgat perspektiv på sin kommande lärarverksamhet bör det vara möjligt för föreståndaren vid teckningslärarinstitutet att tillkalla pedagogiska experter inom olika områden som tillfälliga föreläsare. Gästföreläsare bör också kunna kallas för att ge en musikhistorisk orientering som komplettering till den konsthistoriska utbildning som teckningslärarna erhåller. Även i samband med studieresor kan medel fordras för arvodering av föreläsare. En medelsanvisning av 4 000 kr. föreslås för detta ändamål. För höjning av arvodena till föreläsare beräknar överstyrelsen därutöver en ökning av medelsbehovet med 19 800 kr.

Departementschefen

Inom konstfackskolan pågår en översyn av skolans verksamhet med beaktande bl. a. av de krav på undervisningens innehåll och organisation, som avnämarnas behov och deras efterfrågan på elever från olika fack vid skolan ställer. Resultatet av översynen kommer, enligt vad jag inhämtat, att föreligga under våren 1966. I anledning härav bör stor återhållsamhet iakttas i fråga om förändringar av skolans organisation och omfattning under budgetåret 1966/67. Jag utgår vid beräkningen av förevarande anslag från ett oförändrat elevintag i förhållande till innevarande budgetår, utom såvitt avser teckningslärarutbildningen, vartill jag återkommer i det följande. Jag förutsätter, att någon ökning av elevintaget utöver nyss angiven nivå ej sker utan att förslag härom i förväg underställs Kungl. Maj:t.

Såvitt avser teckningslärarutbildningen har vid behandlingen vid 1965 års värriksdag av vissa frågor rörande lärarutbildning (prop. 1965: 79, s. 43; SU 121, rskr 310) framhållits angelägenheten av att skapa förutsättningar för en ökning av ifrågakvarande lärarutbildning. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t medgivit anordnande av ytterligare en klass av fack VIII (förberedande teckningslärarutbildning) vid konstindustriella dagskolan i syfte att intagningen vid teckningslärarinstitutet hösten 1966 skall kunna ökas med en klass eller ca 24 elever. I konsekvens härmed beräknar jag nu medel för ytterligare en intagningsklass vid institutet under nästa budgetår. Den extra klass av fack VIII vid dagskolan som anordnats innevarande budgetår bör anordnas även budgetåret 1966/67 för att möjliggöra att intagningen vid teckningslärarinstitutet hålls vid samma nivå hösten 1967 som jag föreslagit för budgetåret 1966/67.

Översynen av konstfackskolans organisation har betydelse även för frågan om ett nytt avtal med Stockholms stad rörande fördelningen mellan staten och staden av kostnaderna för skolan. Med hänsyn bl. a. härtill har överläggningarna i avtalsfrågan ännu ej kunnat slutföras. Jag räknar därför med att de intill utgången av juni 1966 gällande fördelningsgrunderna skall tillämpas även budgetåret 1966/67. Skälig hänsyn bör dock få tas till ändringar i kostnadsnivån som inträffat efter det gällande avtalets ingående. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att träffa överenskommelse med staden om förlängning av avtalet enligt dessa förutsättningar.

För ytterligare en intagningsklass vid teckningslärarinstitutet beräknar jag en kostnad av 63 000 kr. och för en extra klass av fack VIII vid konstindustriella dagskolan en kostnad av 47 000 kr. Då jag finner det angeläget, att teckningslärarnas praktisk-pedagogiska utbildning effektiviseras, tillstyrker jag de föreslagna ändringarna i provårskursen. Överstyrelsens kostnadsberäkning härför föranleder ej någon erinran från min sida.

Med hänsyn till den pågående översynen av skolan kan jag av de begärda tjänsterna endast tillstyrka en halvtidstjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. För tillfällig biträdes hjälp beräknar jag en höjning med 1 000 kr. till 3 000 kr. Jag är inte beredd att pröva frågan om delning av klasser i vissa ämnen

vid teckningslärarinstitutet. Förslagen om ombildning av en lärartjänst i teckningens metodik i Ae 23 till lektorstjänst i Ae 25 samt om höjning av arvoden till föreläsare är ej av sådan natur, att de bör prövas i detta sammanhang. För kostnader i samband med ökat anlitande av tillfälliga föreläsare beräknar jag 4 000 kr. Jag räknar vidare med viss förstärkning av skolans kamerala organisation. Därmed sammanhängande frågor är emellertid av natur att böra prövas närmare i annat sammanhang.

I övrigt räknar jag endast med automatiska utgiftsökningar under anslaget till ett belopp av 321 300 kr. Härvid har jag begränsat ökningen för vikariats- och övertidsersättningar m. m. till 65 000 kr., då frågan om ersättning åt lärare vid tjänstgöring under ferietid i samband med nyintagning av elever torde få prövas i annat sammanhang. Jag har vidare beräknat medel för ersättning åt lärare vid aftonundervisning, för vilket ändamål jag beräknar ca 100 000 kr.

Jag vill slutligen erinra om att, enligt vad som förutsatts i prop. 1965: 60 (s. 156) angående reform av de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt m. m. (KL²U 1, rskr 267), de på konstfackskolans personalförteckning uppförda tjänsterna som huvudlärare i ABq 27 bör ändras till tjänster i Ap 27.

Anslaget bör uppföras med (2 450 000 + 465 000 =) 2 915 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag anförut i det föregående på statens vägnar träffa avtal med Stockholms stad om fördelningen av vissa kostnader för konstfackskolan under budgetåret 1966/67;

b) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	991 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	95 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 093 600
	Summa kr. 3 179 900

Särskilda uppbördsmedel

1. Elevavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000	
2. Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 900	
3. Bidrag från Stockholms stad, <i>förslagsvis</i>	240 000	264 900
		Nettoutgift kr. 2 915 000

c) till *Konstfackskolan*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 2 915 000 kr.

D 36. Konstfackskolan: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	294 000	469 372
1965/66	490 000	
1966/67 (förslag)	575 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 155 000 kr. till 645 000 kr.

	Anvisat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Skolöver- styrelsen	Departements- chefen
1. Sjukvård, <i>förslagsvis</i>	4 000	+ 4 000	+ 2 000
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i> ...	226 000	+ 23 000	+ 20 000
b) Städning och renhållning, <i>förslagsvis</i> ..	—	+ 58 000	+ 30 000
c) Övriga <i>expenser</i>	252 000 ¹	+ 39 000	+ 27 000
3. Stipendier m. m.	8 000	+ 9 000	+ 1 000
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	—	+ 10 000	+ 5 000
5. Grundläggande utbildning av handledare, <i>förslagsvis</i>	—	+ 12 000	—
Summa kr.	490 000	+ 155 000	+ 85 000

Av överstyrelsens motivering inhämtas bl. a.

2 b). Utgifterna för städning och renhållning bör i likhet med vad som skett beträffande bl. a. seminarier och tekniska gymnasier uppföras såsom en särskild, förslagsvis betecknad delpost.

3. Av ökningen hänför sig 1 000 kr. till premier, för vilket ändamål alltsedan budgetåret 1948/49 beräknats ett belopp av 4 000 kr. under anslaget. Återstoden eller 8 000 kr. avser ersättning åt lärare och elever vid studieresor. Till sådan ersättning har sedan budgetåret 1957/58 utgått 4 000 kr. årligen. Medlen är avsedda för studieresor till industrier och andra studieobjekt som är av intresse ur utbildningssynpunkt. Av den föreslagna höjningen med 8 000 kr. hänför sig 2 000 kr. till den extra klassen i fack VIII vid konstindustriella dagskolan.

4. För bestridande av resekostnadsersättning och traktamente åt föreståndare och lärare vid teckningslärarinstitutet vid resor i institutets angelägenheter bör anvisas ett belopp av 2 000 kr. Härutöver bör beräknas ett belopp för förekommande kostnader för omstationeringstraktamenten och flyttningersättningar. Överstyrelsen uppskattar dessa kostnader till ca 8 000 kr.

5. Kvaliteten på utbildningen av teckningslärarna bygger till väsentlig del på att tillgången på goda handledare är tillräcklig. För att anknytningen mellan handledarnas utbildning och den lärarutbildning de skall betjäna skall bli den bästa, bör den grundläggande handledarutbildningen förläggas till lärarutbildningsanstalten. Vid en konferens på överstyrelsen i februari 1965 har enighet uppnåtts om denna grundsyn. Överstyrelsen föreslår, att en kurs för handledare av teckningslärarkandidater skall anordnas budgetåret 1966/67. Kursen beräknas beröra omkring 20 handledare och omfatta sex dagar. Kurskostnaderna beräknas uppgå till 12 000 kr., vilket belopp inkluderar ersättning till deltagarna för mistade löneförmåner.

¹ Varav 192 000 för städning och renhållning.

Departementschefen

En höjning av anslaget är motiverad av bl. a. den under avlöningsanslaget till skolan förordade utvidgningen av konstindustriella dagskolan och teckningslärarinstitutet. I vad avser ersättning vid studieresor beräknar jag en höjning med 1 000 kr. Såsom skolöverstyrelsen föreslagit bör en ny anslagspost till reseersättningar uppföras under anslaget. Posten bör betecknas förslagsvis och få disponeras för skolan i dess helhet, dock endast för befattningshavare. Förslaget om utbildning av handledare avser jag att pröva senare i samband med min behandling av olika frågor rörande lärarutbildning.

Anslaget bör i enlighet med vad som angivits i den nyss redovisade beräkningen uppräknas med 85 000 kr. och uppföras med (490 000 + 85 000 =) 575 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 575 000 kr.

D 37. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	200 000	210 725
1965/66	235 000	
1966/67 (förslag)	270 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget räknas upp med 176 000 kr. till 411 000 kr. Av höjningen hänför sig 145 500 kr. till nyanskaffning av inventarier och utrustning samt 30 500 kr. till kostnader för förbrukningsmateriel m. m.

Departementschefen

Enligt vad jag inhämtat erfordras inte något lokaltillskott med därav följande krav på inredning och utrustning för nästa budgetår i anledning av den under skolans avlöningsanslag förordade utvidgningen av verksamheten vid skolan.

Vid bedömningen av anslagsbehovet för budgetåret 1966/67 har jag beaktat, att uppräknningen av anslaget för innevarande budgetår delvis har karaktären av engångsanvisning. Jag tillstyrker en höjning av anslaget för nästa budgetår med 35 000 kr. och beräknar därav 10 000 kr. för förbrukningsmateriel och modellarvoden samt — såsom en engångsanvisning — 25 000 kr. för nyanskaffning av inventarier. Jag räknar med att modellverkstadens och den fotografiska avdelningens utrustningsbehov i första hand tillgodoses. Anslaget bör uppföras med (235 000 + 35 000 =) 270 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kr.

D 38. Bidrag till Bergsskolan i Filipstad

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	290 000	296 778
1965/66	329 000	
1966/67 (förslag)	330 000	

Statsbidrag till Bergsskolan i Filipstad utgår enligt av Kungl. Maj:t den 6 juni 1962 meddelade bestämmelser med 90 % av ett bidragsunderlag, omfattande löner till rektor, lärare, institutionstekniker och biträdes hjälp samt fortlöpande pensionsavgifter. Bidragsunderlaget är till större delen knutet till löneklasser. Den del av bidragsunderlaget, som avser kostnader för ersättning åt timlärare och andra tillfälligt anställda lärare samt för ersättning till biträdes hjälp utgörs av ett av Kungl. Maj:t för varje budgetår bestämt belopp.

Utbildningen vid Bergsskolan omorganiserades år 1962 (prop. 1962: 1 bil. 10 s. 260) till att omfatta 6 terminer, varav den femte utgörs av en praktiktermin, den s. k. industriterminen. Undervisningen är uppdelad på två linjer, en metallurgisk och en gruvteknisk. För gruvteknikerna tillkommer mellan slutet av den fjärde lästerminen och industriterminen en nio veckors sommarkurs i bl. a. gruvmätning.

Gymnasieutredningen (se riksdagsberättelserna 1961: I E 44 och 1966: I E 6) har den 19 mars 1965 avgivit förslag angående undervisningens organisation vid Bergsskolan. Över förslaget har yttranden avgivits av *skolöverstyrelsen* efter hörande av *länskolnämnden i Värmlands län* och *styrelsen för stiftelsen Bergsskolan i Filipstad*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *statskontoret*, *riksrevisionsverket*, *kommerskollegium*, som hört *handelskamrarna i Karlstad*, *Örebro* och *Gävle* samt *bergmästaren i Västra distriktet*, vidare *länsstyrelsen i Värmlands län* efter hörande av *Filipstad stad*, *universitetskanslersämbetet* efter hörande av *de tekniska högskolorna*, *centrala studiehjälpsnämnden*, *skolarbetsutredningen*, *yrkesutbildningsberedningen*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Landsorganisationen i Sverige*, som hört *Svenska gruvindustriarbetareförbundet*, *Statstjänstemännens riksförbund*, *Sveriges akademikers centralorganisation*, *Tjänstemännens centralorganisation*, *Svenska teknologföreningen*, *Jernkontoret*, som hört *skolans styrelse*, *Tekniska läroverkens ingenjörsförbund*, *Sveriges hantverks- och industriorganisation* och *Sveriges industriförbund*.

Gymnasieutredningen föreslår, att Bergsskolan omorganiseras successivt fr. o. m. budgetåret 1966/67. På grundval av en enkät hos ett flertal järn- och metallverk föreslås intagningskapaciteten bli fördubblad och omfatta 30 elever såväl höst- som vårtermin. Utredningen föreslår vidare, att utbildningen vid skolan även i fortsättningen differentieras på två linjer, varvid den gruvtekniska linjen ombildas till en mineralteknisk med den gruvtekniska utbildningen förlagd som en påbyggnadskurs efter den ordinarie utbildningstidens slut. Den nuvarande sommarkursen i gruvmätning beräknas sålunda bortfalla. Gymnasie-

utredningen föreslår vidare, att skolan medges rätt att anordna påbyggnadskurser på villkor, som annars gäller för sådana.

Gymnasicutredningen framför vidare förslag beträffande inträdeskrav, betygssättning, flyttning och slutbetyg som är ägnade att åstadkomma större överensstämmelse i vad avser inträdeskraven med teknisk gymnasiutbildning och i övrigt med de allmänna principerna för gymnasium och fackskola. En fullständig genomgången kurs bör medföra titeln bergsskolingenjör. Någon kompetenströskel härför bör inte finnas. Läroplanen bör utformas så att vissa övergångsmöjligheter från fackskolans första årskurs till Bergsskolans andra termin och från gymnasiet tredje årskurs till Bergsskolans fjärde termin skapas.

Som villkor för statsbidrag bör enligt förslaget gälla, att vid skolan är inrättade fem lektorstjänster och sex adjunktstjänster, två institutionsteknikertjänster och en vaktmästartjänst. Utredningen har vid bedömningen av fördelningen på olika lärarkategorier utgått från de i prop. 1964: 171 (s. 496) angivna riktlinjerna. I statsbidraget beräknas vidare ingå kostnader för timplärare, biträdeshjälp motsvarande en tjänst i löneklass 11, befattningsarvodet för huvudlärare och institutionsföreståndare samt fortlöpande pensionsavgifter.

Gymnasicutredningen, som föreslår att statsbidraget skall utgå efter oförändrade grunder, har beräknat kostnaderna vid fullt utbyggd organisation till ca 605 000 kr. Utredningen förordar vidare ett skäligt bidrag till vissa tillbyggnader av skolanläggningen, vilka preliminärt beräknats dra en kostnad av ca 1,2 milj. kr. och till en eventuell utbyggnad av skolans internat.

Förslaget har mottagits positivt av remissinstanserna, som i stort sett tillstyrkt både ombildningen av den gruvtekniska linjen till en mineralteknisk med den gruvtekniska specialutbildningen förlagd till en påbyggnadskurs och förslaget om fördubblad intagningskapacitet.

Skolans huvudman *Jernkontoret* har dock förordat, att utvidgningen av skolans omfattning sker först fr. o. m. budgetåret 1967/68. *Teknologföreningen* anser, att utvidgningen bör ske successivt under en 5-årsperiod, varigenom såväl näringsliv som den enskilde skulle kunna anpassa sig till den nya examinationskapaciteten utan störningar. *Skolarbetstidsutredningen* har av olika skäl avstyrkt intagning två gånger årligen medan *Arbetsgivareföreningen* och *Industriförbundet* ifrågasätter, om traditionell läsårsindelning överhuvudtaget är nödvändig vid en specialskola av detta slag.

Samma principer för betygssättning, flyttning och slutbetyg som i det nya gymnasiet och fackskolan tillstyrks av *Jernkontoret*, *TCO*, *arbetsmarknadsstyrelsen* och *LO*, medan *Teknologföreningen* och *Tekniska läroverkens ingenjörförbund* anser, att den relativa betygssättningen inte rimligen kan användas vid Bergsskolan. De båda sammanslutningarna förordar i stället en absolut betygsskala. Förslaget om titeln bergsskolingenjör utan någon kompetenströskel har tillstyrkts av *skolöverstyrelsen* men kritiserats av flertalet övriga remiss-

instanser. *Jernkontoret* föreslår, att denna fråga får bli föremål för överläggningar mellan skolöverstyrelsen och kontoret.

Förslaget att genom utformningen av läroplanen möjliggöra övergång från fackskola och gymnasium till Bergsskolan — huvudsakligen genom senare differentiering på de två linjerna — tillstyrks av *skolöverstyrelsen*, *universitetskanslersämbetet*, *Jernkontoret*, *LO* samt *Sveriges hantverks- och industriorganisation*. *Skolöverstyrelsen* betecknar därvid möjligheten till övergång från Bergsskolan till fackskola och gymnasium som lika viktig. *Teknologföreningen* förordar att i skolans stadgar en föreskrift intas att ett antal utbildningsplatser bör hållas öppna för sökande från fackskola och gymnasium.

Antalet föreslagna tjänster tillstyrks i princip. Flertalet av remissinstanserna har ansett de föreslagna 5 lektorstjänsterna vara för få och förordar i stället 8 lektorstjänster och 3 adjunktstjänster, för att skolan skall få lektorstjänster i ämnena matematik, fysik och kemi samt i vardera av de väsentliga tekniska tillämpningsämnena. *Skolöverstyrelsen*, *skolans styrelse* och *Jernkontoret* förordar, att två assistentlärare inräknas i bidragsunderlaget, varvid inrättandet av den andra institutionsteknikertjänsten bör anstå tills vidare.

Jernkontoret och *yrkesutbildningsberedningen* förordar, att statsbidragsprocenten höjs till 100 och därmed likställs med den, som gäller vid kommunala gymnasiala skolformer. Även *Arbetsgivareföreningen* och *Industriförbundet* förordar en omprövning av Bergsskolans statsbidrag efter väsentligt förmånligare grunder än hittills. *Jernkontoret* anför, att statsbidraget nu beräknas på lägsta löneklassen för flertalet befattningar trots att befattningshavarna är berättigade till och erhåller lön efter högre löneklass. *Jernkontoret* förordar, att till grund för bidraget i princip läggs de faktiska personalkostnaderna för den organisation, som erfordras för verksamhetens bedrivande. *Jernkontoret* har beräknat kostnaderna vid fullt utbyggd organisation till 725 800 kr.

Beträffande det av gymnasieutredningen förordade statsbidraget till vissa tillbyggnader anser *riksrevisionsverket* att denna fråga bör tas upp i senare sammanhang. *Jernkontoret* uttalar sin avsikt att, sedan byggnadsfrågan ytterligare utretts, söka statsbidrag till byggnadsarbetena med ett belopp motsvarande 60 % av kostnaderna.

Skolöverstyrelsen har i sin begäran om *anslag för budgetåret 1966/67* föreslagit, att anslaget vid oförändrad organisation höjs med 35 000 kr. I sitt remissutlåtande över gymnasieutredningens förslag har överstyrelsen beräknat kostnadsökningen för en successiv övergång till den nya organisationen fr. o. m. budgetåret 1966/67 till 98 000 kr. i förhållande till innevarande budgetårs anslag.

Höjningen av anslaget enligt överstyrelsens förslag vid oförändrad organisation betingas, förutom av smärre automatiska kostnadsförändringar, av att i bidragsunderlaget föreslås ingå ersättning till vikarierande rektor, del av vaktmästartjänst och arvode till institutionsföreståndare. Det föreslås vidare att i

bidragsunderlaget får ingå en hel kanslibiträdestjänst i löneklass 7, för vilken kostnaden för närvarande endast till viss del bestrids av statliga medel.

Departementschefen

I likhet med vad Jernkontoret förordat anser jag, att omorganisationen av Bergsskolan bör komma till stånd först fr. o. m. budgetåret 1967/68. Jag räknar därför med oförändrad organisation för skolan under nästa läsår.

Jag behandlar först gymnasieutredningens förslag till *omorganisation*. Den föreslagna ombildningen av den gruvtekniska linjen till en mineralteknisk tillstyrker jag. Jag förutsätter därvid, att den gruvtekniska specialutbildningen förläggs till en påbyggnadskurs. Det bör uppdragas åt skolöverstyrelsen att i samband med planeringen av påbyggnadskurser i övrigt närmare överväga utformningen av denna kurs. Med hänsyn till efterfrågan på bergsskolingenjörer anser jag det vara angeläget med den föreslagna utvidgningen av intagningskapaciteten. Det ankommer på skolöverstyrelsen att utfärda föreskrifter rörande inträdesfordringarna samt om betyg och flyttning med hänsyn till skolans inpassning i det gymnasiala skolsystemet. Jag förutsätter härvid att även i detta sammanhang alla möjligheter till samplanering med övrig teknisk gymnasie- och fackskoleutbildning i Filipstad tas till vara. Det bör vidare ankomma på skolöverstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med riktlinjerna i gymnasieutredningens förslag och med beaktande av vad remissinstanserna anfört fastställa läroplan, med beaktande av frågan om övergång mellan å ena sidan fackskola och gymnasium samt å andra sidan Bergsskolan.

Gymnasieutredningens förslag angående de slag av tjänster som bör ingå i bidragsunderlaget kan jag i huvudsak ansluta mig till. Närmare överväganden angående erforderligt antal tjänster bör redovisas i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1967/68.

Från bl. a. Jernkontoret har förslag framförts om en höjning av statsbidraget. Enligt Jernkontoret bör dels bidraget utgå med 100 procent av bidragsunderlaget, dels kostnaderna för de i detta underlag ingående tjänsterna beräknas efter den faktiska löneklassen. Med hänsyn till att verksamhetens utvidgning och omläggning medför betydande kostnadsökningar, av vilka en del även vid en förhöjning av bidraget kommer att stanna på huvudmannen, ställer jag mig positiv till en förbättring av bidraget till skolan. Frågan om den närmare utformningen av statsbidraget bör emellertid prövas i samband med behandlingen av skolans begäran om anslag för budgetåret 1967/68.

Prövningen av frågan om statsbidrag till den planerade tillbyggnaden av skolanläggningen, vilken utgör en förutsättning för den åsyftade utvidgningen av verksamheten, ankommer enligt riksdagens beslut i anledning av prop. 1964: 171, s. 587 (SäU 1 s. 235, rskr 407) på Kungl. Maj:t.

Vad beträffar Bergsskolans *medelsbehov för budgetåret 1966/67* är jag i av-

vaktan på den förordade omorganisationen endast beredd att förutom den automatiska kostnadsökningen tillstyrka förslaget om höjning av statsbidraget till kanslibiträdestjänsten.

Anslaget bör uppföras med $(329\ 000 + 1\ 000 =)$ 330 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 330 000 kr.

D 39. Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	215 000	221 831
1965/66	208 000	
1966/67 (förslag)	219 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjs med 11 000 kr. Ökningen fördelar sig på följande ändamål.

1. Kostnader för ATP-avgifter	+ 2 000
2. Arvode till timlärare	+ 2 000
3. Övriga utgifter	+ 7 000
	<hr/>
	Summa kr. + 11 000

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att ökningen under punkten 3 hänför sig dels till allmänna prishöjningar, dels till ökat medelsbehov för undervisningsmateriel och för biblioteket.

Departementschefen

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag har jag ingen erinran. Anslaget bör uppföras med $(208\ 000 + 11\ 000 =)$ 219 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 219 000 kr.

D 40. Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.

Med hänsyn till reformeringen av det gymnasiala skolväsendet och därmed sammanhängande statsbidragsreform, bl. a. i vad gäller det kommunala yrkeskolväsendet, bör ett nytt anslag för enskilda yrkesskolor och företagsskolor m. m. uppföras fr. o. m. nästa budgetår.

1. Omfattningen av de enskilda yrkesskolorna och företagsskolorna per den 15 oktober 1964 framgår av följande sammanställning.

Skolform	Antal skolor	Antal elever				
		Deltidskurser	Heltidskurser			Samtliga
			Samtliga	om 5 mån. el. längre	om mindre än 5 mån.	
Enskilda yrkesskolor	69	6 176	6 211	5 246	965	12 387
Företagsskolor	92	612	5 008	4 104	904	5 620
Båda skolformerna	161 ¹	6 788	11 219	9 350	1 869	18 007

2. Det av skolöverstyrelsen beräknade medelsbehovet för yrkesskolväsendet under budgetåret 1966/67 innefattar, såsom framgått vid behandlingen av anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor, även verksamheten vid enskilda yrkesskolor och företagsskolor m. m. Under nämnda anslag har redovisats samtliga överstyrelsens olika förslag beträffande yrkesskolorna under nästa budgetår.

3. Laboratorieassistentutbildning vid vissa universitetsinstitutioner.

Genom beslut den 30 juni 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och dåvarande överstyrelsen för yrkesutbildning att i samråd med vederbörande kommunförbund snarast möjligt anordna utbildning för eller, i förekommande fall, utöka befintlig utbildning för bl. a. laboratoriepersonal, som kan avlasta eller ersätta personal med sjuksköterskeutbildning.

Den 16 november 1962 meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser angående, bl. a., statsbidrag för utbildning av sådan personal som avsågs i nyssnämnda beslut av den 30 juni 1961. Därvid bemyndigades överstyrelsen för yrkesutbildning att till yrkesskola, anordnad av kommun eller landsting, medge statsbidrag enligt för central yrkesskola gällande grunder i vad avsåg grundläggande teoretiska kurser för utbildning av bl. a. laboratoriepersonal. Vidare medgavs att till sådan *praktisk-teoretisk utbildning* av nyssnämnda personalkategorier, som anordnades i form av inbyggd skola, statsbidrag skulle få utgå enligt grunderna för *inbyggd skola* inom industri och hantverk.

Laboratorieassistentutbildningen omfattar två år. Det första årets utbildning bedrivs helt vid landstingskommunal eller primärkommunal yrkesskola, medan det andra årets utbildning, som är differentierad på fem olika linjer, till betydande del bedrivs i den inbyggda skolans form vid sjukhus och på universitetsorterna även vid universitetsinstitutioner.

¹ I antalet skolor ingår 7 enskilda yrkesskolor och 5 företagsskolor, som enbart redovisar avgångna elever 15 okt. 1963—14 okt. 1964 och som den 15 okt. 1964 ännu ej påbörjat någon yrkesundervisning för läsåret 1964/65.

En väsentlig utökning av laboratorieassistentutbildningen har ägt rum under det fåtal år denna funnits anordnad. En ytterligare utbyggnad erfordras, för att personalbehovet skall kunna täckas.

I skrivelse den 9 april 1964 har *skolöverstyrelsen* redovisat sin bedömning av vilka resurser som fordras för den vid Uppsala universitet bedrivna laboratorieassistentutbildningen. Överstyrelsen har senare redovisat en motsvarande bedömning av resursbehovet även för motsvarande utbildning vid universiteten i Lund, Göteborg och Umeå samt vid karolinska institutet.

Enligt överstyrelsens mening bör den vid universitetsinstitutioner bedrivna praktiska utbildningen av laboratorieassistenter även i fortsättningen vara anordnad såsom inbyggd yrkesskola. För att denna utbildning skall kunna bedrivas effektivt behövs emellertid enligt överstyrelsen dels personella resurser, t. ex. handledare och medicinsk expertis, dels materiella resurser. Universitetens beräknade kostnader härför täcks emellertid inte av de enligt reglerna för inbyggd skola utgående schablonbidragen, varför en extra medelsanvisning är nödvändig. Skolöverstyrelsen beräknar den erforderliga extra medelsanvisningen för budgetåret 1966/67 till sammanlagt 625 000 kr.

4. I särskild skrivelse har *direktionen över Allmänna Barnhuset* hemställt om statsbidrag för budgetåret 1966/67 till den vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet bedrivna utbildningen av barnhemsföreståndare.

Yttrande

Skolöverstyrelsen tillstyrker framställningen under motivering att verksamheten vid seminariet bör få fortgå utan avbrott i avvaktan på beslut om framtida huvudmannaskap för seminariet.

Departementschefen

Såsom jag framhållit i samband med behandlingen av det nya anslaget till kommunala gymnasiala skolor torde av de av skolöverstyrelsen beräknade totala kostnaderna till bidrag till driften av yrkesskolor under nästa budgetår ca 20 000 000 kr. kunna hänföras till verksamheten vid de enskilda yrkesskolorna och företagsskolorna. Därvid har beaktats behovet av medel även för det extra bidrag till enskilda yrkesskolor, om vilket 1965 års riksdag fattat beslut (prop. 1965: 1, bil. 10, s. 292, SU 66, rskr 192).

Något bidrag till företagsskolor inom handels område är jag ej beredd tillstyrka på grund av pågående utredning.

Med hänsyn till sjukvårdens och forskningsinstitutionernas behov av laboratorieassistenter är det angeläget, att utbildningen av denna personalkategori utbyggs. Kostnaderna för utbildningen täcks dock endast delvis av det statsbidrag, som nu utgår enligt reglerna för statsbidrag till inbyggd yrkesskola. Jag föreslår därför, att Kungl. Maj:t bemyndigas att för budgetåret 1966/67 besluta

om ett extra bidrag för utbildningen, vilket bör ställas till skolöverstyrelsens förfogande. Jag beräknar, att ett belopp av 425 000 kr. erfordras för ändamålet. Någon uppräknig av anslaget i anledning härav finner jag ej erforderlig.

Vid min redogörelse under anslaget till centrala yrkesskolor för budgetåret 1965/66 (prop. 1965: 1, bil. 10 s. 289) förutsatte jag, att frågan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge bidrag till Stockholms stad med hela kostnaden för en av Svenska socialvårdsförbundet tidigare bedriven, av staden numera övertagen utbildning av ålderdomshemsföreståndare skulle få anmälas på nytt för riksdagen, om åsyftat inordnande av utbildningen i stadens yrkesskolväsande ej hann genomföras till läsåret 1966/67. Då omorganisationen, enligt vad jag erfarit från Stockholms skoldirektion, ännu ej är genomförd, bör bemyndigandet förlängas att gälla även budgetåret 1966/67.

I vad avser utbildningen av barnhemsföreståndare vid Sociala barn- och ungdomsvårdsseminariet räknar jag med att verksamheten skall kommunaliseras. Om detta ej skulle hinna genomföras till läsåret 1966/67, bör statsbidrag få utgå till seminariet såsom för enskild yrkesskola efter prövning av Kungl. Maj:t.

Såsom framgått av redogörelsen under anslaget Bidrag till kommunala gymnasiala skolor finns för närvarande ett statsunderstött handelsgymnasium med enskild huvudman, nämligen Göteborgs Handelsinstitut. Enligt uppgift från Göteborgs stad avses institutet i framtiden skola ingå i det kommunala gymnasiala skolsystemet i staden. Vissa förberedande åtgärder i detta syfte har vidtagits. Om kommunaliseringen ej skulle hinna genomföras till den 1 juli 1966, bör — om riksdagen ej har något att erinra häremot — statsbidrag till institutet under budgetåret 1966/67 få utgå enligt samma grunder som under innevarande budgetår. Bidrag bör då utgå från förevarande anslag. Jag beräknar inte någon anslagshöjning i anledning härav.

Anslaget bör under här använd rubrik för budgetåret 1966/67 uppföras med 20 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de i det föregående angivna fallen meddela särskilt beslut om statsbidrag;

b) till *Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.

D 41. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	3 024 000	2 894 069
1965/66	3 344 000	
1966/67 (förslag)	3 684 000	

Från förevarande anslag utgår bidrag till kostnader för lärlingsutbildning dels hos hantverksmästare, dels inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket m. fl. byggnadsyrken.

Enligt av Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 meddelade, senare ändrade bestämmelser beviljas statsbidrag för *lärlingsutbildning hos hantverksmästare* i yrken med minst tre års lärlingstid med 2 000 kr. (grundbidrag) för varje lärling, som tidigare inte fått undervisning i yrket vid yrkesskola, som står under inseeende av skolöverstyrelsen, samt i yrken, där lärlingstiden understiger tre men ej två år, med 1 500 kr. Har lärlingen tidigare fått undervisning i yrket vid yrkesskola, som står under överstyrelsens inseeende, utgår grundbidrag med, om undervisningen vid yrkesskolan omfattat högst en årskurs och efterföljande lärlingstid i yrket omfattar minst två år, 1 000 kr. samt, om undervisningen vid yrkesskolan omfattat mer än en, dock högst två årskurser, 500 kr. Om lärling beviljas ledighet med bibehållen lön för att delta i teoriundervisning av viss omfattning utgår tilläggsbidrag med 1 200 kr. (kurstillägg) eller 600 kr. (halvt kurstillägg).

Till *lärlingsutbildning inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket m. m.* utgår grundbidrag med 1 100 kr. för varje lärling, dock inte för den som undervisats i yrket vid yrkesskola, samt kurstillägg med 1 200 kr. enligt samma villkor som till lärlingsutbildning hos hantverksmästare.

Antalet *bidragsrum* uppgår innevarande budgetår till 2 200.

Till *lärlingsombud* utgår ersättning med 55 kr. per lärlings utbildningsår och, om ombudet är bosatt på annan ort än den där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass C i allmänna resereglementet samt traktement med 14 kr. per dag för resor i den omfattning överstyrelsen må föreskriva.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår ökas med 915 000 kr. till 4 259 000 kr., med följande fördelning av anslagsökningen.

1. Automatisk förändring på grund av tidigare beslutad ökning av antalet bidragsrum	+ 340 000
2. Ytterligare 400 bidragsrum	+ 265 000
3. Höjning av statsbidraget med 30 %	+ 310 000
	<hr/>
Summa kr	+ 915 000

Departementschefen

Den föreslagna höjningen av antalet bidragsrum kan jag inte tillstyrka. Då jag med hänsyn till pågående utredning om yrkesutbildningen inte heller är beredd att ompröva statsbidragsgrunderna, räknar jag för nästa budgetår endast med automatiska utgiftsförändringar. Anslaget bör uppföras med (3 344 000 + 340 000 =) 3 684 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 3 684 000 kr.

D 42. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	25 000	25 000
1965/66	95 000	
1966/67 (förslag)	45 000	

Ur detta anslag utgår bidrag till hantverksdistrikt och yrkesförbund för kostnader för granskning av gesällprov. Anslaget, som är schablonmässigt beräknat, utbetalas till Sveriges hantverks- och industriorganisation samt fördelas av denna organisation mellan hantverksdistrikten respektive ifrågakommande yrkesförbund eller deras organ.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppförs med 60 000 kr., innebärande dels en sänkning med 50 000 kr. med hänsyn till bortfall av engångsanvisning med samma belopp för innevarande budgetår, dels en höjning med 15 000 kr. på grund av väntad ökning av antalet godkända gesällprov.

Departementschefen

Anslaget bör nedräknas med 50 000 kr. med hänsyn till den gjorda engångsanvisningen. I övrigt är jag inte beredd tillstyrka någon förändring. Jag förordar, att anslaget uppförs med 45 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 45 000 kr.

D 43. Resestipendier för yrkesutbildning

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	100 000	57 158
1965/66	100 000	
1966/67 (förslag)	100 000	

Ur detta reservationsanslag, som disponeras av skolöverstyrelsen, utdelas stipendier för studieresor samt för beivrande av kurser eller genomgång av skolor inom vederbörandes yrke. Inomlandsstipendium brukar för närvarande utgå med högst 250 eller 300 kr., beroende på om resekostnaden understiger eller överstiger 100 kr. Beloppen för utomlandsstipendium har på senare tid varierat mellan 300 kr. för resor inom Europa och 1 500 kr. för resor till USA.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjs med 60 000 kr., varav 48 000 kr. med hänsyn till höjning av inomlandstraktamentet från sex till tolv kr. för dag samt 12 000 kr. för att möjliggöra förbättring av utomlandsstipendierna.

Departementschefen

Någon uppräknig av medelsanvisningen under detta anslag är jag för närvarande inte beredd att föreslå. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

D 44. Vissa kurser för ingenjörer m. m.

Under åttonde huvudtiteln har för innevarande budgetår under förslagsanslaget Tekniska gymnasier: Avlöningar beräknats medel för sex särskilda påbyggnadskurser vid tekniskt gymnasium. Kurserna har till ändamål att meddela fördjupad utbildning inom fackområde, som företräds av särskild linje vid tekniskt gymnasium eller av särskild linje av specialkurs vid sådant gymnasium, eller att meddela utbildning inom tekniskt specialområde, som ej är företrätt av sådan linje.

För budgetåret 1965/66 är vidare uppfört ett reservationsanslag av 60 000 kr. till Tekniska gymnasier: Fortbildningskurser, vilket är avsett för fortbildning av gymnasieingenjörer, vars teoretiska kunskaper efter en längre tids yrkesverksamhet, i regel 10—15 år, behöver förstärkas med hänsyn till utvecklingen inom olika tekniska och vetenskapliga områden.

Under reservationsanslaget Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser m. m. beräknas slutligen medel till fortbildning av aktivt sjöbefäl och lärare vid sjöbefälsskolorna samt för praktisk lärarkurs vid dessa skolor och för arvoden åt deltagare i sådan lärarkurs. Av anslaget för innevarande budgetår är 84 000 kr. avsett för fortbildningen av aktivt sjöbefäl. Fortbildningen omfattar bl. a. radarkurser och maskintekniska fortbildningskurser i regleringsteknik m. m.

Skolöverstyrelsen föreslår, att medelsanvisningen för fortbildning av ingenjörer och aktivt sjöbefäl nästa budgetår sammanförs under ett nytt anslag och beräknar härför ett belopp av $(60\ 000 + 84\ 000 =) 144\ 000$ kr., dvs. oförändrad medelsanvisning i förhållande till innevarande budgetår. Överstyrelsen beräknar vidare i samband med beräkningen av anslaget till bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor medel för tio påbyggnadskurser vid tekniskt gymnasium med sammanlagt 654 000 kr.

Departementschefen

Medelsbehovet för fortbildning av ingenjörer och sjöbefäl, som för närvarande tillgodoses under de två redovisade reservationsanslagen, bör nästa budgetår såsom skolöverstyrelsen föreslagit tillgodoses under ett nytt reservationsanslag med här använd anslagsrubrik. Någon medelsanvisning för praktisk lärarkurs vid sjöbefälsskolorna och arvoden till deltagare i sådan kurs behövs enligt min bedömning inte för budgetåret 1966/67. För fortbildning av lärare vid sjöbefäls-

skolorna beräknar jag medel i annat sammanhang. De vid utgången av budgetåret 1965/66 befintliga reservationerna på de båda förstnämnda reservationsanslagen bör överföras till det nya anslaget.

Från skolöverstyrelsen har jag erfarit, att överstyrelsen avser att i nästa års begäran om anslag framlägga förslag om den framtida utformningen av påbyggnadskurserna för gymnasieingenjörer. I avvaktan härpå anser jag det lämpligt att för budgetåret 1966/67 beräkna medel under förevarande anslag även för dessa kurser. Då syftet med påbyggnadskurserna i viss omfattning torde kunna sammanfalla med fortbildningskursernas ändamål, t. ex. när det gäller utbildning inom ett nytt tekniskt område, bör skolöverstyrelsen överväga om och i vilken omfattning kurserna lämpligen skulle kunna sammanföras i syfte att koncentrera den i regel mycket kostnadskrävande tekniska utbildningen av ifrågavarande slag.

I enlighet med vad jag anfört bör ett nytt reservationsanslag för ifrågavarande ändamål under här använd rubrik uppföras med (60 000 + 84 000 + + 654 000 =) 798 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Vissa kurser för ingenjörer m.m.* för budgetåret
1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 798 000 kr.

e) Viss utbildning av sjukvårdspersonal

D 45. Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	230 000	243 169
1965/66	287 000	
1966/67 (förslag)	291 000	

Medicinalstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 53 000 kr. Höjningen be-
tingas — förutom av automatiska kostnadsändringar på grund av vissa arvodes-
höjningar m. m. — av följande förslag.

1. En tjänst som klinisk läkaramanus i Ag 23.
2. En halv tjänst som instruktionsbarnmorska i Ae 17/19.
3. Anordnande av två repetitionskurser för barnmorskor.

Av handlingarna inhämtas bl. a.

1. Den praktiska utbildningen av barnmorskeeleverna, som huvudsakligen är
förlagd till Södersjukhusets kvinnoklinik, meddelas till största delen av instruk-
tionsbarnmorskor. Undervisningen i anslutning till patologiska förlossningsfall
och i gynekologi ombesörjs dock i stor utsträckning av klinikens underläkare. Då
antalet underläkare emellertid är anpassat efter sjukvårdens och ej efter utbild-
ningens behov, har underläkarna inte tillräcklig tid att undervisa eleverna. En
tjänst som läkaramanus i Ag 23 är därför behövlig.

2. Vid läroanstalten finns nu fyra tjänster som instruktionsbarnmorska, därav
en halvtidstjänst. För att eleverna skall få fullgod klinisk undervisning erfordras
att halvtidstjänsten ändras till heltidstjänst.

3. Vid läroanstalten anordnas årligen två repetitionskurser, den ena om två
veckor för barnmorskor i sluten vård och den andra om fyra veckor för barn-
morskor i öppen vård. Under innevarande budgetår har fyraveckorskursen till-
fälligt utbytts mot en särskild kompletterings- och repetitionskurs om två måna-
der för icke sjuksköterskeutbildade barnmorskor. Under nästa budgetår bör de
två ordinarie repetitionskurserna anordnas. Kostnaderna för dessa kurser med
tillägg av viss utbildning i provtagnings teknik för gynekologisk hälsokontroll be-
räknas till totalt 8 000 kr., innebärande en sänkning av kurskostnaderna i för-
hållande till innevarande budgetår med 3 700 kr.

Departementschefen

De under litt. J på femte huvudtiteln för innevarande budgetår uppförda an-
slagen till utbildning av sjukvårdspersonal bör fr. o. m. budgetåret 1966/67 upp-
föras under åttonde huvudtiteln.

De av riksdagen godtagna riktlinjerna för sjuksköterskeutbildningen (prop.
1965: 161, SU 181, rskr 430) innebär bl. a., att skolöverstyrelsen fr. o. m. den 1

januari 1966 är tillsynsmyndighet för utbildningen av all sjuksköterskeutbildning. Även barnmorskeutbildningen, distriktssköterskeutbildningen och utbildningen av barnsjuksköterskor samt utbildningen vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor har sålunda ställts under skolöverstyrelsens tillsyn.

Den ändrade tillsynen nödvändiggör beträffande barnmorskeanstalterna vissa ändringar i gällande stadga den 30 juni 1953 för barnmorskeundervisningen i vad avser bl. a. handhavandet av anslagsmedlen till barnmorskeläroanstalten i Stockholm. Det ankommer på Kungl. Maj:t att vidta de erforderliga författningsändringarna.

Sjuksköterskeutredningens andra betänkande, som bl. a. kommer att behandla barnmorskeutbildningens organisation och innehåll, väntas föreligga under kalenderåret 1966. I avvaktan på utredningsresultatet räknar jag med att verksamheten vid barnmorskeläroanstalterna i Stockholm och Göteborg under nästa budgetår skall fortgå enligt hittills gällande riktlinjer.

Jag anser mig inte kunna tillstyrka inrättande av några nya tjänster vid barnmorskeläroanstalterna för nästa budgetår. Befintliga ordinarie tjänster vid anstalterna bör vid uppkommande vakans under budgetåret inte få återbesättas med ordinarie innehavare. Motsvarande bör gälla även de ordinarie tjänsterna vid de statliga sjuksköterskeskolorna i Stockholm, Göteborg och Norrköping.

Jag beräknar under förevarande anslag medel för de två ordinarie repetitionskurserna för barnmorskor om två respektive fyra veckor. I kurserna liksom även i den ordinarie undervisningen bör — med hänsyn till en av medicinalstyrelsen planerad undersökning för upptäckande av förstadium till eller tidigt stadium av livmoderhalscancer — ingå utbildning i provtagningsteknik för gynekologisk hälsokontroll.

I övrigt räknar jag endast med en automatisk uppräknning av anslaget till följd av höjda arvoden åt tillfälliga barnmorskelärare och arvoden åt tillfälliga lärare i specialämnen. Jag beräknar dock den erforderliga höjningen till 3 000 kr. mer än vad medicinalstyrelsen föreslagit.

Anslaget bör med hänsyn till vad jag förordat ökas med 4 000 kr. och uppföras med 291 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	126 000
2. Arvoden till biträdande överlärare och tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	100 000
	Summa kr. 291 000

b) till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 291 000 kr.

D 46. Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	289 000	306 837
1965/66	284 000	
1966/67 (förslag)	190 000	

Den i anstaltens omkostnadsstat för budgetåret 1965/66 beräknade nettoutgiften uppgår till 161 000 kr. *Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget för nästa budgetår ökas med 30 000 kr. till 314 000 kr. I följande sammanställning anges de olika posterna i omkostnadsstaten samt föreslagna ändringar för budgetåret 1966/67.

	Omkostnadsstat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Medicinalstyrelsen	Departementschefen
Utgifter			
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	1 000	of.	of.
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	8 000	— 1 000	— 1 000
3. Övriga utgifter:			
a) Sjukvård m. m. åt elever, <i>förslagsvis</i> ...	3 000	of.	of.
b) Ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m., <i>förslagsvis</i>	280 000	+ 20 000	+ 20 000
c) Kost åt elever, <i>förslagsvis</i>	164 000	+ 11 000	+ 11 000
d) Resor åt elever, <i>förslagsvis</i>	5 000	of.	of.
e) Stipendier åt barnmorskor i repetitionskurs, <i>förslagsvis</i>	4 000	of.	of.
Summa kr.	465 000	+ 30 000	+ 30 000
Inkomster			
Ersättning från Stockholms stad m. m. ..	304 000	of.	of.
Nettoutgift kr.	161 000	+ 30 000	+ 30 000

Av handlingarna inhämtas bl. a.

2. För budgetåret 1965/66 har beräknats 4 500 kr. för inköp av undervisningsmateriel m. m., 500 kr. för vissa resor och 3 000 kr. såsom engångsanvisning för anskaffande av facklitteratur och materiel. Då undervisningen numera bedrivs både vid Södersjukhuset och Södra barnbördshuset, behövs dubbel uppsättning av viss undervisningsmateriel och en bandspelare. För budgetåret 1966/67 erfordras därför 6 500 kr. för undervisningsmateriel, vartill kommer 500 kr. för nämnda resor eller tillhoppa 7 000 kr.

3 b). Kostnaderna för undervisningslokaler och bostäder torde enligt inkomna räkningar komma att uppgå till ca 295 000 kr. för år 1965. För budgetåret 1966/67 bör posten uppföras med 300 000 kr.

3 c). Ökningen beror på höjda kostpriser vid Södersjukhuset och Södra barnbördshuset.

4. Under inkomstposten beräknas oförändrad medelsanvisning i avvaktan på resultatet av förhandlingar med Stockholms stad angående ändring i gällande avtal om kost- och logiförmåner åt anstaltens elever under praktisk tjänstgöring med hänsyn till ändrade huvudmannaförmåner för eleverna vid stadens sjuksköterskeskolor fr. o. m. den 1 september 1965.

Departementschefen

Såsom framgått av mina uttalanden i prop. 1965:161 angående omläggning av utbildningen av sjuksköterskor m. m. har företrädare för sjukvårdshuvudmännen förklarat sig villiga att utfärda rekommendationer till samtliga sjukvårdshuvudmän att slopa natura- och kontantförmånerna till elever vid de landstingskommunala sjuksköterskeskolorna, som följer den i nämnda proposition föreslagna, numera av riksdagen antagna nya studiegången. En motsvarande avveckling av förmånerna för elever vid de statliga sjuksköterskeskolorna och barnmorskeläroanstalterna förutsätter ändringar i gällande avtal med sjukvårdshuvudmännen. Jag anser det lämpligt att överläggningar om sådana ändringar för de statliga sjuksköterskeskolornas del tas upp i samband med förhandlingarna om överförande av de statliga sjuksköterskeskolorna till kommunal huvudman. I det sammanhanget torde även böra övervägas vid vilken tidpunkt dessa skolor bör övergå till den nya studiegången. I avvaktan på resultatet av överläggningarna räknar jag tills vidare med oförändrade förmåner för eleverna inom den gällande studiegången vid de statliga sjuksköterskeskolorna. Konsekvenserna härav i anslagshänseende återkommer jag till under anslagen till dessa sjuksköterskeskolor. Med hänsyn till att utredning pågår om barnmorskeläroanstaltens framtida organisation räknar jag med att elevförmånerna vid dessa skolor tills vidare förblir oförändrade. Jag utgår härifrån vid min anslagsberäkning i det följande.

För de automatiska förändringarna under delposterna till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. samt till kost åt elever beräknar jag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag en ökad medelsanvisning med sammanlagt 31 000 kr. Jag förordar vidare — såsom en engångsanvisning — en uppräkningspost med 2 000 kr. för anskaffande av viss undervisningsmateriel m. m. Med hänsyn till en samtidig nedräkning av expensposten med 3 000 kr. innebär detta en minskad medelsanvisning totalt för expenser med 1 000 kr. Vid bifall till vad jag förordat uppgår utgiftshöjningen till 30 000 kr. De sammanlagda utgifterna under anslaget för nästa budgetår uppgår i enlighet härmed till (465 000 + 30 000 =) 495 000 kr. Då uppbördsmedlen samtidigt beräknats till oförändrat 304 000 kr. bör anslaget kunna uppföras med (495 000 — 304 000 =) 191 000 kr. eller i avrundat tal 190 000 kr., innebärande en sänkning av anslaget i förhållande till innevarande budgetår med 94 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 190 000 kr.

D 47. Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	267 000	287 291
1965/66	321 000	
1966/67 (förslag)	325 000	

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg föreslår, att anslaget ökas med 68 000 kr. för nästa budgetår. Höjningen beror, förutom av automatiska utgiftsförändringar i anledning av beslutade arvodeshöjningar, på följande förslag.

1. En tjänst som klinisk läkaramanuens i Ag 23.
2. En tjänst som instruktionsbarnmorska i Ag 19.

Av handlingarna inhämtas bl. a.

1. Antalet underläkare vid barnmorskeläroanstalterna bestäms med hänsyn till sjukvårdsarbetets omfattning utan beaktande av den undervisning, som bedrivs vid respektive kliniker. Vid anstalten i Göteborg kan underläkarna f. n. av tidsskäl ej meddela undervisning åt eleverna i praktiskt kliniskt arbete. Denna uppgift kan ej heller överlätas på instruktionsbarnmorskorna, som saknar utbildning för att meddela undervisning om de ofta svåra medicinska problem som möter på en förlossningsavdelning.

2. För undervisningen av barnmorskeelever i Göteborg, Uddevalla och Borås fordras en ökning av antalet instruktionsbarnmorskor. Den nya tjänsten bör placeras i Göteborg, där personalbehovet är störst. Tjänst innehavaren förutsätts dock fullgöra del av sin undervisningsskyldighet i Uddevalla och Borås.

Yttrande

Medicinalstyrelsen tillstyrker inrättande av en tjänst som läkaramanuens. Styrelsen föreslår vidare, att en halvtidstjänst som instruktionsbarnmorska inrättas med tjänstgöring i Göteborg och att därutöver 5 000 kr. anvisas för avlönande av en deltidsanställd instruktionsbarnmorska med tjänstgöring företrädesvis i Borås. Utöver en uppräknings av delposterna till arvoden till tillfälliga barnmorskelärare m. fl. och till arvoden till tillfälliga lärare i specialämnena m. m. med sammanlagt 3 000 kr. i anledning av höjda arvoden föreslår styrelsen, att delposten till arvoden till tillfälliga lärare vid repetitionskurser uppräknas med 1 000 kr. för att möjliggöra samma undervisning i provtagningsteknik m. m. vid gynekologisk hälsokontroll som styrelsen föreslagit för barnmorskeläroanstalten i Stockholm under budgetåret 1966/67.

Departementschefen

Jag är inte beredd tillstyrka förslagen om förstärkning med tjänster som klinisk läkaramanuens och instruktionsbarnmorska.

Under anslaget till avlöningar vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm har medel beräknats för undervisning i provtagningsteknik m. m. vid gynekologisk hälsokontroll. Jag räknar med motsvarande undervisning vid anstalten i Göteborg. Med hänsyn härtill och till automatiska kostnadsökningar bör anslaget uppföras med (321 000 + 4 000 =) 325 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	154 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	60 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	111 000
	Summa kr. 325 000

b) till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 325 000 kr.

D 48. Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	147 000	166 709
1965/66	155 000	
1966/67 (förslag)	58 000	

Det av *styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg* framlagda förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen under anslaget med totalt 27 500 kr. Fördelningen av den begärda höjningen framgår av följande sammanställning.

	Omkostnadsstat 1965/66	Föreslagen ändring 1966/67	
		Anstaltens styrelse	Departements- chefen
Utgifter			
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	1 000	of.	of.
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	2 000	+ 1 500	+ 1 500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	6 000	of.	of.
4. Övriga utgifter:			
a) Sjukvård m. m. åt elever, <i>förslagsvis</i>	3 000		
b) Ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m., <i>förslagsvis</i>	72 000		
c) Kost åt elever, <i>förslagsvis</i>	69 000	+ 11 000	+ 11 000
d) Stipendier åt barnmorskor i repetitionskurs, <i>högst</i>	4 000		
e) Resor för elever, <i>förslagsvis</i>	6 000	+ 1 000	+ 1 000
f) Inköp av undervisningsmateriel, m. m., <i>högst</i>	3 000	+ 3 000	+ 3 000
Summa kr.	166 000	+ 16 500	+ 16 500
Inkomster			
Särskilda uppbördsmedel	135 000	— 11 000	— 11 000
Nettoutgift kr.	31 000	+ 27 500	+ 27 500

Av handlingarna framgår bl. a. att höjningen under p. 4 c) motiveras av prisstegringar.

Departementschefen

Mot styrelsens beräkningar av utgiftsförändringarna under detta anslag har jag ingen erinran. De beräknade utgifterna uppgår således till (166 000 + 16 500 =) 182 500 kr. Inkomsterna under anslaget uppgår med hänsyn till minskningen av de särskilda uppborädsmedlen till 124 000 kr. Anslaget bör i enlighet härmed uppföras med (182 500 — 124 000 =) 58 500 kr., eller i avrundat tal 58 000 kr. Detta innebär en sänkning av anslaget i förhållande till innevarande budgetår med 97 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kr.

D 49. Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1964/65	836 000	871 035
1965/66	962 000	
1966/67 (förslag)	1 015 000	

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjs med 90 000 kr. Den begärda höjningen betingas *dels* av viss automatisk kostnadsökning, *dels* av i det följande angivna förslag.

1. Inrättande av en tjänst som instruktionssköterska i Ag 19.
2. Anställande av tillfällig arbetskraft för vissa administrativa arbetsuppgifter.
3. Extra skrivhjälp.

Som motiv för de framlagda förslagen anförs bl. a.

2. Skolans rektor nödgas, till men för ledningen av den egentliga utbildningen, i oproportionerligt hög grad ägna sig åt göromål av praktisk-ekonomisk art, vilka lämpligen borde kunna bestridas av annan personal. Rektors administrativa uppgifter kan därjämte förutses öka till följd av pågående och kommande utredningar om inrättande av en vårdyrkesskola vid Karolinska sjukhuset och sjuksköterskeskolans ifrågasatta inordnande i en sådan skola. Det nuvarande arrangemanget med anlitan av en instruktionssköterska som biträde åt rektor har visat sig klart otillräckligt. Styrelsen föreslår, att medel anvisas till avlöning av tillfällig arbetskraft med belopp motsvarande lönen till en halvtidsanställd instruktionssköterska i lönegrad A 17.

3. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet till avlöning åt extra skrivhjälp, 12 000 kr., har visat sig otillräckligt. Styrelsen föreslår, att ytterligare 4 000 kr. anvisas härför.

Yttrande

Medicinalstyrelsen tillstyrker förslagen i framställningen.